

P. OVIDII
Benjamin Gambrell
NASONIS

METAMORPHOSIS,

Ex accuratissimis Virorum
doctissimorum Castigationibus
145 emendata, & in lucem edita.

L O N D I N I,

Typis *Tho. Hodgkin*, Impensis Socie-
tatis Stationariorum, MDCCIX.

L0 10.314.50 *

✓
HARVARD COLLEGE LIBRARY
GIFT OF THE
CONGREGATIONAL LIBRARY OF BOSTON

JAN 4 1937

PUB. OVIDII NASONIS

Metamorphoseon

LIBER I.

IN nova fert animus mutatas dicere formas
Corpora : Dii cœptis (nam vos mutastis & illas)
Aspirate meis, primæque ab origine mundi,
Ad mea perpetuum deducite tempora carmen.

I. Ante mare & terras, & quod regit omnia cœlum,
Unus erat toto naturæ vultus in orbe,
Quem dixere Chaos ; rudis indigestaque moles :
Nec quicquam, nisi pondus iners, congestaque eodem
Non bene junctarum discordia semina rerum.
Nullus adhuc mundo præbebat lumina Titan ;
Nec nova crescendo reparabat cornua Phœbe :
Nec circumfuso pendebat in aëre Tellus,
Ponderibus librata suis : nec brachia longo
Margine terrarum porrexerat Amphitrite.
Quaque erat & tellus, illic & pontus & aër :
Sic erat instabilis tellus, innabilis unda,
Lucis egens aër : nulli sua forma manebat :
Obstabatque aliis aliud : quia corpore in uno
Frigida pugnabant calidis, humentia siccis,
Mollia cum duris, sine pondere habentia pondus.
Hanc Deus, & melior litem natura diremit :
Nam cœlo terras, & terris abscidit undas,
Et liquidum spisso secrevit ab aëre cœlum :
Quæ postquam evolvit, cæcòq; exemit acervo,
Dissociata locis concordia pace ligavit.

Ignea convexi vis, & sine pondere cœli
 Emicuit, summâque locum sibi legit in arce.
 Proximus est aër illi levitate, locoque.
 Densior his tellus, elementâque grandia traxit,
 Et pressa est gravitate sui. Circumfluit humor
 Ultima possedit, solidumque coercuit orbem.

II. Sic ubi dispositam, quisquis fuit ille Deorum,
 Congeriem secuit, sectamque in membra redegit;
 Principio terram, ne non æqualis ab omni
 Parte foret, magni speciem glomeravit in orbis.
 Tum freta diffudit, rapidisque tumescere ventis
 Jussit, & ambitæ circundare littora terræ.
 Addidit & fontes, & stagna immensa, lacusque,
 Fluminaq; obliquis cinxit declivia ripis:
 Quæ diversa locis partim sorbentur ab ipsa,
 In mare perveniunt partim, campoque recepta
 Liberioris aquæ pro ripis littora pulsant.
 Jussit & extendi campos, subsidere valles,
 Fronde regi sylvas, lapidosos surgere montes.
 Utque duæ dextrâ cœlum, totidemque sinistrâ
 Parte secant Zonæ, quinta est ardentior illis:
 Sic onus inclusum numero distinxit eodem
 Cura Dei, totidemque plagæ tellure premuntur.
 Quarum quæ media est, non est habitabilis æstu:
 Nix tegit alta duas: totidem inter utramque locavit,
 Temperiemque dedit, mistâ cum frigore flammâ.
 Imminet his aër, qui quanto est pondere terræ,
 Pondus aquæ levitas tanto est onerosior igne.
 Illic & nebulas, illic consistere nubes
 Jussit, & humanas motura tonitrua mentes,
 Et cum fulminibus facientes frigora ventos.
 His quoque non passim mundi fabricator habendum
 Aëra permisit. Vix nunc obsistitur illis,
 (Cum sua quisque regat diverso flamina tractu)
 Quin lanient mundum: Tanta est discordia fratrum.
 Euris ad auroram, Nabathæaque regna recessit,
 Persidâque, & radiis juga subdita matutinis:
 Vesper, & occiduo quæ littora sole repescunt,
 Proxima sunt Zephyro: Scythiam, septemq; trionem
 Horrifer

Horriſer invaſit Boreas : contraria tellus
 Nubibus aſſiduus, pluvióque maſceſcit ab Auſtro.
 Hæc ſuper impoſuit liquidum, & gravitate carentem
 Æthera, nec quicquam terrenæ fæcis habentem.
 Vix ea limitibus diſſeſperat omnia certis :
 Cùm, quæ preſſa diu maſſa latuère ſub illâ,
 Sydera cœperunt toto fulgeſcere cœlo.
 Neu regia foret ulla ſuis animantibus orba ;
 Aſtra tenent cœleſte ſolum, formæque Deorum :
 Ceſſerunt nitidis habitandæ piſcibus undæ :
 Terra feras cepit, volucres agitabilis ær.
 Sanctius his animal, mentisq; capaciꝝ altæ
 Deerat adhuc, & quod dominari in cætera poſſet.
 Natus homo eſt : ſive hunc divino ſemine fecit
 Ille opifex rerum, mundi melioris origo :
 Sive recens tellus, ſeduſtâque nuper ab alto
 Æthere, cognati retinebat ſemina cœli :
 Quam ſatus Iapeto miſtam fluvialibus undis
 Finxit in effigiem moderantùm cuncta deorum.
 Pronaque cum ſpectent animalia cætera terram,
 Os homini ſublime dedit, cœlùmque tueri
 Juſſit, & erectos ad ſydera tollere vultus.
 Sic, modò quæ fuerat rudis & ſine imagine tellus,
 Induit ignotas hominum converſa figuras.

III. Aurea prima ſata eſt ætas, quæ vindice nullo,
 Sponte ſua, ſine lege fidem, rectumque colebat.
 Pœna metusque aberant : nec verba minacia fixo
 Ære legebantur : nec ſupplex turba timebant
 Judicis ora ſui : ſed erant ſine vindice tuti.
 Nondum cæſa ſuis, peregrinum ut viſeret orbem,
 Montibus, in liquidas pinus deſcenderat undas :
 Nullaque mortales præter ſua littora nôrant.
 Nondum præcipites cingebant oppida foſſæ :
 Non tuba directi, non æris cornua flexi,
 Non galeæ, non enſis erat : ſine militis uſu
 Mollia ſecuræ peragebant otia gentes :
 Ipſa quoque immunis, raſtróque intacta, nec ullis
 Saucia vomeribus, per ſe dabat omnia tellus.
 Contentique cibus, nullo cogente, creatis,

Arbuteos fœtus, montanâque fraga legebant,
 Cornâque, & in duris hærentia mora ruberis,
 Et quæ deciderant patulâ Jovis arbore glandes.
 VER erat æternum : placidique tepentibus auris
 Mulcebant Zephyri natos sine semine flores.
 Mox etiam fruges tellus inarata ferebat ;
 Nec renovatus ager gravidis canebat aristas.
 Flumina jam lactis, jam flumina nectaris ibant :
 Flavâque de viridi stillabant ilice mella.

IV. Postquam, Saturno tenebrosa in Tartara misso,
 Sub Jove mundus erat, subiitque argentea proles,
 Auro deterior, fulvo pretiosior ære :
 Jupiter antiqui contraxit tempora veris,
 Perque hyemes, æstusque, & inæquales autumnos,
 Et breve ver, spatiis exegit quatuor annum.
 Tum primum siccis aër fervoribus ustus
 Canduit, & ventis glacies astricta pendit.
 Tum primum subiêre domos : domus antra fuerunt,
 Et densi frutices, & vinctæ cortice virgæ.
 Semina tum primum longis Cerealia sulcis
 Obruta sunt, pressique jugo gemuere juvenci.

V. Tertia post illas successit ænea proles,
 Sævior ingeniis, & ad horrida promptior arma,
 Nec scelerata tamen. De duro est ultima ferro.
 Protinus irrumpit venæ pejoris in ævum
 Omne nefas : fugere pudor, verumque, fidésque :
 In quorum subiêre locum fraudésque, dolique,
 Insidiæque, & vis, & amor sceleratus habendi.
 Vela dabat ventis, nec adhuc benè noverat illos,
 Navita, quæque diu steterant in montibus altis,
 Fluctibus ignotis insultavere carinæ.
 Communemque prius, seu lumina solis, & auræ,
 Cautus humum longo signavit limite mensor.
 Nec tantum segetes, alimentâque debita, dives
 Poscebatur humus : sed iterum est in viscera terræ.
 Quasque recondiderat, Stygiisq; admoverat umbris,
 EFFODIUNTUR opes, irritamenta malorum.
 Jamque nocens ferrum, ferroque nocentius aurum
 Prodierat : prodit bellum, quod pugnat utroque,

Sanguis

Sanguineâque manu crepitantia concutit arma.
 Vivitur ex rapto : non hospes ab hospite tutus,
 Nec focer à genero : fratrum quoque gratia rara est :
 Imminet exitio vir conjugis, illa mariti :
 Lurida terribiles miscent aconita novercæ :
 Filius ante diem patrios inquit in annos.
 Victa jacet pietas : & virgo cæde madentes
 Ultima cœlestum terras Altræa reliquit.

VI. Neve foret terris securior arduus Æther :
 Affectâsse ferunt regnum cœleste Gigantas,
 Altræque congestos struxisse ad sydera montes.
 Tum pater omnipotens misso perfregit Olympum
 Fulmine, & excussit subjecto Pelio Ossam.
 Obruta mole suâ cum corpora dira jacerent ;
 Perfusam multo natorum sanguine terram
 Immaduisse ferunt, calidumque animâsse cruorem.
 Et, nè nulla feræ stirpis monumenta manerent,
 In faciem vertisse hominum : sed & illa propago
 Contemptrix superum, sævæque avidissima cædis,
 Et violenta fuit : Scires è sanguine natos.

VII. Quæ pater ut summâ vidit Saturnius arce,
 Ingemit : & facto nondum vulgata recenti
 Fœda Lycaoniæ referens convivia mensæ ;
 Ingentes animo, dignas Jove, concipit iras,
 Conciliûmque vocat. Tenuit mora nulla vocatos.
 Est via sublimis cœlo manifesta sereno,
 Lactea nomen habet, candore notabilis ipso :
 Hac iter est superis ad magni testa Tonantis,
 Regalémque domum : dextrâ lævæque deorum
 Atria nobilium valvis celebrantur apertis.
 Plebs habitat diversa locis : à fronte parentes
 Cœlicolæ, clarique suos posuere penates.
 Hic locus est, quem, si verbis audacia detur,
 Haud timeam magni dixisse palatia cœli.
 Ergo ubi marmoreo superi sedere recessu,
 Celsior ipse loco, Sceptroque enixus eburno,
 Terrificam capitis percussit tērque, quaterque
 Cæsariem : cum qua terram, mare, sydera movit.
 Talibus inde modis ora indignantia solvit :

Non ego pro mundi regno magis anxius illâ
 Tempestate fui, qua centum quisque parabat
 Injicere anguipedum captivo brachia cœlo :
 Nam, quanquam ferus hostis erat, tamen illud ab uno
 Corpore, & ex unâ pendebat origine bellum :
 Nunc mihi qua totum Nereus circumtonat orbem,
 Perdendum mortale genus : per flumina juro
 Infera, sub terras Stygio labentia luco.
 CUNCTA prius tentanda : sed immedicabile vulnus
 Ense recidendum est, nè pars sincera trahatur.
 Sunt mihi Semidei, sunt rustica numina Fauni,
 Et Nymphæ, Satyrîque, & monticolæ Sylvani :
 Quos quoniam cœli nondum dignamur honore,
 Quas dedimus, certè, terras habitare sinamus.
 An satis, ô superi, tutos fore creditis illos,
 Cùm mihi, qui fulmen, qui vos habeoque, regoque,
 Struxerit insidias notus feritate Lycaon ?
 Confremuere omnes : studiisque ardentibus ausum
 Talia deposcunt. Sic, cùm manus impia sævit
 Sanguine Cæsareo Romanum extinguere nomen,
 Attonitum tanto subitæ terrore ruinæ
 Humanum genus est, totusque perhorruit orbis.
 Nec tibi grata minus pietas, Auguste, tuorum,
 Quam fuit illa Jovi ! qui postquam voce manûque
 Murmura compressit, tenuere silentia cuncti.
 Substitit ut clamor pressus gravitate regentis,
 Jupiter hoc iterum sermone silentia rumpit :
 Ille quidem pœnas (cura n dimittite) solvit :
 Quod tamen admissum, quæ sit vindicta, docebo.
 Contigerat nostras infamia temporis aures :
 Quam cupiens falsam, summo delabor Olympo,
 Et Deus humanâ lustro sub imagine terras.
 Longa mora est, quantum noxæ sit ubique repertum,
 Enumerare : minor fuit ipsa infamia vero :
 Mœnala transieram latebris horrenda ferarum,
 Et cum Cylleno gelidi pineta Lycei :
 Arcados hinc sedes, & inhospita testâ tyranni
 Ingredior, traherent cum sera crepuscula noctem.

Signa

Signa dedi venisse Deum : vulgusque precari
 Cœperat : irridet primò pia vota Lycaon.
 Mox, ait, Experiar, Deus hic, discrimine aperto,
 An sit mortalis : nec erit dubitabile verum.
 Nocte gravem somno, nec opina perdere morte
 Me parat : hæc illi placet experientia veri.
 Nec contentus eo est : missi de gente Molossa
 Obsidis unius jugulum mucrone resolvit.
 Atque ita semineces partim ferventibus artus
 Mollit aquis, partim subiecto torruit igni :
 Quos simul imposuit mensis, ego vindice flamma
 In domino dignos everti tecta penates.
 Territus ille fugit : nactusque silentia ruris
 Exululat, frustra loqui conatur : ab ipso
 Colligit os rabiem, solitæque cupidine cædis
 Vertitur in pecudes, & nunc quoque sanguine gaudet :
 In villos abeunt vestes, in crura lacerti :
 Fit lupus, & veteris servat vestigia formæ.
 Canities eadem est, eadem violentia vultu :
 Iidem oculi lucent : eadem feritatis imago.

VIII. Occidit una domus : sed non domus tua perire
 Digna fuit : quâ terra patet, fera regnat Erinys.
 In facinus jurasse putes : dent ocius omnes
 Quas meruere pati (sic stat sententia) poenas.
 Dicta Jovis pars voce probant, stimulosque frementi
 Adjiciunt : alii partes assensibus implent.
 Est tamen humani generis jactura dolori
 Omnibus : &, quæ sit terræ mortalibus orbæ
 Forma futura, rogant : quis sit laturus in aras
 Thura : ferisne paret populandas tradere terras ?
 Talia quærentes (sibi enim fore cætera curæ)
 Rex superûm trepidare vetat, sobolémque priori
 Dissimilem populo promittit origine mira.
 Jamque erat in totas sparsurus fulmina terras ;
 Sed timuit, nè fortè sacer tot ab ignibus æther
 Conciperet flammæ, longusque ardesceret axis.
 Esse quoque in fati reminiscitur, affore tempus,
 Quo mare, quo tellus, correptæque regia cœli

Ardeat,

Ardeat, & mundi moles operosa laboret.
Tela reponuntur manibus fabricata Cyclopus :
Pœna placet diversa, genus mortale sub undis
Perdere, & ex omni nimbos dimittere cœlo.
Protinus Æoliis Aquilonem claudit in antris,
Et quæcunque fugant inductas flamina nubes :
Emittitque Notum. Madidis Notus evolat alis,
Terribilem piceâ testus caligine vultum :
Ipsa gravis nimbis, canis fluit unda capillis,
Fronte sedent nebulae, rorant pennæque sinûsque,
Utque manu latâ pendentia nubila pressit,
Fit fragor, & densi funduntur ab æthere nimbi :
Nuncia Junonis varios induta colores
Concipit Iris aquas, alimentaque nubibus affert.
Sternuntur segetes, & deplorata colonis
Vota jacent, longique perit labor irritus anni.
Nec cœlo contenta suo est Jovis ira : sed illum
Ceruleus frater juvat auxiliaribus undis.
Convocat hic amnes : qui postquam testâ tyranni
Intravere sui : non est hortamine longo
Nunc, ait, utendum : vires effundite vestras :
(Sic opus est) aperite domos, ac mole remotâ,
Fluminibus vestris totas immittite habenas,
Jusserat : hi redeunt, ac fontibus ora relaxant,
Et defrenato volvuntur in æquora cursu.
Ipse tridente suo terram percussit : at illa
Intremuit, motûque sinus patefecit aquarum.
Expatiatâ ruunt per apertos flumina campos ;
Cumque satis arbusa simul, pecudésque, virósque
Testaque, cumque suis rapiunt penetrália sacris.
Si qua domus mansit, potuitque resistere tanto
Indejecta malo, culmen tamen altior hujus
Unda tegit, pressæque latent sub gurgite turres :
Jamque mare & tellus nullum discrimen habebant :
Omnia pontus erat : deerant quoque littora ponto.
Occupat hic collem : cymbâ sedet alter aduncâ ;
Et ducit remos illic, ubi nuper arârât.
Ille super segetes, aut mersæ culmina villæ
Navigat : hic summâ piscem deprendit in ulmo :

Figitur

Figitur in viridi (sic fors tulit) anchora prato ;
Aut subjecta terunt curvæ vineta carinæ :
Et, modò quâ graciles gramen carpsere capellæ,
Nunc ibi deformes ponunt sua corpora Phocæ :
Mirantur sub aqua lucos, urbésque domósque
Nereïdes : sylvasque tenent delphines : & altis
Incurfant ramis, agitátque robora pulsant.
Nat lupus inter oves : fulvos vehit unda leones :
Unda vehit tigres : nec vires fulminis apro,
Crura nec ablato profunt velocia cervo.
Quæsitísque diu terris, ubi sidere derur,
In mare lassatis volucris vaga decidit alis.
Obruerat tumulos immensa licentia ponti,
Pulsabántque novi montana cacumina fluctus.
Maxima pars undâ rapitur : quibus undâ pepercit,
Illos longa domant inopi jejunia victu.
Separat Aonios Aetæis Phocis ab arvis
Terra ferax, dum terra fuit : sed tempore in illo
Pars maris, & latus subitarum campus aquarum :
Mons ibi verticibus petit arduus astra duobus
Nomine Parnassus, superátq; cacumine nubes.
Híc ubi Deucalion (nam cætera texerat æquor)
Cum consorte tori parvâ rare vestus adhæsit,
Corycidas Nymphas, & numina montis adorant,
Fatidicámque Themis, quæ tunc orac'la tenebat.
Non illo melior quisquam, nec amantior æqui
Vir fuit, aut illâ metuentior ulla deorum.
Jupiter ut liquidis stagnare paludibus orbem,
Et superesse virum de tot modò millibus unum,
Et superesse videt de tot modò millibus unam,
Innocuos ambos, cultores numinis ambos :
Nubila disjecit, nimbísque Aquilone remotis,
Et cœlo terras ostendit, & æthera terris.
Nec maris ira manet, positóque tricuspide telo,
Mulcet aquas rector pelagi, supràque profundum
Exstantem, atque humeros innato murice testum
Cæruleum Tritona vocat, conchæque sonaci
Inspirare jubet : fluctúsque, & flumina signo
Jam revocare dato. Cava buccina sumitur illi

Tortilis,

Tortilis, in latum quæ turbine crescit ab imo :
 Buccina; quæ in medio concepit ubi æra ponto,
 Littora voce replet sub utroque jacentia Phœbo.
 Tum quoque ut ora Dei madidâ rorantia barbâ
 Contigit, & cecinit jussos inflata recessus,
 Omnibus audita est telluris, & æquoris undis :
 Et quibus est undis audita cœrcuit omnes.
 Jam mare littus habet : plenos capit alveus amnes :
 Flumina subsidunt : colles exire videntur.
 Surgit humus : crescunt loca decrefcentibus undis :
 Pôstque diem longam nudata cacumina sylvæ
 Ostendunt, limûmque tenent in fronde relictum.
 Redditus orbis erat : quem postquam vidit inanem,
 Et desolatas agere alta silentia terras,
 Deucalion lacrymis ita Pyrrham affatur obortis.
 O soror, ô conjux, ô fœmina sola superstes,
 Quam commune mihi genus, & patruelis origo,
 Deinde torus junxit, nunc ipsa pericula jungunt :
 Terrarum, quasunque vident occasus & ortus,
 Nos duo turba sumus : possedit cætera pontus.
 Nunc quoque adhuc vitæ non est fiducia nostræ
 Certa fatis : terrent etiam nunc nubila mentem.
 Quid tibi, si sine me fatis erepta fuisses,
 Nunc animi, miseranda, foret ? quo sola timorem
 Ferre modo posses ? quo consolante dolores ?
 Namque ego (crede mihi) si te modò pontus haberet,
 Te sequerer conjux, & me quoque pontus haberet.
 O utinam possem populos reparare paternis
 Artibus, atque animas formaræ infundere terræ !
 Nunc genus in nobis restat mortale duobus :
 (Sic visum superis) hominûmque exempla manemus.
 Dixerat & flebant : placuit cœleste precari
 Numen, & auxilium per sacras quærere sortes.
 Nulla mora est : adeunt pariter Cephisidas undas
 Ut nondum liquidas, sic jam vada nota secantes :
 Inde, ubi libatos irroravêre liquores
 Vestibus, & capiti, flectunt vestigia sanctæ
 Ad delubra deæ : quorum fastigia turpi
 Squallebant musco, stabântque sine ignibus aræ.

Ut

Ut templi tetigère gradus, procumbit uterque
Pronus humi, gelidóque pavens dedit oscula saxo ;
Atque ita, Si precibus, dixerunt, numína justis
Victa remollescunt, si flectitur ira deorum,
Dic Themí, qua generis damnum reparabile nostri
Arte sit, & meritis fer opem mitíssima rebus.
Mota dea est, sortémque dedit : discedite templo,
Et velate caput, cinctasque resolvite vestes,
Ossaque post tergum magnæ jactate parentis.
Obstupeùre diu : rumpitque silentia voce
Pyrrha prior, jussisque Deæ parere recusat,
Détque sibi veniam, pavido rogat ore, pavétque
Lædere jactatis maternas ossibus umbras.
Interea repetunt cæcis obscura latebris
Verba datæ sortis secum, inter séque volutant.
Inde Promethides placidís Epimethida dictis
Mulcet : & aut fallax, ait, est solertia nobis,
Aut pia sunt, nullúmque nefas oracula suadent :
Magna parens terra est : lapides in corpore terræ
Ossa reor dici : jacere hos post terga jubemur.
Conjugis augurio quanquam Titania mota est,
Spes tamen in dubio est : adeò cœlestibus ambo
Diffidunt monitis : sed quid tentare nocebit ?
Descendunt, velántque caput, tunicasque recingunt,
Et jussos lapides sua post vestigia mittunt.
Saxa (quis hoc credat, nisi sit pro teste vetustas ?)
Ponere duritiem cœpère, suúmque rigorem,
Mollirique morâ, mollitáque ducere formam.
Mox ubi creverunt, naturaque mitior illis
Contigit, ut quædam, sic non manifesta, videri
Forma potest hominis, sed uti de marmore cœpto,
Non exacta satis, rudibúsque simillima signis.
Quæ tamen ex illis aliquo pars humida succo,
Et terrena fuit, versa est in corporis usum :
Quod solidum est, flectitque nequit, mutatur in ossa :
Quod modò vena fuit, sub eodem nomine mansit :
Inque brevi spatio, superiorum numine, saxa
Missa viri manibus faciem traxère virilem ;
Et de fœmineo reparata est fœmina jactu.

Inde

Inde genus durum sumus, experiensque laborum ;
Et documenta damus, quâ simus origine nati.

IX. Cætera diversis tellus animalia formis
Sponte suâ peperit, postquam vetus humor ab igne
Percaluit solis, cœnûmque udæque paludes
Intumuere æstu, fœcundâque semina rerum
Vivaci nutrita solo, ceu matris in alvo,
Creverunt, faciémque aliquam cepere morando.
Sic ubi deseruit madidos septemfluus agros
Nilus, & antiquo sua flumina reddidit alveo,
Æthereoque recens exarsit sydere limus,
Plurima cultores versis animalia glebis
Inveniunt, & in his quædam modò cœpta per ipsum
Nascendi spatium ; quædam imperfecta, suisque
Trunca vident numeris : & eodem in corpore sæpe
Altera pars vivit, rudis est pars altera tellus :
Quippe ubi temperiem sumpsere humôrque calôrque,
Concipiunt, & ab his oriuntur cuncta duobus.
Cùmque sit ignis aquæ pugnax, vapor humidus omnes
Res creat, & discors concordia fœtibus apta est.
Ergo ubi diluviô tellus lutulenta recenti,
Solibus æthereis altôque recanduit æstu,
Edidit innumeras species, partimque figuras
Rettulit antiquas, partim nova monstra creavit.
Illa quidem nollet : sed te quoque, maxime Python,
Tum genuit : populisque novis, incognite serpens,
Terror eras : tantum spatii de monte tenebas.
Hunc Deus arcitenens, & nunquam talibus armis
Antè, nisi in damis, capreisque fugacibus, usus ;
Mille gravem telis, exhaustâ penè pharetrâ,
Perdedit, effuso per vulnera nigra veneno.
Neve operis famam posset delere vetustas,
Instituit sacros celebri certamine ludos,
Pythia de domiti serpentis nomine dictos.
His juvenum quicumque manu pedibusve rotave
Vicerat, esculeæ capiebat frondis honorem :
Nondum laurus erat : longoque decentia crine
Tempora cingebat de qualibet arbore Phœbus.

X. Primus amor Phœbi Daphne Peneia ; quem non
Sors

Sors ignara dedit, sed sæva Cupidinis ira.
 Delius hunc nuper, victo serpente, superbus
 Viderat adducto flectentem cornua nervo :
 Quidque tibi, lascive puer, cum fortibus armis,
 Dixerat ? ista decent humeros gestamina nostros ;
 Qui dare certa feræ, dare vulnera possumus hosti :
 Qui modò pestifero tot jugera ventre prementem
 Stravimus innumeris tumidum Pythona sagittis :
 Tū face nescio quos esto contentus amores
 Irritare tuā, nec laudes affere nostras.
 Filius huic Veneris : Figat tuus omnia, Phœbe,
 Te metus arcus, ait : quantòque animalia cedunt
 Cuncta Deo, tanto minor est tua gloria nostrā :
 Dixit : & eliso percussis aëre peniis,
 Impliger umbrosā Parnassi constitit arce :
 Déque sagittiferā promsit duo tela pharetrā
 Diverforum operum : fugat hoc, facit illud amorem :
 Quod facit, auratum est, & cuspide fulget acutā :
 Quod fugat obtusum est, & habet sub arundine plum-
 Hoc Deus in Nympha Peneïde fixit ; at illo [bum.
 Læsit Apollineas trajecta per ossa medullas :
 Protinus alter amat : fugit altera nomen amantis,
 Sylvarum latebris, captivarumque ferarum
 Exuviis gaudens, innuptæque æmula Phœbes,
 Vitta coercerat positos sine lege capillos.
 Multi illam petiēre : illa averſata petentes,
 Impatiens, expersque viri, nemora avia lustrat :
 Nec quid Hymen, quid amor, quid sint connubia cu-
 Sæpe pater dixit, Generum mihi filia debes : [rat.
 Sæpe pater dixit, debes mihi nata nepotes :
 Illa, velut crimen, tædas exosa jugales,
 Pulchra verecundo suffundens ora rubore,
 Inque patris blandis hærens cervice lacertis,
 Da mihi perpetuā, genitor charissime, dixit,
 Virginitate frui : dedit hoc pater ante Dianæ.
 Ille quidem obsequitur : sed te decor iste, quod optas,
 Esse verat, votòque tuo tua forma repugnat.
 Phœbus amat, visæque cupit connubia Daphnæ :
 Quòdque cupit sperat, suāq; illum oracula fallunt.
 Utque

Utque leves stipulæ demptis adolentur aristis ;
 Ut facibus sepes ardent, quas forte viator
 Vel nimis admovit, vel jam sub luce reliquit ;
 Sic Deus in flammæ abiit, sic pectore toto
 Uritur, & sterilem sperando nutrit amorem.
 Spectat inornatos collò pendere capillos:
 Et, Quid si comantur ? ait : videt igne micantes
 Sideribus similes oculos : videt oscula, quæ non
 Est vidisse satis ; laudat digitosque, manusque,
 Brachiaque, & nudos media plus parte lacertos :
 Si qua latent, meliora putat. Fugit ocyor aurâ
 Illa levi, neque ad hæc revocantis verba resistit :
 Nympha precor Penel' mane : non insequor hostis :
 Nympha mane. Sic agna lupum, sic cerva leonem,
 Sic aquilam pennâ fugiunt trepidante columbæ ;
 Hostes quæque suos : amor est mihi causa sequendi.
 Me miserum ! nè prona cadas, indignave lædi
 Crura secent sentes, & sim tibi causa doloris.
 Aspera, quæ properas, loca sunt : moderatiùs, oro,
 Curre, fugamque inhihe ; moderatiùs insequar ipse.
 Cui placeas, inquire tamen : non incola montis,
 Non ego sum pastor ; non hic armenta gregesve
 Horridus observo : nescis, temeraria, nescis
 Quem fugias, ideoque fugis : mihi Delphica tellus
 Et Claros, & Tenedos, Pataræaque regia servit :
 Jupiter est genitor : per me, quod eritq;, fuitq;,
 Estque patet : per me concordant carmina nervis.
 Certa quidem nostra est, nostrâ tamen una sagitta
 Certior, in vacuo quæ vulnera pectore fecit.
 Inventum medicina meum est, opifèrq; per orbem
 Dicor, & herbarum est subjecta potentia nobis.
 Hei mihi, quodd nullis amor est medicabilis herbis,
 Nec profunt domino, quæ profunt omnibus, artes !
 Plura locuturum timido Penel' cursu
 Fugit, cumque ipso verba imperfecta reliquit.
 Tunc quoque visâ decens : nudabant corpora venti,
 Obviæque adversas vibrabant flamina vestes,
 Et levis impexos retro dabat aura capillos.
 Aucta fugâ forma est ; sed enim non sustinet ultra
Perdere

Perdere blanditias juvenis Deus : utq; movebat
 Ipse amor, admissio sequitur vestigia passu.
 Ut canis in vacuo leporem cum Gallicus arvo
 Vidit, & hic prædam pedibus petit, ille salutem,
 Alter inhæfuro similis jam, jamque tenere
 Sperat, & extento stringit vestigia rostro;
 Alter in ambiguo est, an sit deprensus; & ipsis
 Morsibus eripitur tangentiæque ora relinquit:
 Sic Deus & Virgo est: hic spe celer, illa timore.
 Qui tamen insequitur, pennis adjutus amoris,
 Ocyor est, requiemque negat, tergôque fugacis
 Imminet, & crinem sparsum cervicibus afflat.
 Viribus absumptis expalluit illa, citæque
 Victa labore fugæ, spectans Peneidas undas,
 Fer pater, inquit, opem, si flumina numen habetis:
 Quâ nimium placui, tellus, ait, hisce, vel istam,
 Quæ facit ut lædar, mutando perde figuram.
 Vix prece finitâ, torpor gravis occupat artus;
 Mollia cinguntur tenui præcordia libro:
 In frondem crines, in ramos brachia crescunt:
 Pes modò tam velox pigris radicibus hæret:
 Ora cacumen obit, remanet nitor unus in illa.
 Hanc quoque Phœbus amat, positæque in stipite dextra
 Sentit adhuc trepidare novo sub cortice pectus:
 Complexusque suis ramos, ut membra, lacertis,
 Oscula dat ligno, refugit tamen oscula lignum.
 Cui Deus: at quoniam conjux mea non potes esse,
 Arbor eris certè, dixit, mea: semper habebunt
 Te coma, te citharæ, te nostræ, Laure, pharetræ.
 Tu ducibus lætis aderis, cum læta triumphum
 Vox canet, & longæ visent Capitolia pompæ:
 Postibus Augustis eadem fidissima custos
 Ante fores stabis, mediâque tuebere quercum:
 Utque meum intonsis caput est juvenile capillis,
 Tu quoque perpetuos semper gere frondis honores.
 Finierat Pæan: factis modò laurea ramis
 Annuit, utque caput, visa est agitasse cacumen.

XI. Est nemus Hæmonia, prærupta quod undique
 Sylva, vocant Tempe, per quæ Penæus ab imo [claudic
 Effusus

Effusus Pindo spumosis volvitur undis :
 Dejectúq; gravi tenues agitantia fumos
 Nubila conducit, summásq; aspergine sylvas
 Impluit, & sonitu plusquam vicina fatigat ;
 Hæc domus, hæc sedes, hæc sunt penetralia magni
 Amnis : in hoc residens facto de cautibus antro,
 Undis jura dabat, Nymphisq; colentibus undas :
 Conveniunt illuc popularia flumina, primum
 Nescia gratentur, consolentúrne parentem,
 Populifer Spercheos, & irrequietus Enipeus,
 Apidamúsque senex, lenisque Amphrylus, & Æas
 Móxque amnes alii, qui, quâ tulit impetus illos,
 In mare deducunt fessas erroribus undas.
 Inachus unus abest, imóq; reconditus antro
 Fletibus auget aquas, natámq; miserrimus Io
 Luger, ut amissam : nescit, vitæne fruatur,
 An sit apud manes : sed quam non invenit usquam,
 Esse putat nusquam, atque animo pejora veretur.
 Viderat à patrio redeuntem Jupiter Io
 Flumine : & ô virgo Jove digna ! tuóq; beatum
 Nescio quem factura toro ! pete, dixerat, umbras
 Altorum nemorum, (& nemorum monstraverat umbras)
 Dum calet, & medio Sol est altissimus orbe.
 Quod si sola times latebras intrare ferarum,
 Præside tuta Deo nemorum secreta subibis,
 Nec de plebe Deo, sed qui cœlestia magnâ
 Sceptra manu teneo, sed qui vaga fulmina mitto.
 Nè fuge me (fugiebat enim :) Jam palcua Lernæ,
 Consitâque arboribus Lircæa reliquerat arva :
 Cùm Deus inductâ latas caligine terras
 Occuluit, tenuitq; fugam, rapuítq; pudorem.
 Interea medios Juno despexit in agròs :
 Et noctis faciem nebulas fecisse volucres
 Sub nitido mirata die, non fluminis illas
 Esse, nec humenti sensit tellure remitti :
 Atq; suus conjux ubi sit circumspicit; ut quæ
 Deprehensi toties jam nôssset furta mariti.
 Quem postquam cœlo non repperit : Aut ego fallor,
 Aut ego lædor, ait ; delapsâque ab æthere summo
Constitit

Constitit in terris, nebulasq; recedere jussit.
 Conjugis adventum præsenserat, inque nitentem
 Inachidos vultus mutaverat ille juvencam.
 Bos quoq; formosa est : speciem Saturnia vaccae,
 Quamquam invita, probat : nec non & cujus, & unde,
 Quove sit armento, veri quasi nescia, quærit.
 Juppiter è terra genitam mentitur, ut auctor
 Desinat inquiri : petit hanc Saturnia munus :
 Quid faciat ? crudele, suos abdicere amores :
 Non dare, suspectum : pudor est qui suadeat illinc :
 Hinc dissuadet amor, victus pudor esset amore :
 Sed leve si munus sociæ generisq;, toriq;,
 Vacca negaretur, poterat non vacca videri :
 Pellice donatâ non protinus exuit omnem
 Diva metum, timuitque Jovem, & fuit anxia furti :
 Donec Aristoridæ servandam tradidit Argo.
 Centum luminibus cinctum caput Argus habebat :
 Inde suis vicibus capiebant bina quietem,
 Cætera servabant, atq; in statione manebant,
 Constiterat quocunq; modo, spectabat ad Iô ;
 Ante oculos Iô, quamvis averſus, habebat :
 Luce finit pasci ; cùm Sol tellure sub alta est,
 Claudit, & indigno circumdat vincula collo :
 Frondibus arbuteis, & amara pascitur herba :
 Prôq; toro, terræ non semper gramen habenti
 Incubat infelix, limosaq; flumina potat.
 Illa etiam supplex Argo cum brachia vellet
 Tendere, non habuit quæ brachia tenderet Argo :
 Et conata queri, mugitus edidit ore,
 Pertimuitq; sonos, propriâq; exterrita voce est :
 Venit & ad patrias, ubi ludere sæpe solebat,
 Inachidas ripas : novâq; ut conspexit in unda
 Cornua, pertimuit, seq; externata refugit.
 Nâides ignorant, ignorat & Inachus ipse,
 Quæ sit : at illa patrem sequitur, sequiturq; sorores,
 Et patitur tangi, seq; admirantibus offert ;
 Decerptas senior porrexerat Inachus herbas :
 Illa manus lambit, patriisq; dat oscula palmis,
 Nec retinet lacrymas : & si modò verba sequantur,

Oret opem, noménque suum, casúsque loquatur.
 Littera pro verbis, quam pes in pulvere ducit,
 Corporis indicium mutati triste peregit :
 Me miserum ! exclamat pater Inachus, inque gemen-
 Cornibus & niveæ pendens cervice juvencæ, [tis
 Me miserum ! ingeminat ; túne es quasita per omnes
 Nata mihi terras ? tu non inventa repertà
 Luctus eras levior : retices, nec mutua nostris
 Dicta refers ; alto tantum suspiria prodis
 Pectore, quódque unum potes, ad mea verba remugis :
 At tibi ego ignarus thalamos, tædásque parabam ;
 Spésque fuit generi mihi prima, secunda nepotum :
 De grege nunc tibi vir, nunc de grege natus habendus.
 Nec finire licet tantos mihi morte dolores ;
 Sed nocet esse Deum : præclusaque janua leti
 Æternum nostros luctus extendit in ævum.

Talia mœrenti stellatus summovet Argus,
 Ereptamque patri diversa in pascua natam
 Abstrahit : ipse procul montis sublime cacumen
 Occupat : unde sedens partes speculetur in omnes.

XII. Nec superum rector mala tanta Phoronidos ul-
 Ferre potest : natumque vocat, quem lucida partu [tra
 Pleiás enixa est, letóque det imperat Argum.
 Parva mora est, alas pedibus, virgámque potenti
 Somniferam sumpsisse manu, tegiménque capillis :
 Hæc ubi disposuit, patria Jove natus ab arce
 Defiluit in terras : illic tegiménque removit,
 Et posuit pennas : tantummodo virga retenta est,
 Hac agit, ut pastor, per devia rura capellas
 Dum venit, abductas : & structis cantat avenis.

Voce novæ captus custos Junonius artis,
 Quisquis es, hoc poteras tecum confidere saxo,
 Argus ait : neque enim pecori fœcundior ullo
 Herba loco est : aptamque vides pastoribus umbram :
 Sedit Atlantiades : & euntem multa loquendo
 Detinuit sermone diem, junctísque canendo
 Vincere arundinibus servantia lumina tentat :
 Ille tamen pugnat molles evincere somnos :
 Et quamvis sopor est oculorum parte receptus,

Parte tamen vigilat, quærit quoque (namque reperta
Fistula nuper erat) quâ sit ratione reperta.

XIII. Tum Deus, Arcadiæ gelidis in montibus, in-
Inter Hamadryadas celeberrima Nonacrinas (quit,
Naias una fuit; Nymphæ Syringa vocabant:
Non semel & Satyros eluserat illa sequentes,
Et quoscunque Deos umbrosaue sylva, ferâxque
Rus habet; Ortygiam studiis, ipsaque colebat
Virginitate Deam, ritu quoque cincta Dianæ
Falleret, & credi posset Latonia, si non
Corneus huic arcus, si non foret aureus illi:
Sic quoque fallebat, Redeuntem colle Lycæo
Pan videt hanc, pinûque caput præcinctus acutâ,
Talia verba refert: - - - - -

- - - - - Restabat verba referre,
Et precibus spretis fugisse per avia Nympham,
Donec arenosi placidum Ladonis ad amnem
Venerat: hinc illam, cursum impredientibus undis,
Ut se mutarent, liquidas orâsse sorores:
Panâque cum preliam sibi jam Syringa putaret,
Corpore pro Nymphæ calamos tenuisse palustres:
Dumque ibi suspirat, motos in arundine ventos
Effecisse sonum tenuem, similémque querenti:
Arte novâ vocisque Deum dulcedine captum,
Hoc mihi concilium tecum, dixisse, manebit:
Atque ita disparibus calamis compagine ceræ
Inter se junctis nomen tenuisse puellæ.

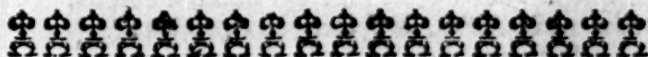
Talia dicturus, vidit Cyllenius omnes
Succubuisse oculos, adoptatâque lumina somno:
Supprimit extemplò vocem, firmâtque sopore
Languida permulcens medicatâ lumina virgâ.
Nec mora, falcato nutantem vulnerat ense,
Quâ collo est confine caput, faxoque cruentum
Dejicit, & maculat præruptam sanguine caudem:
Arge jaces; quôdque in tot lumina lumen habebas
Extinctum est, centumque oculos nox occupat una.
Excipit hos, volucrisque suæ Saturnia pennis
Collocat, & gemmis caudam stellantibus implet.

XIV. Protinus exarsit, nec tempora distulit iræ,

Horrificámque oculis, animóque objecit Erynnia
 Pellicis Argolicæ, stimulóque in pectore cæcos
 Condidit, & profugam per totum terruit orbem.
 Ultimus immenso restabas, Nile, labori:
 Quem simul ac tetigit, positis in margine ripæ
 Procubuit genibus, resupinóque ardua collo,
 Quos potuit, solos tendens ad sydera vultus,
 Et gemitu, & lachrymis, & luctifono mugitu
 Cum Jove visa queri est, finémque orare malorum:
 Conjugis ille suæ complexus colla lacertis,
 Finiat ut pœnas tandem rogat: inque futurum
 Pone metus, inquit, nunquam tibi causa doloris
 Hæc erit: & Strygias juber hoc audire paludes.
 Ut lenita Dea est, vultus capit illa priores,
 Fitque quod ante fuit, fugiunt de corpore setæ:
 Cornua decrescunt: fit luminis arctior orbis:
 Contrahitur rictus: redeunt humerique manúsque:
 Ungulæque in quinos dilapsa absumitur ungues:
 De bove nil superest, formæ nisi candor in illa:
 Officióque pedum Nymphe contenta duorum
 Erigitur, metuitque loqui, nè more juvencæ
 Mugiat, & timidè verba intermissa retentat.
 Nunc Dea linigera colitur celeberrima turba.

Huic Epaphus magni genitus de semine tandem
 Creditur esse Jovis, pérque urbes juncta parenti
 Templa tenet. Fuit huic animis æqualis & annis,
 Sole satius Phaëthon, quem quondam magna loquentem,
 Nec sibi cedentem, Phæbóque parente superbum,
 Non tulit Inachides: matríque, ait, omnia demens
 Credis, & es tumidus genitoris imagine falsi:
 Erubuit Phaëthon, irámque pudore repressit:
 Et tulit ad Clymenen Epaphi convicia matrem:
 Quóque mágis doleas genitrix, ait, ille ego liber,
 Ille ferox, tacui: pudet hæc opprobria nobis
 Et dici potuisse, & non potuisse refelli:
 At tu, si modò sum cœlesti stirpe creatus,
 Ede notam tanti generis, méque asserere cœlo.
 Dixit, & implicuit materno brachia collo:
 Pérque suum, Meropisque caput, tædásque sororum,
 Traderet

Traderet, oravit, veri sibi signa parentis.
 Ambiguum est, Clymene precibus Phaërontis, an ira
 Mota magis dicti sibi criminis, utraque cœlo
 Brachia porrexit: spectansque ad lumina Solis,
 Per jubar hoc, inquit, radiis insigne coruscis,
 Nate, tibi juro, quod nos auditque videtque,
 Hoc te, quem spectas, hoc te qui temperat orbem,
 Sole satum: si ficta loquor, neget ipse videndum
 Se mihi, sitque oculis lux ista novissima nostris:
 Nec longus patrios labor est tibi nôsse penates:
 Unde oritur, terræ domus est contermina nostræ:
 Si modo fert animus, gradere, & scitabere ab ipso.
 Emicat extemplo lætus post talia matris
 Dicta suæ Phaëthon, & concipit æthera mente:
 Æthiopasque suos, positosque sub ignibus Indos
 Sydereis transit, patriosque adit impiger ortus.

P U B. O V I D I I

N A S O N I S

Metamorphoseon

LIBER II.

I. **R**egia Solis erat sublimibus alta columnis,
 Clara micante auro, flammâsq; imitante pyropo,
 Cujus ebur nitidum fastigia summa tenebat,
 Argenti bifores radiabant lumine valvæ.
 Materiam superabat opus: nam Mulciber illic
 Æquora cælârat medias cingentia terras,
 Terrarumque orbem, cælumque quod imminet orbi:
 Cœruleos habet unda Deos, Tritona canorum,
 Proteaque ambiguum balænarumque prementem
 Ægæona suis immania terga lacertis,

Doridæque & natas, quarum pars nare videntur,
 Pars in mole sedens virides siccare capillos,
 Pisce vehi quædam: facies non omnibus una est,
 Nec diversa tamen, qualem decet esse sororum:
 Terra viros, urbésque gerit, sylvasque, ferásque,
 Flumináque, & Nymphas & cætera numina ruris:
 Hæc super imposita est cæli fulgentis imago,
 Signaque sex foribus dextris, totidémque sinistris.
 Quod simul acclivo Clymeneia limite proles
 Venit, & intravit dubitati tecta parentis,
 Protinus ad patrios sua fert vestigia vultus,
 Consistitque procul: neque enim propiora ferebat
 Lumina; purpurea velatus veste sedebat
 In folio Phœbus claris lucente smaragdīs:
 A dextra lævæque Dies, & Mensis, & Annus,
 Sæculaque, & positæ spatiis æqualibus Horæ:
 Vêrque novum stabat, cinctum florente corona,
 Stabat nuda Æstas, & spicea ferta gerebat:
 Stabat & autumnus calcatis sordidus uvis:
 Et glacialis Hyems canos hirsuta capillos.
 Inde loco medius rerum novitate paventem
 Sol oculis juvenem, quibus aspicit omnia, vidit:
 Quæque viæ tibi causa? quid hac, ait, arce petisti
 Progenies Phaëton, haud inficianda parenti?
 Ille refert: O lux immensi publica mundi,
 Phœbe pater, si das usum mihi nominis hujus,
 Nec falsa Clymene culpam sub imagine celat,
 Pignora da, genitor, per quæ tua vera propago
 Credar, & hunc animis errorem detrahe nostris.
 Dixerat: at genitor circum caput omne micantes
 Deposuit radios, propiúsque accedere jussit:
 Amplexúque dato, nec tu meus esse negari
 Dignus es, & Clymene veros, ait, edidit ortus.
 Quoque minus dubites, quodvis pete munus, & illud
 Me tribuente feras: promissis testis adesto
 Diis juranda palus, oculis incognita nostris.
 Vix bene desierat: currus rogat ille paternos,
 Inque diem alipedum jus & moderamen equorum:
 Pœnituit jurasse patrem, qui tærcque quatærcque
Concutiens

Concutiens illustre caput, Temeraria, dixit,
Vox mea facta tua est, utinam promissa liceret
Non dare: Confiteor, solum hoc tibi, nate, negarem,
Dissuadere licet: non est tua tuta voluntas:
Magnā peris, Phaëthon, & quæ nec viribus istis
Munera conveniunt, nec tam puerilibus annis.
Sors tua mortalis; non est mortale quod optas:
Plus etiam, quàm quod superis contingere fas sit;
Nescius affectas: placeat sibi quisque licebit:
Non tamen ignifero quisquam consistere in axe
Me valet excepto: vasti quoque rector Olympi,
Qui fera terribili jaculatur fulmina dextra,
Non aget hos currus: & quid Jove majus habemus
Ardua prima via est, & qua vix mane recentes
Enitantur equi; medio est altissima cœlo,
Unde mare & terras ipsi mihi sæpe videre
Fit timor, & pavida trepidat formidine pectus:
Ultima prona via est, & eget moderamine certo:
Tunc etiam, quæ me subjectis excipit undis,
Nè ferar in præceps, Tethys solet ipsa vereri.
Adde, quod assiduâ rapitur vertigine cœlum,
Syderaque alta trahit celerique volumine torquet:
Nitor in adversum: nec me, qui cætera, vincit
Impetus: & rapido contrarius evehor orbi.
Finge datos currus: quid agas? poterisne rotatis
Obvius ire polis, nè te citus auferat axis?
Forſitan & lucos illic, urbésque Deorum
Concipias animo, delubraq̃ue ditia donis
Esse: per insidias iter est formásque ferarum.
Utque viam teneas, nullóque errore traharis,
Per tamen adversi gradieris cornua Tauri,
Æmoniósque arcus, violentique ora Leonis,
Sævaque circuitu curvantem brachia longo
Scorpion, atque aliter curvantem brachia Cancrum:
Nec tibi quadrupedes animosos ignibus illis,
Quos in pectore habent, quos ore, & naribus efflant,
In promptu regere est: vix me patiuntur, ut acres
Incaluere animi, cervixque repugnat habenis.
At tu, funesti nè sim tibi muneris auctor,

Nate cave : dum résque finit, tua corrige vota,
 Scilicet ut nostro genitum te sanguine credas,
 Pignora certa petis : do pignora certa timendo,
 Et patrio pater esse metu probor : aspice vultus
 Ecce meos : utinamque oculos in pectora posses
 Inferere, & patrias intus deprendere curas :
 Denique quicquid habet dives circumspice mundus,
 Eque tot ac tantis, cœli, terræque, marisque,
 Posce bonis aliquid, nullam patiêre repulsam :
 Deprecor hoc unum, quod vero nomine pœna,
 Non honor est : pœnam, Phaëthon, pro munere poscis :
 Quid mea colla tenes blandis, ignare, lacertis ?
 Ne dubita, dabitur (Strygias juravimus undas)
 Quodcunque optâris : sed tu sapientius opta.
 Finierat monitus : dictis tamen ille repugnat,
 Propositumque tenet, flagratque cupidine currus :
 Ergo, quâ licuit, genitor cunctatus, ad altos
 Deducit juvenem, Vulcania munera, currus :
 Aureus axis erat, temo aureus, aurea summæ
 Curvatura rotæ, radiorum argenteus ordo :
 Per juga Chrysolithi, positæque ex ordine gemmæ,
 Clara repercusso reddebant lumina Phœbo.
 Dùmque ea magnanimus Phaëthon miratur, opusque
 Perspicit, ecce vigil rutilo patefecit ab ortu.
 Purpureas Aurora fores, & plena rosarum
 Atria : diffugiunt stellæ, quarum agmina cogit
 Lucifer, & cœli statione novissimus exit.
 At pater, ut terras mundumque rubescere vidit,
 Cornuæque extremæ velut evanescere Lunæ :
 Jungere equos Titan velocibus imperat Horis :
 Jussa deæ celeres peragunt, ignemque vomentes
 Ambrosiæ succo saturos præsepibus altis
 Quadrupedes ducunt, adduntque sonantia fræna :
 Tum pater ora sui sacro medicamine nati
 Contigit, & rapidæ fecit patientia flammæ :
 Imposuitque comæ radios : præsagæque luctus
 Pectore sollicito repetens suspiria, dixit :
 Si pores hic saltem monitis parere paternis,
 Parce puer stimulis, & fortius utere loris.

Sponte sua properant : labor est inhibere volantes.
 Nec tibi directos placeat via quinque per arcus ;
 Sectus in obliquum est lato curvamine limes,
 Zonarúmque trium contentus sine, polúmque
 Effugit Australem, junctámque Aquilonibus Arcton :
 Hâc sit iter, manifesta rotæ vestigia cernes.
 Utque ferant æquos & cœlum & terra calores,
 Nec preme, nec summum molire per æthera currum.
 Aliùs egressus cœlestia tecta cremabis,
 Inferiùs terras : medio tutissimus ibis.
 Neu te dexterior tortum declinet in Anguem,
 Néve sinisterior pressam rota ducat ad Aram :
 Inter utrumque tene : fortunæ cætera mando,
 Quæ juvet, & meliùs quàm tu tibi, consulat opto.
 Dum loquor, Hesperio positas in littore metas
 Humida nox tetigit : non est mora libera nobis.
 Poscimur, effulget tenebris Aurora fugatis.
 Corripe lora manu ; vel si mutabile pectus
 Est tibi, consiliis, non curribus utere nostris,
 Dum potes, & solidis etiamnum sedibus adstas :
 Dumque male optatos nondum premis inscius axes :
 Quæ tutus spectes, sine me dare lumina terris.
 Occupat ille levem juvenili corpore currum,
 Státque super, manibúsque datas contingere habenas
 Gaudet, & invito grates agit inde parenti.

Interea volucres Pyroeis, & Eous, & Æthon,
 Solis equi, quartúsque Phlegon, hinnitibus auras
 Flammiferis implent, pedibúsque repagula pulsan.
 Quæ postquam Tethys, fatorum ignara nepotis,
 Reppulit, & facta est immensi copia mundi,
 Corripuère viam, pedibúsque per aëra motis
 Obstantes findunt nebulas, pennísque levati
 Prætereunt ortos iisdem de partibus Euros.
 Sed leve pondus erat, nec quod cognoscere possent
 Solis equi, solitáque jugum gravitate carebat.
 Utque labant curvæ justo sine pondere naves,
 Perque mare instabiles nimia levitate feruntur :
 Sic onere assueto vacuos dat in aëra saltus,
 Succuriturque altè, similísque est currus inani.

Quod

Quod simul ac sensere, ruunt, tritumque relinquunt
 Quadrijugi spatium, nec quo prius ordine currunt :
 Ipse pavet : nec quâ commissas flectat habenas,
 Nec scit quâ sit iter, nec si sciat, imperet illis.
 Tum primum radiis gelidi caluere Triones,
 Et vetito frustra tentarunt æquore tingi :
 Quæque polo posita est glaciale proxima serpens,
 Frigore pigra prius, nec formidabilis ulli,
 Incaluit, sumpsitque novas fervoribus iras.
 Te quoque turbatum memorant fugisse, Boöte,
 Quamvis tardus eras, & te tua plaustra tenebant.
 Ut vero terras despexit ab æthere summo
 Infelix Phaëton penitus penitusque patentes,
 Palluit, & subito genua intremuere timore :
 Sûntque oculis tenebræ per tantum lumen obortæ :
 Et jam mallet equos nunquam tetigisse paternos :
 Jamque agnoscere genus piget, & valuisse rogando :
 Jam Meropis dici cupiens. Ita fertur, ut aëta
 Præcipiti pinus Borea, cui victa remisit
 Fræna suus rector, quam Diis, votisque reliquit.
 Quid faciat ? multum cœli post terga relictum ;
 Ante oculos plus est, animo metitur utrumque :
 Et modo, quos illi fato contingere non est,
 Prospicit occasus, interdum respicit ortus.
 Quidque agat ignarus, stupet : & nec fræna remittit,
 Nec retinere valet, nec nomina novit equorum :
 Sparsa quoque in vario passim miracula cœlo,
 Vastarumque videt trepidus simulacra ferarum :
 Est locus, in geminos ubi brachia concavat arcus
 Scorpius, & cauda, flexisque utrinque lacertis
 Porrigit in spatium signorum membra duorum :
 Hunc puer ut nigri madidum sudore veneni
 Vulnere curvata minitantem cuspide vidit,
 Mentis inops, gelida formidine lora remisit :
 Quæ postquam summum tetigere jacentia tergum,
 Expatiantur equi nulloque inhibente per auras
 Ignotæ regionis eunt ; quæque impetus egit,
 Hæc sine lege ruunt, altoque sub æthere fixis
 Incursant stellis, rapiuntque per ævia currum :

Et modò summa petunt, modò per declive, viàsque
 Præcipites, spatio terræ propiore feruntur:
 Inferiùsque suis fraternos currere Luna
 Admiratur equos, ambustâque nubila fumant:
 Corripitur flammis, ut quæque altissima, tellus,
 Fissâque agit rimas, & succis aret adeptis:
 Pabula canescunt, cum frondibus uritur arbos,
 Materiâque suo præbet seges arida dâmo:
 Parva queror, magnæ pereunt cum mœnibus urbes:
 Cúmque suis totas populis incendia gentes
 In cinerem vertunt: sylvæ cum montibus ardent:
 Ardet Athos, Taurúsque Cilix, & Tmolus & Oete,
 Et nunc sicca, prius celeberrima fontibus Ide,
 Virgineúsque Helicon, & nondum Oeagrius Æmus;
 Ardet in immensum geminatis ignibus Ætne:
 Parnassúsque biceps, & Eryx, & Cynthus, & Othrys,
 Et tandem nivibus Rhodope cãritura Mimásque
 Dindymâque & Mycale, natúsque ad sacra Cithæron,
 Nec profunt Scythiæ sua frigora: Caucasus ardet,
 Ossâque cum Pindo; majórque ambobus Olympus:
 Aëriæque Alpes, & nubifer Appenninus:
 Tum verò Phaëthon cunctis è partibus orbem
 Aspicit accensum, nec tantos sustinet æstus:
 Ferventésque auras velut è fornace profunda
 Ore trahit, currúsque suos candescere sentit.
 Et neque jam cineres, ejectatâque favillam
 Ferre potest, calidóque involvitur undique fumo:
 Quoque eat, aut ubi sit, picea caligine tectus,
 Nescit, & arbitrio volucrum raptatur equorum.
 Sanguine tum credunt in corpora summa vocato,
 Æthiopum populos nigram traxisse colorem.
 Tum facta est Libye raptis humoribus æstu
 Arida: tum Nymphæ passis, fontésque, lacúsque,
 Desflèvre comis: queritur Bœotia Dircen,
 Argos Amymonem, Ephyre Pirenidas undas.
 Nec sortita loco distantes flumina ripas
 Tuta manent: mediis Tanais fumavit in undis,
 Peneúsque senex, Teuthranteúsque Caycus,
 Et celer Ismenos, cum Phocaico Erymantho,

Arsu.

Arsurusque iterum Xanthus, flavusque Lycormas,
 Quique recurvatis ludit Mæandros in undis,
 Mygdoniusque Melas, & Tænareus Eurotas :
 Arsit & Euphrates Babylonius, arsit Orontes,
 Thermodónque citus, Gangésque & Phasis & Ister.
 Æstuat Alpheos : ripæ Spercheides ardent :
 Quódque suo Tagus amne vehit, fluit ignibus aurum :
 Et, quæ Mæonias celebrârant carmine ripas,
 Flumineæ volucres medio caluère Caystro.
 Nilus in extremum fugit perterritus orbem,
 Occulitque caput, quod adhuc latet : ostia septem
 Pulverulenta vacant, septem sine flumine valles :
 Sors eadem Ismarios, Hebrum cum Strymone siccat,
 Hesperiosq; amnes, Rhenum, Rhodanumq; Padumq;
 Cuique fuit rerum promissa potentia, Tibrim.
 Dissiliit omne solum : penetratque in Tartara rimis
 Lumien ; & infernum terret cum conjuge regem :
 Et mare contrahitur, siccæque est campus arenæ,
 Quod modo pontus erat : quosq; altum texerat æquor,
 Existunt montes, & sparsas Cycladas augent.
 Ima petunt pisces : nec se super æquora curvi
 Tollere consuetas audent delphines in auras.
 Corpora phocarum summo resupina profundo
 Exanimata natant : ipsum quoque Nerea fama est,
 Doridæque, & natas, tepidis latuisse sub antris :
 Ter Neptunus aquis cum torvo brachia vultu
 Exerere ausus erat : ter non tulit aëris æstus.

Alma tamen tellus, ut erat circumdata ponto,
 Inter aquas pelagi, contractosque undique fontes,
 Qui se condiderant in opacæ viscera matris,
 Sustulit omniferos collo tenus arida vultus :
 Opposuitque manum fronti, magnoque tremore
 Omnia concutiens paulum subsedit, & infrà,
 Quàm solet esse, fuit : siccæque ita voce locuta est :
 Si placet hoc, meruique, quid ô tua fulmina cessant
 Summe Deum ? liceat perituræ viribus ignis,
 Igne perire tuo ; clademque autore levare.
 Vix equidem fauces hæc ipsa in verba resolvo :
 (Presserat ora vapor) tostos en aspice crines,

Inque

Inque oculis tantum, tantum super ora favillæ.
 Hósne mihi fructus ? hunc fertilitatis honorem,
 Officiisque refers, quòd adunci vulnere aratri,
 Rastrorúmque fero, totóque exerceor anno ?
 Quòd pecori frondes, alimentáque mitia, fruges
 Humano generi, vobis quod thura ministro ?
 Sed tamen exitium fac me meruisse : quid undæ ?
 Quid meruit frater ? cur illi tradita sorte
 Æquora decrescunt, & ab æthere longiùs absunt ?
 Quod si nec fratris, nec te mea gratia tangit ;
 At cœli miserere tui : circumspice utrumque ;
 Fumat uterque polus : quos si vitiaverit ignis,
 Atria vestra ruent. Atlas en ipse laborat,
 Vixque suis humeris candentem sustinet axem.
 Si freta, si terræ pereunt, si regia cœli,
 In chaos antiquum confundimur. Eripe flammis
 Si quid adhuc superest, & rerum consule summæ.
 Dixerat hæc Tellus : neque enim tolerare vaporem
 Ulteriùs potuit, nec dicere plura, suúmque
 Rettulit os in se, propioraque manibus antra.

At pater omnipotens superos testatus, & ipsum,
 Qui dederat currus, nisi opem ferar, omnia fato
 Interitura gravi, summam petit arduus arcem,
 Unde solet nubes latis inducere terris,
 Unde movet tonitrus, vibratáque fulmina jactat.
 Sed neque quas posset terris inducere nubes
 Tunc habuit ; nec quos cœlo demitteret imbres.
 Intonat, & dextra libratum fulmen ab aure
 Misit in aurigam, paritérque animæque, rotisque
 Expulit, & sævis compescuit ignibus ignes.
 Consternantur equi : & saltu in contrario facto,
 Colla jugo excutiunt, abruptáque lora relinquunt.
 Illic fræna jacent, illic temone revulsus
 Axis, in hac radii fractarum parte rotarum :
 Sparsaque sunt late laceri vestigia currûs.
 At Phaëthon, rutilos flamma populante capillos,
 Volvitur in præceps, longóque per aëra tractu
 Fertur : ut interdum de cœlo stella sereno,
 Etsi non cecidit, potuit cecidisse videri,

Quem

Quem procul à patria diverso maximus orbe
Excipit Eridanus, fumantiâque abluit ora.

II. Naïdes Hesperiaë trifida fumantia flamma
Corpora dant tumulo, signantque hoc carmine saxum :
Hic situs est Phaëthon, currûs auriga paterni :
Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis.
Nam pater obductos luctu miserabilis ægro
Condiderat vultus : & (si modò credimus) unum
Isse diem sine Sole ferunt : incendia lumen
Præbebant, aliquisque malo fuit usus in illò.
At Clymene postquam dixit, quæcunque fuerunt
In tantis dicenda malis, lugubris, & amens,
Et laniata sinus, totum percensuit orbem,
Exanimésque artus primò, mox ossa requirens :
Repperit ossa tamen peregrina condita ripa :
Incubuitque loco, noménque in marmore lectum
Perfudit lacrymis, & apèrto pectore fovit,
Nec minus Heliades fletus, & inania morti
Munera, dant lacrymas, & cæsæ pectora palmis
Non auditurum miseras Phaëthonta querelas
Nocte dièque vocant, adsternunturque sepulchro.
Luna quater junctis implèrat cornibus orbem :
Illæ more suo (nam morem fecerat usus)
Plangorem dederant : è quæis Phaëthusa sororum
Maxima, cùm vellet terræ procumbere, quæsta est
Diriguissè pedes : ad quam conata venire
Candida Lampetie, subita radice retenta est.
Tertia cùm crinem manibus laniare pararet,
Avellit frondes : hæc stipite crura teneri,
Illa dolet fieri longos sua brachia ramos.
Dúmque ea mirantur, complectitur inguina cortex,
Pérq; gradus uterum, pectúsq; humerósq; manúsque
Ambit : & extrabant tantum ora vocantia matrem :
Quid faciat mater : nisi quo trahit impetus illam,
Huc eat atque illuc, & dum licet, oscula jungat.
Non satis est : truncis avellere corpora tentat,
Et teneros manibus ramos abrumpere ; at indè
Sanguineæ manant tanquam de vulnere guttæ.
Parce precor mater, quæcunque est saucia clamat :

Parce

Parce precor : nostrum laniatur in arbore corpus.

Jamque vale, cortex in verba novissima venit.

III. Inde fluunt lacrymæ, stillatæque sole rigescunt

De ramis electra novis, quæ lucidus amnis

Excipit, & nuribus mittit gestanda Latinis.

IV. Adfuit huic monstro proles Stheneleia Cynus :

Qui tibi materno quamvis à sanguine junctus,

Mente tamen, Phaëthon, propior fuit : ille relicto

(Nam Ligurum populos, & magnas rexerat urbes)

Imperio, ripas virides amnèmque querelis

Eridanum implêrat, sylvamque sororibus auctam :

Cùm vox est tenuata viro, canæque capillos

Diffimulant plumæ : collùmque à pectore longum

Porrigitur, digitósque ligat junctura rubentes :

Penna latus vestit : tenet os sine acumine rostrum :

Fit nova Cynus avis : nec se cœloque, Jovique,

Credit, ut injustè missi memor ignis ab illo :

Stagna colit, patulósque lacus : ignémque perosus,

Quæ colat elegit contraria flumina flammis.

Squallidus interea genitor Phaëthontis, & expers

Ipse sui decoris, qualis cum deficit orbem

Esse solet, lucémque odit, sêque ipse, diémque,

Dâtque animum in luctus, & luctibus adjicit iram :

Officiúmque negat mundo. Satis, inquit, ab ævi

Sors mea principiis fuit irrequieta, pigétque

Actorum sine fine mihi, sine honore laborum.

Quilibet alter agat portantes lumina currus :

Si nemo est, omnésque dei non posse fatentur ;

Ipse agat : ut saltem, dum nostras tentat habenas,

Orbatura patres aliquando fulmina ponat.

Tunc sciat, ignipedum vires expertus equorum,

Non meruisse necem, qui non bene rexit illos.

Talia dicentem circumstant omnia Solem

Numina, néve velit tenebras inducere rebus,

Supplice voce rogant : missos quoque Jupiter ignes

Excusat, precibúsque minas regaliter addit.

Colligit amentes, & adhuc terrore paventes

Phœbus equos, stimulóque domans, & verbere sævit :

Sævitur enim natúmque objectat, & imputat illis.

V. At pater omnipotens ingentia mœnia cœli
 Circuit, & ne quid labefactum viribus ignis
 Corruât, explorat : quæ postquam firma, suique
 Roboris esse videt : terras hominûmque labores
 Perspicit (Arcadiæ tamen est impensior illi
 Cura suæ) fontèsque, & nondum audentia labi
 Flumina restituit : dat terræ gramina, frondes
 Arboribus, læsāsque jubet revirescere sylvas.
 Dum redit, itque frequens, in virgine Nonacrina
 Hæsit, & accepti caluere sub ossibus ignes.
 Non erat hujus opus lanam mollire trahendo,
 Nec positu variare comas : ubi fibula vestem,
 Vitta coercuerat neglectos alba capillos,
 Et modò læve manu jaculum, modo sumpserat arcum,
 Miles erat Phœbes : nec Mænalon attigit ulla
 Gratiior hac Triviæ. Sed nulla potentia longa est.
 Ulterius medio spatium Sol altus habebat,
 Cùm subit illa nemus, quod nulla ceciderat ætas.
 Exuit hic humero pharetram, lentosque retendit
 Arcus, inque solo, quod tēxerat herba, jacebat :
 Et pictam positâ pharetram cervice premebat.
 Jupiter ut vidit fessam, & custode vacantem,
 Hoc certè furtum conjux mea nesciet, inquit :
 Aut si rescierit, sunt ô, sunt jurgia tanti ?
 Protinus induitur faciem, cultumque Dianæ,
 Atque ait, ô comitum virgo pars una mearum,
 In quibus es venata jugis ? De cespite virgo
 Se levat, & salve numen, me judice, dixit,
 Audiat ipse licet, majus Jove : ridet, & audit,
 Et sibi præferri se gaudet, & oscula jungit,
 Nec moderata fatis, nec sic à virgine danda.
 Qua venata foret sylva narrare parantem
 Impedit amplexu, nec se sine crimine prodit.
 Illa quidem contrâ, quantum modò fœmina posset,
 (Aspiceres utinam Saturnia, mitior esses)
 Illa quidem pugnat : sed quæ superare puella,
 Quisve Jovem poterat ? superûm petit æthera victor
 Jupiter : huic odio nemus est, & conscia sylva.
 Undè pedem referens, pene est oblita pharetram

Tollere

Tollere cum telis, & quem suspenderat arcum.
 Ecce suo comitata choro Dictynna per altum
 Mænalon ingrediens, & cæde superba ferarum,
 Aspicit hanc, visamque vocat, clamata refugit,
 Et timuit primò, nè Jupiter esset in illa.
 Sed postquam pariter Nymphas incedere vidit,
 Sensit abesse dolos, numerumque accessit ad harum.
 Heu quàm difficile est crimen non prodere vultu ?
 Vix oculos attollit humo : nec ut antè solebat,
 Juncta Deæ lateri, nec toto est agmine prima :
 Sed silet, & læsi dat signa rubore pudoris.
 Et nisi quod virgo est, poterat sentire Diana
 Mille notis culpam, Nymphæ sensisse feruntur.
 Orbe resurgebant lunaria cornua nono,
 Cùm Dea venatrix fraternis languida flammis,
 Nacta nemus gelidum, de quo cum murmure labens
 Ibat, & attritas versabat rivus arenas.
 Ut loca laudavit, summas pede contigit undas ;
 His quoque laudatis, procul est, ait, arbiter omnis :
 Nuda superfusus tingamus corpora lymphis.
 Parrhasis erubuit : cunctæ velamina ponunt :
 Una moras quærit : dubitanti vestis adempta est :
 Qua posita, nudo patuit cum corpore crimen.
 Attonitæ, manibusque uterum celare volenti,
 I procul hinc, dixit, nec sacros pollue fontes,
 Cynthia : deque suo jussit secedere cœtu.
 Senserat hoc olim magni matrona Tonantis,
 Distulerátque graves in idonea tempora pœnas :
 Causa moræ nulla est : & jam puer Arcas (id ipsum
 Indoluit Juno) fuerat de pellice natus.
 Quò simul obvertit sævam cum lumine mentem,
 Scilicet hoc unum restabat, adultera, dixit,
 Ut fœcunda fores, fierétque injuria partu
 Nota, Jovisque mei testatum dedecus esset.
 Haud impunè feres : adimam tibi nempe figuram,
 Qua tibi, quaque places nostro importuna marito.
 Dixit, & adversa prenis à fronte capillis
 Stravit humi pronam : Tendebat brachia supplex :
 Brachia cœperunt nigris horrescere villis,

Curvarique manus, & aduncos crescere in ungues,
Officióque pedum fungi; laudarique quondam
Ora Jovi, lato fieri deformia rictu.

Néve preces animos, & verba superflua flectant;
Pósse loqui eripitur: vox iracunda minaxque,
Plenáque terroris rauco de gutture fertur.

Mens antiqua tamen facta quoque mansit in urfa,
Assiduóque spós gemitu testata dolores,
Qualescunque manus ad cœlum & sidera tollit:
Ingratúmque Jovem nequeat cum dicere, sentit.

Ah quoties sola non ausa quiescere sylva,
Ante domum, quondámque suis erravit in agris?

Ah quoties per saxa canum latratibus acta est?
Venatrixque metu venantum territa fugit?

Sæpe feris latuit visis, oblita quid esset,
Uríaque conspectos in montibus horruit urfos:
Pertimuitque lupos, quamvis pater esset in illis.

VI. Ecce, Lycæoniæ proles ignara parenti
Arcas adest, ter quinque ferè natalibus actis.
Dúmque feras sequitur, dum saltus eligit aptos,
Nexilibúsque plagis sylvas Erymanthidas ambit,
Incidit in matrem: quæ restitit Arcade viso,
Et cognoscenti similis fuit: ille refugit:
Immotósque oculos in se sine fine tenentem,
Nescius extimuit: propiúsque accedere aventi
Vulnifico fuerat fixurus pectora telo:
Arcuit omnipotens: pariterque ipsósque nefásque
Sustulit: & celeri raptos per inania vento,
Imposuit cœlo, vicinâque sidera fecit.

Intumuit Juno, postquam inter sidera pellex
Fulsit: & ad canam descendit in æquora Tethyn,
Oceanúmque senem, quorum reverentia movit
Sæpe Deos: causamque viæ scitantibus infit:
Quæritis, æthereis quare regina deorum
Sedibus huc adsim? pro me tenet altera cœlum.
Mentiar, obscurum nisi nox cum fecerit orbem,
Nuper honoratas, summo mea vulnera cœlo,
Videritis stellas illic, ubi circulus axem
Ultimus extremum, spatióque brevissimus ambit;

Est verò, cur quis Junonem lædere nolit,
 Offensamque tremat : quæ prosum sola nocendo ?
 En ego quantum egi ! quàm vasta potentia nostra est !
 Esse hominem vetui, facta est Dea ! sic ego pœnas
 Sontibus impono : sic est mea magna potestas.
 Vindicet antiquam faciem, vultusque ferinos
 Detrahat, Argolicà quod in ante Phoronide fecit.
 Cur non & pulsa ducat Junone, meoque
 Collocet in thalamo, focerumque Lycaona fumat ?
 At vos, si læsæ tangit contemptus alumnae,
 Gurgite cæruleo septem prohibete Triones,
 Sideraque in cælo stupri mercede recepta
 Pellite, ne puro tingatur in æquore pellex.

VII. Dii maris annuerant : habili Saturnia curru
 Ingreditur liquidum pavonibus aëra pictis :
 Tam nuper pictis cælo pavonibus Argo,
 Quàm tu nuper eras, cum candidus ante fuisses,
 Corve loquax, subito nigrantes versus in alas.
 Nam fuit hæc quondam niveis argentea pennis
 Ales, ut æquaret totas sine labe columbas,
 Nec servaturis vigili Capitolia voce
 Cederet anseribus, nec amanti flumina cycno :
 Lingua fuit damno : lingua faciente loquaci,
 Qui color albus erat, nunc est contrarius albo.

VIII. Pulchrrior in tota, quàm Larissæa Coronis,
 Non fuit Æmonia : placuit tibi, Delphice, certè,
 Dum vel casta fuit, vel inobservata : sed ales
 Sensit adulterium Phœbeus : utque latentem
 Detegeret culpam non exorabilis index,
 Ad dominum tendebat iter : quem garrula motis
 Consequitur pennis, scitetur ut omnia, cornix :
 Auditaque viæ causâ : non utile carpis,
 Inquit, iter : nè sperne meæ præfagia linguæ.

Quid fuerim, quid simque vide, meritumque require :
 Invenies nocuisse fidem : nam tempore quodam
 Pallas Erichthonium, prolem sine matre creatam
 Clauserat Aethæo texta de vimine cista,
 Virginibusque tribus gemino de Cecrope natis
 Hunc legem dederat, sua nè secreta viderent.

Abdita fronde levi densa specularar ab ulmo,
 Quid facerent : commissa duæ sine fraude tuentur
 Pandrosos, atque Herse : timidas vocat una sorores
 Aglauros, nodosque manu diducit : at intus
 Infantemque vident, apporrectumque draconem.
 Acta Deæ refero : pro quo mihi gratia talis
 Redditur, ut dicar tutelâ pulsa Minervæ,
 Et ponar post noctis avem. MEA pœna volucres
 Admonuisse potest, nè voce pericula quærant.
 At puto, non ultro, nec quicquam tale rogantem
 Me petiit : Ipsâ licet hoc à Pallade quæras :
 Quamvis irata est, non hoc irata negabit ;
 Nam me Phocæica clarus tellure Coroneus
 (Nota loquor) genuit, fueramque ego regia virgo,
 Divitibusque procis (nè me contemne) petebar.
 FORMA mihi nocuit : nam, dum per litora lentis
 Passibus, ut soleo, summâ spatiarer arenâ,
 Vidit, & incaluit pelagi Deus, utque precando
 Tempora cum blandis absumpsit inania verbis,
 Vim parat, & sequitur : fugio, densumque relinquo
 Litus, & in molli nequicquam lassor arena.
 Inde Deos, hominesque voco : nec contigit ullum
 Vox mea mortalem : mota est pro virgine virgo,
 Auxiliûmque tulit. Tendebar brachia cœlo :
 Brachia cœperunt levibus nigrescere pennis.
 Rejicere ex humeris vestem molibar : at illa
 Pluma erat, inque cutem radices egerat imas.
 Plangere nuda meis conabar pectora palmis ;
 Sed neque jam palmas, nec pectora nuda gerebam.
 Currebam ; nec, ut antè, pedes retinebat arena,
 Et summa tollebar humo : mox acta per auras
 Evehor, & data sum comes inculcata Minervæ.
 Quid tamen hoc prodest, si diro facta volucris
 Crimine Nyctimene nostro successit honori ?

IX. An, quæ per totam res est notissima Lesbon,
 Non audita tibi est, Patrium temerâsse cubile
 Nyctimenen ? Avis illa quidem ; sed conscia culpæ
 Conspectum, lucemque fugit, tenebrisque pudorem
 Celat, & à cunctis expellitur æthere toto.

Talia dicenti, Tibi, ait, revocamina, corvus,
 Sint precor ista malo : nos vanum spernimus omen.
 Nec cœptum dimittit iter : dominóque jacentem
 Cum juvene Æmonio vidisse Coronida narrat.
 Laurea delapsa est audito crimine amantis,
 Et pariter vultúsque Deo, plestrúmque, colórque,
 Excidit : utque animus tumidâ fervebat ab irâ,
 Arma assueta capit, flexúmque à cornibus arcum
 Tendit, & illa suo toties cum pectore juncta
 Indevitato trajecit pectora telo.
 Icta dedit gemitum, tractóque à vulnere ferro,
 Candida puniceo perfudit membra cruore :
 Et dixit, potui pœnas tibi, Phœbe, dedisse,
 Sed peperisse prius : duo nunc moriemur in una.
 Haftenus : & pariter vitam cum sanguine fudit.
 Corpus inane animæ frigus lethale secutum est.
POENITET (heu) serò pœnæ crudelis amantem ;
 Séque, quod audierit, quod sic exarserit, odit :
 Odit avem, per quam crimen, causamque dolendi
 Scire coactus erat : nervúmque, arcúmque, manúmque
 Odit, cúmque manu temeraria tela sagittas :
 Collapsamque fovet : seráque ope vincere fata
 Nititur : & medicas exercet inaniter artes.
 Quæ postquam frustra tentata, rogúmque parari
 Sensit, & arsueros supremis ignibus artus :
 Tum verò gemitus (neque enim cœlestia tingi
 Ora decet lacrymis) alto de corde petitos
 Edidit : haud aliter quàm cùm, spectante juvenca,
 Lactentis vituli dextra libratus ab aure
 Tempora discussit claro cava malleus ictu.
 Ut tamen ingratos in pectora fudit odores :
 Et dedit amplexus, injustáque justa peregit :
 Non tulit in cineres labi sua Phœbus eoldem
 Semina ; sed natum flammis, uteróque parentis
 Eripuit, geminíque tulit Chironis in antrum.
 Sperantémque sibi non falsæ præmia linguæ,
 Inter aves albas vetuit considere corvum.
 X. Semifer interea divinæ stirpis alumno
 Lætus erat, mistóque oneri gaudebat honore.

Ecce venit rutilis humeros protecta capillis
 Filia Centauri, quam quondam Nympha Chariclo
 Fluminis in rapidi ripis enixa, vocavit
 Ocyroën; non hæc artes contenta paternas
 Edidicisse fuit: faorum arcana canebat.
 Ergo ubi fatidicos concepit mente furores,
 Incaluitque Deo, quem clausum pectore habebat,
 Aspicit infantem, torique salutifer orbi,
 Cresce puer, dixit: tibi se mortalia sæpe
 Corpora debebunt: animas tibi reddere ademptas
 Fas erit: idque semel Diis indignantibus ausus,
 Posse dare hoc iterum flammâ prohibebere avitâ.
 Eque Deo corpus fies exangue, Deusque
 Qui modò corpus eras: & bis tua fata novabis.
 Tu quoque chare pater non jam mortalis, & ævis
 Omnibus ut maneas, nascendi lege creatus,
 Posse mori cupies tum, cum cruciabere diræ
 Sanguine serpentis per saucia membra recepto:
 Téque ex æterno patientem numina mortis
 Efficient, triplicisque Deæ tua fila resolvent.
 Restabat fatis aliquid, suspirat ab imis
 Pectoribus, lacrymæque genis labuntur obortæ:
 Atque ita prævertunt, inquit, me fata: vetórque
 Plura loqui: vocisque meæ præcluditur usus.
 Non fuerant artes tanti, quæ numinis iram
 Contraxere mihi: mallet nescisse futura.
 Jam mihi subduci facies humana videtur:
 Jam cibus herba placet: jam latis currere campis
 Impetus est; in equam, cognatâque corpora vertor,
 Tota tamen quare? pater est mihi nempe biformis.
 Talia dicenti pars est extrema querelæ
 Intellecta parum: confusaque verba fuere.
 Mox nec verba quidem, nec equæ sonus ille videtur,
 Sed simulantis equam: parvóque in tempore certos
 Edidit hinnitus, & brachia movit in herbas.
 Tum digiti coeunt, & quinos alligat ungues
 Perpetuo cornu levis ungula; crescit & oris,
 Et colli spatium: longæ pars maxima pallæ
 Cauda fit: utque vagi crines per colla jacebant,

In dexteras abiêre júbas : paritérque novata est
Et vox, & facies : nomen quoque monstra dedere.

XI. Flebat opémque tuam frustra Philyreus heros,
Delphice, poscebat : sed nec rescindere magni
Jussu Jovis poteras, nec si rescindere posses,
Tunc aderas : Elin, Messeniáque arva colebas.

Illud erat tempus, quo te pastoria pellis
Texit : onúsque fuit baculum sylvestre sinistra ;
Alterius, dispar septenis fistula cannis.

Dúmque amor est curæ, dum te tua fistula mulcet,
Incustoditæ Pylios memorantur in agros

Processisse boves : Videt has Atlantide Maia

Natus : & arte sua sylvis occultat abactas.

Senferat hoc furtum nemo, nisi notus in illo

Rure fenex, Bættum vicinia tota vocabant.

Divitis hic saltus, herbosæque pascua Nelei,

Nobiliúmque greges custos servabat equarum.

Hunc timuit : blandáque manu seduxit : & eja,

Quisquis es, hospes, ait, si fortè armenta requirer

Hæc aliquis, vidisse nega : neu gratia facto

Nulla rependatur, nitidam cape præmia vaccam.

Et dedit : acceptâ, voces has reddidit hospes :

Tutus eas : lapis iste prius tua furta loquatur :

Et lapidem ostendit : simulat Jove natus abire.

Mox redit : & versâ pariter cum voce figurâ,

Rustice, vidisti si quas hoc limite, dixit,

Ire boves, fer opem : furtóque silentia deme :

Juncta suo pretium dabitur tibi fœmina tauro.

At senior, postquam est merces geminata, sub illis

Montibus, inquit, erant : & erant sub montibus illis.

Risit Atlantiades : &, me mihi perfide prodis ?

Me mihi prodis ? ait : perjuráque pectora vertit

In durum silicem, qui nunc quoque dicitur index :

Inque nihil merito vetus est infamia saxo.

XII. Hinc se sustulerat paribus Caducifer alis,

Munychiósque volans agros, gratámque Minervæ

Despectabat humum, cultíque arbusta Lycei.

Illâ fortè die castæ de more puellæ,

Vertice suppositoq festas in Palladis arces

Pura coronatis portabant sacra canistris.
 Indè revertentes Deus aspicit ales, iterque
 Non agit in rectum, sed in orbem curvat eundem.
 Ut volucris visis rapidissima miluius extis,
 Dum timet, & densi circumstant sacra ministri,
 Flestitur in gyrum, nec longius audet abire,
 Spémque suam motis avidus circumvolat alis :
 Sic super Aëtas agilis Cyllenius arces
 Inclinat cursus, & easdem circinat auras.
 Quanto splendidior, quàm cætera sidera, fulget
 Lucifer, & quanto te, Lucifer, aurea Phœbe ;
 Tanto virginibus præstantior omnibus Herse
 Ibat, eratque decus pompæ, comitumque suarum.
 Obstupuit formâ Jove natus : & æthere pendens,
 Non secus exarsit, quàm cum Balearica plumbum
 Funda jacet : volat illud, & incandescit eundo :
 Er, quos non habuit, sub nubibus invenit ignes.
 Vertit iter, cœloque petit diversa relicto :
 Nec se dissimulat : tanta est fiducia formæ.
 Quæ quanquam justa est, curâ tamen adjuvat illam :
 Permulsèque comas : chlamydémque ut pendeat aptè
 Collocat : ut limbus, totumque appareat aurum :
 Ut teres in dextra, qua somnos ducit, & arcet,
 Virga sit ; ut tergis niteant talaria plantis.
 Pars secreta domus, ebore, & testudine cultos
 Tres habuit thalamos : quorum tu, Pandroso, dextrum,
 Aglauros lævum, medium possederat Herse.
 Quæ tenuit lævum, venientem prima notavit
 Mercurium, noménque Dei scitarier ausa est,
 Et causam adventûs : cui sic respondet Atlantis
 Pleionésque nepos : Ego sum, qui jussa per auras
 Verba patris porto, pater est mihi Jupiter ipse.
 Nec fingam causas : tu tantum fida sorori
 Esse velis, prolisque meæ matertera dici.
 Herse causa viæ, faveas oramus amanti.
 Aspicit hunc oculis iisdem, quibus abdita nuper
 Viderat Aglauros flavæ secreta Minervæ :
 Próque ministerio, magni sibi ponderis aurum
 Postulat : Interea testis excedere cogit.

Vertit ad hanc torvi Dea bellica luminis orbem,
 Et tanto penitus traxit suspiria motu,
 Ut pariter pectus, positamque in pectore forti
 Ægida concuteret : subit, hanc arcana profana
 Detexisse manu, tum cum sine matre creatam
 Lemnicolæ stirpem contra data fœdera vidit :
 Et gratamque Deo fore jam, gratamque sorori,
 Et ditem sumpto, quod avara poposcerit, auro.

Protinus invidiæ nigro squalentia tabo
 Testa perit. Domus est imis in vallibus antri
 Abdita, sole carens, non ulli pervia vento :
 Tristis, & ignavi plenissima frigoris, & quæ
 Igne vacet semper, caligine semper abundet.
 Huc ubi pervenit belli metuenda virago,
 Constitit ante domum (neque enim succedere testis
 Fas habet) & postes extremâ cuspide pulsat.
 Concussæ patuere fores : videt intrus edentem
 Vipereas carnes, vitiorum alimenta suorum,
 Invidiam : visaque oculos avertit : at illa
 Surgit humo pigrè, semesarumque relinquit
 Corpora serpentum, passuque incedit inerti.
 Utque Deam vidit formamque, armisque decoram,
 Ingemuit ; vultumque ima ad suspiria duxit.
 Pallor in ore sedet, macies in corpore toto :
 Nusquam recta acies ; livent rubigine dentes :
 Pectora felle virent : lingua est suffusa veneno :
 Ritus abest, nisi quem visi movere dolores :
 Nec fruitur somno, vigilacibus excita curis :
 Sed videt ingratos, intabescitque videndo,
 Successus hominum ; carpitque & carpitur una,
 Suppliciumque suum est : quamvis tamen oderat illam,
 Talibus affata est breviter Tritonia dictis.
 Infice tæbe tua natarum Cecropis unam :
 Sic opus est : Aglauros ea est : haud plura locuta
 Fugit, & impressa tellurem reppulit hasta.
 Illa Deam obliquo fugientem lumine cernens,
 Murmura parva dedit, successurumque Minervæ
 Indoluit : baculumque capit, quod spinea totum
 Vincula cingebant : adopertaque nubibus atris,
 Quacumque

Quacunque ingreditur, florentia proterit arva,
 Exuritque herbas, & summa cacumina carpit :
 Afflatuque suo populos, urbescens, domosque
 Polluit : & tandem Tritonida conspicit arcem,
 Ingeniis, opibusque & festâ pace virentem.
 Vixque tenet lacrymas, quia nil lacrymabile cernit :
 Sed postquam thalamos intravit Cecrope natæ,
 Jussa facit : pectusque manu ferrugineincta
 Tangit, & hamatis præcordia sentibus implet :
 Inspiratque nocens virus, piceumque per ossa
 Dissipat, & medio spargit pulmone, venenum.
 Nève mali causæ spatium per latius errent,
 Germanam ante oculos, fortunatumque sororis
 Conjugium, pulchrâque Deum sub imagine ponit.
 Cunctâque magna facit : quibus irritata dolore
 Cecropis occulto mordetur, & anxia nocte,
 Anxia luce gemit : lentâque miserrima tabe
 Liquitur, ut glacies incerto faucia Sole :
 Fælicisque bonis non secius uritur Herpes ;
 Quàm cum spinosis ignis supponitur herbis,
 Quæ neque dant flammæ, lenique tepore cremantur.
 Sæpe mori voluit, nè quicquam tale videret :
 Sæpe velut crimen rigido narrare parenti :
 Denique in adverso venientem limine sedit
 Exclutura Deum : cui blandimenta, precésque
 Verbâque jactanti mitissima, Desine, dixit,
 Hinc ego me non sum nisi te motura repulso.
 Stemus, ait, pacto, velox Cyllenius, isto :
 Cælatasque fores virga patefecit : at illi
 Surgere conanti partes, quasunque sedendo
 Flectimur, ignava nequeunt gravitate moveri.
 Illa quidem pugnat recto se tollere trunco :
 Sed genuum junctura riget, frigusque per ungues
 Labitur ; & pallent amisso sanguine venæ.
 Utque malum latè solet immedicabile cancer
 Serpere, & illæsas vitiatas addere partes :
 Sic lethalis hyems, paulatim in pectora venit,
 Vitalésque vias, & respiramina clausit.
 Nec conata loqui est ; nec si conata fuisset,

Vocis haberet iter : saxum jam colla tenebat,
Oráque duruerant, signúmque exangue sedebat.
Nec lapis albus erat : sua mens infecerat illam.

XIII. Has ubi verborum pœnas mentísque profana
Cepit Atlantiades, dictas à Pallade terras
Linguit, & ingreditur jactatis æthera pennis.
Sevocat hunc genitor, nec causam fassus amoris,
Fide minister, ait, jussorum nate meorum,
Pelle moram, solitoque celer delabere cursu :
Quæque tuam matrem tellus à parte sinistra
Suspicit (indigenæ Sidonida nomine dicunt)
Hanc pete, quodque procul montano gramine pasci
Armentum regale vides, ad litora verte.
Dixit : & expulsi jamdudum monte juvenci,
Litora jussa petunt, ubi magni filia regis,
Ludere virginibus Tyriis comitata solebar.
NON bene conveniunt, nec in una sede morantur
Majestas & amor. Sceptri gravitate relicta,
Ille pater restórque Deum, cui dextra trisulcis
Ignibus armata est, qui nutu concutit orbem,
Induitur faciem tauri, mistúsque juvencis
Mugit, & in teneris formosus obambulat herbis :
Quippe color nivis est, quam nec vestigia duri
Calcavère pedis, nec solvit aquaticus Auster.
Colla toris exant, armis palearia pendent.
Cornua parva quidem ; sed quæ contendere posses
Facta manu, puráque magis perlucida gemma,
Nullæ in fronte minæ, nec formidabile lumen :
Pacem vultus habet. Miratur Agenore nata,
Quòd tam formosus, quòd prælia nulla minetur.
Sed quamvis mitem, metuit contingere primò :
Mox adit, & flores ad candida porrigit ora.
Gaudet amans : & dum veniat sperata voluptas,
Oscula dat manibus, (vix, ah ! vix cætera differt)
Et nunc alludit, viridísque exultat in herba ;
Nunc latus in fulvis niveum deponit arenis :
Paulatímque metu dempto, modò pectora præbet
Virginea plaudenda manu, modò cornua fertis
Impedienda novis. Ausa est quoque regia virgo,
Nescia

Nescia quem premeret, tergo confidere tauri.
 Cum Deus à terra, siccoque à litore sensim
 Falsa pedum primis vestigia ponit in undis :
 Indè abit ulteriùs, mediisque per æquora ponti
 Fert prædam. Pavet hæc ; litusque ablata relictum
 Respicit ; & dextra cornu tenet, altera dorso
 Imposita est : tremulæ sinuantur flamine vestes.

PUB. OVIDII
 NASONIS
 Metamorphoseon

LIBER III.

I. Jamque Deus, posita fallacis imagine tauri,
 Se confessus erat, Dictæaque rura tenebat :
 Cùm pater ignarus Cadmo perquirere raptam
 Imperat, & pœnam, si non invenerit, addit
 Exilium, factò pius, & sceleratus eodem.
 Orbe pererrato (quis enim deprendere posset
 Furta Jovis ?) profugus patriamque iramque parentis
 Vitat Agenorides, Phœbique oracula supplex
 Consulit : &, quæ sit tellus habitanda requirit.
 Bos tibi, Phœbus ait, solis occurret in arvis,
 Nullum passa jugum, curvique immunis aratri :
 Hâc duce carpe vias : &, qua requieverit herba,
 Mœnia fac condas, Bœotiâque illa vocato.

Vix bene Castalio Cadmus descenderat antro,
 Incustoditam lentè videt ire juvencam,
 Nullum servitii signum cervice gerentem :
 Subsequitur, pressoque legit vestigia gressu,
 Autoremque viæ Phœbum taciturnus adorat.

Jam vada Cephisi, Panopésque evaserat arva ;
 Bos stetit : &, tollens spatiosam cornubus altis
 Ad cœlum frontem, mugitibus impulit auras.
 Atque ità respiciens comites sua terga sequentes
 Procubuit, tenerâque latus submisit in herbâ
 Cadmus agit grates, peregrinæque oscula terræ
 Figit, & ignotos montes, agróque salurat.
 Sacra Jovi facturus erat : juber ire ministros,
 Et petere è vivis libandas fontibus undas.
 Sylva vetus stabat, nulla violata securi ;
 Est specus in medio virgis ac vimine densus,
 Efficiens humilem lapidum compagibus arcum ;
 Uberibus fœcundus aquis : hoc conditus antro
 Martius anguis erat cristis præsignis & auro ;
 Igne micant oculi ; corpus tumet omne veneno ;
 Trésque vibrant linguæ ; triplici stant ordine dentes.
 Quem postquam Tyria lucum de gente profecti
 Infausto tetigère gradu, demissâque in undas
 Urna dedit sonitum : longo caput extulit antro
 Cœruleus serpens, horrendaque sibila misit.
 Effluxère urnæ manibus : sanguisque relinquit
 Corpus, & attonitos subitus tremor occupat artus.
 Ille volubilibus squamosos nexibus orbes
 Torquet, & immenso saltu sinuatur in arcus :
 Ac media plus parte leves erectus in auras,
 Despicit omne nemus ; tantóque est corpore, quanto,
 Si totum spectes, geminas qui separat arctos.
 Nec mora : Phœnicas, sive illi tela parabant,
 Sive fugam, sive ipse timor prohibebat utrumque :
 Occupat hos morsu, longis complexibus illos,
 Hos necat afflatos, funesta hos tabe veneni.
 Fecerat exiguas jam Sol altissimus umbras :
 Quæ mora sit sociis, miratur Agenore natus,
 Vestigatque viros. Tegimen direpta leoni
 Pellis erat ; telum splendenti lancea ferro,
 Et jaculum : telóque animus præstantior omni.
 Ut nemus intravit, lethatâque corpora vidit,
 Victórémque supra spatiosi corporis hostem,
 Tristitia sanguinea lambentem vulnere lingua :

Aut ultor vestræ, fidissima corpora, mortis,
 Aut comes, inquit, erò. Dixit : dextræque molarem
 Sustulit, & magnum magno conamine misit.
 Illius impulsu cum turribus ardua celsis
 Mœnia mota forent : serpens sine vulnere mansit,
 Loricæque modo squamis defensus, & atræ
 Duritiæ pellis, validos cute reppulit ictus.
 At non duritia jaculum quoque vincit eadem :
 Quod medio lentæ spinæ curvamine fixum
 Constitit, & toto descendit in ilia ferro.
 Ille dolore ferox caput in sua terga retorfit,
 Vulneræque aspexit, fixumque hastile momordit.
 Idque, ubi vi multa partem labefecit in omnem,
 Vix tergo eripuit : ferrum tamen ossibus hæret.
 Tum verò, postquam solitas accessit ad iras
 Plaga recens, plenis tumuerunt guttura venis,
 Spumæque pestiferos circumfluit albida rictus,
 Terræque rafa sonat squamis, quique halitus exit
 Ore niger Stygio, vitiatas inficit auras.
 Ipse modò immensum spiris facientibus orbem
 Cingitur, interdum longa trabe rectior exit :
 Impete nunc vasto, ceu concitus imbris amnis,
 Fertur, & obstantes proturbat pectore sylvas.
 Cedit Agenorides paulum, spoliòque leonis
 Sustinet incurfus, instantiæque ora retardat
 Cuspide prætenta : Furit ille, & inania duro
 Vulnera dat ferro, figitque in acumine dentes.
 Jamque venenifero sanguis manare palato
 Cœperat, & virides aspergine tinxerat herbas :
 Sed leve vulnus erat ; quia se retrahebat ab ictu,
 Læsaque colla dabat retrò, plagamque sedere
 Cedendo arcebat, nec longiùs ire sinebat :
 Donec Agenorides conjectum in gutture ferrum
 Usque sequens pressit : dum retro quercus eunti
 Obstipuit, & fixa est pariter cum robore cervix.
 Pondere serpentis curvata est arbor, & imæ
 Parte flagellari gemuit sua robora caudæ.
 Dum spatium victor victi considerat hostis,
 Vox subito audita est, neque erat cognoscere promptum
 Unde,

Unde, sed audita est: Quid Agenore nate peremptum
 Serpentem spectas? & tu spectabere serpens.
 Ille diu pavidus pariter cum mente colorem
 Perdiderat, gelidoque comæ terrore rigeabant.
 Ecce! viri fautrix superas delapsa per auras
 Pallas adest, motæque jubet supponere terræ
 Vipereos dentes, populi incrementa futuri.
 Paret: & ut presso fulcum patefecit aratro.
 Spargit humi jussos, mortalia semina dentes:
 Indè (fide majus) glebæ cœpère moveri,
 Primæque de fulcis acies apparuit hastæ:
 Tegmina mox capitum picto nutantia cono,
 Mox humeri, pectusque, oneratæque brachia telis
 Existunt, crescitque seges clypeata virorum.
 Sic, ubi tolluntur festis aulae theatris,
 Surgere signa solent, primûmque ostendere vultum:
 Cætera paulatim; placidoque educta tenore
 Tota patent, imoque pedes in margine ponunt.
 Territus hoste novo Cadmus capere arma parabat,
 Nè cape, de populo, quem terra creaverat, unus
 Exclamat, nec te civilibus inferre bellis.
 Atque ita terrigenis rigido de fratribus unum
 Cominus ense ferit: jaculo cadit eminus ipse.
 Hic quoque, qui dederat letho, non longius illo
 Vivit, & expirat, modò quas acceperat, auras:
 Exemploque pari furit omnis turba, suoque
 Marte cadunt subiti per mutua vulnera fratres.
 Tamque brevis vitæ spatium sortita juvenus
 Anguineam trepido plangebant pectore matrem,
 Quinque superstitibus; quorum fuit unus Echion:
 Sui jecit humi monitu Tritonidis arma,
 Patræque fidem pacis petiitque deditque.
 Hos operis comites habuit Sidonius hospes,
 Num posuit jussam Phœbeis sortibus urbem.
 II. Jam stabant Thebæ: poteras jam, Cadme, videri
 Exilio felix. Soceri tibi Marsque Venusque
 Contigerant: huc adde genus de conjugē tanta,
 Tot natos, natasque, & pignora chara nepotes;
 Hos quoque jam juvenes. Sed scilicet ultima semper

Expectanda dies homini: dicique beatus
 Ante obitum nemo, supremæque funera debet.
 Prima nepos inter tot res tibi, Cadmæ, secundas
 Causa fuit luctûs: alienæque cornua fronti
 Addita, vósque, canes, satiata sanguine herili.
 At bene si quæras, fortunæ crimen in illo,
 Non scelus invenies: Quod enim scelus error habebat?
 Mons erat infectus variarum cæde ferarum:
 Jamque dies medias rerum contraxerat umbras,
 Et sol ex æquo meta distabat utraque,
 Cum juvenis placido per devia lustra vagantes
 Participes operum compellat Hyantius ore.
 Lina madent, comites ferrumque cruore ferarum,
 Fortunæque dies habuit fatis; altera lucem
 Cum croceis inuenta rotis Aurora reducet,
 Propositum repetamus opus. Nunc Phœbus utraque
 Distat idem terra, finditque vaporibus arva:
 Sistite opus præsens, nodosæque tollite lina.
 Jussa viri faciunt, intermittuntque laborem.
 Vallis erat piceis, & acuta densa cupressu,
 Nomine Gargaphie, succinctæ sacra Dianæ,
 Cujus in extremo est antrum nemorale recessu,
 Arte laboratum nulla, simulaverat artem
 Ingenio natura suo: nam pumice vivo,
 Et levibus tophis nativum duxerat arcum.
 Fons sonat à dextra, tenui perlucidus unda,
 Margine gramineo patulos incinctus hiatus.
 Hic Dea sylvarum venatu fessa solebat
 Virgineos artus liquido perfundere rore.
 Quò postquam subiit, Nympharum tradidit uni
 Armigeræ jaculum, pharatræque, arcusque retentos;
 Altera depositæ subjecit brachia pallæ;
 Vincula duæ pedibus demunt: nam doctior illis
 Ismenis Crocale sparfos per colla capillos
 Colligit in nodum, quamvis erat ipsa solutis.
 Excipiunt laticem Nephelæque, Hyalæque, Rhanisque,
 Et Pîecas, & Phiale, funduntque capacibus urnis:
 Dúmque ibi perluitur solita Titania lympa,
 Ecce! Nepos Cadmi, dilata parte laborum,

Per nemus ignotum non certis passibus errans
 Pervenit in lucum : sic illum fata ferebant.
 Qui simul intravit rorantia fontibus antra,
 Sicut erant viso nudæ sua pectora Nymphæ
 Percussère viro, subitísque ululatus omne
 Implevère nemus, circumfusæque Dianam
 Corporibus texère suis : tamen altior illis
 Ipsa Dea est, collóque tenus supereminet omnes.
 Qui color infectis adversi solis ab ictu
 Nubibus esse solet, aut purpureæ Auroræ,
 Is fuit in vultu visæ sine veste Dianæ :
 Quæ, quanquam comitum turbâ stipata suarum,
 In latus obliquum tamen astitit, oraque retro
 Flexit, & ut vellet promptas habuisse sagittas ;
 Quas habuit, sic hausit aquas, vultúmque virilem
 Perfudit, spargénsque comas ultricibus undis
 Addidit hæc cladis prænuncia verba futuræ :
 Nunc tibi me posito visam velamine narres,
 Si poteris narrare, licet. Nec plura minata,
 Dat sparso capiti vivaci cornua cervi,
 Dat spatium collo, summásque cacuminat aures
 Cum pedibúsque manus, cum longis brachia mutat
 Cruribus, & velat maculoso vellere corpus.
 Additus & pavor est : fugit Autoneus heros,
 Et se tam celerem cursu miratur in ipso.
 Ut verò solitis sua cornua vidit in undis,
 Me miserum ! dicturus erat : vox nulla secuta est.
 Ingemuit ; vox illa fuit, lacrymæque per ora
 Non sua fluxerunt ; mens tantum pristina mansit.
 Quid faciat ? Repetátne domum, & regalia resta ?
 An lateat sylvis ? Timor hoc, pudor impedit illud.
 Dum dubitat, videre canes, primúsque Melampus,
 Ichnobatesque sagax latratu signa dedere ;
 Gnosius Ichnobates, Spartana gente Melampus,
 Indè ruunt alii rapida velocius aura,
 Pamphagus, & Dorceus, & Oribasus, Arcades omnes,
 Nebrophonóque valens, & trux cum Læape Theron,
 Et pedibus Prerelas, & naribus utilis Agre,
 Hylæusque fero nuper percussus ab apro,

Déque lupo concepta Nape, pecudésque secuta
 Pœmenis, & natis comitata Harpya duobus,
 Et substricta gerens Sicyonius ilia Ladon,
 Et Dromas, & Canace, Stictéque, & Tigris, & Alce,
 Et niveis Leucon, & villis Asbolus atris,
 Prævalidúsque Lacon, & cursu fortis Aëlló,
 Et Thoüs, & Cyprio velox cum fratre Lycisca,
 Et nigram medio frontem distinctus ab albo
 Harpalos, & Melaneus, hirsutáque corpore Lachne,
 Et patre Dictæo, sed matre Laconide nati
 Labros, & Agriados, & acutæ vocis Hylæctor,
 Quósque referre mora est: Ea turba cupidine prædæ
 Per rupes, scopulósque, aditúque earentia saxa,
 Quâ via difficilis, quâque est via nulla feruntur:
 Ille fugit, per quæ fuerat loca sæpe secutus;
 Heu! famulos fugit ipse suos: clamare libebat,
 ACTÆON ego sum, dominum cognoscite vestrum:
 Verba animo defunt, resonat latratibus æther.
 Prima Melanchætes in tergo vulnera fecit,
 Proxima Theridamas, Oresitrophus hæsit in armó:
 Tardiùs exierant, sed per compendia montis
 Anticipata via est, dominum retinentibus illis
 Cætera turba coit, confertque in corpore dentes.
 Jam loca vulneribus defunt: gemit ille, sonúmque,
 Etsi non hominis, quem non tamen edere possit
 Cervus, habet, mœstísque replet juga nota querelis;
 Et genibus pronis supplex similisque roganti,
 Circumfert tacitos, tanquam sua brachia, vultus.
 At comites rapidum solitis latratibus agmen
 Ignari instigant, oculísque Actæona quærunt,
 Et velut absentem certatim Actæona clamant,
 (Ad nomen caput ille refert) & abesse queruntur,
 Nec capere oblata segnem spectacula prædæ.
 Vellet abesse quidem, sed adest; vellétque videre,
 Non etiam sentire, canum fera facta suorum.
 Undique circumstant, mersisque in corpore rostris,
 Dilacerant falsi dominum sub imagine cervi.
 Nec, nisi finitâ per plurima vulnera vitâ,
 Ira pharetratæ fertur satiata Dianæ.

III. Rumor in ambiguo est: aliis violentior æquo
 Visa Dea est; alii laudant, dignamque severa
 Virginitate vocant: pars invenit utraque causas.
 Sola Jovis conjux non tam culpæne probæne
 Eloquitur, quàm clade domus ab Agenore ductæ
 Gaudet: & à Tyria collectum pellice transfert
 In generis socios odium. Subit (ecce!) priori
 Causa recens: gravidamque dolet de semine magni
 Esse Jovis Semelen: tum linguam ad jurgia solvit.
 Profeci quid enim toties per jurgia? dixit;
 Ipsa petenda mihi est; ipsam, si maxima Juno
 Rite vocor, perdam: si me gemmantia dextra
 Sceptra tenere decet: si sum regina, Jovisque
 Et soror, & conjux: certe soror. At putò furto
 Contenta, & thalami brevis est injuria nostri.
 Concipit; id deerat: manifestaque crimina pleno
 Fert utero: & mater, quod vix mihi contigit uni,
 De Jove vult fieri. Tanta est fiducia formæ.
 Fallat eam faxo: nec sim Saturnia, si non
 Ab Jove merfa suo Stygias penetrârit ad undas.
 Surgit ab his folio, fulvæque recondita nube
 Limen adit Semeles: Nec nubes antè removit,
 Quàm simulavit anum, posuitque ad tempora canos,
 Sulcavitque cutem rugis, & curva trementi
 Membra tulit passu; vocem quoque fecit anilem,
 Ipsaque fit Beroë Semeles Epidauria nutrix.
 Ergo ubi captato sermone, diùque loquendo
 Ad nomen venère Jovis, suspirat; & optem
 Jupiter ut sit, ait: metuo tamen omnia, multi
 Nomine divorum thalamos inière pudicos.
 Nec tamen esse Jovem satis est: det pignus amoris
 Si modò verus is est; quantusque, & qualis ab alta
 Junone excipitur, tantus, talisque rogato
 Det tibi complexus, suâque antè insignia sumat.
 Talibus ignaram Juno Cadmeïda dictis
 Formarat, Rogat illa Jovem sine nomine munus:
 Cui Deus, elige, ait, nullam patiêre repulsam.
 Quoque magis credas, Stygii quoque conscia sunt
 Numina torrentis: Timor & Deus ille deorum.

Læta malo, nimirumque potens, perituræque amantis
 Obsequio Semele, Qualem Saturnia, dixit,
 Te solet amplecti, Veneris cum fœdus initis,
 Da mihi te talem. Voluit Deus ora loquentis
 Opprimere : exierat jam vox properata sub auras.
 Ingemuit : neque enim non hæc optasse, neque ille
 Non jurasse potest. Ergo mœstissimus altum
 Æthera conscendit, nutuque sequentia traxit
 Nubila ; queis nimbos, immistæque fulgura ventis
 Addidit, & tonitrus, & inevitabile fulmen.
 Quà tamen usque potest, vires sibi demere tentat.
 Nec, quo centimanum dejecerat igne Typhœa,
 Nunc armatur eo : nimium feritatis in illo.
 Est aliud levius fulmen, cui dextra Cyclopi
 Sævitiæ flammæque minus, minus addidit iræ,
 Tela secunda vocant superi : capit illa, domumque
 Intrat Agenoream. Corpus mortale tumultus
 Non tulit æthereos, donisque jugalibus arsit.
 Imperfectus adhuc infans genetricis ab alvo
 Eripitur, patrioque tener (si credere dignum est)
 Insuitur femori, maternæque tempora complet.
 Furtim illum primis Ino matertera cunis
 Educat ; inde datum Nymphæ Nyseides antris
 Occuluere suis, lactisque alimenta dedere.

IV. Dumque ea per terras fatali lege geruntur,
 Tutæque bis geniti sunt incunabula Bacchi ;
 Fortè Jovem memorant diffusum nectare curas
 Seposuisse graves, vacuæque agitasse remissos
 Cum Junone jocos ; &, major vestra profectò est,
 Quàm quæ contingit maribus, dixisse, voluptas.
 Illa negat : placuit, quæ sit sententia docti
 Quærere Tiresiæ : Venus huic erat utraque nota.
 Nam duo magnorum viridi coeuntia sylva
 Corpora serpentum baculi violaverat ictu :
 Déque viro factus (mirabile) fœmina septem
 Egerat autumnos : octavo rursus eosdem
 Vidit ; & est vestræ si tanta potentia plagæ,
 Dixit, ut autoris sortem in contraria mutet,
 Nunc quoque vos feriam. Percussis anguibus

iisdem,
 Forma

forma prior rediit, genitivâque venit imago.
 Arbiter hic igitur sumtus de lite jocosa,
 Dicta Jovis firmat. Gravius Saturnia iusto,
 Nec pro materia fertur doluisse: suique
 iudicis æterna damnavit lumina nocte.

At pater omnipotens (neq; enim licet irrita cuiquam
 facta Dei fecisse Deo) pro lumine adempto
 Scire futura dedit, pœnâque levavit honore.

V. Ille per Aonias fama celeberrimus urbes
 irreprehensâ dabat populo responsa petenti.
 Prima fidem vocisq; ratæ tentamina sumpsit
 Cœrula Liriope: quam quondam flumine curvo
 implicuit, clausæque suis Cephisos in undis
 Vim tulit. Enixa est utero pulcherrima pleno
 Infantem Nymphæ, jam tunc qui posset amari;
 Narcissumque vocat: de quo consultus, an esset
 Tempora maturæ visurus longa senectæ,
 Fatidicus vates, Si se non noverit, inquit.
 Vana diu visa est vox auguris: exitus illam,
 Résque probat, lethique genus, novitâsque furoris.
 Jamque ter ad quinos unum Cephisius annum
 Addiderat, poterâtque puer, juvenisq; videri:
 Multi illum juvenes, multæ cupiere puellæ:
 Sed fuit in tenera tam dira superbia forma,
 Nulli illum juvenes, nullæ tetigère puellæ.

Aspicit hunc trepidos agitantem in retia cervos
 Vocalis Nymphæ, quæ nec reticere loquenti,
 Nec prior ipsa loqui didicit, resonabilis Echo:
 Corpus adhuc Echo, non vox erat; & tamen usum
 Garrula non alium, quàm nunc habet, oris habebat,
 Reddere de multis ut verba novissima posset.
 Fecerat hoc Juno, quia, cùm deprendere posset
 Sub Jove sæpe suo Nymphas in monte jacentes,
 Illa Deam longo prudens sermone tenebat.
 Dum fugerent Nymphæ. Postquam Saturnia sensit,
 Hujus, ait, linguæ, qua sum delusa, potestas
 Parva tibi dabitur, vocisq; brevissimus usus:
 Réque minas firmat. Tamen hæc in fine loquendi
 Ingeminat voces, auditâque verba reportat.

Ergo ubi Narcissum per devia lustra vagantem
 Vidit, & incaluit, sequitur vestigia furtim.
 Quoque magis sequitur, flamma propiore calefcit:
 Non aliter, quàm cùm summis circumlita tædis
 Admotam rapiunt vivacia sulphura flammam.
 O quoties voluit blandis accedere dictis,
 Et molles adhibere preces! Natura repugnat,
 Nec finit incipiat: sed quod finit, illa parata est
 Expectare sonos, ad quos sua verba remittat.
 Fortè puer comitum seductus ab agmine fido
 Dixerat, Ecquis adest? Et, adest, responderat Echo;
 Hic stupet, utque aciem partes divisit in omnes,
 Voce, veni, magna clamat: vocat illa vocantem.
 Respicit, & rursus nullo veniente, quid, inquit,
 Me fugis? Et totidem, quot dixit verba recepit.
 Perstat, & alternæ deceptus imagine vocis,
 Huc coëamus, ait: Nullique libentiùs unquam
 Responsura sono, coëamus, rettulit Echo:
 Et verbis favet ipsa suis, egressaque sylvis
 Ibat, ut injiceret sperato brachia collo.
 Ille fugit, fugiènsque manus complexibus aufert,
 Antè, ait, emoriar, quàm sit tibi copia nostri:
 Rettulit illa nihil, nisi, sit tibi copia nostri.
 Spreta latet sylvis, pudibundaque frondibus ora
 Protegit, & solis ex illo vivit in antris:
 Sed tamen hæret amor, crescítque dolore repulsæ,
 Attenuant vigiles corpus miserabile curæ,
 Adducítque cutem macies, & in aëra succus
 Corporis omnis abit; vox tantùm, atque ossa supersunt.
 Vox manet: ossa ferunt lapidis traxisse figuram.
 Inde latet sylvis: nullóque in monte videtur;
 Omnibus auditur: sonus est, qui vivit in illa.

VI. Sic hanc, sic alias undis, aut montibus ortas
 Luferat hic Nymphas, sic coetus ante viriles.
 Indè manus aliquis despectus ad æthera tollens:
 Sic amet iste licèt, sic non potiatur amato.
 Dixerat: assensit precibus Rhamnusia justis.

Fons erat illimis nitidis argenteus undis,
 Quem neque pastores, neque pastæ monte capellæ

Contigerant, aliúdvē pecus ; quem nulla volueris,
 Nec fera turbârat, nec lapsus ab arbore ramus :
 Gramen erat circa, quod proximus humor alebat,
 Sylvâque sole lacum passura tepescere nullo.
 Hîc puer & studio venandi lassus, & æstu,
 Procubuit, faciémque loci, fontémque secutus :
 Dúmque sitim sedare cupit, sitis altera crevit.
 Dúmque bibit, visæ correptus imagine formæ
 Rem sine corpore amat corpus putat esse quod umbra est.
 Adstupet ipse sibi, vultúque immotus eodem
 Hæret : ut è Pario formatum marmore signum.
 Spectat humi positus, geminum sua lumina fidus,
 Et dignos Baccho, dignos & Apolline crines,
 Impubésque genas, & eburnea colla, decúsque
 Oris, & in niveo mistum candore ruborem :
 Cunctâque miratur, quibus est mirabilis ipse.
 Se cupit imprudens ; & qui probat, ipse probatur :
 Dúmque petit petitur ; paritérque incendit, & ardet.
 Irrita fallaci quoties dedit oscula fonti !
 In mediis quoties visum captantia collum
 Brachia merfit aquis, nec se deprendit in illis !
 Quid videat nescit ; sed, quod videt, uritur illo :
 Atque oculos idem, qui decipit, incitat error.
 Credule, quid frustra simulacra fugacia captas ?
 Quod petis, est nusquam : quod amas, avertere, perdes,
 Ista reperiussæ, quam cernis, imaginis umbra est :
 Nil habet ista sui ; tecum venitque manétque,
 Tecum discedet, si tu discedere possis.
 Non illum Cereris, non illum curâ quietis
 Abstrahere indè potest : sed opaca fusus in herba
 Spectat inexplēto mendacem lumine formam,
 Pérque oculos perit ipse suos ; paulúmque levatus,
 Ad circumstantes tendens sua brachia sylvas,
 Ecquis, Iô sylvæ, crudeliùs, inquit, amavit ?
 (Scitis enim, & multis latebra opportuna fuistis)
 Ecquem, cùm vestræ tot agantur sæcula vitæ,
 Qui sic tabuerit, longo meministis in ævo ?
 Et placet, & video ; sed, quod videóque placétque,
 Non tamen invenio : tantus tenet error amantem.

Quód.

Quódque magis doleam, nec nos mare separat ingens,
 Nec via, nec montes, nec clausis mœnia portis :
 Exigua prohibemur aqua. Cupit ipse teneri :
 Nam quoties liquidis porreximus oscula lymphis,
 Hic toties ad me resupino nititur ore.

Posse putes tangi : minimum est, quod amantibus obstat.

Quisquis es, huc exi : quid me puer unice fallis ?

Quóve petitus abis ? CERTE nec forma, nec ætas

Est mea, quam fugias : & amârunt me quoq; Nymphæ.

Spem mihi nescio quam vultu promittis amico,

Cúmque ego porrexí tibi brachia, porrigis ultro ;

Cùm risi, arrides : lacrymas quoque sæpe notavi ;

Me lacrymante tuas, nutu quoque signa remittis ;

Et quantum motu formosi suspicor oris

Verba refers aures non pervenientia nostras.

In te ego sum : sensi ; nec me mea fallit imago.

Uror amore mei : flammæ moveóque, feróque.

Quid faciam ? Roger, anne rogem ? Quid deinde rogabo ?

Quod cupio, mecum est : INOPEM me copia fecit.

O utinam nostro secedere corpore possem ! abesset.

Votum in amante novum : vellem quod amamus

Jámque dolor vires adimit, nec tempora vitæ

Longa meæ superant, primóque extinguo in ævo :

NEC mihi mors gravis est posituro morte dolores.

Hic, qui diligitur, vellem diuturnior esset :

Nunc duo concordés anima moriemur in una.

Dixit, & ad faciem rediit malè sanus eandem,

Et lacrymis turbavit aquas, obscuráque moto

Reddita forma lacu est : quam cum vidisset abire,

Quò fugis ? Oro mane ; nec me, crudelis, amantem

Desere, clamavit : liceat, quod tangere non est,

Aspicere, & misero præbere alimenta furori.

Dúmque dolet, summa vestem deduxit ab ora,

Nudáque marmoreis percussit pectora palmis.

Pectora traxerunt tenuem percussa ruborem,

Non aliter, quàm poma solent, quæ candida parte,

Parte rubent ; aut ut variis solet uva racemis

Ducere purpureum nondum matura colorem.

Quæ simul aspexit liquefacta rursus in unda,

Non

Non tulit ulterius : Sed, ut intabescere flavæ
 Igne levi ceræ, matutinæve pruina
 Sole tepente solent ; sic attenuatus amore
 Liquitur, & cæco paulatim carpitur igni.
 Et neque jam color est misto candore rubori,
 Nec vigor, & vires, & quæ modò visa placebant,
 Nec corpus remanet, quondam quod amaverat Echo.
 Quæ tamen ut vidit, quamvis irata, memórque,
 Indoluit, quotièsque puer miserabilis, Eheu !
 Dixerat, hæc resonis iterabat vocibus, Eheu !
 Cùmque suos manibus percusserat ille lacertos,
 Hæc quoque reddebat sonitum plangoris eundem.
 Ultima vox solitam fuit hæc spectantis in undam,
 Heu frustra dilecte puer ! Totidémque remisit
 Verba locus ; dictoque vale, vale, inquit & Echo.
 Ille caput viridi fessum submisit in herba :
 Lumina nox claudit domini mirantia formam.
 Tum quoque se postquam est inferna sede receptus,
 In Stygia spectabat aqua : planxere sorores
 Naïdes, & sectos fratri posuere capillos.
 Planxere & Dryades : plangentibus affonat Echo.
 Jamq; rogam, quassasq; faces, fere trumque parabant :
 Nusquam corpus erat. Croceum pro corpore florem
 Inveniunt, foliis medium cingentibus albis.

VII. Cognita res meritam vati per Achaidas urbes
 Attulerat famam : noménque erat auguris ingens.
 Spernit Echionides tamen hunc ex omnibus unus,
 Contemptor superum Pentheus, Præfagæque ridet
 Verba senis, tenebrasque, & cladem lucis ademptæ
 Objicit : Ille movens albertia tempora canis,
 Quàm felix esses, si tu quoque luminis hujus
 Orbis, ait, fieres, ne Bacchia sacra videres !
 Jamque dies aderit, (jamque haud procul auguror esse,)
 Qua novus huc veniet proles Semeleia Liber :
 Quem nisi templorum fueris dignatus honore,
 Mille lacer spargere locis, & sanguine sylvas
 Fœdabis, matrémque tuam, matrísque sorores.
 Evenient : neque enim dignabere numen honore :
 Méque sub his tenebris nimium vidisse quereris :

Talia

Talia dicentem proturbat Echione natus.
 Dicta fides sequitur: responsaque vatis aguntur.
 Liber adest, festisque fremunt ululatus agri:
 Turba ruunt, mistæque viris matræque, nurûsque,
 Vulgûsque, proceresque ignota ad sacra feruntur.
 Quis furor, Anguigenæ, proles Mavortia, vestras
 Attonuit mentes? Penthæus ait: Æræne tantum
 Ære repulsa valent, & adunco tibia cornu?
 Et magicæ fraudes? ut quos non belliger ensis,
 Non tuba terruerint, non strictis agmina telis,
 Fœminæ voces, & mora insania vino,
 Obscœnique greges, & inania tympana vincant?
 Vósne senes mirer? qui longa per æquora vecti
 Hac Tyron, hac profugos posuistis sede penates,
 Nunc finitis sine Marte capi? Vósne acrior ætas,
 O juvenes, propiorque meæ; quos arma tenere,
 Non thyrsos; galeæque tegi, non fronde decebat?
 Este, precor, memores, qua sitis stirpe creati,
 Illiûsque animos, qui multos perdidit unus,
 Sumite serpentis: pro fontibus ille, lacûque
 Interiit: At vos pro fama vincite vestra.
 Ille dedit letho fortes: Vos pellite molles,
 Et patrium revocate decus. Si fata vetabant
 Stare diu Thebas; utinam tormenta, virique
 Mœnia diruerent, ferrûmque ignisque sonarent!
 Essemus miseri sine crimine, forsque querenda,
 Non celanda foret, lacrymæque pudore carerent.
 At nunc à puero Thebæ capientur inermi:
 Quem neque bella juvant, nec tela, nec usus equorum:
 Sed madidus myrrha crinis, mollésque coronæ,
 Purpuræque, & pictis intextum vestibus aurum.
 Quem quidem ego actutum (modò vos absistite) cogam
 Assumptûmque patrem, commentaque sacra fateri.
 An satis Acrisio est animi, contemnere vanum
 Numen, & Argolicas venienti claudere portas?
 Penthæa terrebit cum totis advena Thebis.
 Ite citi, (famulis hoc imperat) ite, ducémque
 Attrahite huc vinctum: jussis mora segnis abesto.
 Hunc avus, hunc Athamas, hunc cætera turba suorum
 Corripiunt

Corripiunt dictis, frustrâque inhibere laborant.
 Acrior admonitu est : irritaturque retenta,
 Et crescit rabies, remoraminaque ipsa nocebant.
 Sic ego torrentem, quanil obstabat eunti,
 Lenius, & modico strepitu decurrere vidi :
 At, quacunque trabes, obstructâque saxa tenebant,
 Spumeus, & fervens, & ab objice savior ibat.
 Ecce ! cruentati redeunt, &, Bacchus ubi esset,
 Quærenti domino, Bacchum vidisse negârunt.
 Hung, dixêre, tamen comitem, famulûmque sacrorum,
 Cepimus : & tradunt manibus post terga ligatis,
 Sacra Dei quondam Tyrrhena gente secutum. (dos

VIII. Aspicit hunc Pentheus oculis, quos ira tremen-
 fecerat, & quanquam pœnæ vix tempora differt,
 O periture, tuâque aliis documenta dature
 Morte, ait, ede tuum nomen, noménque parentum,
 Et patriam, morisque novi cur sacra frequentes.
 Ille metu vacuus, Nomen mihi, dixit, Acœtes :
 Patria Mœonia est, humili de plebe parentes ;
 Non mihi, quæ duri colerent, pater arva, juvenci,
 Lanigerosve greges, non ulla armenta reliquit.
 Pauper & ipse fuit : linôque solebat & hamis
 Decipere, & calamo salientes ducere pisces.
 ARS illi sua census erat : cum traderet artem,
 Accipe quas habeo, studii successor, & hæres,
 Dixit opes : moriênsque mihi nihil ille reliquit
 Præter aquas ; unum hoc possum appellare paternum.
 Mox ego, ne scopulis hærerem semper in iisdem,
 Addidici regimen dextra moderante carinæ
 Flectere ; & Oleniæ sidus pluviale capellæ,
 Taygeténque, Hyadâsque oculis, Arctónque notavi,
 Ventorûmque domos, & portus puppibus aptos.
 Morte petens Delon, Diæ telluris ad oras
 Applicor, & dextris adducor litora remis :
 Dôque leves saltus, udæque immittor arenæ.
 Nox ubi consumpta est, aurora rubescere primum
 Cœperat : exurgo, laticésque inferre recentes
 Admoneo, monstróque viam quæ ducat ad undas.
 Ipse, quid aura mihi tumulo promittat ab alto,

Prospicio :

Prospicio : comitésque voco, repetoque carinam.
 Adsumus (en!) inquit sociorum primus Opheltes :
 Utque putat, prædam deserto nactus in agro,
 Virginea puerum ducit per litora forma.
 Ille mero, somnóque gravis titubare videtur,
 Vixque sequi, specto cultum, faciémque gradúmque :
 Nil ibi, quod credi posset mortale videbam.
 Et sensi, & dixi fociis : quod numen in isto
 Corpore sit dubito ; sed corpore numen in isto est.
 Quisquis es, ô faveas, nostrisque laboribus adsis :
 His quoque des veniam. Pro nobis mitte precari,
 Dictys ait, quo non alius conscendere summas
 Ocyor antennas, prensoque rudente relabi :
 Hoc Libys, hoc flavus proræ tutela Melanthus,
 Hoc probat Alcimedon, & qui requiémque modúmque
 Voce dabat remis, animorum hortator Epopeus ;
 Hoc omnes alii : prædæ tam cæca cupido est.
 Non tamen hanc sacro violari pondere pinum
 Perpetiar, dixi : pars hinc mihi maxima juris ;
 Inque aditu obsisto. Furit audacissimus omni
 De numero Lycabas : qui Thusca pulsus ab urbe,
 Exilium, dira pœnam pro cæde luebat.
 Is mihi, dum resto, juvenili guttura pugno
 Rupit : & excussum misisset in æquora, si non
 Hæsissem, quamvis amens, in fune retentus.

IX. Impia turba probat factum, tum denique Bacchus
 (Bacchus enim fuerat) veluti clamore solutus
 Sit sopor éque mero redeant in pectora sensus,
 Quid facitis ? quis clamor ? ait ; qua, dicite nautæ,
 Huc ope perveni ? quó me deferre paratis ?
 Pone metum, Proreus, & quos contingere portus,
 Ede, velis, dixit : terra sistere petita.
 Naxon, ait Liber, curfus advertite vestros :
 Illa mihi domus est, vobis erit hospita tellus.
 Per mare fallaces, pérque omnia numina jurant,
 Sic fore, méque jubent pictæ dare vela carinæ.
 Dextera Naxos erat, dextra mihi lintea danti,
 Quid facis, ô demens ? quis te furor ? inquit, Acæte,
 Pro se quisque tenet : lævam pete, maxima nutu

Pars mihi significat; pars, quid velit, aure susurrat.
 Obstupui: capiátque alius moderamina, dixi:
 Méque ministerio scelerisq[ue] artisq[ue] removi.
 Incrépor à cunctis: totúmque immurmurat agmen.
 E quibus Ethalion. T E scilicet omnis in uno
 Nostra salus posita est, ait: & subit ipse, meúmque
 Explet opus, Naxoque petit diversa relictá.

X. Tum deus illudens, tanquam modò deniq[ue] fraudem
 Senferit, è puppi pontum prospectat adunca,
 Et flenti similis: Non hæc mihi litora nautæ
 Promisistis, ait: non hæc mihi terra rogata est.
 Quo merui pœnam factó? quæ gloria vestra est,
 Si puerum, juvenes, si multi fallitis unum?
 Jamdudum flebam: lacrymas manus impia nostras
 Ridet, & impellit properantibus æquora remis.
 Per tibi nunc ipsum (nec enim præsentior illo
 Est Deus) adjuro, tam me tibi vera referre,
 Quàm veri majora fide. Stetit æquore puppis
 Haud aliter, quàm si siccum navale teneret.
 Illi admirantes remorum in verbere perstant,
 Veláque deducunt, gemináque ope currere tentant.
 Impediunt hederæ remos, nexúque recurvo
 Serpunt, & gravidis distringunt vela corymbis.
 Ipse racemiferis frontem circumdatus uvis,
 Pámpineis agitat velatam frondibus hastam.
 Quem circa tigres, simulacráque inania lyncum
 Pictarúmque jacent fera corpora pantherarum.
 Exiluère viri: (sive hoc insânia fecit,
 Sive timor) primúsque Medon nigrescere pinnis,
 Corpore depresso, & spinæ curvamine flecti
 Incipit. Huic Lycabas, in quæ miracula, dixit,
 Verteris? & latirictus, & panda loquenti
 Naris erat, squammámque cutis durata trahebat.
 At Libys, obstantes dum vult obvertere remos,
 In spatium resilire manus breve vidit: & illas
 Jam non esse manus, jam pinnas posse vocari.
 Alter ad intortos cupiens dare brachia funes,
 Brachia non habuit, truncóque repandus in undas
 Corpore defiluit: falcata novissima cauda est,

Qualia

Qualia dividuæ sinuantur cornua Lunæ.
 Undique dant saltus, multaque aspergine rorant,
 Emerguntque iterum, redeuntque sub æquora rursus :
 Inque chori ludunt speciem, lascivæque jactant
 Corpora, & acceptum patulis mare naribus efflant.
 De modò viginti (tot enim ratis illa ferebat)
 Restabam solus : pavidum, gelidumque trementi
 Corpore, vixque meum firmat Deus, Excute dicens,
 Corde metum, Diàmque tene. Delatus in illam
 Accensis aris Baccheia sacra frequento.

Præbuimus longis, Pentheus, ambagibus aures,
 Inquit, ut ira morâ vires absumere posset.
 Præcipitem famuli rapite hinc, cruciatæque diris
 Corpora tormentis Stygiæ dimittite nocti.
 Protinus abstractus solidis Tyrrhenus Acætes
 Clauditur in testis : & dum crudelia jussæ
 Instrumenta necis, ferrumque, ignisque parantur,
 Sponte sua patuisse fores, lapsasque lacertis,
 Sponte sua, fama est, nullo solvente, catenas.
 Perstat Echionides, nec jam jubet ire, sed ipse
 Vadit, ubi electus facienda ad sacra Cithæron
 Cantibus, & clara bacchantum voce sonabat.
 Ut fremit acer equus, cùm bellicus ære canoro
 Signa dedit tubicen, pugnaeque assumit amorem :
 Penthea sic ictus longis ululatibus æther
 Movit, & audito clangore recanduit ira.
 Monte ferè medio est, cingentibus ultima Sylvis,
 Purus ab arboribus spectabilis undique campus,
 Hic oculis illum cernentem sacra profanis
 Prima videt, prima est insano concita motu,
 Prima suum misso violavit Penthea thyrsos
 Mater : Io, geminæ, clamavit, adeste sorores :
 Ille aper, in nostris errat qui maximus agris,
 Ille mihi feriendus aper. Ruit omnis in unum
 Turba furens : cunctæ coeunt, cunctæque sequuntur :
 Jam trepidum, jam verba minus violenta locutum,
 Jam se damnantem, jam se peccasse fatentem.
 Saucius ille tamen, Fer opem, matertera, dixit,
 Autonoe : moveant animos Actæonis umbræ.

Illa quid Aëtaon nescit: dextramque precanti
 Abstulit; Inoë lacerata est altera raptu.
 [Ille etiam vellet cum Brachia tendere matri]
 Non habet infelix quæ matri brachia tendat:
 Trunca sed ostendens disiectis corpora membris;
 Aspice, mater, ait. Visis ululavit Agave,
 Collaque iactavit, movitque per aëra crinem:
 Avulsumque caput digitis complexa cruentis,
 Clamat, Iô comites! Opus hæc victoria nostrum est;
 Non citius frondes autumnno frigore tactas,
 Namque malè hærentes, altâ rapit arbore ventus;
 Quàm sunt membra viri manibus direpta nefandis.
 Talibus exemplis monitæ nova sacra frequentant,
 Thuraque dant, sanctasque colunt Ismenides aras.

PUB. OVIDII

NASONIS

Metamorphoseon

LIBER IV.

A T non Alcithoë Minyetas Orgia censet
 Accipienda Dei: sed adhuc temeraria Bacchum
 progenie negat esse Jovis: sociasque sorores
 impietatis habet. Festum celebrare sacerdos,
 communisque operum dominas famulasque suorum,
 tectora pelle tegi, crinales solvere vittas,
 orta comâ, manibus frondentes sumere thyrsos,
 offerat: & sævam læsi fore numinis iram,
 tricinatus erat. Parent matresque nurusque,
 elâsque, calathosque infectâq; pensa reponunt (que
 thuraq; dant, Bacchumq; vocant, Bromiumq; Lyæum-
 nigenamque, sarumque iterum, solumque bimatrem:
 additur his Nyseus, indetonsumque Thyoneus,
 cum Lenæo, genialis confitor uvæ,

Illa

E

Nytileusque

Nycteliúsque Eleleúsque parens, & Iacchus & Evan :
 Et quæ præterea per Graias plurima gentes (tas.
 Nomina, Liber, habes. Tibi enim inconsumpta juven-
 Tu puer æternus, tu formosissimus alto
 Conspiceris cœlo : tibi, cùm sine cornibus adstas,
 Virgineum caput est. Oriens tibi victus, adúsque
 Decolor extremo quæ cingitur India Gange.
 Penthea, tu venerande, bipenniferumque Lycurgum
 Sacrilegos mactas, Tyrrhenaque mittis in æquor
 Corpora. Tu bijugum pictis insignia frænis
 Colla premis lyncum : Bacchæ, Saryrique sequuntur,
 Quisque senex ferula titubantes ebrius artus
 Sustinet, & pando non fortiter hæret asello.
 Quacunque ingrederis clamor juvenilis, & unâ
 Fœminæ voces, impulsaque tympana palmis,
 Concavæque æra sonant, longoque foramine buxus.
 Pacatus mitisque rogant Ismenides, adsis :
 Jussaque sacra colunt. Solæ Minyeïdes intus
 Intempestivâ turbantes festa Minervâ,
 Aut ducunt lanas, aut stamina pollice versant,
 Aut hærent telæ, famulæque laboribus urgent.
 E quibus una levi deducens pollice filum,
 Dum cessant aliæ, commentaque sacra frequentant :
 Nos quoque quas Pallas melior Dea detinet, inquit,
 Utile opus manuum vario sermone levemus,
 Përque vices aliquid, quod tempora longa videri
 Non finat, in medium vacuas referamus ad aures.
 Dicta probant, primamque jubent narrare sorores.
 Illa, quid é multis referat (nam plurima nòrat)
 Cogitat : & dubia est, de te, Babylonia, narret
 Derceri, quam versâ squamis velantibus artus
 Stagna Palæstini credunt celebrâsse figurâ ;
 An magis ut sumptis illius filia pennis,
 Extremos albis in turribus egerit annos ;
 Nais an ut cantu, nimiumque potentibus herbis
 Verterit in tacitos juvenilia corpora pisces,
 Donec idem passa est ; an, quæ poma alba ferebat,
 Ut nunc nigra ferat contactu sanguinis arbor.
 Hæc placet ; hanc, quoniam vulgaris fabula non est ;
 Talibus orsa modis, lana sua fila sequente. II. Py.

II. Pyramus & Thisbe, juvenum pulcherrimus alter,
 Altera, quas oriens habuit, prælata puellis,
 Contiguas tenuere domos: ubi dicitur altam
 Coctilibus muris cinxisse Semiramis urbem.
 Notitiam, primosque gradus vicinia fecit;
 Tempore crevit amor: tedæ quoque jure coissent,
 Sed vetuere patres: quod non potuere vetare.
 Ex æquo captis ardebant mentibus ambo.
 Conscius omnis abest; nutu, signisque loquuntur:
 Quoque magis tegitur, tectus magis æstuat ignis.
 Fissus erat tenui rimâ, quam duxerat olim,
 Cum fieret, paries domui communis utrique.
 Id vitium nulli per sæcula longa notatum
 (Quid non sentit amor?) primi sensistis amantes,
 Et voci fecistis iter, tutæque per illud
 Murmure blanditiæ minimo transire solebant.
 Sæpe ut constiterant hinc Thisbe, Pyramus illinc,
 Inque vicem fuerat captatus anhelitus oris,
 Invide, dicebant, paries quid amantibus obstat?
 Quantum erat ut sineres nos toto corpore jungi?
 Aut, hoc si nimium est, vel ad oscula danda pateres?
 Nec sumus ingrati: tibi nos debere fatemur,
 Quod datus est verbis ad amicas transitus aures,
 Talia diversa nequicquam sede locuti
 Sub noctem dixere Vale: partique dedere
 Oscula quisque suæ non pervenientia contra.
 Postera nocturnos aurora removerat ignes,
 Solumque pruinosas radiis siccaverat herbas:
 Ad solitum cohere locum. Tum murmure parvo
 Multa prius questi, statuunt, ut nocte silenti
 Fallere custodes, foribusque excedere tentent,
 Cumque domo exierint, urbis quoque tecta relinquant:
 Neve sit errandum lato spatiantibus arvo,
 Conveniant ad busta Nini, lateantque sub umbra
 Arboris. Arbor ibi niveis uberrima pomis
 Ardua morus erat, gelido contermina fonti.
 Pacta placent: & lux tardè discedere visa
 Præcipitatur aquis, & aquis nox surgit ab iisdem.
 Callida per tenebras versato cardine Thisbe

Egreditur, fallitque suos, adopertaque vultum
 Pervenit ad tumulum, distatque sub arbore sedit.
AUDACEM faciebat amor. Venit (ecce!) recenti
 Cæde læna boum spumantes oblita rictus,
 Depositura sitim vicini fontis in unda :
 Quam procul ad Lunæ radios Babylonia Thisbe
 Vidit, & obscurum timido pede fugit in antrum ;
 Dúmque fugit, tergo velamina lapsa relinquit.
 Ut lea sæva sitim multâ compescuit undâ,
 Dum redit in sylvas, inventos fortè sine ipsâ
 Ore cruentato tenues laniavit amictus.

Seriùs egressus vestigia vidit in alto
 Pulvere certa feræ, totóque expalluit ore
 Pyramus; ut verò vestem quoque sanguine tinctam
 Repperit: **U N A** duos, inquit, nox perdet amantes,
 E quibus illa fuit longâ dignissima vitâ.
 Nostra nocens anima est : ego te, miseranda, peremi,
 In loca plena metus qui jussi nocte venires ;
 Nee prior huc veni. Nostrum divellite corpus,
 Et scelerata fero consumite viscera morfu,
 O quicumque sub hac habitatis rupe leones.
 Sed **TIMIDI** est optare necem : velamina Thisbes
 Tollit, & ad pactæ se confert arboris umbram.
 Utque dedit notæ lacrymas, dedit oscula, vesti :
 Accipe nunc, inquit, nostri quoque sanguinis haustus;
 Quóque erat accinctus, dimittit in ilia ferrum.
 Nec mora : ferventi moriens è vulnere traxit,
 Ut jacuit resupinus humi : cruor emicat altè ;
 Non aliter, quàm, cùm vitiato fistula plumbo
 Scinditur, & tenues stridente foramine longè
 Ejaculatur aquas, atque ictibus aëra rumpit.
 Arborei fœtus aspergine cædis in atram
 Vertuntur faciem : madefactaque sanguine radix
 Puniceo ringit pendentia mora colore.
 Ecce ! metu nondum posito, nè fallat amantem,
 Illa redit : juvenémque oculis, animoque requirit,
 Quantaque vitârit narrare pericula gestit.
 Utque locum, & versam cognovit in arbore formam,
 (Sic facit incertam pomi color) hæret an hæc sit.

Dum

Dum dubitat, tremebunda videt pulsare cruentum.
 Membra solum, retróque pedem tulit : oráque buxo
 Pallidiora gerens, exhorruit æquoris instar,
 Quod fremit, exiguâ cùm summum stringitur aurâ.
 Sed postquam remorata suos cognovit amores,
 Percutit indignos claro plangore lacertos :
 Et laniata comas, amplexáque corpus amatum,
 Vulnera supplevit lacrymis, fletúmque cruori
 Miscuit, & gelidis in vultibus oscula figens,
 Pyrame, clamavit, quis te mihi casus ademit ?
 Pyrame, responde, tua te charissima Thisbe
 Nominat, exaudi ; vultúsque attolle jacentes.
 Ad nomen Thisbes oculos jam morte gravatos
 Pyramus erexit ; visaque recondidit illa.
 Quæ postquam vestémque suam cognovit, & ense
 Vidit ebur vacuum, TUA te manus, inquit, amorque
 Perdidit infelix : Est & mihi fortis in unum
 Hoc manus, est & amor : dabit hic in vulnera vires.
 Persequar extinctum, lethíque miserrima dicar
 Causa, comésque tui ; quique à me morte revelli
 (Heu !) sola poteras, poteris nec morte revelli.
 Hoc tamen amborum verbis estote rogati,
 O multum miseri meus illiúsque parentes,
 Ut quos certus amor, quos hora novissima junxit,
 Componi tumulto non invideatis eodem.
 At tu, quæ ramis arbor miserabile corpus
 Nunc tegis unius, mox es testura duorum.
 Signa tene cædis : pullósque & luctibus aptos
 Semper habe fœtus, gemini monumenta cruoris.
 Dixit, & aptato pectus mucrone sub imum
 Incubuit ferro, quod adhuc a cæde tepebat.
 Vota tamen tetigère Deos, tetigère parentes :
 Nam color in pomo est, ubi permaturuit, ater ;
 Quoddque rogis superest, una requiescit in urna. (est
 III. Desierat ; mediúmque fuit breve tempus & orsa
 Dicere Leuconoë : vocem tenuère sorores.
 Hunc quoque, siderea qui temperat omnia luce
 Cepit amor Solem : Solis referemus amores.
 Primus adulterium Veneris cum Marte putatur

Hic vidisse Deus : videt hic Deus omnia primus.
 Indoluit factò, Junonigenæque marito
 Furta tori, furtique locum monstravit : at illi
 Et mens, & quod opus fabrilis dextra tenebat,
 Excidit. Extemplò graciles ex ære catenas,
 Retiâque, & laqueos, quæ lumina fallere possent,
 Elimat : non illud opus tenuissima vincant
 Stamina, non summo quæ pendet aranea tigno.
 Urque leves tactus, momentâque parva sequatur,
 Efficit, & lecto circumdata collocat aptè.
 Ut venère torum conjux & adulter in unum :
 Arte viri, vinclisque nova ratione paratis,
 In mediis ambo deprensi amplexibus hærent.
 Lemnius extemplò valvas patefecit eburnas,
 Admisitque Deos : illi jacuère ligati
 Turpiter, atque aliquis de Diis non tristibus, optet
 Sic fieri turpis. Superi risère : diûque
 Hæc fuit in toto notissima fabula cælo.
 Exigit indicii memorem Cythereia pœnam,
 Inque vices illum, testos qui læsit amores,
 Lædit amore pari. Quid nunc, Hyperione nate,
 Forma, calorque tibi, radiatâque lumina profunt ?
 Nempe tuis omnes qui terras ignibus uris,
 Ureris igne novo : quique omnia cernere debes,
 Leucothoën spectas ; & virgine figis in una,
 Quos mundo debes, oculos. Modò særgis Eo
 Temporius cælo, modò seriùs incidis undis,
 Spectandâque mora brumales porrigis horas.
 Deficis interdum, vitiûmque in lumina mentis
 Transit, & obscurus mortalia pectora terres.
 Nec, tibi quod Lunæ terris propioris imago
 Obstiterit, palles : facit hunc amor iste colorem.
 Diligis hanc unam : nec te Clymenêque Rhodósque,
 Nec tenet Æææ genitrix pulcherrima Circes,
 Quæque tuos Clytie, quamvis despecta, petebat
 Concubitus ; ipsoque illo grave vulnus habebat
 Tempore, LEUCOTHOE multarum oblivia fecit,
 Gentis odoriferæ quam formosissima partu
 Edidit Eurynome : sed postquam filia crevit,

Quàm mater cunctas, tam matrem filia vincit :
 Rexit Achæmenias urbes pater Orchamus, isque
 Septinius à prisca numeratur origine Beli.
 Axe sub Hesperio sunt pascua solis equorum,
 Ambrosiam pro gramine habent : ea fessa diurnis
 Membra ministeriis nutrit, reparátque labori.
 Dúmque ibi quadrupedes cœlestia pabula carpunt,
 Nóxque vicem peragit ; thalamos Deus intrat amatos,
 Versus in Eurynomes faciem genitricis, & inter
 Bis sex Leucothoën famulas ad limina cernit,
 Lævia versato ducentem stamina fuso :
 Ergo ubi, ceu mater, charæ dedit oscula natæ,
 Res, ait, arcana est : famulæ discedite, néve
 Eripite arbitrium matri secreta loquenti :
 Paruerant : Thalamoque Deus sine teste relicto,
 Ille ego sum, dixit, qui longum metior annum,
 Omnia qui video, per quem videt omnia tellus.
 Mundi oculus : mihi, crede, places : Pavet illa : metúq ;
 Et colus, & fusus digitis cícidére remissis.
 Ipse timor decuit : nec longiùs ille moratus,
 In veram rediit faciem, solitúmque nitorem.
 At virgo quamvis inopino territa visu,
 Victa nitore Dei, positá vim passa querelâ est :
 Invidit Clytie : (neque enim moderatus in illa
 Solis amor fuerat) stimulatáque pellicis ira
 Vulgat adulterium, diffamatúmque parenti
 Indicat. Ille ferox immansuetúsque precantem,
 Tendentémque manus ad lumina Solis, &, Ille
 Vim tulit invitæ, dicentem, defodit alta
 Crudus humo : tumulúmque super gravis addit arenæ.
 Dissipat hunc radiis Hyperione natus, itérque
 Dat tibi, quo possis defossos promere vultus :
 Nec tu jam poteras enectum pondere terræ
 Tollere nympha caput ; corpúsque exangue jacebas.
 Nil illo fertur volucrum moderator equorum
 Post Phaëthonteos vidisse dolentius ignes.
 Ille quidem gelidos radiorum viribus artus,
 Si queat, in vivum tentat revocare calorem :
 Sed quoniam tantis fatum conatibus obstat,

Nectare odorato spargit, corpúsque, locúmque,
 Multáque præquestus, tanges tamen æthera, dixit.
 Protinus imbutum cœlesti nectare corpus
 Delicuit, terrámque suò madefecit odore:
 Virgáque per glebas sensim radicibus actis
 Thurea surrexit, tumultúmque cacumine rupit.

IV. At Clytien (quámvis amor excusare dolorem,
 Indiciúmque dolor poterat) non ampliùs autor
 Lúcis adit, Venerísque modum sibi fecit in illa.
 Tabuit ex illo dementer amoribus usa,
 Nympharum impatiers; & sub Jove nocte diéque
 Sedit humo nuda madidis incompta capillis,
 Pérque novem luces expers undæque cibíque,
 Rore mero, lacrymísque suis jejunia pavit:
 Nec se movit humo; tantùm spectabat euntis
 Ora Dei, vultúsque suos flestebat ad illum.
 Membra ferunt hæsisse solo; partémque coloris
 Luridus exangues pallor convertit in herbas:
 Est in parte rubor, violæque simillimus ora
 Flos tegit. Illa suum, quamvis radice tenetur,
 Vertitur ad solem, mutatáque servat amorem.

V. Dixerat: & factum mirabile ceperat aures.
 Pars fieri potuisse negant: pars omnia veros
 Posse Deos memorant: sed non & Bacchus in illis.
 Poscitur Alcithoë, postquam siluere sorores,
 Quæ radio stantis percurrens stamina telæ,
 Vulgatos taceo, dixit, pastoris amores
 Daphnidis Idæi, quem Nymphæ pellicis ira
 Contulit in saxum. Tantus dolor urit amantes.

VI. Nec loquar ut quondam naturæ jure novato
 Ambiguus fuerit modò vir, modo fœmina Scython.

VII. Te quoq;, nunc adamas, quondam fidissime parvo
 Celmi Jovi, largóque satos Curetas ab imbri:

VIII. Et Crocon in parvos versum cum Smilace flores
 Prætereo, dulcique animos novitate tenebo.

IX. Unde sit infamis, quare malè fortibus undis
 Salmacis enervet, tactósque remolliat artus,
 Discite: causa latet; vis est notissima fontis.
 Mercurio puerum diva Cythereide natum

Naïdes Idæis enutrivère sub antris :
 Cujus ERA T facies, in qua matérque patérque
 Cognosci possent ; nomen quoque traxit ab illis.
 Is tria cùm primùm fecit quinquennia, montes
 Deseruit patrios : Idáque altricé relicta,
 Ignotis errare locis, ignota videre
 Flumina gaudebat, studio minuente laborem.
 Ille etiam Lycias urbes, Lyciæque propinquos
 Caras adit : videt hîc stagnum lucentis ad imum
 Usque solum lymphæ : non illic canna palustris,
 Nec steriles ulvæ, nec acutâ cuspide junci,
 Perspicuus liquor est : stagni tamen ultima vivo
 Cespite cinguntur, sempérque virentibus herbis.
 Nympha colit : sed nec venatibus apta, nec arcus
 Flectere quæ soleat, nec quæ contendere cursu,
 Solâque Naïadum celeri non nota Dianæ.
 Sæpe suas illi fama est dixisse sorores,
 Salmaci, vel jaculum, vel pictas fume pharetras,
 Et tua cum duris venatibus otia misce.
 Nec jaculum fumit, nec pictas illa pharetras,
 Nec sua cum duris venatibus otia miscet.
 Sed modò fonte suo formosos perluit artus,
 Sæpe Citoriaco deducit pectine crines,
 Et, quid se deceat, spectatas consulit undas.
 Nunc perlucenti circumdata corpus amictu,
 Mollibus aut foliis, aut mollibus incubat herbis :
 Sæpe legit flores, & tunc quoque forte legebat,
 Cùm puerum vidit, visumque optavit habere.
 Nec tamen antè adiit, etsi properabat adire,
 Quàm se composuit, quàm circumspexit amictus,
 Et finxit vultum, & meruit formosa videri.
 Tunc sic orsa loqui : Puer ô dignissime credi
 Esse Deus ! seu tu Deus es ; potes esse Cupido :
 Sive es mortalis ; qui te genuère beati,
 Et frater felix, & fortunata profectò
 Si qua tibi soror est, & quæ dedit ubera nutrix :
 Sed longè cunctis, longéque potentior illa est,
 Si qua tibi sponsa est, si quam dignabere tæda :
 Hæc tibi sive aliqua est ; mea sit furtiva voluptas :

Seu nulla est; ego sim: thalamumque ineamus eundem.
 Nais ab his tacuit. Pueri rubor ora notavit
 Nescia quid sit amor: sed & erubuisse decebat.
 Hic color apricâ pendentibus arbore pomis,
 Aut ebori tincto est, aut sub candore rubenti,
 Cum frustra resonant æra auxiliaria Lunæ.
 Poscenti Nymphæ sine fine sororia saltem
 Oscula, jamque manus ad eburnea colla ferenti,
 Desinis? An fugio, tecumque, ait, ista relinquo?
 Salmaeis extimuit, locaque hæc tibi libera trado
 Hospes ait, simulatque gradu discedere verso:
 Tum quoque respiciens, fruticumque recondita sylva
 Delituit, flexumque genu submisit: at ille,
 Ut puer, & vacuis ut inobservatus in herbis
 Huc it, & hinc illuc, & in alludentibus undis
 Summa pedum, taloque tenus vestigia tingit.
 Nec mora: temperie blandarum captus aquarum,
 Mollia de tenero velamina corpore ponit.
 Tum verò obstupuit, nudæque cupidine formæ
 Salmaeis exarsit: flagrant quoque lumina Nymphes;
 Non aliter, quam cum puro nitidissimus orbe
 Opposita speculi referitur imagine Phœbus.
 Vixque moram patitur; vix jam sua gaudia differt:
 Jam cupit amplecti; jam se malè continet amens.
 Ille cavis velox applauso corpore palmis
 Defilit in latices, alternæque brachia ducens
 In liquidis translucet aquis; ut eburnea si quis
 Signa regat claro, vel candida lilia, vitro.
 Vicimus, en meus est, exclamat Nais: & omni
 Veste procul jactâ, mediis immittitur undis,
 Pugnacemque tenet, luctantiæque oscula carpit,
 Subjunctatque manus, invitæque pectora tangit:
 Et nunc hac juveni, nunc circumfunditur illac:
 Denique nitentem contrâ, elabique volentem
 Implicat ut serpens, quem regia sustinet ales,
 Sublimemque rapit: pendens caput illa, pedesque
 Alligat, & cauda spatiantes implicat alas.
 Utve solent hederæ longos intexere truncos,
 Utque sub æquoribus deprensus Polypus hostem

Continet.

Continet, ex omni demissis parte flagellis.
 Perstat Atlantiades, speratâque gaudia Nymphæ
 Denegat; Illa premit, commissâque corpore toto
 Sicut inhærebat, Pugnes licet, improbe, dixit,
 Non tamen effugies. Ita Dii jubeatis, & istum
 Nulla dies à me, nec me seducat ab isto!
 Vota suos habuere Deos: nam mista duorum
 Corpora junguntur, facièsque inducitur illis
 Una: velut si quis conductâ cortice ramos
 Crescendo jungi, paritèrque adolescere cernat.
 Sic ubi complexu colerunt membra tenaci,
 Nec duo sunt, & forma duplex; nec fœmina dici,
 Nec puer ut possit: neutrumque & utrumque videntur.
 Ergo ubi se liquidas, quò vir descenderat, undas
 Semimarem fecisse videt, mollitâque in illis
 Membra, manus tendens, sed jam non voce virili
 Hermaphroditus ait, Nato date munera vestro,
 Et pater & genitrix, amborum nomen habenti:
 Quisquis in hos fontes vir venerit exeat indè
 Semivir, & tactis subito mollescat in undis.
 Motus uterque parens nati rata vota biformis
 Fecit, & incerto fontem medicamine tinxit.

X. Finis erat dictis: Et adhuc Minyëia proles
 Urget opus, spernitque Deum festumque profanat.
 Tympana cum subito non apparentia raucis
 Obstrepere sonis, & adunco tibia cornu,
 Tinnulâque æra sonant, redolent myrrhæq; crocique:
 Resque fide major, cœpere virescere telæ,
 Inque hederæ faciem pendens frondescere vestis.
 Pars abit in vites, &, quæ modò fila fuerunt,
 Palmite mutantur: de stamine pampinus exit:
 Purpura fulgorem pictis accommodat uvis.
 Jamque dies exactus erat, tempusque subibat,
 Quod tu nec tenebras, nec posses dicere lucem,
 Sed cum luce tamen dubiæ confinia noctis.
 Testa repentè quati, pinguésque ardere videntur
 Lampades, & rutilus collucere ignibus ædes,
 Falsaque sævarum simulacra ululare ferartim.
 Fumida jamdudum latitant per tecta sorores,

Diversæque locis ignes ac lumina vitant :
 Dúmque petunt latebras, parvos membrana per artus
 Porrigitur, tenuique inducit brachia pennâ.
 Nec, quâ perdiderint veterem ratione figuram,
 Scire sinunt tenebræ : non illas pluma levavit,
 Sustinuère tamen se perlucentibus alis.
 Conatæque loqui, minimam pro corpore vocem
 Emittunt, peraguntque leves stridore querelas ;
 Teclæque non sylvas celebrant, lucémque perosæ
 Nocte volant, feróque trahunt á vespere nomen.

XI. Tum verò totis Bacchi memorabile Thebis
 Numen erat ; magnasque novi matertera vires
 Narrat ubique Dei ; de tótque sororibus expers
 Una doloris erat, nisi quem fecère sorores.
 Aspicit hanc, natis tbalamóque Athamantis habentem
 Sublimes animos, & alumno numine Juno.
 Nec tulit : & secum, Potuit de pellice natus
 Vertere Mæonios pelagóque immergere nautas,
 Et laceranda suæ nati dare viscera matri,
 Et triplices operire novis Minyeïdas alis ?
 NIL poterit Juno, nisi inultos flere dolores ?
 Idque mihi satis est ? Hæc una potentia nostra est ?
 Ipse docet, quid agam : FAS est & ab hoste doceri.
 Quidque furor valeat, Penthæa cæde satisque
 Ac super ostendit. Cur non stimuletur, eátque
 Per cognata suis exempla furoribus Ino ?

Est via declivis funestâ nubila taxo :
 Ducit ad infernas per muta silentia sedes :
 Styx nebulas exhalat iners, umbræque recentes
 Descendunt illac, simulacræque functa sepulcris.
 Pallor hyémisque tenent latè loca senta : novique,
 Quà sit iter, manes, Stygiam quod ducit ad urbem,
 [Ignorant ; ubi sit nigri fera regia Ditis.]
 Mille capax aditus, & apertas undique portas
 Urbs habet : utque fretum de tota flumina terra,
 Sic omnes animas locus accipit ille ; nec ulli
 Exiguus populo est, turbámve accedere sentit.
 Errant exsangues sine corpore & ossibus umbræ :
 Parsque forum celebrant, pars imi testa tyranni ;

Pars aliquas artes antiquæ imitamina vitæ
 Exercent : aliam partem sua pœna coercet.
 Sustinet ire illuc, cœlesti sede relicta,
 (TANTUM odiis iræque dabat) Saturnia Juno,
 Quò simul intravit, sacroque à corpore pressum
 Ingemuit limen, tria Cerberus extulit ora,
 Et tres latratus simul edidit : illa sorores
 Nocte vocat genitas, grave & implacabile numen.
 Carceris ante fores clausas adamante sedebant,
 Déque suis atros pectebant crinibus angues :
 Quam simul agnôrunt inter caliginis umbras,
 Surrexere Deæ. Sedes scelerata vocatur.
 Viscera præbebat Tityos lanianda, novémque
 Jugeribus distentus erat. Tibi, Tantale, nulla
 Deprenduntur aquæ : quæque imminet, effugit arbos :
 Aut petis, aut urges ruiturum, Sisyphæ, saxum.
 Volvitur Ixion : & se sequiturque fugitque.
 Molirique suis lethum patruelibus ausæ,
 ASSIDUE repetunt, quas perdunt Belides, undas.
 Quos omnes acie postquam Saturnia torvâ
 Vidit, & ante omnes Ixiona : rursus ab illo
 Sisyphon aspiciens : Cur hic è fratribus, inquit ;
 Perpetuas patitur pœnas ? Athamanta superbum
 Regia dives habet, qui me cum conjuge semper
 Sprevit ? & exponit causas odiique viæque,
 Quidque velit : quod vellet, erat, né regia Cadmi
 Staret, & in facinus traherent Athamanta sorores.
 IMPERIUM, promissa, preces, confundit in unum ;
 Sollicitatque Deas. Sic hæc Junone locuta,
 Tisiphone canos, ut erat turbata, capillos
 Movit, & obstantes rejecit ab ore colubras.
 Atque ita, Non longis opus est ambagibus, inquit,
 ACTA puta, quæcunque jubes : inamabile regnum
 Desere, tæque refer cœli melioris ad auras.
 Iam redit Juno, quam cœlum intrare parantem
 Toratis lustravit aquis Thaumantias Iris.
 Nec mora : Tisiphone madefactam sanguine sumit
 Importuna facem, fluidoque cruore rubentem
 Induitur pallam, tortoque incingitur angue ;

Egre-

Egrediturque domo : Luctus comitantur euntem,
 Et Pavor, & Terror, trepidoque Infania vultu.
 Limine constiterat : postes tremuisse feruntur
 Æoli, pallorque fores infecit acernas,
 Sólque locum fugit : monstris exterrita conjux,
 Territus est Athamas : testoque exire parabant.
 Obstitit infelix, aditumque obsedit Erinnyes,
 Nexaque vipereis distendens brachia nodis
 Cæsariem excussit : motæ sonuere colubræ,
 Parsque jacens humeris ; pars circum tempora lapsæ
 Sibila dant, saniemque vomunt, linguasque coruscant.
 Indé duos mediis abruptit crinibus angues,
 Pestiferaque manu raptos immisit. At illi
 Inoósque sinus Athamanteosque pererrant,
 Inspirantque graves animas, nec vulnera membris
 Ulla ferunt : mens est, quæ diros sentiat ictus.
 Attulerat secum liquidi quoque monstra veneni,
 Oris Cerberii spumas, & virus Echidnæ,
 Errorésque vagos, cæcæque obliviam mentis,
 Et scelus, & lacrymas, rabiemque & cædis amorem ;
 Omnia trita simul : quæ sanguine mista recenti
 Coxerat ære cavo viridi versata cicuta.
 Dúmque pavent illi, vertit furiale venenum
 Pectus in amborum, præcordiaque intima movit.
 Tum face jactata per eundem læpius orbem,
 Consequitur motos velociter ignibus ignes.
 Sic victrix, jussique potens, ad inania magni
 Regna redit Ditis, sumptumque recingitur anguem.
 Protinus Æolides media furibundus in aula
 Clamat, Io comités, his retia pandite sylvis,
 Hic modò cum gemina visa est mihi prole læna,
 Utque feræ sequitur vestigia conjugis amens,
 Déque sinu matris ridentem, & parva Learchum
 Brachia tendentem rapit, & bis terque per auras
 More rotat fundæ, rigidoque infantia saxo
 Discutit ossa ferox : tum denique concita mater,
 Seu dolor hoc fecit, seu sparsi causa veneni,
 Exululat passisque fugit malè sana capillis,
 Téque ferens parvum nudis, Melicerta, lacertis,

Evohe Bacche sonat. Bacchi sub nomine Juno
 Risit, & Hôs usus præstet tibi, dixit, alumnus.
 Imminet æquoribus scopulus: pars ima cavatur
 Fluctibus, & testas defendit ab imbribus undas:
 Summa riget; frontemque in apertum porrigit æquor.
 Occupat hunc (vires insania fecerat) Ino,
 Séque super pontum nullo tardata timore
 Mittit, onusque suum: percussa recanduit unda.
 At Venus immeritæ neptis miserata labores,
 Sic patruo blandita suo est, O numen aquarum,
 Proxima cui cœlo cessit, Neptune, potestas,
 Magna quidem posco: sed tu miserere meorum,
 Jactari quos cernis in Ionio immenso,
 Et Diis adde tuis. Aliqua & mihi gratia ponto est:
 Si tamen in dio quondam concreta profundo
 Spuma fui, Graiumque manet mihi nomen ab illa.

Annuat oranti Neptunus: & abstulit illis
 Quod mortale fuit, majestatemque verendam
 Imposuit: noménque simul, faciémque novavit;
 Leucothoëque Deum cum matre Palæmona dixit.

XII. Sidoniæ comites, quantum valuere, secuta
 Signa pedum, primo videre novissima saxo:
 Nec dubium de morte ratæ, Cadmeïda palmis
 Deplanxere domum, scissæ cum veste capillos.
 Utque parum justæ, nimiumque in pellice sævæ
 Invidiam fecere Deæ. Convicia Juno

Non tulit: & Faciam vos ipsas maxima, dixit,
 Sævitiæ monumenta meæ. Res dicta secuta est.

Nam quæ præcipue fuerat pia, Persequar, inquit.
 In freta reginam: saltumque datura, moveri
 Haud usquam potuit, scopuloque affixa cohesit.
 Altera, dum solito tentat plangore ferire
 Pectora, tentatos sentit riguisse lacertos.

Illa, manus ut forte tetenderat in maris undas,
 Saxea facta manus in easdem porrigit undas,
 Hujus, ut arreptum laniabat vertice crinem
 Duratos subito digitos in crine videres.

Quo quæque in gestu deprenditur, hæsit in illo.
 Pars volucres factæ, quæ nunc quoque gurgire in illo

Æquora

Æquora distringunt, sumtis Ismenides alis.

XIII. Nescit Agenorides natam, parvumq; nepotem

Æquoris esse Deos. Luctu, serièque malorum

Victus & ostentis, quæ plurima viderat, exit

Conditor urbe sua, tanquam fortuna locorum,

Non sua se premeret : longisque erratibus actus

Contigit Illyricos profuga cum conjuge fines.

Jamque malis annisque graves, dum prima retractant

Fata domus, releguntque suos sermone labores :

Num facer ille mea trajectus cuspide serpens,

Cadmus ait, fuerit ; tum, cum Sidone profectus

Vipereos sparsi per humum nova semina, dentes ?

Quem si cura Deum tam certa vindicat ira,

Ipse precor, serpens in longam porrigar alvum.

Dixit : &, ut serpens, in longam tenditur alvum,

Duratæque cuti squamas increfcere sentit,

Nigræque cœruleis variari corpora guttis :

In pectusque cadit pronus, commissæque in unum

Paulatim tereti sinuantur acumine crura :

Brachia jam restant : quæ restant brachia tendit,

Et lacrymis per adhuc humana fluentibus ora,

Accede, ô conjux, accede miserrima dixit,

Dumque aliquid superest de me, me tange, manumque

Accipe, dum manus est, dum non totum occupat anguis.

Ille quidem vult plura loqui : sed lingua repente

In partes est fissa duas, nec verba volenti

Sufficiunt, quotiesque aliquos parat edere questus,

Sibilat : Hanc illi vocem natura relinquit.

Nuda, manu feriens, exclamat, pectora, conjux,

Cadme mane, teque his infelix exue monstris : (que ?

Cadme quid hoc ? ubi pes ? ubi sunt humerique manus-

Et color, & facies ? &, dum loquor, omnia ? Cur non

Me quoque cœlestes in eundem vertitis anguem ?

Dixerat : ille suæ lambebat conjugis ora,

Inque sinus charos, veluti cognosceret, ibat,

Et dabat amplexus, assuetæque colla petebat.

Quisquis adest (aderant comites) terretur : at illos

Lubrica permulcent cristati colla dracones,

Et subito duo sunt ; junctæque volumine serpunt,

Donec

Donec in appositi nemoris subiêre latebras.
Nunc quoq; nec fugiunt hominem, nec vulnere lædunt:
Quidque prius fuerint, placidi meminêre dracones.

XIV. Sed tamen ambobus versæ solatia formæ
Magna nepos fuerat, quem debellata colebat
India, quem positis celebrabat Achaïa templis.
Solutus Abantiades ab origine cretus eâdem
Acrisius superest, qui mœnibus arceat urbis
Argolicæ, contraque Deum ferat arma, genúsque
Non putat esse Jovis (neque enim Jovis esse putabat)
Persea: quem pluvio Danaë conceperat auro.
Mox tamen Acrisium (tanta est præsentia veri)
Tam violâsse Deum, quàm non agnôsse nepotem
Pœnitet: impositus jam cœlo est alter; & alter
Viperei referens spoliū memorabile monstri,
Aëra carpebat tenerum stridentibus alis.
Cùmque super Libycas victor penderet arenas,
Gorgonei capitis guttæ cecidere cruentæ:
Quas humus acceptas varios animavit in angues.
Unde frequens illa est, infestaque terra colubris.

XV. Inde per immensum ventis discordibus ætus,
Nunc huc, nunc illuc, exemplo nubis aquosæ
Fertur: & ex alto seductas æthere longè
Despectat terras, totūque supervolat orbem.
Ter gelidas Arctos, ter Cancri brachia vidit:
Sæpe sub occasus, sæpe est ablatas in ortus.
Namque cadente die, veritus se credere nocti,
Constitit Hesperio regnis Atlantis in orbe,
Exiguamque petit requiem, dum Lucifer ignes
Evocet Auroræ, currus Aurora diurnos.
Hic hominum cunctos ingenti corpore præstans
Opetionides Atlas fuit: Ultima tellus
Rege sub hoc, & pontus erat, qui solis anhelis
Equora subdit equis, & fessos excipit axes,
Mille greges illi, totidémque armenta per herbas
Errabant: & humum vicinia nulla premebant.
Arboræ frondes auro radiante nitentes,
Ex auro ramos, ex auro poma tegebant.
Hospes ait Perseus illi, seu gloria tangit

Te generis magni, generis mihi Jupiter autor :
 Sive es mirator rerum, mirabere nostras :
 Hospitium, requiémque peto. Memor ille vetustæ
 Sortis erat : Themis hanc dederat Parnassia sortem :
 Tempus, Atla, veniet, tua quo spoliabitur auro
 Arbor, & hunc prædæ titulum Jove natus habebit.
 Id metuens, solidis pomaria clauserat Atlas
 Mœnibus & vasto dederat servanda draconî,
 Arcebátque suis externos finibus omnes.
 Huic quoque vade procul, ne longè gloria rerum,
 Quas mentiris, ait, longè tibi Jupiter absit :
 Vimque minis addit, foribúsque expellere tentat
 Cunctantem, & placidis miscentem fortia dictis,
 Viribus inferior, (Quis enim par esset Atlantis
 Viribus ?) At quoniam parvi tibi gratia nostra est,
 Accipe munus, ait : lævâque à parte Medusæ
 Ipse retro versus squallentia prodidit ora.
 Quantus erat, mons factus Atlas ! jam barba comæque
 In sylvas abeunt, juga sunt humerique manúsque,
 Quod caput ante fuit summo est in monte cacumen,
 Ossa lapis fiunt : tum partes auctus in omnes
 Crevit in immensum, (sic Dii statuistis) & omne
 Cum tot syderibus cœlum requievit in illo.

XVI. Clauserat Hippotades æterno carcere ventos :
 Admonitórque operum cœlo clarissimus alto
 Lucifer ortus erat. Pennis ligat ille resumptis
 Parte ab utraque pedes, telóque accingitur unco,
 Et liquidum motis talaribus aëra findit,
 Gentibus innumeris circúmque infráque relictis,
 Æthiopum populos, Cepheïa conspicit arva.
 Illic immeritam maternæ pendere linguæ
 Andromedam pœnas injustus jusserat Ammon.
 Quam simul ad duras religatam brachia cautès
 Vidit Abantiades, nisi quod levis aura capillos
 Moverat, & trepido manarant lumina fletu,
 Marmoreum ratus esset opus : trahit inscius ignes,
 Et stupet : &, visæ correptus imagine formæ,
 Pænè suas quaterere est oblitus in aëre pennas.
 Ut stetit, O, dixit, non istis digna catenis,

Sed quibus inter se cupidi junguntur amantes,
 Pande requirenti nomen terræque tuumque,
 Et cur vincla geras. Primò flet illa, nec audet
 Appellare virum virgo; manibusque modestos
 Celasset vultus, si non religata fuisset:
 Lumina, quod potuit, lacrymis implevit obortis.
 Sæpius instanti sua ne delicta fateri
 Nolle videretur, nomen terræque suumque,
 Quantæque maternæ fuerit fiducia formæ,
 Indicat: & nondum memoratis omnibus unda
 Insonuit, veniensque immenso bellua ponto
 Eminent, & latum sub pectore possidet æquor.
 Conclamat virgo: Genitor lugubris, & amens
 Mater adest, ambo miseri, sed justius illa;
 Nec secum auxilium, sed dignostempore fletus
 Plangorémque ferunt, victoque in corpore adhærent.
 Tum sic hospes ait, LACRYMARUM longa manere
 Tempora vos poterunt; ad opem brevis hora ferendam
 Hanc ego si peterem Perseus Jove natus, & illa (est.
 Quam clausam implevit fœcundo Jupiter auro;
 Gorgonis anguicomæ Perseus superator, & alis
 Etherias ausus jactatis ire per auras,
 Præferret cunctis certè gener: addere tantis
 Motibus & meritum (faveant modò numina) tento.
 Ut mea sit, servata meâ virtute, paciscor:
 Accipiant legem, (quis enim dubitaret) & orant?
 Promittuntque super regnum dotale parentes.
 Ecce! velut navis præfixo concita rostro
 Alcat aquas, juvenum sudantibus acta lacertis:
 Cæca fera dimotis impulsu pectoris undis
 Quantum aberat scopulis, quantum Balearica torto
 Unda potest plumbo medii transmittere cœli.
 Tum subitò juvenis pedibus tellure repulsa
 Arduus in nubes abiit, ut in æquore summo
 Umbra viri visa est: visam fera sævit in umbram:
 Atque Jovis præpes, vacuo cùm vidit in arvo,
 Abentem Phæbo liventia terga draconem,
 Occupat aversum; neu sæva retorqueat ora,
 Quamigeris avidos figit cervicibus ungues:

Sic celeri fissum præpes per inane volatu
 Terga feræ pressit, dextróque frementis in armis
 Inachides ferrum curvo tenus abdidit hamo.
 Vulnere læsa gravi, modò se sublimis in auras
 Attollit, modò subdit aquis: modò more ferocis
 Versat apri, quem turba canum circumsona terret.
 Ille avidos morsus velocibus effugit alis,
 Quàque patent, nunc terga cavis super obrita conchis,
 Nunc laterum costas, nunc quà tenuissima cauda
 Desinit in piscem, falcato vulnerat ense.
 Bellua puniceo mistos cum sanguine fluctus
 Ore vomit: maduere graves aspergine pennæ,
 Nec bibulis ultrà Perseus talaribus ausus
 Credere, conspexit scopulum: qui vertice summo
 Stantibus extat aquis, operitur ab æquore moto.
 Nixus eo, rupisque tenens juga prima sinistra,
 Ter quater exegit repetita per ilia ferrum.
 Litora cum plausu clamor, superasque Deorum
 Implevere domos. Gaudent, generumque salutant,
 Auxiliumque domus, servatoremque fatentur
 Cassiope, Cepheusque pater: Resoluta catenis
 Incedit virgo, pretiumque & causâ laboris:
 Ipse manus haustâ victrices abluit undâ,
 Anguiferumque caput nudâ nè lædat arenâ,
 Mollit humum foliis, natasque sub æquore virgas
 Sternit, & imponit Phorcynidos ora Medusæ.
 Virga recens, bibulâque etiamnum viva medulla
 Vim rapuit monstri, tactûque induruit hujus,
 Percepitque novum ramis & fronde rigorem.

At pelagi Nymphæ factum mirabile tentant
 Pluribus in virgis, & idem contingere gaudent,
 Seminâque ex illis iterant jactata per undas.
 Nunc quoque curaliis eadem natura remansit:
 Duritiem tacto capiant ut ab aëre, quodque
 Vimen in æquore erat, fiat super æquora saxum.

XVII. Diistribus ille focostotidem de cespite ponit,
 Lævum Mercurio; dextrum tibi, bellica Virgo;
 Ara Jovis media est: mactatur vacca Minervæ;
 Alipedi vitulus; taurus tibi, summe Deorum.

Protinus Andromedan, & tanti præmia facti
 Indotata rapit : tædas Hymenæus, amorque
 Præcutiunt, largis satiantur odoribus ignes,
 Sertaque dependent testis, lotique, lyræque,
 Tibiæque & cantus, animi felicia læti
 Argumenta sonant : reseratis aurea valvis
 Atria tota patent, pulchræque instructa paratu,
 Cephæni proceres ineunt convivium regis.
 Postquam epulis functi, generosi munere Bacchi
 Diffundere animos : cultusque, habitusque locorum
 Quærit Abantiades. Quærenti protinus unus
 Narrat Lyncides morésque, habitusque virorum.
 Quæ simul edocuit. Nunc ô fortissime, dixit,
 Fare precor, Perseu, quanta virtute, quibusque
 Artibus abstuleris crinita draconibus ora.
 Narrat Abantiades, gelido sub Atlante jacentem
 Esse locum solidæ tutum munimine molis,
 Cujus in introitu geminas habitasse sorores
 Phorcydas, unius partitas luminis usum :
 Id se solerti, furtim dum traditur, astu
 Supposita cepisse manu, perque abdita longè,
 Deviæque, & sylvis horrentia saxa fragosis,
 Gorgonias tetigisse domos, passimque per agros,
 Perque vias vidisse hominum simulacra, ferarumque
 In silicem ex ipsis visâ conversa Medusâ.
 Se tamen horrendæ, clypei quod læva gerebat
 Ære repercusso, formam aspexisse Medusæ ;
 Dumque gravis somnus colubrasque, ipsamque tenebat,
 Eripuisse caput collo ; pennisque fugacem
 Pegason & fratrem, matris de sanguine natos.
 Addidit & longi non falsa pericula cursus,
 Quæ freta, quas terras sub se vidisset ab alto,
 Et quæ jactatis tetigisset sydera pennis,
 Ante expectatum tacuit tamen : excipit unus
 E numero procerum, quærens, cur sola sororum,
 Gesserit alternis immistos crinibus angues.
 Hospes, ait, quoniam scitaris digna relatu,
 Accipe quæsitæ causam : Clarissima forma,
 Multorumque fuit spes invidiosa procorum

Illa: nec in tota conspectior ulla capillis
 Pars fuit: inveni, qui se vidisse referrent.
 Hanc pelagi Rector templo vitiasse Minervæ
 Dicitur: averſa eſt, & caſtos ægide vultus
 Nata Jovis textit: néve hoc impune fuiſſet,
 Gorgoneum turpes crinem mutavit in hydros.
 Nunc quoque, ut attonitos formidine terreat hoſtes,
 Pectore in adverſo, quos fecit, ſuſtinet angues.

PUB. OVIDII
 NASONIS
 Metamorphoseon

LIBER V.

I. **D**Umque ea Cephennûm medio Danaëus heros
 Agmine commemorat, fremidâ regalia turbâ
 Atria complentur: nec conjugalia feſta
 Qui canat, eſt clamor, ſed qui fera nunciet arma.
 Inque repentinis convivia verſa tumultus
 Aſſimilare freto poſſis, quod ſæva quietum
 Ventorum rabies motis exaſperat undis.
 Primus in his Phineus, belli temerarius auctor,
 Fraxineam quatiens æratæ cuſpidis haſtam,
 En, alt, en! adſum præreptæ conjugis ultor:
 Nec mihi te pennæ, nec falſum verſus in aurum
 Jupiter, eripient. Conanti mittere, Cepheus,
 Quid facis? exclamat: Quæ te, germane, furentem
 Mens agit in facinus? meritifne hæc gratia tantis
 Redditur? hac vitam ſervatæ dote rependis?
 Quam tibi non Perſeus, verum ſi quæris, ademit,
 Sed grave Nereïdum numen, ſed corniger Ammon,
 Sed quæ viſceribus veniebat bellua ponti
 Exſaturanda meis: Illo tibi tempore rapta eſt,

Quo peritura fuit ; nisi si crudelis id ipsum
Exigis ut pereat, luctûque levabere nostro.
Scilicet haud satis est, quodd te spectante revincta est,
Et nullam quodd opem patruus, sponsûve tulisti,
Insuper à quoquam quodd sit servata dolebis ?
Præmiâque eripies ? Quæ, si tibi magna videntur,
Ex illis scopulis, ubi erant affixa, perîsses:
Nunc sine, qui petiit, per quem non orba senectus,
Ferre, quod & meritis, & voce est pactus ; eumque
Non tibi, sed certæ prælatum intellige morti.
Ille nihil contrâ : sed & hunc, & Persea vultu
Alterno spectans, petat hunc ignorat, an illum ;
Cunctatûsque brevi contortam viribus hastam,
Quantas ira dabat, nequicquam in Persea misit :
Ut stetit illa toro, stratis tum denique Perseus
Exiluit, teloque ferox inimica remisso
Pectora rupisset, nisi post altaria Phineus
Isset : & (indignum !) scelerato profuit ara.
Fronte tamen Rhœti non irrita cuspis adhæsit :
Qui postquam cecidit, ferrumque ex osse revulsum est,
Calcitrat, & positas aspergit sanguine mensas.
Dum verò indomitas ardescit vulgus in iras,
Telâque conjiciunt ; & sunt, qui Cephea dicant
Cum genero debere mori : sed limine tecti
Exierat Cepheus, testatus jûsque, fidemque,
Hospitiisque Deos, ea se prohibente moveri,
Bellica Pallas adest, & protegit ægide fratrem,
Dâtque animos. Erat Indus Athis, quem flumine Gange
Edita Limnate vitreis peperisse sub antris
Creditur, egregius forma, quam divite cultu
Augebat, bis adhuc octonis integer annis,
Indutus chlamydem Tyriam, quam limbus obibat
Aureus : ornabant aurata monilia collum,
Et madidos myrrhâ curvum crinale capillos.
Ille quidem jaculo quamvis distantia misso
Figere doctus erat, sed tendere doctior arcus.
Tum quoque lenta manu flectentem cornua Perseus
Stipite, qui media positus fumabat in ara,
Perculit, & fractis confudit in ossibus ora.

Hunc ubi laudatos jactantem in sanguine vultus
 Assyrius vidit Lycabas ; junctissimus illi,
 Et comes, & veri non dissimulator amoris ;
 Postquam exhalantem sub acerbo vulnere vitam
 Deploravit Athin, quos ille tēderat arcus
 Arripit : Et, mecum tibi sint certamina, dixit,
 Nec longum pueri fato lātabere : quo plus
 Invidiæ, quàm laudis habes. Hæc omnia nondum
 Dixerat, emicuit nervo penetrabile telum,
 Vitatūque tamen sinuosa veste pendit.
 Vertit in hunc harpen spectatam cæde Medusæ
 Acrisioniades, adigitque in pectus : at ille
 Jam moriens, oculis sub nocte natantibus atrā,
 Circumspexit Athin, seque acclinavit in illum,
 Et tulit ad manes junctæ solatia mortis.
 Ecce Syenites genitus Methione Phorbas,
 Et Libys Amphimedon, avidi committere pugnam,
 Sanguine, quo tellus late madefacta tepebat,
 Conciderant lapsi : surgentibus, obstitit ensis,
 Alterius costis, jugulo Phorbantis adactus.
 At non Aëtoriden Erithon, cui lata bipennis
 Telum erat, admoto Perseus petit ense, sed altis
 Extantem signis, multæque in pondere massæ
 Ingentem manibus tollit cratera duabus,
 Infigitque viro. Rutilum vomit ille cruorem :
 Et resupinus humum moribundo vertice pulsat.
 Indè Semiramio Polydæmona sanguine cretum,
 Caucaſeūque Abarim, Sperchionidēque Lycetum,
 Intonsumque comas Helicen, Phlegiāque, Clytūmq;
 Sternit, & extructos morientū calcāt acervos.
 Nec Phineus ausus concurrere cominus hosti,
 Intorquet jaculum : quod detulit error in Idan,
 Expertem frustra belli, & neutra arma secutum.
 Ille tuens oculis immitem Phinea torvis,
 Quandoquidem in partes, ait, abstrahor, accipe Phineu,
 Quem fecisti hostem, pensāque hoc vulnere vulnus.
 Jamque remissurus tractum de corpore telum,
 Sanguine defectos cecidit collapsus in artus.
 Hic quoque Cephenum post regem primus Odites

Ense jacet Clymeni ; Protenora perculit Hypseus ;
 Hypsea Lyncides ; fuit & grandævus in illis
 Emathion æqui cultor, timidusque Deorum :
 Quem quoniam prohibent anni bellare, loquendo
 Pugnat, & incessit, sceleratæque devovet arma.
 Huic Chromis amplexo tremulis altaria palmis
 Demetit ense caput : quod protinus incidit aræ :
 Atque ibi semianimi verba execrantia linguâ
 Edidit, & medios animam expiravit in ignes.
 Hinc gemini fratres, Broteasque & cæstibus Ammon
 Inviæti, vinci si possent cæstibus enses,
 Phinæa cecidêre manu : Cererisque Sacerdos
 Amphycus, albenti velatus tempora vitta.
 Tu quoque, Iâpetide, non hos adhibendus ad usus,
 Sed qui pacis opus citharam cum voce moveres,
 Jussus eras celebrare dapes, festumque canendo.
 Cui procul astanti, plectrumque imbelles tenenti
 Pettalus, I, ridens, Stygiis cane cætera, dixit,
 Manibus ; & lævo mucronem tempore figit.
 Concidit, & digitis morientibus ille retentat
 Fila lyræ : casuque canit miserabile carmen.
 Non finit hunc impune ferox cecidisse Lycormas :
 Raptaque de dextro robusta repagula post
 Ossibus illidit mediæ cervicis : at ille
 Procubuit terræ, mactati more juvenci.
 Demere tentabat lævi quoque robora postis
 Cinyphius Pelates : tentanti dextera fixa est
 Cuspide Marmaridæ Corythi, lignoque cohæsit.
 Hærenti latus hausit Abas : nec corruit ille,
 Sed retinente manum moriens è poste pendit.
 Sternitur & Melaneus Perseia castra secutus,
 Et Nasamoniaci Dorylas ditissimus agri,
 Dives agri Dorylas : quo non possederat alter
 Latius aut totidem tollebat farris acervos.
 Hujus in obliquo missum stetit inguine ferrum :
 (Letifer ille locus) quem postquam vulneris auctor
 Singultantem animam, & versantem lumina vidit
 Bætrius Halcyoneus, HOC quod premis, inquit, habeto
 De tot agris terræ : corpusque exangue reliquit.

Torquet

Torquet in hunc hastam calido de vulnere raptam
 Ultor Abantiades : media quæ nare recepta
 Cervicæ exacta est, in partēsque eminet ambas.
 Dúmque manum fortuna juvat, Clytiúmque, Claninque,
 Matre fatos una, diverso vulnere fudit :
 Nam Clytii per utrumque gravi librata lacerto
 Fraxinus acta femur ; jaculum Clanis ore momordit.
 Occidit & Celadon Mendesius ; occidit Astreus,
 Matre Palæstina, dubio genitore creatus :
 Æthiônque sagax quondam ventura videre,
 Nunc ave deceptus falsa : regisque Thoactes
 Armiger, & cæso genitore infamis Agyrtes :
 Plus tamen exhausto superest : namque omnibus unum
 Opprimere est animus. Conjurata undique pugnant
 Agmina pro causa meritum impugnante fidemque ;
 Hac pro parte focer frustra pius, & nova conjux
 Cum genitrice favent, ululatúque atria complent.
 Sed sonus armorum superat, gemitúsque cadentum :
 Pollutosque semel multo Bellona penates
 Sanguine perfundit, renovatæque prælia miscet :
 Circueunt unum Phineus, & mille secuti
 Phinea : tela volant hyberna grandine plura
 Præter utrumque latus, præterque & lumen, & aures ;
 Applicat hinc humeros ad magnæ saxa columnæ,
 Tutâque terga gerens, adversâque in agmina versus
 Sustinet instantes : instabant parte sinistra
 Chaonius Molpeus, dextra Nabathæus Ethemon :
 Tigris ut, auditis diversa valle duorum,
 Extimulata fame, mugitibus armentorum,
 Nescit utrò potius ruat, & ruere ardet utroque :
 Sic dubius Perseus, dextra, lævane feratur,
 Molpea trajecti submovit vulnere cruris,
 Contentúsque fuga est ; neque enim dat tempus Ethemon,
 Sed furit, & cupiens alto dare vulnera collo
 Non circumspēctis exactum viribus ensē
 Fregit ; & extrema percussæ parte columnæ
 Lamina dissiluit, dominique in gutture fixa est :
 Non tamen ad lethum causas satis illa valentes
 Plaga dedit : trepidum Perseus, & inermia frustra

Brachia tendentem Cyllenide confodit harpe.
 Verum ubi virtutem turbæ succumbere vidit,
 Auxilium, Perseus, quoniam sic cogitis ipsi,
 Dixit, ab hoste petam; vultus avertite vestros,
 Si quis amicus adest; & Gorgonis extulit ora.
 Quære alium, tua quem moveant miracula dixit
 Thescelus: utque manu jaculum fatale parabat
 Mittere, in hoc hæsit signum de marmore gestu.
 Proximus huic Ampyx animi plenissima magni
 Pectora Lyncidæ gladio petit: inque petendo
 Dexterâ dirigit, nec citrà mota, nec ultrâ.
 At Nileus, qui se genitum septem Nilo
 Ementitus erat, clypeo quoque flumina septem
 Argento partim, partim cœlaverat auro:
 Aspice, ait, Perseu, nostræ primordia gentis;
 MAGNA feres tacitas solatiæ mortis ad umbras,
 A tanto cecidisse viro: Pars ultima vocis
 In medio suppressa sono est, adaperatque velle
 Ora loqui credas, nec sunt ea pervia verbis.
 Increpat hos, vitiôque animi, non crinibus, inquit,
 Gorgoneis torpetis, Eryx: incurrите mecum,
 Et prosternite humi juvenem magica arma moventem:
 Incursurus erat: tenuit vestigia tellus,
 Immotusque filix, armatâque mansit imago.

Hi tamen ex merito pœnas subiêre: sed unus
 Miles erat Persei, pro quo dum pugnat, Aconteus
 Gorgone conspecta saxo concrevit oborto.
 Quem ratus Astyages etiamnum vivere, longo
 Ense ferit; sonuit rinnitibus ensis acutis.
 Dum stupet Astyages naturam traxit eandem,
 Marmoreoque manet vultus mirantis in ore.
 Nomina longa mora est media de plebe virorum
 Dicere: Bis centum restabant corpora pugnae:
 Gorgone bis centum riguerunt corpora visa.
 Pœnitet injusti nunc denique Phinea belli.
 Sed quid agat? simulacra videt diversa figuris,
 Agnoscitque suos, & nomine quemque vocatos,
 Poscit opem; credensque parum, sibi proxima tangit
 Corpora; marmor erant. Avertitur, atque ita supplex,
 Confes-

Confessâsque manus obliquâque brachia tendens,
 Vincis, ait, Perseu : remove fera monstra, tuâque
 Saxificos vultus, quâcunque ea, tolle Medusæ,
 Tolle precor : non nos odium, regnive cupido
 Compulit ad bellum : Pro conjuge movimus arma.
 CAUSA fuit meritis melior tua, tempore nostra.
 Non cessisse piget : Nihil, O fortissime, præter
 Hanc animam concede mihi : tua cætera sunt.
 Talia dicenti, neque eum quem voce rogabat
 Respicere audenti, Quod, ait, timidissime Phineu,
 Et possum tribuisse, & magnum munus inertis est,
 Pone metum, tribuam, nullo violabere ferro :
 Quin etiam mansura dabo monumenta per ævum,
 Inque domo foci semper spectabere nostri,
 Ut mea se sponsi soletur imagine conjux.
 Dixit, & in partem Phorcynida transtulit illam,
 Ad quam se trepido Phineus obverberat ore.
 Tum quoque conanti sua flectere lumina, cervix
 Dirigit, saxoque oculorum induruit humor.
 Sed tamen os timidum, vultusque in marmore supplex,
 Summissæque manus, facièsque obnoxia mansit.

II. Victor Abantiades patrios cum conjuge muros
 Intrat : & immeritæ vindex, ultorque parentis
 Aggreditur Prætum. Nam fratre per arma fugato
 Acrisionæas Prætus possederat arces.
 Sed nec ope armorum, nec, quam malè ceperat, arce
 Torva colubriferi superavit lumina monstri.

III. Te tamen, ô parvæ rector Polydecta Seriphi,
 Nec juvenis virtus per tot spectata labores,
 Nec mala mollierant : sed inexorabile durus
 Exerces odium, nec iniqua finis in ira est,
 Detrectas etiam laudem, fictamque Medusæ
 Arguis esse necem : dabimus tibi pignora veri,
 Parcite luminibus, Perseus ait : oraque regis
 Ore Medusæo silicem sine sanguine fecit.

IV. Hastenus aurigenæ comitem Tritonia fratri
 Se dedit : inde cavâ circumdata nube Seriphon
 Deferit, a dextra Cythno Gyaroque relictis.
 Quâque super pontum via visâ brevissima, Thebas,

Virgineúmque Heliconá petit: quó monte potita
 Constitit, & doctas sic est affata sorores:
 Fama novi fontis nostras pervenit ad aures,
 Dura Medusæi quem præpetis ungula rupit,
 Is mihi causâ viæ: volui mirabile monstrum
 Cernere; vidi ipsum materno sanguine nasci.
 Excipit Uranie: Quæcunque est causâ videndi
 Has tibi, Diva, domos; animo gratissima nostro es.
 Vera tamen fama est: & Pegasus hujus origo
 Fontis, & ad latices deducit Pallada sacros.
 Quæ mirata diu factas pedis ictibus undas,
 Sylvarum lucos circumspicit antiquarum,
 Antræque, & innumeris distinctas floribus herbas.
 Felicisque vocat pariter studiique, locique
 Mnemonidas: Quam sic affata est una sororum:
 O, NISI te virtus opera ad majora tulisset,
 In partem ventura chori Tritonia nostri,
 Vera refers; meritóque probas artésque, locúmque:
 Et gratam sortem, tutæ modò simus, habemus.
 Sed (vetitum est adeò sceleri nihil) omnia terrent
 Virgineas mentes, dirúsque ante ora Pyreneus
 Vertitur: & nondum me tota mente recepi:
 Daulia Threicio Phocæaque milite rura
 Ceperat ille ferox, injustæque regna tenebat:
 Templâ petebamus Parnassia; vidit euntes,
 Nostræque fallaci veneratus numina cultu,
 Mnemonides (cognôrat enim) consistite dixit,
 Nec dubitate, precor, tecto grave sidus, & imbrem
 (Imber erat) vitare meo: SUBIERE minores
 Sæpe casas superi: Dictis, & tempore motæ,
 Annuimúsque viró, primásque intravimus ædes.
 Desierant imbres, victóque Aquilonibus Austro,
 Fusca repurgato fugiebant nubila cœlo:
 Impetus ire fuit. Claudit sua testâ Pyreneus,
 Vimque parat, quam nos sumptis effugimus alis.
 Ipse secuturo similis stetit arduus arce:
 Quæque via est vobis, erit & mihi, dixit, eâdem.
 Séque jacet vecors è summæ culmine turris,
 Et cadit in vultus, discussque ossibus oris

Tundit

Tundit humum moriens scelerato sanguine tinctam.

V. Musa loquebatur; pennæ somnare per auras.

Voxque salutantum ramis veniebat ab altis:

Suspicit, & linguæ quærit tam certa loquentes

Unde sonent, hominemque putat Jove nata locutum.

Ales erant: numeroque novem sua fata querentes

Institerant ramis imitantes omnia picæ:

Miranti sic orsa Dea Dea: nuper & istæ

Auxerunt volucrum victæ certamine turbam.

Piæros has genuit Pellæis dives in arvis:

Pæonis Euippe mater fuit; illa potentem

Lucinam novies, novies paritura vocavit:

Intumuit numero stolidarum turba sororum:

Pérque tot Hæmonias, & per tot Achæidas urbes

Huc venit, & tali committunt prælia voce:

Desinite indoctum vana dulcedine vulgus

Fallere: Nobiscum, si qua est fiducia vobis,

Thespiades certare Deæ: nec voce, nec arte

Vincemur; totidemque sumus. Vel cedere victæ

Fonte Medusæo, & Hyantæâ Aganippæ;

Vel nos Emathiis ad Pæonas usque nivolos

Cedamus campis: dirimant certamina Nymphæ.

TURPE quidem contendere erat; sed cedere visum

Turpius: electæ jurant per flumina Nymphæ;

Factæque de vivo pressere sedilia saxo.

Tunc sine sorte prior, quæ se certare professa est,

Bella canit superum, falsoque in honore gigantas

Ponit, & extenuat magnorum facta Deorum:

Emissumque imâ de sede Typhoëa terræ

Cœlitibus fecisse metum, cunctosque dedisse

Terga fugæ: donec fessos Ægyptia tellus

Ceperit, & septem discretus in ostia Nilus:

Huc quoque terrigenam venisse Typhoëa narrat;

Et se mentitis superos celasse figuris:

Duxque gregis, dixit, sit Jupiter: unde recurvis

Nunc quoque; formatus Libys est cum cornibus Ammon.

Delius in corvo, proles Semeleia capro,

Fele soror Phœbi, nivea Saturnia vacca,

Pisce Venus latuit, Cyllenius Ibis alis.

Hæcenus

Haëtenus ad citharam vocalia moverat ora :
 Poscitur Aonides : sed forsitan otia non sint,
 Nec nostris præbere vacet tibi cantibus aurem.
 Ne dubita, vestrúmque mihi refer ordine carmen,
 Pallas ait : nemorísque levi confedit in umbra.
 Musa refert : DEDIMUS summam certaminis uni,
 Surgit, & immissos hedera collecta capillos
 Calliope querulas prætentat pollice chordas :
 Atque hæc percussis subjungit carmina nervis.

VI. Prima Ceres unco glebam dimovit aratro ;
 Prima dedit fruges alimentáque mitia terris ;
 Prima dedit leges : Cereris fumus omnia munus :
 Illa canenda mihi est ; utinam modo dicere possem
 Carmina digna Deæ ! certe Dea carmine digna est.
 Vasta giganteis ingesta est insula membris
 Trinacris, & magnis subiectum molibus urget
 Ætherias ausum sperare Typhoëa fedes.
 Nititur ille quidem, pugnátque resurgere sæpe :
 Dextra sed Ausonio manus est subiecta Peloro ;
 Læva, Pachyne, tibi ; Lilybæo crura premuntur.
 Degravat Ætna caput : sub qua resupinus arenas
 Ejectat, flammámque fero vomit ore Typhoëus.
 Sæpe remoliri luctatur pondera terræ,
 Oppidáque, & magnos evolvere corpore montes :
 Inde tremit tellus & Rex pavet ipse silentúm,
 Ne pateat, latóque solum retegatur hiatu,
 Immissúsque dies trepidantes terreat umbras.
 Hanc metuens cladem, tenebrosa sede tyrannus
 Exierat : currúque atrorum vectus equorum,
 Ambibat Siculæ cautus fundamina terræ.
 Postquam exploratum satis est loca nulla labare,
 Deposítique metus, videt hunc Erycina vagantem
 Monte suo residens : natúmque amplexa volucrum,
 Arma manúsque meæ, mea, nate, potentia dixit,
 Illa, quibus superas omnes, cape tela, Cupido,
 Inque Dei pectus celeres molire sagittas,
 Cui triplicis cessit fortuna novissima regni.
 Tu superos, ipsumque Jovem, tu numina ponti
 Victa domas, ipsumque regit qui numina ponti.

Tartara

Tartara quid cessant? cur non matrísque, tuúmque
 Imperium profers? agitur pars tertia mundi:
 Et tamen in cœlo quoque tanta potentia nostro
 Spernitur, ac mecum vires minuuntur amoris.
 Pallada nonne vides, jaculatricémque Dianam
 Abscessisse mihi? Cereris quoque filia virgo,
 Si patiemur, erit: nam spes affectat easdem.
 At tu pro socio, si qua est mea gratia, regno
 Junge Deam patruo. Dixit Venus. Ille pharetram
 Solvit, & arbitrio matris de mille sagittis
 Unam seposuit: sed quâ nec acutior ulla,
 Nec minus incerta est, nec quæ magis audiat arcum:
 Oppositóque genu curvavit flexile cornu,
 Inque cor hamata percussit arundine Ditem.
 Haud procul Hennæis lacus est à mœnibus altæ,
 Nomine Pergus, aquæ: non illo plura Caystros
 Carmina cygnorum labentibus audit in undis.
 Sylva coronat aquas cingens latus omne, suisque
 Frondibus, ut velo, Phœbeos submovet ignes:
 Frigora dant rami, Tyrios humus humida flores.
 Perpetuum ver est. Quo dum Proserpina luco
 Ludit, & aut violas, aut candida lilia carpit;
 Dúmque puellari studio calathósque, sinúmque
 Implet, & æquales certat superare legendo,
 Pæne simul visa est, dilectâque raptâque Diti:
 Usque aded properatur amor: Dea territa, mœsto,
 Et matrem, & comites, sed matrem sæpius, ore
 Clamat, & ut summa vestem laniârat ab ora,
 Collecti flores tunicis cecidère remissis.
 Tantâque simplicitas puerilibus adfuit annis:
 Hæc quoque virgineum movit jactura dolorem.
 Raptor agit currus, & nomine quemque vocatos
 Exhortatur equos, quorum per colla jubâsque
 Excutit obscura tinctas ferrugine habenas:
 Pérque lacus altos, & olentia sulphura fertur
 Stagna Palicorum, rupta ferventia terra;
 Et quâ Bacchiadæ, bimari gens orta Corinθο,
 Inter inæquales posuerunt mœnia portus.
 Est medium Cyanes, & Pisææ Arethusæ,

Quod coit angustis inclusum cornibus æquor:
 lic fuit, à cuius stagnum quoque nomine dictum est,
 inter Sicelidas Cyane celeberrima Nymphas,
 surgite quæ medio summa tenus exitit alvo,
 agnovitque Deum; Nec longius ibitis, inquit:
 non potes invitæ Cereris gener esse: roganda,
 non rapienda fuit. Quod si componere magnis
 arva mihi fas est: & me dilexit Anapis;
 exorata tamen, nec, ut hæc, exterrita nupsi.
 ixit: & in partes diversas brachia tendens
 obstitit: Haud ultrà tenuit Saturnius iram:
 terribilisque hortatus equos, in gurgitis ima
 contortum valido sceptrum regale lacerto
 condidit. Ista viam tellus in Tartara fecit,
 & pronos currus medio cratere recepit.
 Cyane, raptamque Deam, contemptaque fontis
 ara sui mœrens, inconsolabile vulnus
 lente gerit tacita, lacrymisque absimitur omnis:
 & quarum fuerat magnum modo numen, in illas
 extenuatur aquas: molliri membra videres,
 ista pati flexus, unguis posuisse rigorem.
 rimæque de tota tenuissima quæque liquecunt;
 cerulei crines, digitique, & crura, pedesque:
 tam brevis in gelidas membris exilibus undas
 transitus est: post hæc tergumque, humerique, latusque,
 & pectoraque in tenues abeunt evanida rivos:
 & pro vivo vitiatas sanguine venas
 Nympha subit, restatque nihil quod prendere possis.
 VII. Interea pavida nequicquam filia matri
 omnibus est terris, omni quæsitâ profundo,
 nam non rutilis veniens aurora capillis
 essantem vidit, non Hesperus: illa duabus
 ammisera pinus manibus succendit ab Ætnâ,
 & pruinosas tulit irrequieta tenebras.
 rursus ubi alma dies hebetarat sidera, natam
 Solis ad occasus, Solis quærebat ab ortu.
 essa labore sitim collegerat, oraque nulli
 colluerant fontes: contextam stramine vidit
 ortu casam, parvasque fores pulsavit. At inde

Prodit anus, Divámque videt, lymphámque roganti
 Dulce dedit, tosta quod coxerat antè polenta.
 Dum bibit illa datum, duri puer oris, & audax
 Constatit ante Deam, risitque, avidámque vocavit.
 Offensa est; neque adhuc epota parte loquentem
 Cum liquido mista perfudit Diva polenta.
 Combibit os maculas, &, qua modò brachia gessit,
 Crura gerit: cauda est mutatis addita membris:
 Inque brevem formam, ne sit vis magna nocendi,
 Contrahitur, parváque minor mensura lacerta est.
 Mirantem, flentémque, & tangere monstra parantem
 Fugit anum, latebrámque petit, aptúmque colori
 Nomen habet, variis stellatus corpora guttis.

VIII. Quas Dea per terras, & quas erraverit undas,
 Dicere longa mora est: quærenti defuit orbis.
 Sicaniam repetit; dúmque omnia lustrat eundo,
 Venit & ad Cyanen: ea, ní mutata fuisset
 Omnia narráset, sed & os & lingua volenti
 Dicere non aderant, nec, quo loqueretur, habebat:
 Signa tamen manifesta dedit; notámque parenti
 Illo fortè loco delapsam gurgite sacro
 Persephones zonam summis ostendit in undis.
 Quam simul agnovit, tanquam tum denique raptam
 Scíset, inornatos laniavit Diva capillos:
 Et repetita suis percussit pectora palmis.
 Nec scit adhuc ubi sit: terras tamen increpat omnes,
 Ingratásque vocat, nec frugum munere dignas;
 Trinacriam ante alias, in qua vestigia damni
 Repperit. Ergo illic sæva vertentia glebas
 Fregit aratra manu, parilique irata colonos
 Ruricolásque boves letho dedit, arvæque iussit
 Fallere depositum, vitiatáque semina fecit.
 Fertilitas terræ latum vulgata per orbem
 Cassa jacet; primis segetes moriuntur in herbis.
 Et modò Sol nimius, nimius modò corripit imber;
 Sideráque, ventique nocent: avidæque volucres
 Semina iacta legunt; lolium tribulique farigant
 Triticeas messes, & inexpugnabile gramen.
 Cum caput Eleis Alpheias extulit undis,

Rorantésque

Rorantēſque comas à fronte removit ad aures,
 Atque ait, O toto quæſitæ virginis orbe,
 Et frugum genitrix immenſos ſiſte labores,
 Néve tibi fidæ violenta irāſcere terræ.
 Terra nihil meruit, patuitque invita rapiatæ.
 Nec ſum pro Patria ſupplex : huc hospita veni.
 Piſa mihi patria eſt, & ab Elide ducimus ortum ;
 Sicaniam peregrina colo : ſed gravior omni
 Hæc mihi terra ſolo eſt ; hos nunc Arethufa penates,
 Hanc habeo ſedem ; quam tu mitiſſima ſerva.
 Mota loco cur ſim, tantique per æquoris undas
 Advehar Ortygiam, veniet narratibus hora
 Tempeſtiva meis, cūm tu curiſque levata,
 Et vultus melioris eris : mihi pervia tellus
 Præbet iter, ſubtérque imas ablata cavernas
 Hic caput attollo, deſuetæque ſidera cerno :
 Ergo dum Stygio ſub terris gurgite labor,
 Viſa tua eſt oculis illic Proſerpina noſtris :
 Illa quidem triſtis, nec adhuc interrita vultu,
 Sed regina tamen, ſed opaci maxima mundi,
 Sed tamen inferni pollens matrona tyranni.
 Mater ad auditas ſtupuit ceu ſaxea voces,
 Attonitæque diu ſimilis fuit : útque dolore
 Pulſa gravi gravis eſt amentia, curribus auras
 Exit in ætherias. Ibi toto nubila vultu
 Ante Jovem paſſis ſtetit invidioſa capillis,
 Próque meo veni ſupplex, tibi, Jupiter, niquit,
 Sanguine próque tuo : ſi nulla eſt gratia marris,
 Nata patrem moveat : neu ſit tibi cura, precamur,
 Vilior illius, quòd noſtro eſt edita partu.
 En ! quæſita diu tandem mihi nata reperta eſt :
 Si reperire vocas amittere certiùs ; aut ſi,
 Scire ubi ſit, reperire vocas. Quòd rapta, feremus,
 Dummodo reddat eam : neque enim prædone marito
 Filia digna tua eſt, ſi iam mea filia digna eſt.
 Jupiter excepit, Commune eſt pignus onúſque
 Nata mihi tecum : ſed, ſi modo nomina rebus
 Addere vera placet, non hoc injuria factum,
 Verùm amor eſt, neque erit nobis gener ille pudori ;

Tu modò diva velis. Ut desint cætera, quantum est
 Esse Jovis fratrem? Quid, quod nec cætera desunt?
 Nec cedit nisi forte mihi? Sed tanta cupido
 Si tibi dissidii, repetat Proserpina cœlum,
 Lege tamen certâ, si nullos contigit illic
 Ore cibos: nam sic Parcarum fœdere cautum est.
 Dixerat. At Cereri certum est educere natam.
 Non ita fata sinunt: quoniam jejunia virgo
 Solverat, &, cultis dum simplex errat in hortis,
 Puniceum curva decerpserat arbore pomum,
 Sumptâque pallenti septem de cortice grana
 Presserat ore suo. Solûsque ex omnibus illud
 Viderat Ascalaphus: quem quondam dicitur Orphne,
 Inter Avernales haud ignotissima Nymphas,
 Ex Acheronte suo furvis peperisse sub antris:
 Vidit & indicio reditum crudelis ademit.
 Ingemuit regina Erebi, testémque profanam
 Fecit avem: sparsumq; caput Phlegethontide lympha
 In rostrum, & plumas, & grandia lumina vertit.
 Ille sibi ablati fulvis amicitur ab alis,
 Inque caput crescit, longósque reflectitur unguis:
 Vixque movet natas per inertia brachia pennas:
 Fœdâque fit volucris, venturi nuncia luctus,
 Ignavus bubo, dirum mortalibus omen.

IX. Hic tamen indicio pœnam, linguâque videri
 Commeruisse potest. Vobis, Acheloïdes, unde
 Pluma, pedésque avium, cùm virginis ora geratis?
 An quia, cùm legeret vernos Proserpina flores,
 In cômitem numero mistæ Sirenes eratis?
 Quam postquam toto frustra quæsisitis in orbe,
 Protinus ut vestram sentirent æquora curam,
 Posse super fluctus alarum insistere remis
 Opraestis: facilésque Deos habuistis, & artus
 Vidistis vestros subitis flavescere pennis.
 Ne tamen ille canor mulcendas natus ad aures,
 Tantâque dos oris linguæ perderet usum:
 Virginei vultus, & vox humana remansit.

X. At medius fratrisque sui, mœstæque sororis
 Jupiter, ex æquo volventem dividit annum:

Nunc

Nunc Dea regnorum numen commune duorum,
 Cum matre est totidem, totidem cam conjuge menses.
 Vertitur extemplo facies & mentis, & oris:
 Nam modò quæ poterat Diti quoque mæsta videri,
 Læta Dea frons est; ut Sol, qui tectus aquosis
 Nubibus antè fuit, victis ubi nubibus exit.
 Exigit alma Ceres, nata secura reperta,
 Quæ tibi cæusa viæ; cur sis, Arethusa, facer fons?
 Conticuere undæ: quarum Dea sustulit alto
 Fonte caput, viridèsque manu ficcata capillos,
 Fluminis Elei veteres narravit amores.
 Pars ego Nympharum quæ sunt in Achaïde, dixit,
 Una fui: nec me studiosiùs altera saltus
 Legit, nec posuit studiosiùs altera casses.
 Sed quamvis formæ nunquam mihi fama petita est,
 Quamvis fortis eram, formosæ nomen habebam:
 Nec meâ me facies nimium laudata juvabat,
 Quaque aliæ gaudere solent, ego rustica dote
 Corporis erubui, **CRIMENQUE** placere putavi.
 Lassa revertabar, memini, Strymhalide sylvâ:
 Æstus erat, magnùmque labor geminaverat æstum:
 Invenio sine vortice aquas, sine murmure euntes,
 Perspicuas imo: per quas numerabilis altè
 Calculus omnis erat, quas tu vix ire putares.
 Cana salicta, dabant nutritaque populus undâ
 Sponte sua natas ripis declivibus umbras.
 Accessi, primùmque pedis vestigia tinxì,
 Poplite deinde tenuis: neque eo contenta recingor,
 Molliâque impono falici velamina curvæ,
 Nudâque mergor aquis, quas dum feriôque trahôque,
 Mille modis labens, excussaque brachia jacto,
 Nescio quod medio sensi sub gurgite murmur,
 Territâque insisto propioris margine ripæ.
 Quod properas Arethusa? Suis Alpheus ab undis,
 Quod properas? iterum rauco mihi dixerat ore:
 Sicut eram fugio sine vestibus; altera vestes
 Ripa meas habuit: tantò magis instat, & ardet;
 Et quia nuda fui, sum visa paratior illi:
 Sic ego currebam, sic me ferus ille premebat,

Ut fugere accipitrem penna trepidante columbæ,
 Ut solet accipiter trepidas agitare columbas.
 Usque sub Orchomenon, Plophidaque, Cyllenénque,
 Mænaliósq; sinus, gelidúmque Erymanthon, & Elin
 Currere sustinui; nec me velocior ille:
 Sed tolerare diu cursus ego viribus impar
 Non poteram: longi patiens erat ille laboris.
 Per-tamen & campos, per opertos arbore montes,
 Saxa quoque, & rupes, & quâ via nulla, cucurri:
 Sol erat â tergo, vidi præcedere longam
 Ante pedes umbram, nisi si timor illa videbat:
 Sed certè sonitùque pedum terrebar, & ingens
 Crinales vittas afflabat anhelitus oris.
 Fessa labore fugæ, Fer opem, deprendimur, inquam,
 Armigeræ, Dictynna, tuæ; cui sæpe dedisti
 Ferre tuos arcus, inclusaque tela pharetra.
 Mota Dea est, spissisq; ferens è nubibus unam
 Me super iniecit. Lustrat caligine testam
 Amnis, & ignarus circum cava nubila quærit:
 Bisque locum, quò me Dea texerat, inscius ambit,
 Et bis Io Arethusa, Io Arethusa vocavit. (est,
 Quid mihi tunc animi miseræ fuit? Anne quod agna
 Si qua lupos audit circum stabula alta frementes?
 Aut lepori, qui vepre latens hostilia cernit
 Ora canum, nullóq; audet dare corpore motus?
 Non tamen abscedit, neque enim vestigia cernit
 Longiùs ulla pedum: servat nubémque, locúmque.
 Occupat obsessos sudor mihi frigidus artus,
 Cœruleæque cadunt toto de corpore guttæ,
 Quaque pedem movi, manat lacus, eque capillis
 Ros cadit, & citiùs, quam nunc tibi fata renarro,
 In laticem mutor: sed enim cognoscit amatas
 Amnis aquas; positóque viri, quod sumpserat, ore,
 Vertitur in proprias, ut se mihi misceat, undas.
 Delia rumpit humum: cæsis ego mersa cavernis
 Advehor Ortygiam, quæ me cognomine divæ
 Grata meæ superas eduxit prima sub auras.

XI. Hac Arethusa tenus. Geminos Dea fertilis angues
 Curribus admovit, frænísque coërcuit ora:

Et medium cæli terræque per aëra vecta est,
 Atque levem currum Tritonida misit in arcem
 Triptolemo, partimque rudi data semina jussit
 Spargere humo, patrum post tempora longa recultæ.
 Jam super Europen sublimis, & Asida terram
 Vestus erat juvenis, Scythicas advertitur oras,
 Rex ibi Lyncus erat: regis fubit ille penates.
 Quà veniat, causamque viæ, noménque rogatus,
 Et patriam: Patria est claræ mihi, dixit, Athenæ;
 Triptolemus nomen; veni nec puppe per undas,
 Nec pede per terras: patuit mihi pervius æther.
 Dona fero Cereris, latos quæ sparsa per agros,
 Frugiferas messes, alimentaque mitiâ reddant.
 Barbarus invidit, tantique ut muneris auctor
 Ipse sit, hospitio recipit, somnôque gravatum
 Aggreditur ferro: conantem figere pectus
 Lynca Ceres fecit, rursusque per aëra misit
 Mopsopium juvenem sacros agitare jugales.

XII. Finierat dictos è nobis maxima cæntus:

At Nymphæ vicisse Deas Heliconæ colentes
 Concordi dixere sono. Convicia victæ
 Cum jacerent: Quoniam, dixit, certamina vobis
 Supplicium meruisse parum est, maledictaque culpæ
 Additis, & non est patientia libera nobis:
 Ibimus in pœnas, & qua vocat ira, sequemur.
 Rident Emathides, spernuntque minantia verba,
 Conatæque loqui, & magno clamore protervas
 Intentare manus, pennas exire per ungues
 Aspexere suos, operiri brachia plumis:
 Alteraque alterius rigido concrefcere rostro
 Ora vident, volucresque novas accedere fylvis.
 Dumque volunt plangi, per brachia mota levata,
 Aëre pendebant, nemorum convicia, picæ.
 Nunc quoque in alitibus facundia prisca remansit,
 Rauraque garrulitas, studiûmque immane loquendi.

PUB. OVIDII

NASONIS

Metamorphoseon

LIBER VI.

I. **P**Ræbuerat dictis Tritonia talibus aurem :
 Carminaque Aonidum, justamq; probaverat iram.
 Tum secum : Laudare parum est, laudemur & ipsæ ;
 Numina nec sperni sine pœnâ nostra sinamus ;
 Mæoniæque animum fatis intendit Arachnes,
 Quam sibi lanificæ non cedere laudibus artis
 Audierat. Non illa loco, nec origine gentis
 Clara, sed arte, fuit. Pater huic Colophonius Idmon,
 Phocaico bibulas tingeat murice lanas :
 Occiderat mater: sed & hæc de plebe, suoque
 Æqua viro fuerat. Lydas tamen illa per urbes,
QUÆSIERAT studio nomen memorabile: quamvis
 Orta domo parvâ, parvis habitabat Hypæpis:
 Hujus ut aspicerent opus admirabile, sæpe
 Deseruere sui Nymphæ vineta Timoli :
 Deseruere suas Nymphæ Pactolides undas:
 Nec factas solum vestes spectare juvabat :
 Tum quoque, cùm fierent. Tantus decor affuit arti!
 Sive rudem primos lanam glomerabat in orbes ;
 Seu digitis subigebat opus, repetitaque longo
 Vellera molliabat nebulas æquantia tractu ;
 Sive levi teretem versabat pollice fusum :
 Seu pingebat acu : **SCIRES** à Pallade doctam.
 Quod tamen ipsa negat: Tantæque offensa magistra,
 Certet, ait, mecum, nihil est quoddâ victa reculem.
 Pallas anum simulat; falsosque in tempora canos

Addit,

Addit, & infirmos baculo quoque sustinet artus.

Tunc sic orsa loqui: NON omnia grandior ætas
Quæ fugiamus, habet. SERIS venit usus ab annis.
Consilium né sperne meum; Tibi fama petatur
Inter mortales faciendæ maxima lænæ.

CEDE Deæ veniámque tuis temeraria dictis
Supplice voce roga: veniam dabit illa roganti.
Aspicit hanc torvis, inceptaque fila relinquit:
Vixque manum retinens, confessaque vultibus iram,
Talibus obscuram resecuta est Pallada dictis:
Mentis inops, longaque venis confecta senecta,
Et NIMIUM vixisse diu nocet. Audiat istas,
Si qua tibi nurus est, si qua est tibi filia, voces:
CONSILII satis est in me mihi: néve monendo
Profecisse putes, eadem sententia nobis.

Cur non ipsa venit? cur hæc certamina vitat?
Tum Dea, Venit, ait: formamque removit anilem,
Palladaque exhibuit. Venérantur numina Nymphæ,
Mygdonidésque nurus: sola est interrita virgo:
Sed tamen erubuit, subitúsque invita notavit
Ora rubor, rursusque evanuit: ut solet aër.
Purpureus fieri, cum primùm Aurora movetur,
Et breve post tempus candescere solis ab ictu.
Perstat in incepto, stolidæque cupidine palmæ,
In sua fata ruit: neque enim Jove nata recusat,
Nec monet ulterius, nec jam certamina differt.
Haud mora: constituunt diversis partibus ambæ,
Et gracili geminas intendunt stamine telas.
Tela jugo vineta est, stamen secernit arundo;
Inferitur medium radiis subtemen acutis,
Quod digiti expediunt: atque inter stamina ductum
Percusso feriunt insecti pectine dentes.
Utraque festinant, cinctæque ad pectora vestes
Brachia docta movent, studio fallente laborem.
Illic & Tyrium quæ purpura sensit ahenum
Texitur, & tenues parvi discriminis umbræ:
Qualis ab imbre solet percussis solibus arcus
Inficere ingenti longum curvamine cælum;
In quo diversi niteant cùm mille colores,

Transitus

Transitus ipse tamen spectantia lumina fallit.
 Usq; aded quod tangit idem est, tamen ultima distant
 Illic & lentum filis immittitur aurum,
 Et vetus in tela deducitur argumentum.

II. Cecropia Pallas scopulum Mavortis in arce
 Pingit, & antiquam de terræ nomine litem.
 Bis sex cœlestes, medio Jove, sedibus altis,
 Augusta gravitate sedent; sua quemque Deorum
 Inferibit facies; Jovis est regalis imago.
 Stare Deum Pelagi, longoque ferire tridente
 Aspera saxa facit: medióque è vulnere saxi
 Exiluisse ferum, quo pignore vindicet urbem.
 At sibi dat clypeum, dat acutæ cuspidis hastam,
 Dat galeam capiti, defenditur ægide pectus,
 Percussamque sua simulat de cusptide terram
 Prodere cum Baccis foetum canentis olivæ;
 Mirarique Deos: OPERI victoria finis.
 Ut tamen exemplis intelligat æmula laudis,
 Quod pretium speret pro tam furialibus ausis,
 Quatuor in partes certamina quatuor addit,
 Clara colore suo, brevibus distincta sigillis.
 Threïciam Rhodopen habet angulus unus, & Hæmon
 Nunc gelidos montes, mortalia corpora quondam,
 Nomina summorum sibi qui tribuere Deorum.
 Altera Pigmææ fatum miserabile matris
 Pars habet: hanc Juno victam certamine jussit
 Esse gruem, populisque suis indicere bellum.
 Pingit & Antigonem aulam contendere quondam
 Cum magni consorte jovis, quam regia Juno
 In volucrem vertit: nec profuit Ilion illi,
 Laomedónve pater, sumptis quin candida pennis,
 Ipsa sibi plaumat crepitante ciconia rostro.
 Qui superest solus Cinyran habet angulus orbum:
 Hæque gradus templi natarum membra suarum
 Amplectens, saxoque jacens lacrymare videtur.
 Circuit extremas oleis pacalibus oras.
 Is modus est, operique sua facit arbore finem.
 III. Mæonis elusam designat imagine tauri
 Europen: verum taurum, freta vera putares.

Ipsa videbatur terras spectare relictas,
 Et comites clamare suas: tactumque vereri
 Affilientis aquæ, timidæque reducere plantas.
 Fecit & Asterien aquila luctante teneri:
 Fecit olorinis Ledam recubare sub alis,
 Addidit, ut Satyri celatus imagine, pulchram
 Jupiter impleret gemino Nyctæida foetu:
 Amphytrion fuerit, cum te Tyrothia cepit:
 Aureus ut Danaën; Asopida luserit ignis;
 Mnemosynen pastor, varius Deoïda serpens.
 Te quoque mutatum torvo, Neptune, juvenco
 Virgine in Æolia posuit: tu visus Enipeus
 Gignis Aloïdas; aries Bisaltida fallis:
 Et te flava comas frugum mitissima mater
 Sensit equum: te sensit avem crinita colubris
 Mater equi volucris: sensit Delphina Melantho.
 Omnibus his faciémque suam, faciémque locorum
 Reddidit. Est illic agrestis imagine Phœbus:
 Utque modò accipitris pennas, modò terga leonis
 Gesserit; ut pastor Macareïda luserit Ilsen.
 Liber ut Erigonen falsa deceperat uva.
 Ut Saturnus equo geminum Chirona crearit.
 Ultima pars telæ tenui circumdata limbo,
 Nexilibus flores hederis habet intertextos.

III. NON illud Pallas, non illud carpere Livor
 Possit opus. Doluit successu flava virago,
 Et rupit pictas, cœlestia crimina, vestes:
 Utque Cytoriaco ~~quod~~ ium de monte tenebat,
 Ter quater Idmonæ frontem percussit Arachnes.
 Non tulit infelix, laqueoque animosa ligavit
 Guttura. Pendentem Pallas miserata levavit,
 Atque ita, Vive quidem, pende tamen improba dixit:
 Læxque eadem poenæ, nè sis secura futuri,
 Dicta tuo generi, serisque nepotibus esto.
 Postea discedens succis. Hecateïdos herbæ
 Spargit: & extemplo tristi medicamine tactæ
 Defluxere comæ; cumque his & naris & aures.
 Fitque caput minimum toto quoque corpore parvæ.
 In latere exiles digiti pro cruribus hærent:

Cætera

Cætera venter habet, de quo tamen illa remittit
Stamen, & antiquas exercet aranea telas:

IV. Lydia tota fremit, Phrygiæque per oppida facti
Rumor it, & magnum sermonibus occupat orbem.
Ante suos Niobe thalamos cognoverat illam,
Tum cùm Mæoniam virgo Sipylúmque colebat:
Nec tamen admonita est pœna popularis Arachnes
Cedere cœlitibus, verbisque minoribus uti.
Multa dabant animos: sed enim nec conjugis artes,
Nec genus amborum, magnique potentia regni,
Sic placuere illi (quamvis ea cuncta placebant)
Ut sua progenies. Et FELICISSIMA matrum
Dicta foret Niobe, si non sibi visa fuisset.
Nam sata Tiresiâ venturi præscia Manto
Per medias fuerat, divino concita motu,
Vaticinata vias: Ismenides ite frequentes,
Et date Latonæ, Latonigenisque duobus
Cum prece thura pia, lauroque innectite crinem.
Ore meo Latona iubet: Paretur: & omnes
Thebæides iussis suâ tempora frondibus ornant,
Thuræque dant sanctis & verba precantia flammis.
Ecce venit comitum Niobe celeberrima turba,
Vestibus intexto Phrygiis spectabilis auro,
Et, quantum ira finit, formosa: movensque decoro
Cum capite immissos humerum per utrumque capillos,
Constitit, utque oculos circumtulit alta superbos,
Quis furor auditos, inquit, præponere visis
Cœlestes? aut, cur colitur Latona per aras?
Numen adhuc sine thure meum est: Mihi Tantalus auctor,
Cui licuit soli superiorum tangere mensas;
Pleïadum soror est genetrix mihi; maximus Atlas
Est avus, ætherium qui fert cervicibus axem;
Jupiter alter avus; socero quoque gloriior illo.
Me gentes metuunt Phrygiæ, me regia Cadmi
Sub domina est: fidibusque mei commissa mariti
Mœnia cum populis à méque viróque reguntur.
In quamcunque domus adverto lumina partem
Immensæ spectantur opes: accedit eodem
Digna Dea facies: huc natas adjice septem,

Et totidem juvenes, & mox generósque nurúsque:
Quarite nunc, habeat quam nostra superbia causam.
Nescio quoque audete satam Titanida Cœo
Latonam præferre mihi; cui maxima quondam
Exiguam sedem parituræ terra negavit?
Nec cœlo, nec humo, nec aquis Dea vestra recepta est:
Exul erat mundi, donec miserata vagantem,
Hospita tu terris erras, Ego, dixit, in undis;
Instabilémque locum Delos dedit. Illa duobus
Facta parens; uteri pars hæc est septima nostri.
Sum felix: Quis enim neget hoc? felixque manebo.
Hoc quoque quis dubitet? TUTAM me copia fecit.
MAJOR sum, quàm cui possit fortuna nocere:
Multaque ut eripiat, multò mihi plura relinquet.
EXCESSERE merum mea jam bona. Fingite demi
Huic aliquid populo natorum posse meorum:
Non tamen ad numerum redigar, spoliata duorum
Latonæ: Turbâ quo quantum distat ab orbâ!
Ite Sacris, properate sacris; laurumque capillis
Ponite. Deponunt; infectaque sacra relinquunt:
Quodque licet, tacito venerantur murmure numen.
Indignata dea est, summóque in vertice Cynthi
Talibus est dictis gemina cum prole locuta:
En! Ego vestra parens, vobis animosa creatis,
Et, nisi Junoni, nulli cessura dearum,
An dea sim, dubitor: pérque omnia secula cultis
Arceor, ô nati, nisi vos succurritis, aris.
Nec dolor hic solus: diro convicia factò
Tantalus adjecit, vósque est postponere natis
Ausa suis; & me (quod in ipsam recidat!) orbam,
Dixit, & exhibuit linguam scelerata paternam.
Adjectura preces erat his Latona relatis:
Define, Phœbus, ait. POENÆ mora longa querela est.
Dixit idem Phœbe, celerique per aëra lapsu
Contigerant recti Cadmeïda nubibus arcem.
Planus erat, latéque patens prope mœnia campus,
Assiduus pulsatus equis: ubi turba rotarum.
Durâque mollierant subjectas ungula glebas.

ars ibi de septem genitis Amphione fortes
 Conscendunt in equos, Tyriôque rubentia fugo
 Terga premunt, auroque graves moderantur habenas.
 E quibus Ismenos, qui matri sarcina quondam
 Prima suæ fuerat, dum certum flectit in orbem
 Quadrupedis cursus spumantiâque ora coërcet,
 (Hei mihi !) conclamat: mediôque in pectore fixus
 Tela gerit; frânisque manu moriente remissis,
 In latus à dextro paulatim defluit armo.
 Proximus audito sonitu per inane pharetræ
 Fræna dabat Sipylus: veluti cûm præscius imbris
 Nube fugit visa, pendentiaque undique rector
 Carbasa deducit, nè qua levis effluat aura.
 Fræna dabat: Dantem non evitabile telum
 Consequitur: summâque tremens cervice sagitta
 Hæsit, & extabat mudum de gutture ferrum.
 Ille, ut erat pronus, per colla admissa, jubâsque
 Volvitur, & calido tellurem sanguine fœdat.
 Phœdimus infelix, & aviti nominis hæres
 Tantalus, ut solito finem imposuere labori,
 Transierant ad opus nitidæ juvenile palæstræ:
 Et jam contulerant arcto luctantia nexu
 Pectora pectoribus, cûm tento concita cornu,
 Sicut erant juncti, trajecit utrumque sagitta.
 Ingemuere simul; simul incurvata dolore
 Membra solo posuere: simul suprema jacentes
 Lumina versârunt: animam simul exhalarunt.
 Aspicit Alphenor, laniatâque pectora plangens
 Advolat, ut gelidos complexibus allever artus,
 Inque pio cadit officio: nam Delius illi
 Intima fatifero rumpit præcordia ferro.
 Quod simul eductum, pars est pulmonis in hamis
 Eruta: cûmque anima cruor est effusus in auras.
 At non intonsum simplex Damascithona vulnus
 Afficit: ictus erat quâ crus esse incipit, & quâ
 Mollia nervosus facit internodia poples.
 Dûmque manu tentat trahere exitiabile telum,
 Altera per jugulum pennis, tenus acta sagitta est:
 Expulit hanc sanguis, seque ejaculatus in altum

Emicat, & longè terebrata profilit aura.
Ultimus Ilioneus non profectura precando
Brachia sustulerat: Diique ô communiter omnes,
Dixerat, (ignarus non omnes esse rogandos,)
Parcite. Motus erat, cùm jam revocabile telum
Non fuit, Arcitenens: minimo tamen occidit ille
Vulnere, non altâ percussio corde sagittâ.
Fama mali, populique dolor, lacrymaeque suorum,
Tam subitæ matrem certam fecere ruinæ,
Mirantem potuisse, irascentemque quod ausi
Hoc essent superi, quod tantum juris haberent:
Nam pater Amphion, ferro per pectus adactio,
Finierat moriens pariter cum luce dolorem.
HEU! Quantum hæc Niobe Niobe distabat ab illa!
Quæ modò Latois populum summo verat aris,
Et mediam tulerat gressus resupina per urbem,
Invidiosa suis: at nunc miserranda vel hosti,
Corporibus gelidis incumbit, & ordine nullo
Oscula dispensat natos suprema per omnes.
A quibus ad cælum liventia brachia tendens,
PASCERE crudelis nostro Latona dolore,
Pascere, ait, satiæque meo tua pectora luctu,
Corque ferum satia, dixit per funera septem
Efferor; exulta, victrixque inimica triumphâ.
Cur autem victrix? MISERÆ mihi plura supersunt
Quàm tibi felici: post tot quoque funera vinco:
Dixerat: Insonuit contento nervus ab arcu,
Qui præter Nioben unam, conterruit omnes.
Illa malo est audax: stabant cum vestibibus atris
Ante toros fratrum demisso crine sorores:
E quibus una trahens hærentia viscere tela,
Imposito fratri moribunda relanguit ore:
Altera solari miseram conata parentem,
Conticuit subito, duplicatæque vulnere cæco est,
Oraque non pressit, nisi postquam spiritus exit.
Hæc frustra fugiens collabatur; illa sorori
Immoritur: latet hæc: illam trepidare videres,
Sexque datis letho, diversæque vulnera passis,
Ultima restabat, quam toto corpore mater,

Tota

Tota veste tegens, Unam, minimamque relinque,
De multis minimam posco, clamavit, & unam:
Dúmque rogat, pro qua rogat, occidit. Orba resedit
Exanimes inter natos, natâsque, virúmque:
Diriguitque malis: nullos movet aura capillos:
In vultu color est sine sanguine; lumina mœstis
Stant immota genis: nihil est in imagine vivi.
Ipsa quoque interiùs cum duro lingua palato
Congelat, & venæ desistunt posse moveri.
Nec flecti cervix, nec brachia reddere gestus,
Nec pes ire potest; intra quoque viscera saxum est:
Flet tamen, & validi, circumdata turbine venti
In patriam rapta est, ibi fixa cacumine montis
Liquitur, & lacrymis etiam nunc marmora manant.

VI. Tum verò cuncti manifestam numinis iram
Fœmina virque timent: cultuque impensius omnes
Magna gemelliparæ venerantur numina divæ.
Utque sit, à factò propiore priora renarrant.
E quibus unus ait: Lyciæ quoque fertilis agris
Haud impunè Deam veteres sprevere coloni.
Res obscura quidem est ignobilitate virorum,
Mira tamen: vidi præsens stagnúmque lacúmque
Prodigio notum. Nam me jam grandior ævo,
Impatiénsque viæ genitor, deducere lectos
Jusserat indè boves, gentisque illius eunti
Ipse ducem dederat: cum quo dum pascua lustrò,
(Ecce!) lacùs medio, sacrorum nigra favilla
Ara vetus stabat, tremulis circumdata cannis.

Restitit; & pavido, faveas mihi, murmure dixit
Dux meus: & simili, faveas, ego murmure dixi:
Naiadum, Faunine foret tamen ara rogabam,
Indigenæne Dei: cùm talia reddidit hospes:
Non hac, ô juvenis, montanum numen in ara est:
Illa suam vocat hanc, cui quondam regia Juno
Orbe interdixit, quam vix erratica Delos
Orantem accepit, tum cum levis insula nabat.
Illic incumbens cum Palladis arbore palmæ,
Edidit invita geminos Latona noverca:
Hinc quoque Junonem fugisse puerpera fertur,

Inque

dit

t:

que

neque suo portasse sinu duo numina natos.
 namque Chimærifera, cum Sol gravis ureret arva,
 sinibus in Lyciæ, longo Dea fessa labore,
 sydereo siccata sitim collegit ab æstu,
 Uberaque ebiberant avidi lactantia nati.
 Fortè lacum melioris aquæ prospexit in imis
 Vallibus: agrestes illic fruticosa legebant
 Mimina cum juncis, gratamque paludibus ulvam.
 Accessit, positoque genu Titania terram
 pressit, ut hauriret gelidos potura liquores.
 Rustica turba vetant. Dea sic affata vetantes,
 QUID prohibetis aquis? usus communis aquarum:
 Nec solem proprium natura, nec aëra fecit,
 Nec tenues undas; ad publica munera veni.
 Quæ tamen ut detis, supplex peto. Non ego nostros
 Abluere hic artus, lassataque membra parabam;
 sed relevare sitim: caret os humore loquentis,
 Et fauces arent, vixque est via vocis in illis.
 HAUSTUS aquæ mihi Nectar erit, vitamque fatebor
 Accepisse simul. Vitam dederitis in undâ.
 Hi quoque vos moveant, qui nostro brachia tendunt
 Parva sinu: & casu tendebant brachia nati.
 Quem non blanda Deæ potuissent verba movere?
 Hi tamen orantem perstant prohibere, minasque
 Nè procul abscedat, conviciâque insuper addunt.
 Nec satis hoc: ipsos etiam pedibusque manûque
 Turbavere lacus, imoque e gurgite mollem
 Huc illuc limum saltu movere maligno.
 Distulit ira sitim: neque enim jam filia Cœi
 Supplicat indignis, nec dicere sustinet ultrâ
 Verba minora Dea; tollensque ad sydera palmas,
 Eternum stagno, dixit, vivatis in isto.
 Eveniunt optata Deæ. Juvat esse sub undas,
 Et modò tota cavâ submergere membra palude,
 Nunc proferre caput, summo modo gurgite nare;
 Sæpe super ripam stagni considerare: sæpe
 In gelidos resilire lacus: & nunc quoque turpes
 Litibus exercent linguas, pulsoque pudore,
 Quamvis sint sub aqua, sub aqua maledicere tentant.

H

Vox

Vox quoque jam rauca est, inflatæque colla tumescunt.
Ipsæque dilatant patulos convicia rictus.

Terga caput tangunt, colla intercepta videntur :
Spina viret ; venter, pars maxima corporis, albet :
Limosoque novæ saliunt in gurgite ranæ.

VI. Sic ubi nescio quis Lycia de gente virorum
Rettulit : exitium Satyri reminiscitur alter,
Quem Tritoniaca Latæus arundine victum
Affecit pœna. Quid me mihi detrahis ? inquit :
AH ! piget : ah ! non est, clamabat, tibia tanti.
Clamanti curis est summos derepta per artus,
Nec quicquam nisi vulnus erat : cruor undique manat,
Detectæque patent nervi, trepidæque sine ulla
Pelle micant venæ. Salientia viscera posses,
Et pelluentes numerare in pectore fibras.
Illum ruricolæ sylvarum numina Fauni,
Et Satyri fratres, & tunc quoque clarus Olympus,
Et Nymphæ flêrunt, & quisquis montibus illis
Lanigerosque greges, armenta que buccera pavit.
Fertilis immaduit, madefactæque terra caducas
Concepit lacrymas, ac venis perbibit imis :
Quas ubi fecit aquam, vacuas immisit in auras :
Indè petens rapidum ripis declivibus æquor,
Marsya nomen habet, Phrygiæ liquidissimus amnis.

VII. Talibus extemplo redit ad præsentia dictis
Vulgus : & extinctum cum stirpe Amphiona lugent
Mater in invidia est : tamen hanc quoque dicitur unum
Flêsse Pelops, humerisque suas ad pectora postquam
Deduxit vestes, ebur ostendisse sinistro.
Concolor hic humerus nascendi tempore dextro,
Corporeusque fuit : manibus mox cæsa paternis
Membra ferunt junxisse deos : aliisque repertis,
Qui locus est juguli medius, summi que lacerti,
Defuit : impositum est non parentis in usum
Partis ebur, factoque Pelops fuit integer illo.

VIII. Finitimi Proceres coeunt : urbisque propinque
Oravere suos ire ad solatia reges.
Argosque & Sparte, Pelopeiadæque Mycenæ,
Et nondum torvæ Calydon invisa Dianæ,
Orchomenosque

Orchomenósque ferox, & nobilis ære Corintho s,
Messenéque ferax, Patræque, humilésque Cleonæ,
Et Neléa Pylos, neque adhuc Pittheia Trœzen,
Quæque urbes aliæ bimari clauduntur ab Isthmo.
Exteriúsque sitæ bimari spectantur ab Isthmo,
Credere quis possit? Solæ cessatis Athenæ.
Obstitit officio bellum: subvectaque ponto
Barbara Mopsopios terrebant agmina muros.
Threicius Tereus hæc auxiliaribus armis
Fuderat, & clarum vincendo nomen habebat:
Quem sibi Pandion opibúsque virísque potentem,
Et genus à magno ducentem fortè Gradivo,
Connubio Procnes junxit: Non pronuba Juno,
Non Hymenæus adest, non illi Gratia lecto:
Eumenides tenuère facès de funère raptas,
Eumenides stravère torum, tectóque profanus
Incubuit bubo, thalamíque in culmine sedit.
Hæc ave conjuncti Procne Tereúsque; parentes
Hæc ave sunt facti: gratata est scilicet illis
Thracia, diísque ipsi grates egère; diémque,
Quaque data est claro Pandione nata tyranno,
Quaque erat ortus Irys, festam jussère vocari.
Usque adeó latet utilitas. Jam tempora Titan
Quinque per autumnos repetiri duxerat anni,
Cum blandita viro Procne. Si gratia, dixit,
Ulla mea est; vel me visendæ mitte forori,
Vel soror huc veniat; redituram tempore parvo
Promittes focero: MAGNI mihi numinis instar
Germanam vidisse dabis. Jubet ille carinas
In freta deduci, velóque & remige portus
Cecropios intrat, Piræaque litora tangit.
Ut primùm foceri data copia, dextraque dextræ
Jungitur, infausto committitur omine sermo:
Cœperat adventûs causam, mandata referre
Conjugis, & celeres missæ spondere recursus.
Ecce! venit dives magno Philomela paratu,
Divitior forma: quales audire solemus
Náidas, & Dryadas mediis incedere sylvis;
Si modò des illis cultus, similésque paratus.

Non secus exarsit conspecta Virgine Tereus,
Quam si quis canis ignem supponat aristis;
Aut frondem, positasque cremet fœnilibus herbas.
Digna quidem facies; sed & hunc innata libido
Extimulat, pronúmque genus regionibus illis
In Venerem est: flagrat vitio gentísque suóque.
Impetus est illi comitum corrumpere curam,
Nutricisque fidem, nec non ingentibus ipsam
Sollicitare datis, totúmque impendere regnum.
Aut rapere, & sævo raptam defendere bello:
Et nihil est, quod non effræno captus amore
Ausit; nec capiunt inclusas pectora flammæ:
Jamque moras malè fert, cupidóque revertitur ore
Ad mandata Procnæ, & agit sua vota sub illis.
FACUNDUM faciebat amor: quotiésque rogabat
Ulterius iusto, Procnen ita velle ferebat.
Addidit & lacrymas, tanquam mandáisset & illas.

PROH Superi! Quantum mortalia pectora cæcæ
Noctis habent? Ipso sceleris molimine Tereus
Creditur esse pius, laudémque à crimine sumit.
Quid quodd idem Philomela cupit? patrióque lacertis
Blanda tenens humeros, ut eat visura sororem,
Pérque suam, contráque suam, petit usque, salutem.
Spectat eam Tereus, præcontrectátque videndo,
Osculáque & collo circumdata brachia cernens,
Omnia pro stimulis, facibúsque, cibóque furoris
Accipit, &, quoties amplectitur illa parentem,
Esse parens vellet; neque enim minus impius esset,
Vincitur ambarum genitor prece; gaudet, agitque
Illa patri grates, & successisse duabus
Id putat infelix, quod erit lugubre duabus
Jam labor exiguus Phœbo restabat, equisque
Pulsabant pedibus spatium declivis Olympi:
Regales epulæ mentis, & Bacchus in auro
Ponitur; hinc placido dantur sua corpora somno.
At rex Odrysius, quamvis secessit, in illa
Æstuat: & repetens faciem, motúsque, manúsque,
Qualia vult fingit, quæ nondum vidit: & ignes
Ipse suos nutrit, cura removente soporem.

Lux erat, & generi dextram complexus euntis
 Pandion, comitem lacrymis commendat obortis:
 Hanc ego, chare gener, quoniam pia causa coegit,
 Et voluere ambæ, voluisti tu quoque, Tereu,
 Do tibi: pèrque fidem, cognatæque pectora supplex,
 Per superos oro, patrio tuearis amore,
 Et mihi sollicitæ lenimen dulce senectæ
 Quamprimum (omnis erit nobis mora longa) remittas.
 Tu quoque quamprimum (satis est procul esse sororem)
 Si pietas ulla est, ad me Philomela redito.
 Mandabat, paritèrque suæ dabat oscula natæ:
 Et lacrymæ mites inter mandata cadebant:
 Utque fide pignus dextras utriusque poposcit,
 Inter seque datas junxit, natamque nepotémque
 Absentes memori pro se jubet ore salutent:
 Supremúmque vale pleno singultibus ore
 Vix dixit, timuitque suæ præsgia mentis.
 At simul imposita est pictæ Philomela carinæ,
 Admotúmque fretum remis, tellúsque repulsa est;
 Vicinus, exclamat, mecum mea votâ feruntur,
 Exultatque, & vix animo sua gaudia differt
 Barbarus, & nusquam lumen detorquet ab illa:
 Non aliter, quàm cùm pedibus prædator obuncis
 Deposuit nido leporem Jovis ales in alto:
 Nulla fuga est capto; spectat sua præmia raptor.
 Jámque iter effectum, jámque in sua litora fessis
 Puppibus exierant: cùm rex Pandione natam
 In stabula alta trahit sylvis obscura vetustis:
 Atq; ibi pallentem, trepidámque, & cuncta timentem,
 Et jam cum lacrymis ubi sit germana rogantem
 Includit: fassusque nefas, & virginem & unam
 Vi superat, frustra clamato sæpe parente,
 Sæpe sorore sua, magnis super omnia divis.
 Illa tremat, velut agna pavens, quæ faucia cani
 Ore excussa lupi, nondum sibi tuta videtur:
 Utque columba suo madefactis sanguine plumis
 Horret adhuc avidósque timet, quibus hæserat, ungues:
 Mox ubi mens rediit, passos laniata capillos,
 Lugenti similis, cæsis plangore lacertis,

Intendens palmas, Prô diris, Barbare, factis,
 Prô crudelis! ait: nec te mandata parentis
 Cum lacrymis movêre piis, nec cura sororis,
 Nec mea virginitas, nec conjugalia jura?
 Omnia turbâsti; pellex ego facta sorori,
 Tu geminis conjux, non hæc mihi debira pœna.
 Quin animam hanc (nè quod facinus tibi, perfide, res-
 Eripis? Atque utinam fecisses ante nefandos [tet]
 Concubitus! VACUAS habuisses criminis umbras.
 Si tamen hæc superi cernunt, si numina divûm
 Sunt aliquid, si non perierunt omnia mecum,
 Quandocunque mihi pœnas dabis, ipsa pudore
 Projecto tua facta loquar: si copia detur,
 In populos veniam; si sylvis clausa tenebor,
 Implebo sylvas, & conscia saxa movebo.
 Audiet hæc æther, & si Deus ullus in illo est.
 Talibus ira feri postquam commota tyranni,
 Nec minor hac merus est; causa stimulatus utraque,
 Quo fuit accinctus, vagina liberat ensem:
 Arreptamque coma, flexis post terga lacertis,
 Vincula pati cogit: jugulum Philomela parabat,
 Spémque suæ mortis viso conceperat ense.
 Ille indignanti, & nomen patris usque vocanti
 Luctantique loqui, comprehensam forcipe linguam
 Abstulit ense fero: radix micat ultima linguæ:
 Ipsa jacet, terræque tremens immurmurat atræ:
 Utque salire solet mutilatæ cauda colubræ,
 Palpitat, & moriens dominæ vestigia quærit.
 Hoc quoque post facinus (vix ausim credere) fertur
 Sæpe sua lacerum repetisse libidine corpus.
 Sustinet ad Procnem post talia facta reverti,
 Conjuge quæ viso germanam quærit; at ille
 Dat gemitus fictos, commentaque funera narrat.
 Et lacrymæ fecêre fidem: velamina Procne
 Deripit ex humeris auro fulgentia lato,
 Induiturque atras vestes, & inane sepulcrum
 Constituit falsisque piacula manibus infert,
 Et luget non sic lugendæ fata sororis.
 Signa Deus bis sex actio lustraverat anno.

Quid faciat Philomela? Fugam custodia claudit,
 Structa rigent solido stabulorum mœnia saxo:
 Os mutum facti caret indice. GRANDE dolori
 Ingenium est, miserisque venit solertia rebus.
 Stamina barbarica suspendit callida tela,
 Purpureasque notas filis intexuit albis,
 Indiciū sceleris, perfectaque tradidit uni,
 Utque ferat dominæ, gestu rogat: illa rogata
 Pertulit ad Procnen, nec scit quid tradat in illis.
 Evolvit vestes sævi matrona tyranni,
 Germanæque suæ carmen miserabile legit,
 Et (mirum potuisse) filet: dolor ora repressit,
 Verbaque quærenti satis indignantia linguæ
 Defuerunt nec flere vacat: sed fasque nefasque
 Confusura ruit, pœnæque in imagine tota est,
 Tempus erat, quo sacra solent Triererica Bacchi
 Sithoniæ celebrare nurus: nox conficia sacris,
 Nocte sonat Rhodope tinnitibus æris acuti:
 Nocte sua est egressa domo regina, Deique
 Ritibus instruitur, furialiæque accipit arma.
 Vite caput tegitur, lateri cervina sinistro
 Vellera dependent, humero levis incubat hasta:
 Concita per sylvas, turba comitante suarum,
 Terribilis Procne, furiisque agitata doloris,
 Bacche, tuas simulat. Venit ad stabula avia tandem,
 Exululatque, Evoëque sonat, portasque refringit,
 Germanamque rapit, raptæque insignia Bacchi
 Induit, & vultus hederarum frondibus abdit,
 Attonitamque trahens intra sua limina ducit.

Ut sensit retigisse domum Philomela nefandam,
 Horruit infelix totoque expalluit ore.
 Nacta locum Procne, sacrorum pignora demit,
 Oraque develat miseræ pudibunda sorori:
 Amplexuque petit. Sed non attollere contra
 Sustinet hæc oculos, pellex sibi visa sororis:
 Dejectoque in humum vultu jurare volenti,
 Testarique Deos, per vim sibi dedecus illud
 Illatum: pro voce manus fuit: ardet, & iram
 Non capit ipsa suam Procne, sterumque sororis

Sumo

Corripuens, NON est lachrymis hic, inquit, agendum,
 Sed ferro; sed si quid habes, quod vincere ferrum
 Possit. IN omne nefas ego me germana paravi.
 Aut ego cum facibus regalia tecta cremaro,
 Artificem mediis immittam Terea flammis;
 Aut linguam, aut oculos, aut, quæ tibi membra pudorem
 Abstulerunt, ferro rapiam; aut per vulnera mille
 Sontem animam expellam: magnum, quodcunq; paravi;
 Quid sit adhuc dubito. Peragit dum talia Procne,
 Ad matrem veniebat Irys; quid possit ab illo
 Admonita est: oculisque tuens immitibus, Ah! Quam
 Es similis patri! dixit; nec plura locuta,
 Triste parat facinus, tacitæque exæstuat ira.
 Ut tamen accessit natus, matrîque salutem
 Attulit, & parvis adduxit colla lacertis,
 Mistæque Blanditiis puerilibus oscula junxit;
 Mota quidem est genitrix, infractæque constitit ira,
 Invitæque oculi lacrymis maduere coactis:
 Sed simul ex nimia matrem pietate labare
 Sensit, ab hoc iterum est ad vultus versa sororis:
 Inque vicem spectans ambos, Cur admovet, inquit,
 Alter blanditias? rapta silet altera lingua?
 Quam vocat hic matrem, cur non vocat illa sororem?
 Cui sis nupta vide Pandione nata marito:
 Degeneras; scelus est pietas in conjuge Tereo.
 Nec mora, traxit Ityn, veluti Gangetica cervæ
 Lactantem fœtum per sylvas tigris opacas.
 Utque domus altæ partem tenuere remotam,
 Tendentemque manus, & jam sua fata videntem,
 Eia, et jam, MATER, clamantem, & colla petentem,
 Ense ferit Procne, lateri quæ pectus adhæret.
 Nec vultum avertit; satis illi ad fata vel unum
 Vulnus erat, jugulum ferro Philomela resolvit.
 Vivæque adhuc; animæque aliquid retinentia membra
 Dilaniant. Pars indè cavis exultat ahenis;
 Pars verubus stridet; manant penetralia tabo.
 His adhibet conjux ignarum Terea mensis.
 Et patrii moris sacrum mentita, quod uni
 Fas sit adire viro, comites famulosque removit.

Ipse sedens folio Tereus sublimis avito,
 Vescitur, inque suam sua viscera congerit alvum:
 Tantæque nox animi est, Ityn huc arcessite, dixit:
 Dissimulare nequit crudelia gaudia Procne,
 Jamque suæ cupiens existere nuncia cladis,
 Intus habes, quod poscis, ait: circumspicit ille,
 Atque ubi sit, quærit. Quærenti, iterumque vocanti,
 Sicut erat sparsis furiali cæde capillis,
 Profiluit, Ityosque caput Philomela cruentum
 Misit in ora patris: nec tempore maluit ullo
 Posse loqui, & meritis testari gaudia dictis.
 Thracius ingenti mensas clamore repellit,
 Vipereasque ciet Stygia de valle sorores:
 Et modò, si posset, reserato pectore, diras
 Egerere indè dapes, semesaque viscera, gestit;
 Flet modò, seque vocat bustum miserabile nati;
 Nunc sequitur nudo genitas Pandione ferro:
 Corpora Cecropidum pennis pendere putares,
 Pendebant pennis: quarum petit altera sylvas,
 Altera tecta subit, neque adhuc de pectore cædis
 Excessère notæ, signatæque sanguine pluma est.
 Ille dolore suo, pœnæque cupidine velox,
 Vertitur in volucrem, cui stant in vertice cristæ,
 Prominet immodicum pro longa cuspidè rostrum:
 Nomen Epops volucris: facies armata videtur.
 Hic dolor ante diem, longæque extrema senectæ,
 Tempora, Tartareas Pandiona misit ad umbras.

IX. Sceptra loci, rerumque capit moderamen Erech-
 Justitia dubium, validisne potentior armis. [theus:

Quatuor ille quidem juvenes, totidemque crearat
 Fœminæ sortis: sed erat par forma duarum:
 E quibus Æolides Cephalus te conjuge felix,
 Procri, fuit: Boreæ Tereus Thracésque nocebant,
 Dilectæque diu caruit Deus Orithyia,
 Dum rogat, & precibus mavult quàm viribus uti.
 Ast ubi blanditiis agitur nihil; horridus ira
 Quæ solita est illi, nimumque domestica, vento;
 Et merito, dixit: Quid enim mea tela reliqui
 Sævitiâ, & vires, iramque animosque minaces,

Admovique

Admovique preces, quarum me dedecet usus?
 Aptum mihi vis est; vi tristia nubila pello,
 Vi freta concutio, nodosaque robora verto,
 Indurorque nives, & terras grandine pulso.
 Idem ego, cum fratres cœlo sum nactus aperto,
 (Nam mihi campus is est) tanto molimine luctor,
 Ut medius nostris concursibus intonet æther,
 Exiliantque cavis elisi nubibus ignes:
 Idem ego, cum subii convexa foramina terræ,
 Supposuique ferox imis mea terga cavernis,
 Sollicito manes, totumque tremoribus orbem.
 Hac ope debueram thalamos petiisse: socerque
 NON orandus erat, sed vi faciendus Erechtheus.
 Hæc Boreas, aut his non inferiora locutus,
 Excussit pennas, quarum jactatibus omnis
 Afflata est tellus, latumque perhorruit æquor:
 Pulvereamque trahens per summa cacumina pallam
 Verrit humum, pavidamque metu caligine tectus
 Orithyian amans fulvis complectitur alis.
 Dum volat, arserunt agitati fortius ignes:
 Nec prius ærii cursus suppressit habenas,
 Quam Ciconum tenuit populos & mœnia raptor:
 Illic & gelidi conjux Actœa tyranni,
 Et genitrix facta est, partus enixa gemellos,
 Cætera qui matris, pennas genitoris haberent:
 Non tamen has unâ memorant cum corpore natas,
 Barbæque dum rutilis aberat submissa capillis
 Implumes Calaisque puer Zethesque fuerunt:
 Mox pariter ritu pennæ cœpere volucrum
 Cingere utrumque latus, pariter flavescere malæ:
 Ergo ubi concessit tempus puerile juventæ,
 Vellera cum Minyis nitido radiantia villo,
 Per mare non notum primâ petiere carinâ.

P U B. O V I D I I N A S O N I S

Metamorphoseon

LIBER VII.

I. | Amique fretum Minyæ Pegasæa puppe secabant,
 Perpetuâque trahens inopem sub nocte senectam,
 Phineus visus erat: juvenesque Aquilone creati
 Virgineas volucres miseri senis ore fugârant;
 Multâque perpeffi claro sub Jafone, tandem
 Contigerant rapidas limosi Phasidos undas.
 Dûmque adeunt regem, Phryxæaque vellera poscunt,
 Læxque datur numeris magnorum horrenda laborum:
 Concipit interea validos Ætias ignes,
 Et luctata diu, postquam ratione furorem
 Vincere non poterat: Frustra, Medea, repugnas,
 Nescio quis Deus obstat, ait, nilrûmque nisi hoc est,
 Aut aliquid certè simile huic, quod AMARE vocatur.
 Nam cur jussa patris nimium mihi dura videntur?
 Sunt quoque dura nimis, Cur, quem modò deniq; vidi,
 Ne pereat timeo? quæ tanti causa timoris?
 Excute virgineo conceptas pectore flammæ;
 Si potes, infelix; si possem, sanior essem:
 Sed TRAHIT invitam nova vis: aliudque Cupido,
 Mens aliud suadet. VIDEO meliora, proboque:
 Deteriora sequor. Quid in hospite, regia virgo,
 Ureris? & thalamos alieni concipis orbis?
 Hæc quoq; terra potest quod ames dare. Vivat, an ille
 Occidat, in diis est; vivat tamen! idque precari
 Vel sine amore licet: quid enim commisit Iason?
 QUAM, nisi crudelem, non tangat Iasonis ætas,

Et

Et genus, & virtus? quam non, ut cætera desint,
Forma movere potest? Certè mea pectora movit.
At nisi opem tulerò, taurorum afflabitur ore,
Concurrètque suæ segeti, tellure creatis
Hostibus, aut avido dabitur fera præda draconi.
Hoc ego si patiar, tum me de tigride natam,
Tum ferrum, & scopulos gestare in corde fatebor.
Cur non & specto pereuntem? oculosque videndo
Conscelero? cur non tauros exhortor in illum?
Terrigenasque feros, insopitumque draconem?
Dii meliora velint! Quanquam NON ista precanda,
Sed facienda mihi! prodámne ego regna parentis?
Atque ope nescio quis servabitur advena nostra?
Ut, per me sospes, sine me det lintea ventis?
Virque sit alterius? pœnæ Medea relinquer?
Si facere hoc, aliámve potest præponere nobis,
Occidat ingratus: SED non is vultus in illo,
Non ea nobilitas animo est, ea gratia formæ,
Ut timeam fraudem, meritique obliviam nostri.
Et dabit ante fidem, cogámque in fœdera testes
Esse Deos. QUID rita times? accingere, & omnem
Pelle moram. TIBI se semper debet Iason.
Te face solenni junget sibi, pérque Pelasgas
Servatrix urbes matrum celebrabere turba.
Ergo ego germanam, fratremque, patrémque, Deosque
Et natale solum ventis ablata relinquam?
Nempe pater sævus, nempe est mea barbara tellus,
Fratres adhuc infans: stant mecum vota sororis.
Maximus intra me Deus est. NON magna relinquam,
Magna sequar; Titulum servatæ pubis Achivæ
Notitiámque loci melioris, & oppida, quorum
Hic quoque fama viget, cultusque artésque virorum.
Quemque ego cum rebus, quas totus possidet orbis,
Æsoniden mutasse velim; quo conjuge felix,
Et Diis chara ferar, & vertice sydera tangam.
Quid, quod nescio qui mediis concurrere in undis
Dicuntur montes, ratibusque inimica Charybdis
Nunc sorbere fretum, nunc reddere: cinctaque sævis
Scylla rapax canibus Siculo latrare profundo?

Nempe

Nempe tenens quod amo, gremiūque in Iasonis hærens,
 per freta longa ferar: NIHIL illum amplexa verebor;
 aut si quid metuam, metuam de conjuge solo.
 conjugiumne vocas? SPECIOSAQUE nomina culpæ
 imponis, Medea, tuæ? Quin aspice quantum
 aggrediare nefas; & dum licet, effuge crimen.
 Dixit; & ante oculos rectum, pietasque, pudorque
 constiterant, & viſta dabat jam terga Cupido.
 bat ad antiquas Hecates Perſeidos aras,
 Quas nemus umbroſum, ſecretaque ſylva tegebant:
 Et jam fortis erat; pulſusque reſederat ardor:
 Cum videt Œſoniden, extinctaque flamma revixit,
 Erubuere genæ, totoque recanduit ore.
 Ut ſolet à ventis alimenta aſſumere, quæque
 parva ſubinducta latuit ſcintilla favilla,
 Creſcere, & in veteres agitata reſurgere vires:
 Sic jam lentus amor, jam quem languere putares,
 Ut vidit juvenem, ſpecie præſentis inarſit.
 Et caſu, ſolito formoſior Œſone natus
 Illa luce fuit. Poſſes ignoſcere amanti.
 Spectat & in vultu, veluti nunc denique viſo,
 Lumina fixa tenet, nec ſe mortalia demens
 Ora videre putat, nec ſe declinat ab illo.
 Ut verò cæpitque loqui dextramque prehendit
 Hoſpes, & auxilium ſubmiſſa voce rogavit,
 Promiſitque torum; lacrymis ait illa profuſis:
 Quid faciam video, nec me ignorantia veri
 Decipiet; ſed amor; ſervabere munere noſtro,
 ſervatus promiſſa dato. Per ſacra triſormis
 Ille Deæ, lucòque foret quod numen in illo,
 Perque patrem foceri cernentem cuncta futuri,
 Eventusque ſuos, per tanta pericula jurat.
 Creditus accepit cantatas protinus herbas,
 Edidicitque uſum, lætusque in tecta receſſit.
 Poſtera depulerat ſtellas Aurora micantes:
 Conveniunt populi ſacrum Mavortis in arvom,
 Conſiſtuntque jugis: medio rex ipſe reſedit
 Agmine purpureus, ſceptraque inſignis eburno:
 Ecce! adamanteis Vulcanum naribus efflant

Æripides

Aripedes tauri, tactæque vaporibus herbæ
Ardent; urque solent pleni resonare camini,
Aut ubi terrenâ filices fornace soluti
Concipiunt ignem liquidarum aspergine aquarum;
Pectora sic intus clausas volventia flammæ,
Gutturæque uisæ sonant. Tamen illis Æsone natus
Obvius it: vertere truces venientis ad ora
Terribiles vultus, præfixæque cornua ferro,
Pulveremque solum pede pulsavere bisulco,
Fumificisque locum mugitibus implevere:
Dirigere metu Minyæ. Subit ille, nec ignes
Sentit anhelatos: (tantum medicamina possunt)
Pendulæque audaci mulcet palearia dextra,
Suppositosque jugo pondus grave cogit aratri
Ducere, & insuetum ferro proscindere campum.
Mirantur Colchi; Minyæ clamoribus implent,
Adjiciuntque animos: galea tum sumit ahena
Vipereos dentes, & aratos spargit in agros.
Semina mollit humus valido prætineta veneno,
Et crescunt, fiuntque sati nova corpora dentes:
Utque hominis speciem materna sumit in alvo,
Perque suos intus numeros componitur infans,
Nec nisi maturus communes exit in auras:
Sic ubi visceribus gravidæ telluris imago
Effecta est hominis, foeto consurgit in arvo:
Quodque magis mirum, simul edita concutit arma.
Quos ubi viderunt præcutæ cuspidis hastas
In caput Hæmonii juvenis torquere parantes,
Demisere metu vultumque animumque Pelasgi:
Ipsa quoque extimuit, quæ tutum fecerat illum:
Utque peti vidit juvenem tot ab hostibus unum,
Palluit: & subito sine sanguine frigida sedit.
Nève parum valeant à se data gramina, carmen
Auxiliare canit, secretasque advocat artes:
Ille gravem medios silicem jaculatus in hostes,
A se depulsum Martem convertit in ipsos.
TERRIGENÆ pereunt per mutua vulnera fratres,
Civilique cadunt acie. Gratantur Achivi,
Victoremque tenent, avidisque amplexibus hærent.

Tu quoque victorem complecti, barbara, velles;
 Obstitit incepto pudor. At complexa fuisses:
 Sed te nè faceres, tenuit reverentia famæ.
 Quod licet: affectu tacito lætaris, agisque
 Carminibus grates, & Diis auctoribus horum.
 Pervigilem superest herbis sopire draconem,
 Qui crista, linguisque tribus præsignis, & uncis
 Dentibus horrendus, custos erat Arietis aurei.
 Hunc postquam sparsit Lethæi gramine succi,
 Verbaque ter dixit placidos facientia somnos,
 Quæ mare turbatum, quæ contita flumina sistunt;
 Somnus in ignotos oculos subrepat, & auro
 Heros Æsonius potitur, spoliisque superbus,
 Muneris auctorem secum spolia altera portans,
 Victor Iolchiacos tetigit cum conjuge portus.

II. Hæmonia matres pro natis dona receptis,
 Grandævique ferunt patres, congestaque flamma
 Thura liquefiunt, inductaque cornibus aurum
 Victima vota cadit: sed abest gratantibus Æson,
 Jam propior letho, fessusque senilibus annis,
 Cum sic Æsonides, O! cui debere salutem
 Confiteor, conjux, quanquam mihi cuncta dedisti,
 Excessitque fidem meritorum summa tuorum,
 Si tamen hoc possunt (quid enim non carmina possunt?)
 DEME meis annis, & demptos adde parenti.
 Nec tenuit lacrymas. Mota est pietate rogantis,
 Dissimilèmq; animum subiit Ætæa relictus.
 Non ramen affectus tales confessa, Quod, inquit,
 Excidit ore pio, conjux, scelus? Ergo ego cuiquam
 Posse tuæ videar spatium transcribere vitæ?
 Nec finat hoc Hecate, nec tu petis æqua: sed isto,
 Quod petis, experiar majus dare munus Iáson.
 Arte mea foci longum tentabimus ævum,
 Non annis revocare tuis: modò diva triformis
 Adjuvet, & præsens ingentibus annuat ausis.
 Tres aberant noctes, ut cornua tota coirent,
 Efficerentque orbem: postquam plenissima fulsit,
 Ac solida terras spectavit imagine Luna:
 Egreditur tectis, vestes induta recinctas,

Nuda

Nuda pedem, nudos humeris infusa capillos,
 Féræque vagos mediæ per muta silentia noctis
 Incomitata gradus. Homines, volucrèsque, feràsque
 Solverat alta quies: nullo cum murmure sepes,
 Immotæque silent frondes, filet humidus aër,
 Sydera sola mieant; ad quæ sua brachia tendens,
 Ter se convertit, ter sumptis flumine crinem
 Irroravit aquis, ternis ululatibus ora
 Solvit, & in dura summissio poplite terra;
 Nox, ait, arcanis fidissima, quæque diurnis
 Aurea cum Luna succeditis ignibus astra,
 Túque triceps Hecate, quæ cœptis conscia nostris,
 Adjutrixque venis, cantusque artèsque magarum:
 Quæque magas tellus pollentibus instruis herbis,
 Auræque, & venti, montèsque, amnèsque, lacusque,
 Diique omnes nemorum, Diique omnes noctis adeste:
 Quorum opè, cum volui: ripis mirantibus amnes
 In fontes rediére suos; concussaue sisto,
 Stantia concutio cantu freta; nubila pello,
 Nubilæque induco, ventos abigóque, vocóque,
 Vipereas rumpo verbis & carmine fauces,
 Vivæque saxa, suâ convulsaue robora terra,
 Et sylvas moveo, jubeóque tremiscere montes,
 Et mugire solum, manèsque exire sepulchris.
 Te quoque, Luna, traho; quamvis Temesæa labores
 Æra tuos minuant: currus quoque carmine nostro
 Pallet avi; pallet nostris Aurora venenis.
 Vos mihi taurorum flammæ hebetâstis, & unco
 Haud patiens oneris collum preffistis aratro.
 Vos serpentigenis in se fera bella dedistis,
 Custodémque rudem somni sopistis, & aurum
 Vindice decepto Graias misistis in urbes:
 Nunc opus est succis, per quos renovata senectus
 In florem redeat, primosque recolligat annos.
 Et dabitis: neque enim micuerunt sydera frustra,
 Nec frustra volucrum tractus cervice draconum
 Currus adest: aderat demissus ab æthere currus.
 Quò simul ascendit, frænataque colla draconum
 Permulsit,

Permultis, manibúsque leves agitavit habenas:
 Sublimis rapitur, subjectaque Thessala Tempe
 Despicit, & creteis regionibus applicat angues:
 Et quas Ossa tulit, quas altus Pelion herbas,
 Othrysque, Pindusque, & Pindo major Olympus,
 Perspicit; & placitâ partim radice revellit,
 Partim succidit curvamine falcis ahenæ.
 Multa quoque Apidani placuerunt gramina ripis.
 Multa quoque Amphrysi; neque eras immunis, Enipei;
 Nec non Peneæ, nec non Spercheides undæ
 Contribuere aliquid, juncoſaque litora Bœbes,
 Carpit & Euboicâ vivax Anthedone gramen,
 Nondum mutato vulgatum corpore Glauci.
 Et jam nona dies curru, pennísque draconum,
 Nonaque nox omnes lustrantem viderat agros,
 Cum rediit: neque erant pasti nisi odore dracones,
 Et ramen annosæ pellem posuere senectæ.
 Constitit adveniens citra liménque forésque,
 Et tantum cœlo tegitur, refugitque viriles
 Contactus, statuitque aras è cespite binas,
 Dexteriore Hecates, at læva parte Juventæ:
 Quas ubi verbenis, sylvæque incinxit agresti,
 Haud procul egestâ scrobibus tellure duabus
 Sacra facit: cultrósque in guttura velleris atri
 Conjicit, & patulas perfundit sanguine fossas.
 Tum super invergens liquidi carchesia Bacchi,
 Eneaque invergens tepidi carchesia lactis;
 Verba simul fundit, terrenaque numina poscit,
 Umbrarúmque rogat raptâ cum conjuge regem,
 Nè properent artus animâ fraudare seniles:
 Quos ubi placavit precibúsque & murmure longo,
 Esonis effectum proferri corpus ad aras
 Iussit, & in plenos resolutum carmine somnos
 Exanimi similem stratis porrexit in herbis:
 Hinc procul Esoniden, procul hinc jubet ire ministros,
 Et monet arcanis oculos remove profanos.
 Diffugiunt jussi: passis Medea capillis
 Bacchantúm ritu flagrantés circuit aras.
 Multifidasque faces in fossa sanguinis atra

Tingit, & intinctas geminis accendit in aris,
 Terque senem flammâ, ter aquâ, ter sulphure lustrat.
 Interea validum posito medicamen ahenò
 Fervet, & exultat, spumisque tumentibus albet.
 Illic Hæmonia radices valle resectas,
 Seminâque, floresque, & succos incoquit acres.
 Adjicit extremo lapides oriente petitos,
 Et, quas Oceani refluxum mare lavit, arenas:
 Addit et exceptas Lunâ pernocte pruinas,
 Et Strigis infames ipsis cum carnibus alas,
 Inque virum soliti vultus mutare ferinos
 Ambigui profecta lupi; nec defuit illic
 Squamea Cinyphii tenuis membrana chelydri,
 Vivacisque jecur cervi; quibus insuper addit
 Ora caputque novem cornicis secula passæ.
 His, et mille aliis postquam sine nomine rebus
 Propositum instruxit mortali barbara munus:
 Arenti ramo jampridem mitis oliva
 Omnia confudit, summisque immiscuit ima.
 Ecce! vetus calido versatus stipes ahenò
 Fit viridis primò, nec longo tempore frondem
 Induit, & subitò gravidis oneratur olivis.
 At quacunque cavo spumas ejecit ahenò
 Ignis, & in terram guttæ cecidere calentes,
 Vernat humus, floresque & mollia pabula surgunt.
 Quod simul ac vidit, stricto Medea recludit
 Ense senis jugulum, veteremque exire cruorem
 Passa, replet succis: quos postquam combibit Æson,
 Aut ore acceptos, aut vulnere; barba, comæque
 Canitie posita, nigrum rapuere colorem.
 Pulsâ fugit macies; abeunt pallorque, sitisque,
 Adjectoque cavæ supplentur sanguine venæ,
 Membræque luxuriant: Æson miratur, & olim
 Ante quater denos hunc se reminiscitur annos;
 Dissimilemque animum subiit, ætate relicta.

III. Viderat ex alto tanti miracula monstri
 Liber: & admonitus juvenes nutricibus annos
 Posse suis reddi, capit hoc à Tethye munus.

IV. Neve doli cessent, odium cum conjuge falsum
 Phasias

Phasias assimulat, Peliaëque ad limina supplex
 Confugit, atque illam (quoniam gravis ipse senecta)
 Excipiunt natæ: quas tempore callida parvo
 Colchis amicitia mendacis imagine cepit.
 Dúmque refert, inter meritorum maxima, demptos
 Æsonis esse situs, atque hac in parte moratur,
 Spes est virginibus Peliâ subjecta creatis,
 Arte suum parili revirescere posse parentem:
 Idque petunt: pretiumque jubent sine fine pacisci.
 Illa brevi spatio silet, & dubitare videtur,
 Suspenditque animos, ficta gravitate, rogantes;
 Mox ubi pollicita est, quod sit fiducia major
 Muneris hujus, ait, Qui vestras maximus ævo est
 Dux gregis inter oves agnus medicamine fiet.
 Protinus innumeris effectus laniger annis
 Attrahitur, flexo circum cava tempora cornu;
 Cujus ut Hæmonio marcentia guttura cultro
 Fodit, & exiguo maculavit sanguine ferrum;
 Membra simul pecudis, validosque venefica succos
 Mergit in ære cavo: minuuntur corporis artus:
 Cornuâque exuitur, nec non cum cornibus annos,
 Et tener auditur medio balatus ahenò.
 Nec mora: balatum mirantibus exilit agnus,
 Lascivítque fuga, lactantiâque ubera quærit.
 Obstupuère satæ Peliâ: promissaque postquam
 Exhibuère fidem, tum verò impensius instant.
 Ter juga Phœbus equis in Ibero gurgite mersis
 Dempserat, & quarta radiantia nocte micabant
 Sidera; cùm rapido fallax Ætias igni
 Imponit purum laticem, & sine viribus herbas.
 Jámque neci similis, resolutò corpore, regem,
 Et cum rege suo custodes somnus habebat,
 Quem dederant cantus, magicæque potentia linguæ.
 Intrânt jussæ cum Colchide limina natæ,
 Ambierântque torum; Quid nunc dubitatis inertes?
 Stringite, ait, gladios, veterémque haurite cruorem,
 Ut repleam vacuas juvenili sanguine venas:
 IN manibus vestris vita est, ætâsque parentis:
 Si pietas ulla est, nec spes agitat inanes,

Officium præstate patri, telisque senectam
Exigite, & saniem coniecto emittite ferro.

HIS, ut quæque pia est, hortatibus impia prima est,
Et, ne sit scelerata, facit scelus: haud tamen ictus
Ulla suos spectare potest, oculosque reflectunt,
Cæcæque dant sævis aversæ vulnera dextris.
Ille cruore fluens cubito tamen allevat artus,
Semilacérque toro tentat consurgere, & inter
Tot medios gladios pallentia brachia tendens,
Quid facitis natæ? quid vos in fata parentis
Armat, ait: Cecidère illis animique, manúsque.
Plura locuturo cum verbis guttura Colchis
Abstulit, & calidis laniatum merfit ahenis.

V. VI. Quod nisi pennatis serpentibus isset in auras,
Non exempta foret pœnæ: fugit alta, supérque
Pelion umbrosum, Philyreia recta, supérque
Othryn & eventu veteris loca nota Cerambi.
Hic ope nympharum sublatus in aëra pennis,
Cum gravis infuso tellus foret obruta ponto,
Deucalionæas effugit inobrutus undas.

VII. Æoliam Pitanen à læva parte relinquit,
Factæque de saxo longi simulacra draconis:
Idæúmque nemus, quo raptum furta juvenum
Occuluit Liber falsi sub imagine cervi:

VIII. Quaque pater Corythi parva tumulatur arena:

IX. Et quos Mæra novo latratu terruit agros.

X. Eurypylique urbem, qua Coæ cornua matres
Gesserunt, tunc cùm discederet Herculis agmen;

XI. Phœbeamque Rhodon: & Iályfios Telchinas,
Quorum oculos ipso vitiantes omnia visu
Jupiter exosus, fraternis subdidit undis.

XII. Transít & antiquæ Cartheia mœnia Coæ.
Qua pater Alchidas placidam de corpore natæ
Miraturus erat nasci potuisse columbam.

XIII. Inde lacus Hyries videt, & Cycneia Tempe,
Quæ subitus celebravit olor: nam Phyllius illuc
Imperio pueri volucrésque ferúmque leonem
Tradiderat domitos: taurum quoque vincere jussus
Vicerat, & spreto toties iratus amore,

Præmia

Præmia poscenti taurum suprema negabat.
 Ille indignatus, Cupies dare, dixit, & alto
 Desiluit saxo; cuncti cecidisse putabant:
 Factus olor niveis pendeat in aëra pennis:

XIV. At genitrix Hyrie servari nescia, flendo
 Delicuit: stagnumque suo de nomine fecit.

XV. XVI. Adjacet his Pleuron: in qua trepidanti-
 Ophias effugit natorum vulnera Combe. (bus alis

XVII. XVIII. Inde Calauræ Latoïdos aspexit arva,
 In volucrum versi cum conjuge conscia regis.

Dextera Cyllene est, in qua cum matre Menephron
 Concubiturus erat, savorum more ferarum.

XIX. Cephison procul hinc desilentem fata nepotis
 Respicit in tumidam Phocen ab Apolline versi,
 Eumelique domum lugentis in aëre natam.

XX. Tandem vipereis Ephyren Pirenida pennis
 Contigit: hic ævo veteres mortalia primo
 Corpora vulgârunt pluvialibus edita fungis.

XXI. Sed postquam Colchis arsit nova nupta venenis,
 Flagrantemque domum regis mare vidit utrumque
 Sanguine natorum perfunditur impius ensis.
 Ultraque se malè mater Iâsonis effugit arma.
 Hinc Titaniacis ablata Draconibus intrat
 Palladias arces, quæ te, justissime Phineu;
 Téque, senex Peripha, pariter videre volantes,
 Innixamque novis neptem Polypemonis alis.

XXII. Excipit hanc Ægeus factò damnandus in uno;
 Nec satis hospitium est, thalami quoque fœdere jungit:
 Jâmque aderat Theseus proles ignara parenti,
 Qui virtute sua bimarem pacaverat Isthmon.
 Hujus in exitium miscet Medea quod olim
 Attulerunt secum Scythicis aconiton ab oris.
 Illud Echidneæ memorant è dentibus ortum
 Esse canis. Specus est tenebroso cæcus hiatu;
 Est via declivis, per quam Tirynthius heros
 Restantem, contraque diem radiosque micantes
 Obliquantem oculos, nexis adamante catenis
 Cerberon abstraxit: rabida qui concitus ira
 Implevit pariter ternis latratibus auras.

Et sparsit virides spumis albertibus agros.
 Has concrêsse putant, nactâsque alimenta feracis
 Fœcundique soli vires cepisse nocendi :
 Quæ quia nascuntur durâ vivacia caute,
 Agrestes aconita vocant. Ea conjugis astu
 Ipse parens Ægeus nato porrexit, ut hosti :
 Sumpserat ignarâ Theseus data pocula dextrâ :
 Cum pater in capulo gladii cognovit eburno
 Signa ~~in~~ generis, facinûsque excussit ab ore :
 Effugit illa necem, nebulis per carmina motis.

XXIII. At genitor, quanquam lætatur sospite nato,
 Attonitus tantum leti discrimine parvo
 Committi potuisse nefas : foveat ignibus aras,
 Muneribusque Deos implet : feriuntque secures
 Colla torosa boum victorum cornua vittis.
 NULLUS Erechthidis fertur celebratior illo
 Illuxisse dies : agitant convivia patres,
 Et medium vulgus : nec non & carmina, vino
 Ingénium faciente, canunt. Te, maxime Theseu,
 Mirata est Marathon Cretæi sanguine tauri ;
 Quódque suis securus arat Cromyona colonus,
 Munus opûsque tuum est : tellus Epidauria per te
 Clavigeram vidit Vulcani occumbere prolem :
 Vidit & immitem Cephissias ora Procrusten :
 Cercyonis letum vidit Cerealis Eleusis.
 OCCIDIT ille Sinis, magnis malè viribus usus :
 Qui poterat curvare trabes, & agebat ab alto
 Ad terram latè sparsuras corpora pinus.
 Tutus ad Alcathoën Lelegeia mœnia limes
 Composito Scirone patet : sparsique latronis
 Terra negat sedem, sedem negat ossibus unda ;
 Quæ jactata diu fertur durâsse vetustas
 In scopulos : scopulis nomen Scironis inhæret.
 Si titulos annosque tuos numerare velimus,
 Facta premant annos. Pro te, fortissime, vota
 Publica suscipimus : Bacchi tibi sumimus haustus.
 Consonat assensu populi, precibusque faventum
 Regia : nec tota tristis locus ullus in urbe est. [lupras,

XXIV. Nec tamen (usque aded NULLI sincera vo-
 Sollicitique

Sollicitique aliquid lætis intervenit) Ægeus
 Gaudia percepit nato secura recepto.
 Bella parat Minos: qui quanquam milite, quanquam
 Classe valet; patria tamen est firmissimus ira,
 Androgeique necem justis ulciscitur armis.
 Ante tamen bellum vires acquirit amicas:
 Quaque potens habitus, volucris freta classe pererrat.
 Hinc Anaphen sibi jungit, & Astypaleia regna.
 Promissis Anaphen, regna Astypaleia bello:
 Hinc humilem Myconon; cretosaque rura Cimoli,
 Florentemque Cythnon, Scyron, planamque Seriphon,
 Marmoreamque Paron, quaque impia prodidit arcem
 Sithonis, accepto, quod avara poposcerat, auro.
 Mutata est in avem, quæ nunc quoque diligit aurum,
 Nigra pedem, nigris velata monedula pennis. [dros,
 XXV. At non Oliaros, Didyméque, & Tenos, & An-
 Et Gyaros, nitidæque ferax Peparethos olivæ,
 Gnosfiacas juvère rates: latere indè sinistro
 Oenopiam Minos petit Æacideia regna.
 Oenopiam veteres appellavère: sed ipse
 Æacus Æginam genitricis nomine dixit.
 Turba ruit, tantæque virum cognoscere famæ
 Expetit: occurrunt illi, Telamonque, minorque
 Quàm Telamon Peleus, & proles tertia Phocus.
 Ipse quoque egreditur tardus gravitate senili
 Æacus, &, quæ sit veniendi causa, requirit.
 Admonitus patrii luctus suspirat: & illi
 Dicta refert rector populorum talia centum.
 Arma juves oro pro nato sumpta; piæque
 Pars sis militiæ: tumulo solatia posco.
 Huic Afopiades, Petis irrita, dixit, & urbi
 Haud facienda meæ: neque enim conjunctior ulla
 Cecropidis hac est tellus. Ea fœdera nobis.
 Tristis abit; stabuntque tibi tua fœdera magno,
 Dixit: & utilius bellum putat esse minari,
 Quàm gerere, atque suas ibi præconsumere vires.
 Classis ab Oenopiis etiamnum Lycia muris
 Spectari poterat: cum pleno concita velo
 Attica puppis adest, in portusque intrat amicos,

Quæ Cephalum, patriæque simul mandata ferebat.
 Æacidæ longo juvenes post tempore visum
 Agnovère tamen Cephalum, dextrâsque dedere,
 Inque patris duxère domum. Spectabilis heros,
 Et veteris retinens etiamnum pignora formæ
 Ingreditur, ramûmque tenens popularis olivæ,
 A dextra, lævâque duos ætate minores
 Major habet, Clyton & Buten, Pallante creatos :
 Postquàm congressus, primi sua verba tulerunt ;
 Cecropidum Cephalus peragit mandata, rogâtque
 Auxilium, fœdusque refert, & jura parentum,
 Imperiûmque peti totius Achæidos addit :
 Sic ubi mandatam juvit facundia causam :
 Æacus, in capulo sceptri nitente sinistra ;
 NE petite auxilium, sed sumite, dixit, Athenæ :
 Nec dubiæ vires : quas hæc habet insula vestras
 Ducite, & omnis eat rerum status iste mearum.
 Robora non defunt ; superat mihi miles, & hosti.
 Gratia Diis ; felix & inexcusabile tempus.
 Imò ita sit, Cephalus : crescat tua civibus opto
 Res, ait : adveniens equidem modò gaudia cepi,
 Cum tam pulchrâ mihi, tam par ætate juventus
 Obvja processit : multos tamen indè requiro,
 Quos quondam vidi vestra priùs urbe receptus.
 Æacus ingemuit, tristisque ita voce locutus,
FLEBILE principium melior fortuna sequetur.
 Hanc utinam possem vobis memorare ! Sine ullo
 Ordine nunc repetam : neu longa ambage morer vos,
 Ossa cinisque jacent, memóri quos mente requiris,
 Et quota pars illi rerum periére mearum !
 Dira lues ira populis Junonis iniquæ
 Incidit exosæ dictas à pellice terras.
DUM visum mortale malum, tantæque latebat
 Causa nocens cladis : **PUGNATUM** est arte medendi :
EXITIUM superabat opem, quæ victa jacebat.
 Principio cœlum spissa caligine terras
 Pressit, & ignavos inclusit nubibus æstus :
 Dúmque quater junctis implevit cornibus orbem
 Luna, quater plenum tenuata retexuit orbem,
 Lethiferis

Lethiferis calidi spirârunt flatibus Austri,
Constat & in fontes vitium venisse, lacúsque,
Milliâque incultos serpentum multa per agros
Errâsse atque suis fluvios temerâsse venenis.
Strage canum primò, volucrúmque, oviúmque, boúmque
Inque feris subiti deprensa potentia morbi.
Concidere infelix validos miratur arator
Inter opus tauros, medióque recumbere sulco.
Lanigeris gregibus balatus dantibus ægros
Sponte sua lanæque cadunt, & corpora tabent.
Acer equus quondam, magnæque in pulvere famæ,
Degenerat palmas; veterúmque oblitus honorum,
Ad præsepe gemit morbo moriturus inert.
Non aper irasci meminit, non fidere cursu
Cerva, nec armentis incurrere fortibus urfi.
OMNIA languor habet: sylvisque, agrisque, viisque
Corpora fœda jacent; vitiantur odoribus auræ.
Mira loquor, Non illa canes, avidæque volucres,
Non cani tetigère lupi: dilapsa liquefcunt,
Afflatúque nocent, & agunt contagia latè:
Pervenit ad miseros damno graviore colonos
Pestis, & in magnæ dominatur mœnibus urbis.
Viscera torrentur primò, flammæque latentis
Indicium rubor est, & ductus anhelitus ægrè:
Aspera lingua tumet, trepidisque arentia venis
Ora patent, auræque graves captantur hiatu.
NON stratum, non ulla pati velamina possunt,
Dura sed in terra ponunt præcordia: nec fit
Corpus humo gelidum, sed humus de corpore fervet.
Nec moderator adest: inque ipsos sæva medentes
Erumpit clades, obsuntque auctoribus artes.
Quo propior quisque est, servitque fidelius ægro,
In partem lethi citius venit: Utque SALUTIS
Spes abiit, finémque vident in funere morbi;
Indulgent animis; & nulla, quid utile, cura est:
Utile enim nihil est. Passim, positóque pudore,
Fontibus, & fluviis, puteisque capacibus hærent:
NEC prius est extincta sitis, quàm vita, bibendo.
Inde graves multi nequeunt consurgere, & ipsis

Immo-

Immoriuntur aquis: aliquis tamen haurit & illas:
Tantæque sunt miseris invisi tædia lecti:
Profiliiunt, aut, si prohibent consistere vires,
Corpora devolvunt in humum, fugiuntque penates
Quisque suos; sua cuique domus funesta videtur;
Et, quia causa latet, locus est in crimine notus.
Semianimes errare viis, dum stare valebant,
Aspiceres, flentes alios, terræque jacentes,
Lassaque versantes supremo lumina motu:
Membræque pendentis tendunt ad sydera cœli,
Hic, illic, ubi mors deprenderat, exhalantes:
Quid mihi tunc animi fuit? an quod debuit esse,
Ut vitam odissem, & cuperem pars esse meorum.
Quo se cunque acies oculorum flexerat, illic
Vulgus erat stratum: veluti cùm putria motis
Poma cadunt ramis, agitatæque ilice glandes.
Templa vides contra gradibus sublimia longis:
Jupiter illa tenet. Quis non altaribus illis
Irrita thura tulit? quoties pro conjuge conjux,
Pro gnato genitor, dum verba precantia dicit,
Non exoratis animam finivit in aris:
Inque manu thuris pars inconsumpta reperta est!
Admoti quoties templis, dum vota sacerdos
Concipit, & fundit purum inter cornua vinum,
Haud expectato ceciderunt vulnere tauri!
Ipse ego sacra Jovi pro me, patriæque tribusque
Cùm facerem natis: mugitus victima diros
Edidit, & subito collapsa sine ictibus ullis
Exiguo tinxit subjectos sanguine cultros.
Fibra quoque ægra notas veri, monitusque Deorum
Perdiderat: tristes penetrant ad viscera morbi.
Ante sacros vidi projecta cadavera postes:
Ante ipsas, quod mors foret invidiosior, aras.
Pars animam laqueo claudunt, mortisque timorem
Morte fugant, ultroque vocant venientia fata.
Corpora missa neci nullis de more feruntur
Funeribus: neque enim capiebant funera portæ.
Aut inhumata premunt terras, aut dantur in altos
Indotata rogos, & jam reverentia nulla est:

Déque rogis pugnant, alienisque ignibus ardent.
 Qui lacryment, defunt; indeffletæque vagantur
 Natorumque virumque animæ, juvenumque, senumque;
 NEC locus in tumulos, nec sufficit arbor in ignes.
 Attonitus tanto miserarum turbine rerum,
 Jupiter ô dixi, si te non falsa loquuntur
 Dicta sub amplexus Æginæ Asopidos isse,
 Nec te, magne pater, nostri pudet esse parentem:
 AUT mihi redde meos, aut me quoq; conde sepulcro.
 Ille notam fulgore dedit tonitruque secundo:
 Accipio, sintque ista precor felicia mentis
 Signa tuæ, dixi, quod das mihi, pigneror, omen.
 Fortè fuit juxta patulis rarissima ramis
 Sacra Jovi quercus de semine Dodonæo:
 Hic nos frugilegas aspeximus agmine longo
 GRANDE onus exiguo formicas ore gerentes,
 Rugosoque suum servantes cortice callem.
 Dum numerum miror, totidem, pater optime, dixi,
 Tu mihi da cives, & inania mœnia reple.
 Intremuit, ramisque sonum sine flamine motis
 Alta dedit quercus. Pavido mihi membra timore
 Horruerant, stabantque comæ; tamen oscula terræ,
 Roboribusque dedi: nec me sperare fatebar;
 Sperabam tamen, atque animo mea vota fovebam.
 Nox subit, & curis exercita corpora somnus
 Occupat: ante oculos eadem mihi quercus adesse,
 Et ramos totidem, totidemque animalia ramis
 Ferre suis visa est, parilique tremiscere motu,
 Graniferumque agmen subjectis spargere in arvis;
 Crescere quod subito et majus majusque videri,
 Ac se tollere humo, rectoque assistere trunco,
 Et maciem, numerumque pedum, nigrumque colorem
 Ponere, & humanam membris inducere formam,
 Somnus abit, damno vigilans mea visa, querorque
 In superis opis esse nihil; at in ædibus ingens
 Murmur erat, vocesque hominum exaudire videbar
 Jam mihi defueta. Dum suspicor has quoque somni,
 Ecce, venit Telamon properus, foribusque reclusis,
 Spèque, fidèque, pater, dixit, majora videbis.

Egredere:

Egredere: Egredior, qualésque in imagine somni
 Visus eram vidisse viros, ex ordine tales
 Aspicio agnoscóque. Adeunt, regémque salutant.
 Vota Jovi solvo, populísque recentibus urbem
 Partior, & vacuos priscis cultoribus agros:
 Myrmidonásque voco, nec origine nomina fraudo.
 Corpora vidisti: mores, quos antè gerebant,
 Nunc quoq; habent, parcumq; genus, patiénsq; laborum,
 Quæsitique tenax, & qui quæsitâ reservent.
 Hi te ad bella pares annis animísque sequentur:
 Cùm primùm, qui te feliciter attulit, Eurús
 (Eurús enim attulerat) fuerit mutatus in Austros.

XXVI. Talibus, atque aliis longum sermonibus illi
 Implevère diem. Lucis pars ultima mensæ
 Est data: nox somnis. Jubar aureus exrulerat Sol:
 Flabat adhuc Eurús, redituráque vela tenebat.
 Ad Cephalum Pallante sati, cui grandior ætas:
 Ad regem Cephalus, simul & Pallante creati
 Conveniunt: sed adhuc regem sopor altus habebat.
 Excipit Æacides illos in limine Phocus:
 Nam Telamon fraterque viros ad bella legebant,
 Phocus in interius spatium, pulchrósque recessus
 Cecropidas ducit, cum queis simul ipse resedit.
 Aspicit Æoliden ignota ex arbore factum
 Ferre manu jaculum, cuius fuit aurea cuspis.
 Pauca priùs mediis sermonibus ille locutus,
 Sum nemorum studiosus, ait, cædisque ferinæ.
 Qua tamen è sylva teneas hastile recisum,
 Jamdudum dubito: certè si fraxinus esset,
 Fulva colore foret; si cornus, nodus inesset:
 Unde sit ignoro: sed non formosius isto
 Viderunt oculi telum jaculabile nostri.
 Excipit Aætæis è fratribus alter, &, Usus
 Majorem specie mirabere, dixit, in isto:
CONSEQUITUR quodcunq; petit: fortunáq; missum
 Non regit, & revolat nullo referente cruentum.
 Tum verò juvenis Nereius omnia quærit:
 Cur sit, & unde datum, quis tanti muneris auctor.
 Quæ petit ille refert, sed, quæ narrare pudori est,

Qua

Qua tulerit mercede, filet; tactusque dolore
 Conjugis amissæ, lacrymis ita fatur oborris:
 Hoc me, nate Dea, (quis possit credere?) telum
 Flere facit, faciétque diu, si vivere nobis
 Fata diu dederint; hoc me cum conjuge chara
 Perdidit; hoc utinam caruissem munere semper!
 Procris erat, (si fortè magis pervenit ad aures
 Orithyia tuas,) raptæ soror Orithyæ:
 Si faciem, morésque velis conferre duarum,
 Dignior ipsa rapi. Pater hanc mihi junxit Erechtheus:
 Hanc mihi junxit amor. Felix dicebar, eramque.
 (Non ita Diis visum est): ac nunc quoque forsitan
 Alter agebatur post pacta jugalia mensis, [essem.
 Cum me cornigeris tendentem retia cervis,
 Vertice de summo semper florentis Hymetti
 Lutea mane videt pulsas Aurora tenebris,
 Invitumque rapit. Liceat mihi vera referre,
 Pace Deæ, quod sit roseo spectabilis ore,
 Quòd teneat lucis, teneat confinia noctis,
 Nectareis quòd alatur aquis. Ego Procrin amabam.
 Pectore Procris erat, Procris mihi semper in ore:
 Sacra tori, coitusque novos, thalamósque recentes,
 Primaque deserti referebam fœdera lecti.
 Mota Dea est; &, siste tuas, ingrate, querelas;
 PROCRIN habe, dixit: quod si mea provida mens est,
 Non habuisse voles: méque illi irata remisit.
 Dum redeo mecúmque Deæ memorata retracto,
 Esse metus cœpit, nè jura jugalia conjux
 Non bene servasset: FACIESque, ætásque jubebant
 Credere adulterium, prohibebant credere mores.
 Sed tamen abfueram; sed & hæc erat, unde redibam,
 Criminis exemplum: sed cuncta timemus amantes.
 Quærere quo doleam studeo, donisque pudicam
 Sollicitare fidem: favet hunc Aurora timori,
 Immutatque meam (videor sensisse) figuram.
 Palladias in eo non cognoscendus Athenas,
 Ingrediórque domum. Culpa domus ipsa carebat,
 Castaque signa dabat, dominóque erat anxia rapto.
 Vix aditu, per mille dolos, ad Erechthida factó,

UT vidi, obstupui, meditatâque pænè reliqui
 Tentamenta fidè : malè me, quin vera faterer,
 Continui; malè quin, ut oportuit, oscula ferrem.
 Tristis erat; sed nulla tamen formosior illa
 Esse potest tristi; desiderioque calebat
 Conjugis abrepti. Tu collige, qualis in illa,
 Phoe, decor fuerit, quam sic dolor ipse decebat.
 Quid reieram, quoties tentamina nostra pudici
 Reppulerint mores? quoties, Ego, dixerit, UNI
 Servor, ubicunque est? uni mea gaudia servo?
 Cui non ista fidè satis experientia sano
 Magna foret? Non sum contentus, & in mea pugno
 Vulnera: dum census dare me pro nocte pacifcor.
 Muneraque augendo, tandem dubitare coegi.
 Exclamo, infelix, tu ego en, malè pactus adulter
 Veras, tu me, perfida, teste teneris:
 His mihi, tacito tantummodo victa pudore,
 Infidiosa, nolo cum conjugè limina fugit,
 Offensa, genus omne perosa virorum,
 Montibus errabat, studiis operata Dianæ.
 Tum mihi deserto violentior ignis ad ossa
 Pervenit: orabam veniam, peccasse fatebar,
 Et potuisse datis simili succumbere culpæ
 Me quoque muneribus, si munera tanta darentur.
 Hoc mihi confesso, læsum prius ulta pudorem,
 Redditur, & dulces concorditer exigit annos.
 Dat mihi præterea, tanquam se parva dedisset
 Dona, canem munus: quem cùm sua traderet illi
 Cynthia, currendo superabit, dixerat, omnes.
 Dat simul & jaculum, manibus quod (cernis) habemus.
 XXVII. Muneris alterius quæ sit fortuna requiris?
 Accipe. Mirandi novitate movebere facti.
 Carmina Laïades non intellecta priorum
 Solverat ingeniis; & præcipitata jacebat
 Immemor ambagum vates obscura suarum.
 Scilicet alma Themis non talia linquit inulta.
 Protinus Aoniis immittitur altera Thebis
 Pestis; & exitio multi pecorùmque suoque
 Rurigenæ pavere feram. Vicina juvenus

Venimus,

Venimus, & latos indagine cinximus agros.
 Illa levi velox superabat retia saltu :
 Summâque transibat positarum lina plagarum.
 Copula detrahitur canibus: quos illa sequentes
 Effugit, & volucris non secius alite ludit.
 Poscor & ipse meum consensu Lælapa mihi quo
 (Muneris hoc nomen) Jamdudum vincula pugnat
 Exuere ipse sibi, colloque morantia tendit.
 Vix bene missus erat, nec jam poteramus, ubi esset
 Scire, pedum calidus vestigia pulvis habebat:
 Ipse oculis ereptus erat. Non ocyro illo
 Hasta, nec excussæ contorto verberis glandes
 Nec Gortyniaco calamus iussit abscindi acu.
 Collis apex medii subiecit, & præcipiti
 Tollor eo, capidque novi spectantem, & ipso
 Qua modo deprendi, modo se subest, & ipso
 Vulnere visa fera est; nec limite callida recto,
 In spatiumque fugit, sed decipit ora sequentis,
 Et redit in gyrum, nè sit suus impetum ferri.
 Imminet hic, sequiturque parem: similisque tenent
 Non tenet, & vacuos exercet in aëra morsus.
 Ad jaculi vertebat opem, quod dextera librat
 Dum mea, dum digitos amentis indere tento,
 Lumina deflexi, revocatâque rursus eodem
 Rettuleram, medio (mirum) duo marmora campo
 Aspicio: fugere hoc, illud latrare putares.
 Scilicet invictos ambos certamine cursus
 Esse Deus voluit, si quis Deus adfuit illis.

XXVIII. Hactenus: & tacuit. Jaculo quod crimen in
 Phocus ait. Jaculi sic crimina reddidit ille. (ipso?)

GAUDIA principium nostri sint, Phoece, doloris:

Illa prius referam. Juvat ô meminisse beati

Temporis, Æacida: quo primos ritè per annos

Conjuge eram felix, felix erat illa marito.

Mutua cura duos, & amor socialis habebat.

Nec Jovis illa meo thalamos præferret amori,

Nec me quæ caperet, non si Venus ipsa veniret,

Ulla erat: æquales urebant pectora flammæ.

Sole ferè radiis feriente cacumina primis,

Venatum

Venatum in sylvas juveniliter ire solebam:
 Nec mecum famulos, nec equos, nec naribus acres
 Ire canes, nec lina sequi nodosa sinebam:
 Tutus eram jaculo: sed cùm satiata ferinæ
 Dextera cædis erat, repetebam frigus, & umbras,
 Et, quæ de gelidis halabat vallibus, auram.
 Aura petebatur medio mihi lenis in æstu;
 Auram expectabam: requies erat illa labori.
 Aura (recordor enim) venias, cantare solebam,
 Méque juves, instrésque sinus gratissima nostros.
 Utque facis, relevare velis, quibus urimur, æstus.
 Forsitan addideram (sic me mea fata trahebant)
 Blanditias plures, & Tu mihi magna voluptas,
 Dicere sim solitus, Tu me reficisque, fovésque;
 Tu facis, ut sylvas, ut amem loca sola, meoque
 Spiritus iste tuus semper captatur ab ore.
 Vocibus ambiguus deceptam præbuit aurem
 Nescio quis, noménque auræ tam sæpe vocatum
 Esse putans Nymphæ, Nympham mihi credit amari.
 Criminis extemplo ficti temerarius index
 Procrin adit, linguaque refert audita susurra.
 CREDULA res amor est. Subito collapsa dolore,
 Ut sibi narratur, cecidit; Longoque refecta
 Tempore, se miseram, se fati dixit iniqui:
 Déque fide quæsta est, & crimine concita vano,
 QUOD nihil est, metuit, metuit sine corpore nomen,
 Et dolet in felix, veluti de pellite vera:
 Sæpe tamen dubitat, speratque miserrima falli;
 Indicióque fidem negat: & nisi viderit ipsa,
 Damnatura sui non est delicta mariti.
 Postera depulerant Auroræ lumina noctem:
 Egredior, sylvasque peto, victórque per herbas,
 Aura veni, dixi, nostróque medere labori.
 Et subito gemitus inter mea verba videbar
 Nescio quos audisse; veni tamen, optima, dixi.
 Fronde levem rursus strepitum faciente caduca,
 Sum ratus esse feram, telúmque volatile misi.
 Procris erat, medióque tenens in pectore vulnus,
 Hei mihi! conclamat. Vox est ubi cognita fidæ
Conjugis:

Conjugis; ad vocem præseps, amensque cucurri.
 Semianimem, & sparsas fœdantem sanguine vestes.
 Et sua, (me miserum!) de vulnere, dona trahentem
 Invenio, corpusque meo mihi charius ulnis
 Sontibus attollo, scissaque à pectore veste
 Vulnera sæva ligo, conórque inhibere cruorem.
 Neu me morte sua sceleratum deferat, oro.
 Viribus illa carens, & jam moribunda, coëgit
 Hæc se pauca loqui: Per nostri fœdera læsti,
 Pérque Deos supplex oro, superósque, meósque,
 Per si quid merui de te benè, pérque manentem
 Nunc quoque, cum pereo, causam mihi mortis, amorem?
 Nè thalamis Auram patiare innubere nostris.
 Dixit: & errorem tum denique nominis esse
 Et sensi, & docui. Sed quid docuisse juvabat?
 Labitur, & parvæ fugiunt cum sanguine vires,
 Dúmque aliquid spectare potest, me spectat. Et in me
 Infelicem animam, nostroque exhalat in ore:
 Sed vultu meliore mori secura videtur.
 Flenibus hæc lacrymans heros memorabat: & ecce
 Æacus ingreditur duplici cum prole, novóque
 Milite, quem Cephalus cum fortibus accipit armis.

PUB. OVIDII

NASONIS

Metamorphoseon

LIBER VIII.

I. IAM nitidum retegente diem, noctisque fugante.
 Tempora Lucifero, cadit Eurus, & humida surgunt
 Nubila, dant placidi cursum redeuntibus Austri
 Æacidis, Cephalóque; quibus feliciter acti

Ante expectatum portus tenuere petitos.
 Interea Minos Lelegeia litora vastat,
 Prætentatque sui vires Mavortis in urbe
 Alcathoe, quam Nifus habet: cui splendidus ostro
 Inter honoratos medio de vertice canos
 Crinis inhærebat, magni fiducia regni.
 Sexta resurgebant orientis cornua Phœbes:
 Et pendebat adhuc belli fortuna, diuque
 INTER utrumque volat dubiis victoria pennis.
 Regia turris erat vocalibus addita muris,
 In quibus auratam proles Latoia fertur
 Deposuisse lyram: saxo sonus ejus inhæsit.
 Sæpe illuc solita est ascendere filia Nisi,
 Et petere exiguo resonantia saxa lapillo,
 Tunc cum pax esset: bellum quoque sæpe solebat
 Spectare, eque illa rigidi certamina Martis.
 Jamque mora belli procerum quoque nomina nôrat,
 Armæque, equosque, habitusque, Cydoneasq; pharetras,
 Noverat ante alios faciem ducis Europæi;
 Plus etiam quam nôsse sat est. Hac judice Minos,
 Seu caput abdiderat cristatâ casside pennis,
 In galea formosus erat; seu sumpserat auro
 Fulgentem clypeum, clypeum sumpsisse decebat;
 Torserat adductis hastilia lenta lacertis,
 Laudabat virgo junctam cum viribus artem;
 Imposito patulos calamo sinuaverat arcus,
 Sic Phœbum sumptis jurabat stare sagittis.
 Cum verò faciem dempto nudaverat ære,
 Purpureusque albi stratis insignia pictis
 Terga premebat equi, spumantiæque ora regebat,
 Vix sua, vix sanè virgo Niseia compos
 Mentis erat: felix jaculum, quod tangeret ille,
 Quæque manu premeret, felicia fræna vocabat.
 Impetus est illi (liceat modò) ferre per agmen
 Virgineos hostile gradus; est impetus illi
 Turribus è summis in Gnoisia mittere corpus
 Castra, vel æratas hosti recludere portas,
 Vel si quid Minos aliud velit. Utque sedebat
 Candida Dictæi spectans tentoria regis,

Læter, ait; doleámne geri lacrymabile bellum,
 In dubio est. Doleo, quodd Minos hostis amanti est;
 Sed nisi bella forent, numquid mihi cognitus esset?
 Me tamen acceptâ poterat deponere bellum
 Obside: me comitem, me pacis pignus habere.
 Si quæ te peperit, talis, pulcherrime rerum,
 Qualis es ipse, fuit: meritò Deus arsit in illa.
 O ego ter felix, Si pennis lapsa per auras
 Gnossiaci possem castris insistere regis,
 Fassaque me flammâsque meas, Qua dote, rogarem,
 Vellet emi! tantum patrias nē posceret arces:
 Nam PEREANT potiùs sperata cubilia, quàm sim
 Proditione potens; quamvis SÆPE utile vinci
 Victoris placidi fecit clementia multis.
 Iusta gerit certè pro nato bella perempto:
 In CAUSAQUE valet, causamque tuentibus armis.
 Ut puto, vincemur: Qui si manet exitus urbem;
 Cur suus hæc illi reserabit moenia Mavors,
 Et non noster amor? MELIUS sine cæde, moraque,
 Impensaque sui poterit superare cruoris.
 Quam metuo certè, ne quis tua pectora, Minos,
 Vulneret imprudens: quis enim tam dirus, ut in te
 Dirigere immitem nisi nescius audeat hastam?
 Cœpta placent: & stat sententia tradere mecum
 Dotalem patriam, finemque imponere bello.
 Verum VELLB parum est, aditus custodia servat,
 Claustraq; portarum genitor tenet: hunc ego solum
 Infelix timeo, solus mea vota moratur.
 Dii facerent, sine patrè forem! SIBI quisque profectò
 Fit Deus: IGNAVIS precibus fortuna repugnat.
 Altera jamdudum, succensa Cupidine tanto,
 Perdere gauderet quodcunque obstaret amori:
 Et cur ulla foret me fortior? ire per ignes,
 Per gladios ausim: neque in hoc tamen ignibus ullis,
 Aut gladiis opus est: opus est mihi crine paterno.
 Illa mihi est auro pretiosior, illa beatam
 Purpura me, votique mei factura potentem.
 Talia dicenti CURARUM maxima nutrix
 Nox intervenit, tenebrisque audacia crevit.

Prima quies aderat, qua curis fessa diurnis
 Pectora somnus habet. Thalamos taciturna paternos
 Intrat, & (heu facinus!) fatali nata parentem
 Crine suum spoliat, prædæque potita nefandâ
 Fert secum spoliū celeris, progressæque porta
 Per medios hostes (meritis fiducia tanta est)
 Pervenit ad regem, quem sic affata paventem:
 Suasit amor facinus. Proles ego regia Nisi
 Scylla, tibi trado patriosque meosque penates:
 PRÆMIA nulla peto, nisi te. Cape pignus amoris
 Purpureum crinem, nec me nunc tradere crinem,
 Sed patrium tibi, crede, caput: sceleratæque dextrâ
 Munera porrexit; Minos porrecta refugit,
 Turbatûsque novi respondit imagine facti:
 Dii te submoveant, ô nostri infamia sæcli,
 Orbe suo, tellûsque tibi, pontûsque negentur.
 Certè ego non patiar Jovis incunabula Creten,
 Qui meus est orbis, tantum contingere monstrum.
 Dixit: &, ut leges captis justissimus auctor
 Hostibus imposuit, classis retinacula solvi
 Jussit, & æratas impelli remige puppes:
 Scylla, freto postquam deductas nare carinas,
 Nec præstare ducem sceleris sibi præmia vidit,
 Consumptis precibus violentam transit in iram,
 Intendensque manus passis furibunda capillis,
 Quò fugis, exclamat, meritorum auctore relicta,
 O patriæ prælate meæ, prælate parenti?
 Quo fugis, immitis? cujus victoria nostrum
 Et scelus & meritum est. Nec te data munera, nec te
 Noster movit amor? nec, quod spes omnis in unum
 Te mea congesta est? nam quò deserta revertar?
 In patriam? Superata jacet. Sed finge manere:
 Proditione mea clausa est mihi. Patris ad ora,
 Quæ tibi donavi? Cives odere merentem,
 Finitimi exemplum metuunt, obstruximus orbem
 Terrarum nobis, ut Crete sola pateret:
 Hac quoque si prohibes, sic nos, ingrata, relinquis,
 Non genetrix Europa tibi est, sed inhospita Syrtis
 Armeniæve tigres, Austrôve agitata Charybdis,

Nec

Nec Jove tu natus, nec mater imagine tauri
 Ducta tua est: generis falsa est ea fabula vestri:
 Et ferus, & captus nullius amore juvenæ,
 Qui te progenuit, taurus fuit. Exige pœnas
 Nise pater: gaudete malis modò prodita nostris
 Mœnia: nam, fateor, MERUI, & sum digna perire,
 Me tamen ex illis aliquis, quos impia læsi,
 Me perimat: cur, qui vicisti crimine nostro,
 Insequeris crimen: SCELUS hoc patriæque, patrique
 Officium tibi sit. Te verè conjuge digna est,
 Quæ torvum ligno decepit adultera taurum,
 Disortemque utero fœtum tulit. Ecquid ad aures
 Perveniant mea dicta tuas? an inania venti
 Verba ferunt, idemque tuas, ingrata, carinas?
 Jam jam Pasiphaën non est mirabile taurum
 Præposuisse tibi: tu plus feritatis habebas.
 Me miseram! properare juvat, divulsæque remis
 Unda sonat, mecum simul, ah! mea terra recedit:
 Nil agis, ô frustra meritorum oblite meorum,
 Insequar invitum, puppimque amplexa recurvam
 Per freta longa trahar. Vix dixerat: insilit undas,
 Consequiturque rates, faciente Cupidine vires,
 Gnosfiacæque hæret comes invidiosa carinæ.
 Quam pater ut vidit, (nam jam pendebat in auras,
 Et modò factus erat fulvis Hallæëtos alis)
 Ibat, ut hærentem rostro laniaret adunco.
 Illa metu puppim dimittit; at aura cadentem
 Sustinuisse levis, nè tangeret aquora, visa est.
 Pluma fuit: plumis in avem mutata vocatur
 Ciris, & à sonso est hoc nomen adepta capillo.

II. Vota Jovi Minos taurorum corpora centum
 Solvit, ut egressus ratibus Curetida terram
 Contigit, & spoliis decorata est regia fixis.
 Creverat opprobrium generis, fœdumque patebat
 Matris adulterium, monstri novitate biformis.
 Destinatus hunc Minos thalamis remove pudorem.
 Multiplicique domo cæcisque includere testris.
 Dædalus ingenio fabricæ celeberrimus artis
 Ponit opus, turbâtque notas, & lumina flexum

Ducit in errorem variarum ambage viarum.
 Non secus ac liquidus Phrygiis Mæandros in arvis
 Ludit, & ambiguo lapsu refluítque fluitque,
 Occurrénsque sibi venturas aspicit undas,
 Et nunc ad fontes, nunc in mare versus apertum,
 Incertas exercet aquas; ita Dædalus implet
 Innumeras errore vias: vixque ipse reverti.
 Ad limen potuit: tanta est fallacia testi.
 Quo postquam tauri geminam juvenisque figuram
 Clausit, & Aëtao bis pastum sanguine monstrum
 Tertia fors annis domuit repetita novenis;
 Utque ope virginea nullis iterata priorum
 Janua difficilis filo est inventa relecto;
 Protinus Ægides, raptâ Minoïde, Dian
 Vela dedit: comitemque suam crudelis in illo
 Litore deseruit: desertæ, & multa querenti,
 Amplexus & opem Liber tulit; utque perenni
 Sidere clara foret, sumptam de fronte coronam
 Immisit cœlo: tenues volat illa per auras:
 Dúmque volat, gemmæ subito vertuntur in ignes?
 Consistuntque loco, specie remanente coronæ,
 Qui medius nixique genu est, anguemque tenentis.

III. Dædalus interea Creten, longumque perosus
 Exilium, tactusque soli natalis amore,
 Clausus erat pelagø: Terras licet, inquit, & undas
 Obstruat; at cœlum certè pater; ibimus illac.
 Omnia possideat; non possidet aëra Minos.
 Dixit: & ignotas animum dimittit in artes,
 Naturamque novat: nam ponit in ordine pennas
 A minima cœptas, longam brevior sequenti;
 Ut clivo crevisse putes. Sic rustica quondam
 Fistula disparibus paulatim surgit avenis.
 Tum lino medias, & ceris alligat imas;
 Atque ita compositas parvo curvamine flectit,
 Ut veras imitentur aves, puer Icarus unâ
 Stabat: & ignarus sua se tractare pericla,
 Ore renidenti, modò quas vaga moverat aura,
 Captabat plumas; flavam modò pollice ceram
 Mollibat, lusuque suo mirabile patris

Impediebat opus. Postquam manus ultima cœptis
 Imposita est, geminas opifex libravit in alas
 Ipse suum corpus, motâque pependit in aura :
 Instruit & natum, medióque ut limite curras,
 Icare, ait, moneo, nè, si demissior ibis,
 Unda gravet pennas ; si celsior, ignis adurat :
 Inter utrumque vola, nec te spectare Booten,
 Aut Helicen jubeo, strictúmque Orionis ensen :
 Me duce carpe viam : pariter præcepta volandi
 Tradit, & ignotas humeris accommodat alas.
 Inter opus, monitúsque, genæ madu seniles :
 Et patriæ tremuère manus, dedit oscula nato
 Non iterùm repetenda suo : pennisque levatus,
 Ante volat, comitique timet (velut ales, ab alto
 Quæ teneram prolem produxit in aëra nido)
 Hortaturque sequi, damnosâque erudit artes :
 Et movet ipse suas, & nati respicit alas.
 Hos aliquis, tremula dum captat arundine pisces,
 Aut pastor baculo, stivâve innixus arator,
 Vidit, & obstupuit : quique æthera carpere possent,
 Credidit esse Deos, & jam Junonia lævâ
 Parte Samos fuerant, Delósque, Parósque relictæ :
 Dextra Lebynthos erat, fœcundâque melle Calymne,
 Cúm puer audaci cœpit gaudere volatu,
 Deseruitque ducem, cœlique cupidine tactus
 Altius egit iter : rapidi vicinia Solis
 Mollit odoratas pennarum vincula ceras :
 Tabuerant ceræ ; nudos quatit illè lacertos,
 Remigióque carens non ullas percipit auras :
 Orâque cæruleâ patrium clamantia nomen
 Excipiuntur aquâ, quæ nomen traxit ab illo.
 At pater infelix, nec jam pater, Icare, dixit,
 Icare, dixit, ubi es ? qua te regione requiram,
 Icare ? dicebat : pennas aspexit in undis :
 Devovitque suas artes, corpúsque sepulcro
 Condidit : & tellus à nomine dicta sepulti.

Hunc miseri tumulo ponentem corpore nati
 Garrula ramosa prospexit ab ilice perdix :
 Et plausit pennis : testatâque gaudia cantu est,

Unica tunc volucris, nec visa prioribus annis,
 Factaque nuper avis, longum tibi, Dædale, crimen.
 Namque huic tradiderat fatorum ignara docendam
 Progeniem germana suam, natalibus actis
 Bis puerum senis, animi ad præcepta rapacis.
 Ille etiam medio spinas in pisce notatas
 Traxit in exemplum: ferroque incidit acuto
 Perpetuos dentes: & ferræ repperit usum
 Primus: & ex uno duo ferrea brachia nodo
 Vinxit, ut æquali spatio distantibus illis
 Altera pars staret, pars altera duceret orbem.
 Dædalus invidit: sacræque ex arce Minervæ
 Præcipitem mittit, lapsum mentitus: at illum,
 Quæ favet ingeniis, excepit Pallas, avêmque
 Reddidit; & medio velavit in aëre pennis.
 Sed vigor ingenii quondam velocis, in alas,
 Inque pedes abiit, nomen, quod & ante, remansit,
 Non tamen hæc altè volucris sua corpora tollit,
 Nec facit in ramis altòque cacumine nidos;
 Propter humum volitat: ponitque in sepibus ova,
 Antiquique memor metuit sublimia casus.

IV. Jamque fatigatum tellus Ætneæ tenebat
 Dædalon: & sumptis pro supplice Cocalus armis
 Mitis habebatur. Jam lamentabile Athenæ
 Pendere desierant Thesea laude tributum.
 Tempa coronantur: bellatricemque Minervam
 Cum Jove Disque vocant alijs, quos sanguine voto,
 Muneribusque datis, & acerbis thuris adorant.
 Sparserat Argolicas nomen vaga fama per urbes
 Theseos; & populi, quos dives Achaia cepit,
 Hujus opem magnis imploravere periculis.
 Hujus opem Calydon, quamvis Meleagron haberet,
 Sollicita supplex petiit prece. Causa petendi
 Sus erat, infestæ famulus vindæque Dianæ.
 Oeneæ namque ferunt pleni successibus anni
 Primitias frugum Cereri, sua vina Lyæo,
 Palladios flavæ latices libasse Minervæ,
 Cœptus ab agricolis superos pervenit ad omnes
 Invidiosus honos: solas sine thure relictas,

Præteritas

Præteritas cessasse ferunt Latoïdos aras.
 Tangit & ira deos: at non impunè feremus,
 Quæque inhonoratæ non & dicemur inultæ,
 Inquit: & Oeneos ultorem spreta per agros
 Misit aprum, quanto majores herbida tauros
 Non habet Epirus: sed habent Sicula arva minores.
 Sanguine & igne micant oculi, riger horrida cervix,
 [Et setæ densis similes hastilibus horrent,]
 Stântque velut vallum, velut alta hastilia setæ;
 Fervida cum rauco latos stridore per armos
 Spuma fluit; dentes æquantur dentibus Indis;
 Fulmen ab ore venit; frondes afflatibus ardent.
 Is modò crescenti segetes proculcat in herba,
 Nec matura metit fleturi vota coloni,
 Et Cererem in spicis intercipit: area frustra,
 Et frustra expectant promissas horrea messes.
 Sternuntur gravidæ longo cum palmite sætus,
 Baccæque cum ramis semper frondentis olivæ.
 Sævît & in pecudes, non has pastôrve, canésve,
 Non armenta truces possunt defendere tauri.
 Diffugiunt populi, nec se nisi mœnibus urbis
 Esse putant tutos: donec Meleagros, & una
 Lecta manus juvenum cõtere cupidine laudis.
 Tyndaridæ gemini, spectatus cæstibus alter,
 Alter equo, primæque ratis molitor Iâson,
 Et cum Pirithoo, felix concordia, Theseus,
 Et duo Thestiadæ, prolésque Aphareïa Lynceus,
 Et velox Idas, & jam non fœmina Cæneus,
 Leucippusque ferox, jaculôque insignis Acastus,
 Hippothoosque, Dryâsque, & cretus Amyntore Phoenix,
 Aëtoridæque pares, & missus ab Elide Phyleus,
 Nec Telamon aberat, magnique creator Achillis,
 Cúmque Pheretiade, & Hyantæo Iolao
 Impiger Eurytion, et cursu invictus Echion,
 Naryciúsque Lelex, Panopeúsque, Hyleúsque, feróxque
 Hippasus, & primis etiamnum Nestor in annis,
 Et quos Hippocoon antiquis misit Amyclis,
 Penelopésque socer; cum Parrhasio Ancæo,
 Ampycidésque sagax; & adhuc à conjuge tutus
Oeclides;

Oeclydes, nemorisque decus Tegeæa Lycæi;
 Rafilis huic summam mordebat fibula vestem;
 Crinis erat simplex, nodum collectus in unum;
 Ex humero pendens resonabat eburnea lævo
 Telorum custos, arcum quoque læva tenebat.
 Talis erat cultus: facies, quam dicere verè
 Virgineam in puero, puerilem in virgine posses.
 Hanc pariter vidit, pariter Calydonius heros
 Optavit renuente deo, flammâsque latentes
 Haufit: & ô felix, si quem dignabitur, inquit,
 Ista virum: nec plura sinunt tempûsque pudôrque
 Dicere; majus opus magni certaminis urget:
 Sylva frequens trabibus, quam nulla ceciderat ætas,
 Incipit à plano, devexâque prospicit arva;
 Quò postquam venère viri, pars retia tendunt,
 Vincula pars adimunt canibus: pars pressa sequuntur
 Signa pedum, cupiuntque suum reperire periculum.
 Concava vallis erat, qua se demittere rivi
 Assuerant pluvialis aquæ: tenet ima lacunæ
 Lenta salix, ulvæque leves, juncique palustres,
 Viminæque, & longâ parvæ sub arundine cannæ.
 Hinc aper excitus medios violentus in hostes
 Fertur, ut excussis elisi nubibus ignes:
 Sternitur in cursu nemus, & propulsa fragorem
 Sylva dat: exclamant juvenes, prætentâque forti
 Tela tenent dextrâ lato vibrantia ferro:
 Ille ruit, spargitque canes, ut quisque ruenti
 Obstat, & obliquo latrantes dissipat ictu.
 Cuspis Echionio primùm contorta lacerto
 Vana fuit, truncôque dedit leve vulnus acerno:
 Proxima, si nimis mittentis viribus usa
 Non foret, in tergo visa est hæsurâ petito;
 Longiùs it: auctor teli Pagasæus Iâson.
 Phœbe, ait Ampycides, si te coluîque, colôque,
 Da mihi, quod petitur, certo contingere telo.
 Quâ potuit precibus deus annuit; ictus ab illo,
 Sed sine vulnere, aper; ferrum Diana volanti
 Abstulerat jaculo: lignum sine acumine venit.
 Ira feri mota est; nec fulmine leniùs arsit,

Lux micat ex oculis, spiratque è pectore flamma
Utque volat moles adducto concita nervo,
Cum petit aut muros, aut plenas milite turre; ;
In juvenes certo sic impete vulnificus sus
Fertur : & Eupalamon, Pelagonaque dextra tuentes
Cornua prostermit : socii rapuere jacentes.
At non lethiferos effugit Enæsimus ictus
Hippocoonte satus : trepidantem, & terga parantem
Vertere, succiso liquerunt poplite nervi.
Forſitan & Pylius citra Trojana perisset
Tempora : ſed, ſumpto poſita conamine ab haſta,
Arboris inſiluit, quæ ſtabat proxima, ramis :
Deſpexitque loco rutilus, quem fugerat, hoſtem.
Dentibus ille ſerox in querno ſtipite tritis
Imminet exitio, fidensque recentibus armis
Othriadæ magni roſtro femur hauſit adunco.
At gemini, nondum cœleſtia ſidera, fratres,
Ambo conſpicui, nive candidioribus albâ
Veſtabantur equis : ambo vibrata per auras
Haſtarum tremulo quatiebant ſpicula motu.
Vulnera feciſſent, niſi ſetiger inter opacas,
Nec jaculis iſſet nec equo loca pervia, ſylvas.
Perſequitur Telamon, ſtudioque incautus eundi
Pronus ab arborea cecidit radice retentus.
Dum levat hunc Peleus, celerem Tegeæa ſagittam
Impoſuit nervo, ſinuatôque expulit arcu :
Fixa ſub aure feræ ſummum diſtrinxit arundo
Corpus, & exiguo rubefecit ſanguine ſetas :
Nec tamen illa ſui ſucceſſu lætior ictus,
Quâm Meleagros erat. Primus vidiffe putatur,
Et primus ſociis viſum oſtendiſſe cruorem ;
Et meritum, dixiſſe, feres virtutis honorem.
Erubuere viri, ſeq̃ue exhortantur , & addunt
Cum clamore animos, jaciuntque ſine ordine tela.
Turba nocet jaſtis : &, quos petit, impedit ictus.
Ecce furens contra ſua fata bipenniſer Arcas,
Diſcite fœmineis quam tela virilia præſtent,
O juvenes, operique meo concedite, dixit :
Ipſa ſuis licet hunc Latonia protegat armis,

Hunc

Hunc tamen invitâ perimet mea dextra Dianâ.
 Talia magniloquo tumidus memoraverat ore,
 Ancipitemque manu rollens utraque securim,
 Institerat digitis primos suspensus in artus.
 Occupat audacem, quâque est via proxima letho,
 Summa ferus geminos direxit in inguina dentes.
 Concidit Ancæus; glomeratâque sanguine multo
 Viscera lapsa fluunt: madefactâque terra cruore est.
 Ibat in adversum proles Ixionis hostem
 Pirithous, validâ quatiens venabula dextrâ.
 Cui procul Ægides, O me mihi charior, inquit,
 Pars animæ consistite meæ; licet eminus esse
 Fortibus; Ancæo nocuit temeraria virtus.
 Dixit; & aratâ torsit grave cuspide cornum:
 Quo benè librato, votique potente futuro,
 Obstitit esculea frondosus ab arbore ramus.
 Misit & Æsonides jaculum: quod casus ab illo
 Vertit: in immeriti fatum latrantis: & inter
 Ilia conjectum tellure per ilia fixum est.
 At manus Oenidæ variat, missisque duabus,
 Hasta prior terra, medio sterit altera tergo.
 Nec mora, dum sævit, dum corpora versat in orbem,
 Stridentemque novo spumam cum sanguine fundit,
 Vulneris auctor adest: hostemque irritat ad iram,
 Splendidâque adversos venabula condit in armos.
 Gaudia testantur focii clamore secundo,
 Vistricemque petunt dextræ conjungere dextram,
 Immanemque ferum multâ tellure jacentem
 Mirantes spectant; neque adhuc contingere tutum
 Esse putant: sed tela tamen sua quisque cruentat.
 Ipse pede imposito, caput exitiabile pressit,
 Atque ita, Sume mei spoliū, Nonacria, juris,
 Dixit: & in partem veniat mihi gloria tecum.
 Protinus exuvias rigidis horrentia seris
 Terga dat, & magnis insignia dentibus ora.
 Illi lætitiæ est cum munere muneris autor:
 Invidere alii, totoque erat agmine murmur;
 E quibus ingenti tendentes brachia voce,
 Pone, age, nec titulos intercipe, fœmina, nostros,

Thestiadæ clamant ; neu te fiducia formæ
 Decipiat, longeque tuo sit captus amore
 Auctor : & huic adimunt munus, jus muneris illi.
 Non tulit, & tumidâ frendens Mavortius irâ,
 Discite raptôres alieni, dixit, honoris,
 Facta minis quantum distent ; hausitque nefando
 Pectora Plexippi nil tale timentia ferro.
 Toxea, quid faciat, dubium, paritêrque volentem
 Ulcisci fratrem, fraternâque fata timentem,
 Haud patitur dubitare diu : calidumque prioris
 Cæde recalfecit consorti sanguine telum.

Dona Desum templis nato victore ferebat,
 Cùm videt extinctos fratres Althæa referri ;
 Quæ, plangore dato, mœstis ululatibus urbem
 Implet, & auratis mutavit vestibibus atras.
 At simul est auctor necis editus, excidit omnis
 Luctus ; & à lacrymis in pœnæ versus amorem est.
 Stipes erat, quem, cùm partus enixa jaceret
 Thestias, in flammam triplices posuere sorores:
 Staminâque impresso fatalia pollice nentes,
 Tempora, dixerunt, eadem lignoque tibi que,
 O modò nate, damus. Quo postquam carmine dicto
 Excessere deæ : flagrantem mater ab igne
 Eripuit torrem, sparsitque liquentibus undis.
 Ille diu fuerat penetralibus abditus imis ;
 Servatusque tuos, juvenis, servaverat annos.
 Protulit hunc genitrix, tædâsque in fragmina poni
 Imperat, & positos inimicos admovent ignes.
 Tum conata quater flammis imponere ramum,
 Cœpta quater tenuit : pugnant matêrque, sorôrque ;
 Et diversa trahunt unum duo nomina pectus.
 Sæpe metu sceleris pallebant ora futuri :
 Sæpe suum fervens oculis dabat ira ruborem :
 Et modo nescio quid simitis crudele minanti
 Vultus erat : modò quem misereri credere Posses.
 Cùmque ferus lacrymas animi succaverat ardor,
 Inveniebantur lacrymæ tamen : utque carina,
 Quam ventus ventoque rapit contrarius æstus,
 Vim geminam sentit, parêrque incerta duobus :

Thestias

Thestias haud aliter dubiis affectibus errat :
 Inque vices ponit, positamque resuscitat iram.
 Incipit esse tamen melior germana parente :
 Et consanguineas ut sanguine leniat umbras,
 Impietate pia est. Nam postquam pestifer ignis
 Convaluit, Rogus iste cremet mea viscera, dixit.
 Utque manu dirâ lignum fatale tenebat,
 Ante sepulchrales infelix astitit aras :
 Pœnarumque deæ triplices, furialibus, inquit,
 Eumenides, sacris vultus advertite vestros.
 Ulciscor, faciôque nefas. Mors morte pianda est :
 In scelus addendum scelus est, in funera funus :
 Per coacervatos pereat domus impia luctus.
 An felix Oeneus nato victore fruetur ?
 Thestias orbis erit ? melius lugebitis ambo.
 Vos modò fraterni manes, animæque recentes,
 Officium sentite meum, magnôque paratas
 Accipite inferias, uteri mala pignora nostri.
 Hei mihi ! quo rapior ? fratres, ignoscite matri.
 Deficiunt ad cœpta manus : meruisse fatemur
 Illum cur pereat ; mortis mihi displicet auctor.
 Ergò impunè feret ? vivûsque &, victor, & ipso
 Successu tumidus, regnum Calydonis habebit ?
 Vos cinis exiguus, gelidæque jacebitis umbræ ?
 Haud equidem patiar : pereat sceleratus : at ille
 Spemque patris, regnique trahat, patriæque ruinam.
 Mens ubi materna est ? ubi sunt pia jura parentum ?
 Et quos sustinui bis mensum quinque labores ?
 O utinam primis arsissem ignibus infans ;
 Idque ego passa forem ! Vixisti munere nostro :
 Nunc merito moriere tuo. Cape præmia facti ;
 Bisque datam, primum partu, mox stipite raptò,
 Redde animam, vel me fraternis adde sepulchris.
 Et cupio, & nequeo. Quid agam ? modo vulnera fratrum
 Ante oculos mihi sunt, & tantæ cædis imago :
 Nunc animum pietas, maternæque nomina frangunt.
 Me miseram ! malè vincetis, sed vincite, fratres.
 Dummodo quæ dederò vobis solatia, vósque
 Ipse sequar : dixit ; dextræque aversa trementi

Funereum

Funerum torrem medios coniecit in ignes.
 Aut dedit, aut visus gemitus est ille dedisse
 Stipes : & invitis correptus ab ignibus arsit.
 Inscius, atque absens flamma Meleagros ab illa
 Uritur : & cæcis torreri viscera sentit
 Ignibus, & magnos superat virtute dolores :
 Quodd tamen ignavo cadat, & sine sanguine, leto,
 Mœret, & Ancæi felicia vulnera dicit,
 Grandævumque patrem, fratremque, piâsque sorores,
 Cum gemitu, sociamque tori vocat ore supremo :
 Forsitan & matrem : crescunt ignisque dolorque,
 Languescuntque iterum : simul est extinctus uterque :
 Inque leves abiit paulatim spiritus auras,
 Alta jacet Calydon : lugent juvenesque senesque ;
 Vulgusque, proceresque gemunt, scissæque capillos
 Planguntur matres Calydonides Eveninæ.
 Pulvere canitiem genitor, vultusque seniles
 Fœdat humi fusos, spatiosumque increpat ævum :
 Nam de matre manus, diri sibi conscia facti,
 Exegit pœnas, æto per viscera ferro.
 Non, mihi si centum Deus ora sonantia linguis,
 Ingeniumque capax, totumque Heliconâ dedisset,
 Tristia persequerer miserarum dicta sororum.
 Immemores decoris liventia pectora tundunt ;
 Dùmque manet corpus, corpus refoventque fovèntque ;
 Oscula dant ipsi ; posito dant oscula lecto :
 Post cinerem, cineres haustos ad pectora versant,
 Affusæque jacent tumulo, signatæque saxo
 Nomina complexæ, lacrymas in nomina fundunt.
 Quas, Parthaoniæ tandem Latoia clade
 Exfatiata domûs, præter Gorgénque nurumque,
 Nobilis Alcmenæ, natis in corpore pennis
 Allevat, & longas per brachia porrigit alas :
 Corneæque ora facit, versasque per aëra mittit.

V. Interea Theseus sociati parte laboris
 Functus, Erechthæas Tritonidos ibat ad arces :
 Clausit iter, fecitque moras Achelous eunti
 Imbre tumens : succede meis, ait, inclyte, testis,
 Cecropida ; nec te committe rapacibus undis :

Ferre trabes solidas, obliquaque volvere magno
 Murmure saxa solent. Vidi contermina ripæ
 Cum gregibus stabula alta trahi, nec fortibus illic
 Profuit armentis, nec equis velocibus esse.
 Multa quoque hic torrens nivibus de monte solutis
 Corpora turbineo juvenilia vortice merfit.
 Tutior est requies, solito dum flumina currant
 Limite; dum tenues capiat suus alveus undas.
 Annuit Ægides; utarque, Acheloë, domoque
 Consilioque tuo, respondit: & usus utroque est.
 Pumice multicavo, nec lævibus atria tophis
 Structa subit; molli tellus erat humida musco:
 Summa lacunabant alterno murice conchæ.
 Jamque duas lucis partes Hyperione messo,
 Discubere toris Theseus, comitesque laborum:
 Hac Ixionides, illâ Træzenius heros
 Parte Lelex, raris jam sparsus tempora canis;
 Quosque alios parili fuerat dignatus honore
 Amnis Acarnanum, lætissimus hospite tanto.
 Protinus oppositas nudæ vestigia Nymphæ
 Instruxere epulis mensas: dapibusque remotis
 In gemma posuere merum. Tum maximus heros
 Æquora prospiciens oculis subiecta, Quis, inquit,
 Ille locus, (digitoque ostendit) & insula nomen
 Quod gerit illa, doce. Quanquam non una videtur.
 Amnis ad hæc; Non est, inquit, quod cernimus unum:
 Quinque jacent terræ; spatii discrimine fallunt.
 Quoque minus spretæ factum mirere Dianæ:
 Naïdes hæ fuerant: quæ cum bis quinque juvencos
 Mactassent, rurisque deos ad sacra vocassent,
 Immemores nostri festas duxere choreas.
 Intumui, quantusque feror, cum plurimus, unquam;
 Tantus eram: pariterque animis immanis & undis,
 A sylvis sylvas, & ab arvis arva revelli:
 Cumque loco Nymphas, memores tum denique nostri,
 In freta provolvi: fluctus nostræque marisque
 Continuum diduxit humum; partésq; resolvit
 In totidem, mediis quot cernis Echinadas undis.

VI. Ut

Si tamen ipse vides, procul en, procul una recessit
 Insula, grata mihi : Peximelen navita dicit :
 Huic ego virgineum dilectæ nomen ademi,
 Quod pater Hippodamas ægrè tulit, inq; profundum
 Propulit è scopulo perituræ corpora natæ.
 Excepi ; nantemq; ferens, ô proxima cœlo
 Regna vagæ, dixi, sortite Tridentifer undæ,
 In quo desinimus, quò sacri currimus amnes,
 Huc adès, atque audi placidus Neptune precantem.
 Huic ego, quam porto, nocui : sis mitis & æquus,
 Si pater Hippodamas, aut si minus impius esset,
 Debuit illius misereri, ignoscere nobis.
 Affer opem : mersæque precor foritare paterna,
 Da, Neptune, locum ; vel sit locus ipsa licebit,
 Hanc quoq; complectar. Movit caput æquoreus rex,
 Concussitque suis omnes assensibus undas.
 Extimuit Nymphe : nabat tamen : ipse natantis
 Pectora tangebam trepido salientia motu :
 Dúmque ea contrecto, totum durescere sensi
 Corpus ; & inductâ condi præcordia terrâ.
 Dum loquor : amplexa est artus nova terra natantes,
 Et gravis increvit mutatis insula membris.

VII. Amnis ab histæcivit. Fatum mirabile cunctos
 Moverat : irridet credentes, urque deorum
 Spretor erat, mentisque ferox Ixione natus,
 Ficta refers, nimumque putas, Acheloe, potentes
 Esse deos, dixit, si dant adimuntque figuras.
 Obstupuere omnes ; nec talia dicta probârunt ;
 Ante omnesque Lelex, animo maturus & ævo,
 Sic ait : Immensa est, finemque potentia cœli
 Non habet : & quicquid superi voluere, peractum est.
 Quoque minus dubites : tiliæ contermuna quercus
 Collibus est Phrygiis, modico circumdata muro :
 Ipse locum vidi. Nam me Pelopeia Pittheus
 Misit in arva suo quondam regulata parenti :
 Haud procul hinc stagnum, tellus habitabilis olim ;
 Nunc celebres mergis fulicisque palustribus undæ:
 Juppiter huc specie mortali, cùmque parente
 Venit Atlantiades positus caducifer Alis :

Mille domos adiëre, locum, requiëmque petentes :
 Mille domos clausëre seræ ; tamen una recepit,
 Parva quidem, stipulis & cannâ tecta palustri ;
 Sed pia Baucis antus, pariliq; ætate Philemon
 Illâ sunt annis juncti juvenilibus, illâ
 Consenuëre casâ ; paupertatëmque fatendo
 Effecëre levem, nec iniqua mente ferendam :
 Nec refert dominos illic famulosne requiras,
 Tota domus duo sunt, iidem parëntque jubëntque.
 Ergo ubi cœlicolæ parvos tetigëre penates,
 Summissoque humiles intrârunt vertice postes ;
 Membra senex posito jussit relevare sedili ;
 Quo super iniecit textum rude sedula Baucis.
 Inde foco tepidum cinerem dimovit ; & ignes
 Suscitât hesternos, foliisque & cortice sicco
 Nutrit, & ad flammâs anima perducit anili ;
 Multifidâsque faces, remaliâque arida tecto
 Derulit, & minuit, parvoque admovit ahenô.
 Quôdque suus conjux riguo collegerat horto,
 Truncat olus foliis ; furea levât illa bicorni
 Sordida terga suis nigro pendentia tigno ;
 Servatôque diu refecat de tergore partem
 Exiguiam, sectâmque domat ferventibus undis.
 Interea medias fallunt sermonibus horas :
 Sentirique moram prohibent. Erat alveus illic
 Fagineus, curva clavo suspensus ab ansa :
 Is tepidis impletur aquis, artûsque fovendos
 Accipit : in medio torus est de mollibus ulvis
 Impositus lecto, sponda, pedibûsque salignis.
 Vestibus hunc velant, quas non nisi tempore festo
 Sternere consueverant : sed & hæc vilisq; vetûsque
 Vestis erat : lecto non indignanda saligno.
 Accubuëre dei : mensam succincta, tremënsque
 Ponit anus : mensæ sed erat pes tertius impar :
 Testa parem fecit, quæ postquam subdita clivum
 Sustulit, æquatam mentæ tersëre virenti :
 Ponitur hic bicolor sinceræ baccha Minervæ,
 Conditaque in liquida corna autumnalia facie,
 Inubâque, & radix, & lactis massa coacti,

Ovaque

Ovâque, non acri leviter versata favilla.
 Omnia fictilibus: post hæc cælatus eadem
 Sistitur argilla crater, fabricatâque fago
 Pocula, quæ cava sunt flaventibus illita ceris.
 Parva mora est: epulâsque foci misere calentes:
 Nec longæ rursus referuntur vina senectæ,
 Dântque locum menlis paulum seducta secundis.
 Hic nux, hic mista est rugosis carica palmis,
 Prunâque, & in patulis redolentia mala canistris,
 Et de purpureis collectæ vitibus uvæ.
 Candidus in medio favus est: super omnia vultus
 Accessere boni, nec iners, pauperque voluntas.
 Interea quoties haustum cratera repleti.
 Sponte sua, per seque vident succrescere vina;
 Attoniti novitate pavent, manibusque supinis
 Concipiunt Baucisque preces timidusque Philemon:
 Et veniam dapibus, nullisque paratibus orant.
 Unicus anser erat minimæ custodia villæ,
 Quem diis hospitibus domini mactare parabant.
 Ille celer penna tardos ætate fatigat,
 Eluditque diu: tandêmque est visus ad ipsos
 Confugisse deos: superi vetuere necari.
 Diique sumus, meritisque luet vicinia penas
 Impia, dixerunt: vobis immunibus hujus
 Esse mali dabitur, modò vestra relinquitte tecta,
 Ac nostros comitate gradus, & in ardua montis
 Ite simul: parent, ambo baculisque levati
 Niruntur longo vestigia ponere clivo,
 Tantum aberant summo, quantum semel ire sagitta
 Missa potest: flexere oculos, & mersa palude
 Cetera prospiciunt: tantum sua tecta manere.
 VIII. IX. Dumq; ea mirantur, dum desient fatalis ho-
 illa vetus, dominis & jam casa parva duobus, (rum
 Vertitur in templum: furcas subiere columnæ:
 Stramina flavescent, adopertaque marmore tellus
 Cælataque fores, aurataque tecta videntur.
 Concipiunt Baucisque preces timidusque Philemon;
 Talia cum placido Saturnius edidit ore;
 Dicite, jussu senex, & femina conjuge justo

Digna, quid optetis : cum Baucide pauca locutus,
 Consilium Superis aperit commune Philemon :
 Esse sacerdotes, delubraq; vestra tueri
 Poscimus : & quoniam concordēs egimus annos,
 Auferat hora duos eadem : nec conjugis unquam
 Busta meæ videam, siue sim tumulandus ab illa.
 Vota fides sequitur. Templi tutela fuere,
 Donec vita data est. Annis ævōq; soluti,
 Ante gradus sacros cū starent fortē, locq;ue
 Narrarent casus, frondere Philemona Bacis;
 Baucida conspexit senior frondere Philemon.
 Jamque super geminos crescente cacumins vultus,
 Mutua, dum licuit, reddebant dicta : valēque
 O conjux, dixere simul : simul addita rexit.
 Ora frutex : Ostendit adhuc Tyaneūs illic
 Incola, de gemino vicinos corpore truncos.
 Hæc mihi non vani, (neque erat cur fallere vellent)
 Narravere senes. Equidem pendentia vidi
 Serta super ramos : ponēsq; recentia, dixi,
 Cura pii diis sunt, & qui coluere, coluntur.

X. Desierat : cunctōsq; & res, & moverat auctor,
 Thesea præcipue, quem facta audire volentem
 Mira Deū, nixus cubito Calydonius amnis
 Talibus alloquitur : sunt o fortissime, quorum
 Forma semel mota est, & in hoc renovamine mansit
 Sunt quibus in plures jus est transire figuras ;
 Ut tibi complexi terram maris incola, Proteu :
 Nam modò te juvenem, modò te videre leonem :
 Nunc violentus aper, nunc quem tetigisse timerem,
 Anguis eras, modò te faciebant cornua taurum,
 Sæpe lapis poteras, arbor quoque sæpe videri ;
 Interdum faciem liquidarum imitatus aquarum
 Flumen eras, interdum undis contrarius ignis.

XI. Nec minus Autolici conjux Erifichthone na
 Juris habet : Pater hujus erat, qui numina divūm
 Sperneret, & nullos aris adoleret honores.
 Ille etiam Cereale nemus violasse securi
 Dicitur, & lucos ferro temerasse vetustos.
 Stabat in his ingens annoso robore quercus

Una, nemus: vittæ mediam, memorisque tabellæ,
 Serræque cingebant, voti argumenta potentis.
 Sæpe sub hac Dryades festas duxere choreas:
 Sæpe etiam manibus nexis ex ordine, trunci
 Circumiære modum; mensuræque roboris ulnas
 Quinque ter implebat: nec non & cætera tantum
 Silva, sub hac silva, quanto jacet herba sub omni,
 Non tamen idcirco ferrum Driopeius illa
 Abstinuit, famulosque jubet succidere sacrum
 Robur, &, ut iussos cunctari vidit ab uno
 Edidit hæc rapta sceleratus verba securi:
 Non dilecta deæ solùm, sed & ipsa, licebit,
 Sit dea, jam tanget frondente cacumine terram.
 Dixit: &, obliquos dum telum librat in icus,
 Contremuit, gemitumque dedit Deioia quercus,
 Et pariter frondes, pariter pallescere glandes
 Cæpere, ac longi sudore madescere rami.
 Cujus ut in truncò fecit manus impia vulnus,
 Haud aliter fluxit discusso cortice sanguis,
 Quàm solet, ante aras ingens ubi victima taurus
 Concidit, abrupta cruor è cervice profundi.
 Obstupuere omnes: aliquisque ex omnibus audent
 Detertere nefas, sævâmq; inhibere bipennem.
 Aspicit hunc, mentisque piæ cape præmia dixit
 Thessalus: inq; virum convertit ab arbore ferrum,
 Detruncatque caput, repetitæque robora cædit.
 Editus & mediò sonus est cum robore talis:
 Nympha sub hoc ego sum, Cereri gratissima, ligno:
 Quæ tibi factorum pœnas instare tuorum
 Vaticinor moriens, nostri solatia leti.
 Persequitur scelus ille suum: labefactæque tandem
 Lætibis innumeris, adductæque funibus arbor
 Corruit; & multam prostravit pondere silvam.
 Attonitæ Dryades damno nemorisque, suoque,
 Omnes germanæ Cererem cum vestibus atris
 Mœrentes adeunt, pœnâmq; Erisichthonis orant,
 Annuit his, capitisque sui pulcherrima motu,
 Concussit gravidis operatos messibus agros,
 Molliturque genus pœnæ miserabile, si non

Ille suis esset nulli miserabilis actis,
 Pestifera lacerare fame, quæ, quatenus ipsi
 Non adeunda Deæ (neq; enim Cereremque Famemq;
 Fata coire sinunt :) montani numinis unam
 Talibus agrestem compellat Oreada dictis.

Est locus extremis Scythiæ glacialis in oris,
 Triste solum, sterilis, sine fruge, sine arbore tellus :
 Frigus iners ; illic habitant Pallorque Tremorque
 Et jejuna fames : ea se in præcordia condant
 Sacrilegi scelerata jube : nec copia rerum
 Vincat eam ; superetque meas certamine vires.
 Nève viæ spatium te terreat, accipe currus :
 Accipe quos frænis altè moderare dracones :
 Et dedit. Illa dato subvecta per æra curru
 Devenit in Scythiam, rigidique cacumina montis,
 (Caucasum appellant) serpentum colla levavit ;
 Quæsitamque Famem lapidoso vidit in agro,
 Unguibus & raris vellentem dentibus herbas.
 Hirtus erat crinis, cava lumina, pallor in ore,
 Labra incana situ, scabræ rubigine fauces,
 Dura cutis, per quam spectari viscera possent ;
 Ossa sub incurvis exstabat arida lumbis ;
 Ventris erat, pro ventre, locus : pendere putares
 Pectus, & à spinæ tantummodo crate teneri :
 Auxerat articulos macies, genuumque rigeat
 Orbis, & immodico prodibant tubere tali.
 Hanc procul ut vidit (neque enim est accedere juxta
 Ausa) refert mandata deæ : paulumque morata,
 Quanquam aberat longè, quanquam modo venerat illuc ;
 Visa tamen sensisse Famem, retròq; dracones
 Egit in Æmoniam versis sublimis habenis.

Dicta Fames Cereris (quamvis contraria semper
 Illius est operi) peragit ; perque æra vento
 Ad jussam delata domum est : & protinus intrat
 Sacrilegi thalamos, altòque sopore solutum
 (Noctis enim tempus) geminis amplectitur alis,
 Sequè viro inspirat, faucetque & pectus & ora
 Afflat, & in vacuis spargit jejunia venis.
 Functaque mandato fecundum, deserit orbem,

Inque

Inque domos inopes, assueta revertitur arva.
 Lenis adhuc somnus placidis Erisichthone pennis
 Mulcebat, petit ille dapes sub imagine somni:
 Orâque vana movet, dentemque in dente fatigat:
 Exercetque cibo delusum guttur inani:
 Próque epulis tenues nequicquam devorat auras.
 Ut vero est expulsa quies, furit ardor edendi;
 Përque avidas fauces immensa que viscera regnat.
 Nec mora, quod pontus, quod terra, quod educat aer,
 Poscit: & appositis queritur jejunia mentis,
 Inque epulis epulas querit: quodque urbibus esse,
 Quodque satis populo poterat, non sufficit uni;
 Plúsque cupit, quò plura suam demittit in alvum.
 Utque fretum recipit de tota flumina terra,
 Nec satiatur aquis, peregrinóque ebibit amnes:
 Utque rapax ignis non unquam alimenta recusat,
 Innumeraeque trâbes cremat, &, quo copia major
 Est data, plura petit turbâque voracior ipsa est:
 Sic epulas omnes Erisichthonis ora prophani
 Accipiunt poscuntque simul: cibus omnis in illo
 Causa cibi est, semperque locus fit inanis edendo.

Jâmque fame patrias, altique voragine ventris
 Attenuarat opes; sed inattenuata manebas
 Tum quoque, dira fames; implacata que vigeat
 Flamma gulæ; tandem demisso in viscera censu,
 Filia restabat non illo digna parente.
 Hanc quoque vendit inops, dominum generosa recusat,
 Et vicinâ suas tendens super æquora palmas,
 Eripe me domino, qui raptas præmia nobis
 Virginitatis habes, ait. Hæc Neptunus habebat:
 Qui prece non sprete, quamvis modò visa sequenti
 Esset hero: formamque novat, vultumque virilem
 Induit & cultus pisces capientibus aptos.
 Hanc dominus spectans, O qui pendentia parvo
 Æra cibo celas moderator arundinis inquit,
 Sic mare compositum, sic sit tibi piscis in unda
 Credulus, & nullos nisi fixos sentiat hamos;
 Quæ modo cum vili turbatis veste capillis
 Littore in hoc steterat (nam statem in littore vidi)

Dic ubi sit : neque enim vestigia longius exstant.
 Illa dei munus bene cedere sensit ; & à se
 Se quæri gaudens, his est rescuta rogantem :
 Quisquis es, ignoscas ; in nullam lumina partem
 Gurgite ab hoc flexi, studioque operatus inhæsi.
 Quoque minus dubites, sic has deus æquoris artes
 Adjuvet, ut nemo jamdudum littore in isto,
 (Me tamen excepto) nec sæmina constitit ulla.
 Credidit : & verso dominus pede pressit arenam ;
 Elususque abiit ; illi sua reddita forma est.
 Ast ubi habere suam transformia corpora sensit,
 Sæpe patèr dominis Triopeida vendit ; at illa
 Nunc equa, nunc ales, modo bos, modo cervus abibat ;
 Præbebâtque avido non iusta alimenta parenti.
 Vis tamen illa mali postquam consumplerat omnem
 Materiam, dederâtque grâvi nova pabula morbo,
 Ipse suos artus lacero divellere morfu
 Cœpit ; & infelix minuendo corpus aiebat.
 Quid moror externis ? etiam mihi sæpe novandi
 Corporis, ô juvenes, numero finita potestas.
 Nam modo quod nunc sum videor ; modo flector in
 (anguem ;
 Armenti modò dux vires in cornua fumo ;
 Cornua dum potui, nunc pars caret altera telo
 Frontis, ut ipse vides : gemitus sunt verba secuti.

PUBLII OVIDII
N A S O N I S
METAMORPHOSEON
LIBER IX.

QUÆ gemitus, truncæq; Deo Neptunius heros
 Causa rogat frontis; cum sic Calydonius amnis
 Cœpit; inornatos redimitus arundine crines.
 Triste petis munus; Quis enim sua prælia victus
 Commemorare velit? referam tamen ordine; nectam
 Turpe fuit vinci, quàm contendisse decorum est:
 Magnaque dat nobis tantus solatia victor.
 Nomine siqua suo tandem pervenit ad aures
 Deïanira, tuas: quondam pulcherrima virgo,
 Multorumque fuit spes invidiosa procorum.
 Cum quibus ut soceri domus est intrata petiti,
 Accipe me generum, dixi, Parthaone nate,
 Dixit & Alcides: alii cessere duobus.
 Ille Jovem socerum dare se, famamq; laborum,
 Et superata suæ referebat iussa novercæ.
 Contrà ego, turpe deum mortali cedere duxi:
 (Nondum erat ille deus) regem me oernis aquarum
 Curfibus obliquis inter tua regna fluentem.
 Nec gener externis hospes tibi missus ab oris,
 Sed popularis ero, & rerum pars una tuarum.
 Tantum ne noceat, quod me nec regia Juno
 Odit, & omnis abest iussorum pœna laborum.
 Nam quod te iactas Alcmena matre creatum,
 Juppiter aut falsus pater est, aut crimine verus.
 Matris adulterio patrem petis; elige fictum
 Esse Jovem malis, an te per dedecus ortum.

Talia dicentem jamdudum lumine torvo
 Spectat : & accensæ non fortiter imperat iræ ;
 Verbaque tot reddit ; melior mihi dextera lingua est :
 Dummodo pugnando superem, tu vince loquendo ;
 Congrediturque ferox : puduit modo magna locutum
 Cedere : rejeci viridem de corpore vestem ;
 Brachiaque opposui, tenuique à pectore varas
 In statione manus, & pugnae membra paravi.
 Ille cavis hausto spargit me pulvere palmis :
 Inque vicem fulvæ jactu flavescit arenæ ;
 Et modò cervicem, modò crura micantia captat,
 Aut captare putes ; omnique à parte lacescit.
 Me mea defendit gravitas ; frustra que petebar ;
 Haud secus ac moles quam magno murmure fluctus
 Oppugnant, manet illa, subque est pondere tuta.
 Digredimur paulum, rursusque ad bella coimus,
 Inque gradu stetimus, certi non cedere : erātque
 Cum pede pes junctus : totòque ego pectore pronus,
 Et digitos digitis, & frontem fronte premebam.
 Non aliter vidi fortes concurrere tauros,
 Cum pretium pugnae toto nitidissima saltu
 Expetitur conjux : spectant armenta, paventque
 Nescia quem maneat tanti victoria regni.
 Ter sine profectu voluit nitentia contra
 Rejicere Alcides à se mea pectora : quarto
 Excutit amplexus, adductaque brachia solvit,
 Impulsumque manu (certum mihi vera fateri)
 Protinus avertit : tergòque onerosus inhæsit.
 Siqua fides (neque enim ficta mihi gloria voce
 Queritur) imposito pressus mihi monte videbar.
 Vix tamen exierui sudore fluentia multo
 Brachia, vix solvi duos à corpore nexus.
 Instat anhelanti, prohibetque resumere vires :
 Er cervice mea potitur. Tum denique tellus
 Pressa genu nostro est, & arenas ore momordi.
 Inferior virtute, meas divertor ad artes,
 Elaborque viro, longum formatus in anguem,
 Qui postquam flexos sinuavi corpus in orbes,
 Cumque fero movi linguam stridore bisulcam,

Risit, & illudens nostras Tirynthius artes
 Cunarum labor est angues superare mearum,
 Dixit : & ut vincas alios Acheloë dracones,
 Pars quora Lernææ serpens eris unus Echidnæ?
 Vulneribus fecunda suis erat illa : nec ullum
 De centum numero caput est impune recisum,
 Quin gemino cervix hærede valentior esset.
 Hanc ego ramosam natis è cæde colubris,
 Crescentemque malo domui, domitamque peremi,
 Quid fore te credis falsum qui versus in anguem
 Arma aliena moves ? quem forma precaria celat ?
 Dixerat : & summo digitorum vincula collo
 Injicit : angebar ceu gutture forcipe pressus,
 Pollicibusque meas pugnabam evellere fauces.
 Sic quoque devicto, restabat tertia tauri
 Forma truci : tauro mutatus membra, rebello.
 Induit illè toris à læva parte lacertos,
 Admissumque trahens sequitur : deprensæque dura
 Cornua figit humo, mæque alta sternit arenâ,
 Nec satis id fuerat : rigidum fera dextera cornu
 Dum tenet, infregit, truncaque à fronte revellit.
 Naiades hoc pomis, & odoro flore repletum
 Sacrârunt : divæque meo bona copia cornu est.
 Di erat, & Nymphe ritu succincta Dianæ,
 Una ministrarum fusis utrinque capillis
 Incessit, totumque tulit prædivite cornu
 Autumnum, & menas felicia poma secundas.
 Lux subit : & primo feriente cacumina sole
 Discedunt juvenes : neq; enim dum flumina pacem
 Et placidos habeant lapsus, motæque residant,
 Opperiuntur, aquæ : Vultus Achelous agresles,
 Et lacerum cornu mediis caput abdidit unis.
 Hunc tamen ablati domuit jactura decoris :
 Cætera sospes erat : capitis quoque fronde salignâ
 Aut super imposita celatur arundine damnum.
 At te, Nèsse ferox, ejusdem virginis ardor
 Perdiderat, volucris trajectum terga sagitta.
 Nàmque nova repetens patrios cum conjuge muros,
 Venerat Eveni rapidas Jove natus ad undas :
 Uberior

Uberior solito, nimbis hyemalibus auctus,
 Vorticibusque frequens erat, atque impervius amnis.
 Intrepidum pro se, curam de conjuge agentem,
 Nessus adit, membrisque valens scitusque vadorum,
 Officioque meo ripa sistetur in illa:

Hæc, ait, Alcide: tu viribus utere nando,
 Tradidit Aonius pavidam Calydonida Nesso,
 Pallentemque metu, fluviumque, ipsumque timentem,
 Mox ut erat pharetræque gravis, spoliisque leonis,
 (Nam clavam, & curvos trans ripam miserat arcus)
 Quandoquidem cepi, superentur flumina, dixit.
 Nec dubitat: Nec quâ sit clementissimus amnis,
 Quærit: & obsequio deferri spernit aquarum.
 Jamque tenens ripam, missos cum tolleret arcus,
 Conjugis agnovit vocem: Nessoque paranti
 Fallere depositum; Quò te fiducia, clamat,
 Vana pedum, violente, rapit? Tibi Nesso biformis
 Dicimus: exaudi, nec res intercipe nostras.
 Si te nulla mei reverentia movit: at orbes
 Concubitus vetitos poterant inhibere paterni;
 Haud tamen effugies, quamvis ope fidis equina.
 Vulnere, non pedibus te consequir: ultima dicta
 Re probat: & missâ fugientia terga sagittâ
 Trajicit: exabat ferrum de pectore aduncum:
 Quod simul avulsum est, sanguis per utrumque foramen
 Emicuit, mistus Lernæi tale veneni.
 Excipit hunc Nessus, neque enim moriemur inulti,
 Secum ait, & calido velamina tincta cruore
 Dat munus raptæ, velut irritamen amoris.

Longa fuit medii mora temporis; actaque magni
 Herculis implerant terras, odiisque novercæ.
 Victor ab Oechalia Cenzo sacra parabat
 Vota Jovi, cum fama loquax præcessit ad aures,
 Deianira, tuas: quæ veris addere falsa
 Gaudet, & à minimo sua per mendacia crescit:
 Amphitryoniadem Iôles ardore teneri.
 Credit amans, Venerisque novæ perterrita fama,
 Indulfit primo lacrymis: flendoque dolorem
 Diffudit miseranda suum; mox deinde, quid autem
 Fletus?

Fleamus? ait, pellex lacrymis letabitur istis. (dum est,
 Quæ quoniã adventat, properandum, aliquidq; novari-
 Dum licet; & thalamos nondum tenet altera nostros.
 Conquerar, an fileam? repetam Calydonæ, morerne?
 Excedam testis? ac si nihil amplius obstem?
 Quid si me, Meleagre, tuam memorem esse sororem?
 (Forte paro facinus) quantumque injuria possit,
 Fœminæque dolor, jugulata pellice tester?
 In cursus animus varios abit: omnibus illis
 Prætulit imbutam Nessæo sanguine vestem
 Mirrere, quæ vires defecto reddat amori:
 Ignaræque Lychæ quid tradat, nescia luctus
 Ipsa suos tradit: blandisque miserrima verbis;
 Dona det illa viro mandat: capit inscius heros;
 Induiturque humeris Lernææ virtus Echidnæ.
 Thura dabat primis & verba precantia flammis,
 Vinæque marmoreas patera fundebat in aras:
 Incaluit vis illa mali, resolutæque flammis,
 Herculeos abiit latè diffusa per artus.
 Dum potuit, solitâ gemitum virtute repressit;
 Victa malis postquam patientia, reppulit aras;
 Implevitque suis nemorosam vocibus Oëten.
 Nec mora, lethiferam conatur scindere vestem,
 Qua trahitur, trahit illa cutem (fœdumque relatu)
 Aut hæret membris, frustrâ tentata revelli,
 Aut laceros artus, & grandia detegit ossa.
 Ipse cruor, gelido seu quondum lamina candens
 Tincta lacu, stridet, coquiturque ardente veneno.
 Nec modus est, sorbent avidæ præcordia flammæ,
 Cæruleusque fluit toto de corpore sudor,
 Ambustique sonant nervi: cæcæque medullis
 Tabe liquefactis, tendens ad sydera palmas,
 Cladibus, exclamat, Saturnia pascere nostris:
 Pascere, & hanc pestem spectâ crudelis ab alto:
 Córque ferum fatiâ: vel si miserandus & hosti,
 (Hostis enim tibi sum) diris cruciatibus ægram
 Invisamque animam, natamque laboribus aufer.
 Mors mihi munus erit: decet hæc dare dona novæ-
 Ergo ego fœdantem peregrino templa cruore (cam.
 Bu-

Bufarum domui? sævòque alimenta parentis
 Antæo eripui? nec me pastoris Iberi
 Forma triplex, nec forma triplex tua, Cerbere, movit?
 Vósne manus validi pressistis cornua tauri?
 Vestrum opus Elis habet, vestrum Stympthalides undæ,
 Partheniumque nemus: vestrà virtute relatus
 Thermodoontiacæ cælatus balthæus auro,
 Pomæque ab insomni male custodita dracone.
 Nec mihi centauri potuère resistere, nec mi
 Arcadiæ vastator aper? nec profuit Hydræ
 Crescere per damnum; geminâsque resumere vires.
 Quid? quod Thracis equos humano sanguine pin-
 Plenâque corporibus laceris præsepia vidi, (gues;
 Visaque dejeci, dominumque ipsosque peremi?
 His elisa jacet moles Nemeæa lacertis:
 Hac coelum cervice tuli: defessa jubendo est
 Sæva Jovis conjux: ego sum indefessus agendo.
 Sed nova pestis adest, cui nec virtute resisti,
 Nec telis, armisque potest: pulmonibus errat
 Ignis edax imis, perque omnes pascitur artus:
 At valet Euristheus: & sunt, qui credere possint
 Esse Deo, dixit, perque altam laucius Oeten
 Haud aliter graditur, quam si venabula tigris
 Corpore fixa gerat, factique refugerit auctor.
 Sæpe illum gemitus edentem, sæpe frementem,
 Sæpe retentantem totas infringere vestes,
 Sternentemque trabes, irascentemque videres
 Montibus, aut patrio tendentem brachia cælo.
 Ecce Lycham trepidum, & latitantem rupe cavata
 Aspicit: usque dolor rabiem collegerat omnem,
 Tunc, Lycha, dixit, feralia dona tulisti?
 Tunc meæ necis auctor eris? tremitille; pavetque
 Pallidus: & timidè verba excusantia dicit:
 Dicentem, genibusque mantis adhibere parentem
 Corripit Alcides: & tæque quaterque rotatum
 Mittit in Euboicæ tormento fortius undas.
 Ille per æreas pendens induruit auras,
 Utque ferunt imbres gelidis concreescere ventis,
 Inde nives fieri: nivibus quoque molle rotatis,
 Adstringi,

Adstringi, & spissa glomerari grandine corpus:
 Sic illum validis jactum per inane lacertis,
 Exsanguemq; metu, nec quicquam humoris habentem
 In rigidos versum filices prior edidit ætas.
 Nunc quoque in Euboico scopulus brevis eminet altè,
 Gurgite, & humanæ servat vestigia formæ:
 Quem quasi sensurum nautæ calcare verentur,
 Appellântque Lychan. At tu Jovis inclyta proles,
 Arboribus cæsis, quas ardua gesserat Oete,
 Inque pyram structis arcus pharetrâmq; capacem,
 Regnâque visuras iterum Trojana sagittas
 Ferre jubes Pæante satum; quo flamma ministro
 Subdita; dūmq; avidis comprehenditur ignibus agger;
 Congeriem sylvæ Nemeæo vellere summam
 Sternis, & imposita clavæ cervice recumbis.
 Haud alio vultu, quàm si conviva jaceres
 Inter plena meri redimitus pocula sertis.

Jâmque valens, & in omne latu: diffusa sonabat
 Securôlque artus, contemptorêmq; petebat
 Flamma suum: timuere dei pro vindice terræ.
 Quos ita (sensit enim) læto Saturnius ore
 Jupiter alloquitur: Nostra est, timor iste, voluptas,
 O superi, totôque libens mihi pectore grator,
 Quod memoris populi dicor rectorque patêrque,
 Et mea progenies vestro quoque tuta favore est.
 Nam quanquam ipsius datis hoc immanibus actis,
 Obligor ipse tamen: sed enim ne pectore vano
 Fida metu paveant, Oetæas spernite flammæ.
 Omnia qui vicit, vincet quos cernitis ignes:
 Nec nisi materna Vulcanum parte potentem
 Sentiet: æternum est à me quod traxit, & expers
 Atque immune necis, nullâque domabile flamma.
 Idque ego defunctum terra, cœlestibus oris
 Accipiam, cunctisq; meum lætabile factum
 Diis fore confido: si quis tamen Hercule, si quis
 Fortè Deo doliturus erit, data præmia nollet:
 Sed meruisse dari sciet, invitûsque probabit.
 Assensere dei: conjux quoque regia visa est
 Cætera non duro, duro tamen ultima vultu

Dicta tulisse Jovis, seque indoluiffe notatam.
 Interea quodcunque fuit populabile flamma,
 Mulciber abstulerat: nec cognoscenda remansit
 Hercules effigies: nec quidquam ab imagine ductum
 Matris habet; tantumque Jovis vestigia servat.
 Utque novus serpens posita cum pelle senecta,
 Luxuriare solet, squamamque nitere recenti;
 Sic ubi mortales Tirynthius exiit artus,
 Parte sui meliore viget, majorque videri
 Cœpit, & augusta fieri gravitate verendus,
 Quem pater omnipotens inter cava nubila raptum
 Quadrijugo curru radiantibus intulit astris.

Sensit Atlas pondus: neq; adhuc Sthenelæus iras
 Solverat Euristheus, odiûmque in prole paternum
 Exercebat atrox: at longis anxia curis
 Argolis Alcmena questus tibi ponat aniles,
 Cui referat nati testatos orbe labores,
 Cuive suos casus, Iolen habet. Hercules illam
 Imperio, thalamoque animoque receperat Hyllus:
 Impleratque uterum generoso germine. Cui sic
 Incipit Alcmena: faveant tibi numina saltem;
 Corripiantque moras tunc cum matura vocabis
 Præpositam timidis parentibus Ilithyiam:
 Quam mihi difficilem Junonis gratia fecit.
 Namque laboriferi cum jam natalis adesset
 Hercules, & decimum premeretur sydere signum;
 Tendebat gravitas uterum mihi, quodq; ferebam
 Tantum erat, ut posses auctorem dicere tanti
 Ponderis esse Jovem: nec jam tolerare labores
 Ulterius poteram: quin nunc quoq; frigidus artus,
 Dum loquor, horior habet: parsque est meminisse doloris:
 Septem ego per noctes, totidem cruciata diebus,
 Fessa malis, tendensque ad cælum brachia, magno
 Lucinam Nixosque pares clamore vocabam.
 Illa quidem venit, sed præcorrupta, meumque
 Quæ donare caput Junoni vellet iniquæ.
 Utque meos audit gemitus, subsedit in illa
 Ante fores ara, dextroque à poplite lævum
 Prossa genu: digitis inter se pectine junctis

Sustinuit partus: tacita quoque carmina voca
 Dixit: & inceptos tenuerunt carmina partus.
 Nitor, & ingrato facio conyicia demens
 Vana Jovi, cupiôque mori: moturâque duras
 Verba queror silices; matres Cadmeides adsumt:
 Votâque suscipiunt; exhortanturque dolentem.
 Una ministrarum media de plebe Galanthis,
 Flava comas, aderat faciendis strenua jussis,
 Officiis dilecta suis: ea sensit iniqua
 Nescio quid Junone geri: dumque exit, & intrat
 Sæpe fores, Divam residentem vidit in ara,
 Brachiâque in genibus digitis connexa tenentem,
 Et, quæcunque es, ait, dominæ gratare! levata est
 Argolis Alcmena, potiturque puerpera voto.
 Exiit; junctâsque manus pavefacta remisit
 Diva potens uteri: vinclis levor ipsa remissis.

VI. Numine decepto risisse Galanthida fama est.
 Ridentem, prensamque ipsis, dea sæva capillis
 Traxit; & e terra corpus relevare volentem
 Arcuit, inque pedes mutavit brachia primos.
 Strenuitas antiqua manet: nec terga colorem
 Amisere suum: forma est diversa priori,
 Quæ, quia mendaci parientem juverat ore,
 Ore parit: nostrâsque domos, ut & ante, frequentat.

VII. Dixit: & admonitu veteris commota ministræ
 Ingemuit: quam sic inurus est affata dolentem
 Te tamen, o genitrix, alienæ sanguine vestro
 Rapta movet facies: quid si tibi mira sororis
 Fata meæ referam? quanquam lacrymæque dolorque
 Impediunt, prohibentque loqui. Fuit unica mater
 (Me pater ex alia genuit) notissima formâ
 Oechalidum Dryope, quam virginitate carentem,
 Vimque deî passam Delphos Delonque tenentis,
 Excipit Andramon, & habetur conjuge felix.
 Est lacus acclivis devexo margine formam
 Litoris efficiens: summum myrteta coronant:
 Venerat huc Dryope fatorum nescia: quoque
 Indigere magis, Nymphis latura coronas:
 Inque fini puerum, qui nondum impleverat annum,

Dulce ferebat onus, tepidique ope lactis alebat.
 Haud procul à stagno, Tyrios imitata colores,
 In spem baccarum florebat aquatica Lotos.
 Carpserrat hinc Dryope, quos oblectamina nato
 Porrigeret, flores: & idem factura videbar:
 (Namque aderam) vidi guttas è flore cruentas
 Decidere, & tremulo ramos horrore moveri.
 Scilicet, ut referunt tardi nunc denique agrestes,
 Lotis in hanc Nymphæ, fugiens obscœna Priapi,
 Contulerat versos servato nomine vultus.

VIII. Nescierat soror hoc, quæ cùm perterrita retrò
 Ire & ad oratis vellet discedere Nymphis:
 Hæserunt radice pedes, convellere pugnat,
 Nec quicquam, nisi summa, movet: succrescit ab imo,
 Totâque paulatim lentus premit inguina cortex.
 Ut vidit; conata manu laniare capillos,
 Frondemanum implevit, frondescaput omne tenebant,
 At puer Amphissus (namque hoc avus Eurytus illi
 Addiderat nomen) materna rigescere sentit
 Ubera nec sequitur ducentem lacteus humor.
 Spectatrix aderam fati crudelis, opemque
 Non poteram tibi ferre, soror; quantumque valebam
 Crescentem truncum, ramosque amplexa morabar:
 Et (fateor,) volui sub eodem cortice condi.
 Ecce vir Andramon, genitorque miserrimus adsunt,
 Et quærunt Dryopen: Dryopen quærentibus illis,
 Ostendi Loton: tepido dant oscula ligno:
 Affusique suæ radicibus arboris hærent.
 Nil nisi jam faciem, quod non foret arbor, habebas,
 Chara soror: lacrymæ verso de corpore factis
 Irrorant foliis: ac dum licet, oraque præstant
 Vocis iter, tales effundit in aëre questus:
 Siqua fides miseris, hoc me per numina juro
 Non meruisse nefas: patior sine crimine pœnam.
 Viximus innocuæ: si mentior, arida perdam,
 Quas habeo, frondes, & cæsa securibus urar.
 Hunc tamen infantem maternis demitte ramis,
 Et date nutrici: nostrâque sub arbore sæpe
 Lac facitote bibat, nostrâque sub arbore ludat.

Cum-

Cumque loqui poterit, matrem facitore salutet :
 Et tristis, dicat, Latet hoc sub stipite mater :
 Stagna tamen timeat : nec carpat ab arbore flores
 Et frutices omnes corpus putet esse dearum.
 Chare vale conjux, & tu germana patérque;
 Qui, si qua est pietas, ab acutæ vulnere falcis,
 A pecoris morsu, frondes defendite nostras.
 Et quoniam mihi fas ad vos incumbere non est,
 Erigite huc artus, & ad oscula nostra venite,
 Dum tangi possum, parvumque attollite natum.
 Plura loqui nequed : nam jam per candida mollis
 Colla liber serpit, summoque cacumine condor.
 Ex oculis removete manus; sine munere vestro
 Contegat inductus morientia lumina cortex.
 Desierant simul ora loqui, simul esse, diuque
 Corpore mutato rami caluere recentes.

IX. Dumq; refert Iole fatum miserabile, dumq;
 Eurýtidos lacrymas admoto pollice siccant
 Alcмене, flet & ipsa tamen : compescuit omnem
 Res nova tristitiam : nam limine constitit alto
 Penè puer, dubiaque tegens lanugine malas,
 Ora reformatus primos lolais in annos.

X. Hoc illi dederat Junonia muneris Hebe,
 Victa viri precibus, quæ cum jurare pararet,
 Dona tributuram posthac se talia nulli,
 Non est passa Themis : nam jam discordia Thebæ
 Bella movent, dixit: Capaneusque nisi ab Jove vinci
 Haud poterit : ibuntque pares in vulnera fratres,
 Seductaque suos manes tellure videbit
 Vivus adhuc vates, ultusque parente parentem
 Natus, erit facto pius, & sceleratus eodem :
 Attonitusque malis, exul mentisque domusque
 Vultibus Eumenidum, matrisque agitabitur umbris,
 Donec eum conjux fatale poposcerit aurum,
 Cognatumque latus Phegeius hauserit ensis.
 Tum demum magnopetent hos Achelœia supplex
 Ab Jove Callirhoe : natis infantibus annos
 Jupiter his motus, privigni dona nurusque
 Precipiet, faciétque vitos impubibus annis.

XI. Hæc ubi faticano venturi præscia dixit
 Oue Themis, vario superi sermone fremebant;
 Et, cur non aliis, eadem dare dona liceret,
 Murmur erat: queritur veteres Pallantias annos
 Conjugis esse sui, queritur canescere mitem
 Iäsonia Ceres: repetitum Mulciber ævum
 Poscit Erichthonio: Venerem quoque cura futuri
 Tangit, & Anchisæ renouare paciscitur annos:
 Cui studeat, Deus omnis habet: crescitque favore
 Turbida seditio; donec sua Jupiter ora
 Solvit: & ô nostri siqua est reverentia, dixit,
 Quo ruitis? tantumne sibi quis posse videtur
 Fata quoque ut superet? fatis Iolaus in annos,
 Quos egit, rediit, fatis juvenescere debent
 Callirhoë geniti, non ambitione nec armis.
 Vos etiam quoque hoc animo meliore feratis,
 Me quoque fata regunt: quæ si mutare valerem,
 Nec nostrum feri curvarent Æacon anni,
 Perpetuumque ævi florem Radamanthus haberet
 Cum Minoë meo; qui propter amara senectæ
 Pondera despicitur; nec, quo prius, ordine regnat.
 Dicta Jovis movère deos: nec sustinet ullus,
 Cum videant fessos Rhadamanthon & Æaconannis
 Et Minoa queri: qui, dum fuit integer ævi,
 Terruerat magnas ipso quoque nomine gentes.
 Tunc erat invalidus: Deionidémque juventæ
 Robore Miletum, Phæbóque parente superbum
 Peritumuit: credensque suis insurgere regnis,
 Haud tamen est patriis arcero penatibus ausus.
 Sponte fugis, Milete, tua, celerique carina
 Ægeas metiris aquas: & in Aside terra
 Mœnia constituis, positoris habentia nomen.
 Hic tibi, dum sequitur patriæ curvamina ripæ
 Filia Mæandri toties redeuntis eodem,
 Cognita Cyaneæ, præstanti corpora formâ,
 Byblida cum Cauno prolem est enixa gemellam.
 Byblis in exemplo est, ut ament concessa puellæ,
 Byblis Apollinei correpta cupidine fratris.
 Non soror ut fratrem, nec quæ debebat, amavit.

la quidem primo nullos intelligit ignes,
 nec peccare putat, quòd sapius oscula jungat,
 quòd sua fraterno circumdet brachia collo,
 tendacique diu pietatis fallitur umbra.
 aulatim declinat amor; visuráque fratrem
 ulta venit, nimiúmque cupit formosa videri:
 t, si qua est illic formosior, invidet illi.
 ed nondum manifesta sibi est: nullúmque sub illo
 gne facit votum, veruntamen æstuat intus.
 am dominum appellat; jam nomina sanguinis odit:
 yblida jam mavult, quàm se vocet ille sororem.
 pes tamen obscenas animo dimittere non est
 tusa suo vigilans: placidâ resoluta quiete
 pepe videt quod amat: visa est quoque jungere fratri
 corpus, & erubuit, quamvis sopita jacebat.
 omnus abit: silet illa diu, reperitque quietis
 osa suæ speciem, dubiâque ita mente profatur:
 se miseram! tacitæ quid vult sibi noctis imago?
 quàm nolim rata sit? Cur hæc ego somnia vidi?
 le quidem est oculis quamvis formosius inquis,
 t placet, & possum, si non sit frater, amare;
 t me dignus erat, verùm nocet esse sororem.
 Dummodo tale nihil vigilans committere tentem;
 pepe licet simili redeat sub imagine somnus.
 testis abest somno, nec abest imitata voluptas.
 roh Venus, & tenerâ volucer cum matre Cupido!
 audia quanta tuli! quàm me manifesta libido
 contigit? ut jacui totis resoluta medullis!
 t meminisse juvat! quamvis brevis illa voluptas,
 xoque fuit præceps, & coëptis invida nostris.
 O ego, si liceat mutato nomine jungi,
 quàm bene, Caune, tuo poteram nurus esse parenti?
 quàm benè, Caune, meo poteras gener esse parenti?
 omnia dii facerent essent communia nobis,
 frater avos! Tu me vellem generosior esses.
 scio quam facies igitur, pulcherrime, matrem.
 t mihi, quæ malè sum, quos tu, sortita parentes,
 nil nisi frater eris. Quod obest, id habebimus unum.
 Quid mihi significant ergo mea visa? quod autem

Somnia pondus habent? an habent & somnia pondus
 Dii melius : dii nempe suas habuere sorores.
 Sic Saturnus Opim junctam sibi sanguine duxit,
 Oceanus Tethyn, Junonem Rector Olympi :
 Sunt superis sua jura : quid ad cœlestia ritus
 Exigere humanos, diversaque fœdera tento?
 Aut nostro veritus de corde fugabitur ardor :
 Aut, hoc si nequeo, peream precor ante, toroque
 Mortua componar, positæque det oscula frater.
 Et tamen arbitrium quærit res ista duorum :
 Finge placere mihi : scelus esse videbitur illi,
 At non Æolidæ thalamos timuere sororum.
 Unde sed hos novi ? cur hæc exempla paravi ?
 Quo feror ? obscenæ procul hinc discedite flammæ ;
 Nec, nisi quâ fas est germanæ, frater ametur.
 Si tamen ipse mei captus prior esset amore ;
 Forsitan illius possem indulgere furori.
 Ergo ego, quem fueram non rejectura petentem,
 Ipsa petam ? poterisne loqui ? poterisne fateri ?
 Cogit amor : potero : vel, si pudor ora tenebit,
 Litæra celatos arcana fatebitur ignes.
 Hæc placet : hæc dubiam vincit sententia mentem,
 In latus erigitur : cubitoque innixa sinistro,
 Viderit, insanos, inquit, fateamur amores.
 Hei mihi, quo labor ? quem mens mea concipit ignem ?
 Et meditata manu componit verba trementi.
 Dextra tenet ferrum, vacuam tenet altera ceram.
 Incipit ; & dubitat : scribit ; damnatque tabellas :
 Et notat ; & delet : mutat, culpâtque, probâtque ;
 Inque vicem sumptas ponit, positalque resumit.
 Quid velit, ignorat : quicquid factura videtur,
 Displicet : in vultu est audacia mista pudori.
 Scripta soror fuerat ; visum est delere sororem,
 Verbâque correptis incidere talia ceris :
 Quam, nisi tu dederis, non est habitura salutem,
 Hanc tibi mittit amans : pudet ah ! pudet edere nomen ;
 Et si, quid cupiam, quæris ; sine nomine vellem
 Posset agi mea causa meo : nec cognita Ryblis
 Ante forem, quàm spes votorum certa fuisset

Esse quidem læsi poterant tibi pectoris index
Et color, & macies, & vultus, & humida sæpe
Lumina, nec causâ suspiria mora patenti,
Et crebri amplexus, & quæ, si forte notâsti,
Oscula sentiri non esse sororia possent.
Ipsa tamen quamvis animo grave vulnus habebam :
Quamvis intus erat furor igneus : omnia feci,
(Sunt mihi Dii testes) ut tandem sanior essem :
Pugnavique diu violenta Cupidinis arma
Effugere infelix ; & plus quàm ferre puellam
Posse putes, ego dura tuli ; superata fateri
Cogor, opemque tuam timidis exposcere votis.
Tu servare potes, tu perdere solus amantem.
Elige utrum facias ; non hoc inimica precatur,
Sed quæ, cum tibi sit junctissima, junctior esse
Expetit, & vinclo tecum propiore ligari :
Jura senes nôrint, & quid liceâtque, nefâsque,
Fâsque sit, inquirant, legumque examina servant ;
Conveniens Venus est annis temeraria nostris.
Quid liceat, nescimus adhuc ; & cuncta licere
Credimus ; & sequimur magnorum exempla deorum :
Nec nos aut durus pater, aut reverentia famæ,
Aut timor impedit : tantum absit causa timendi.
Dulcia fraterno sub nomine furta tegemus.
Est mihi libertas tecum secreta loquendi :
Et damus amplexus ; & jungimus oscula coram.
Quantum est quod desit ! miserere fatentis amorem,
Et non fassuræ, nisi cogeret ultimus ardor.
Nêve merere meo subscribi causa sepulchro.
Talia nequicquam petarantem plena reliquit
Cera manum : summûsque in margine versus adhæsi t.
Protinus impressa signat sua crimina gemmâ
Quam tinxit lacrymis : linguam defecerat humor
Dêque suis unum famulis pudibunda vocavit,
Et pavidum blandita, Fer has, fidissime, nostro,
Dixit, & adjecit longo pòst tempore, fratri.
Cum daret, elapsæ manibus cecidère tabellæ.
Omne turbata est, misit tamen. Apta minister
Tempora nactus adit, traditque latentia verba.

Attonitus subita juvenis Mæandrius irâ,
 Projicit acceptas, lectâ sibi parte, tabellas:
 Vixque manus retinens trepidantis ab ore ministri,
 Dum licet, ô vetitæ scelerate libidinis auctor
 Effuge, ait: qui, si nostrum tua fata pudorem
 Non traherent secum, poenas mihi morte dedisses.
 Ille fugit pavidus, dominæque ferocia Cauni
 Dicta refert, palles audit, Bybli, repulsâ:
 Et pavet obsessum glaciali frigore pectus.
 Mens tamen ut rediit, pariter rediëre furores:
 Linguâque vix tales ictu dedit ære voces:
 Et meritò; quid enim temeraria vulneris hujus
 Indicium feci? quid quæ celanda fuerunt,
 Tam citò committi properatis verba tabellis?
 Antè erat ambiguis animi sententia dictis
 Prætentanda mihi: nè non sequeretur euntem.
 Parte aliquâ veli, qualis foret aura, notare
 Debueram, tutòque mari decurrere: quæ nunc
 Non exploratis implevi lintea ventis.
 Auferor in scopulos igitur; submersaque toto
 Obrupt Oceano, neque habent mea vela recursus.
 Quid, quòd & omnibus certis prohibebar amor?
 Indulgerè meo, tum cùm mihi ferre jubenti
 Excidit, & fecit spes nostras cæca caducas?
 Nonne vel illa dies fuerat, vel tota voluntas,
 Sed potius mutanda dies? Deus ipse monebat,
 Signâque certa dabat, si non malè sana fuisset.
 Et tamen ipsa loqui, nec me committere cæcæ
 Debueram, præsensque meos aperire furores.
 Vidisset lacrymas: vultus vidisset amantis.
 Plura loqui poteram, quam quæ cepère tabellæ,
 Invito potui circumdare brachia collo,
 Amplectique pedes: affusaque poscere vitam:
 Et, si rejicerer, potui moritura videri.
 Omnia fecissem: quorum si singula duram
 Fleclere non poterant, potuissent omnia, mentem.
 Forsitan, & missi sit quædam culpa ministri,
 Non adiit aptè, non legit idonea, credo,
 Tempora: nec petiit horâque, animûmq; vacantem.

Hæc nocuere mihi : neque enim de tigride natus,
Nec rigidas filices, solidumve in pectore ferrum
Aut adamantæ gerit : nec lac bibit ille leonæ.
Vincetur ; repetendus erit ; nec tædia cepti
Ulla mei capiam, dum spiritus iste manebit.
Nam primum, si fata mihi revocare liceret,
Non ceptis fuit : cepta expugnare, secundum est.
Quippe nec ille potest, (ut jam mea vota relinquam)
Non tamen ausorum semper memor esse meorum ;
Et, quia desierim, leviter voluisse videbor ;
Aut etiam tentasse illum, infidisque petisse.
Vel certe non hoc, qui plurimus urit & uffit
Pectora nostra, deo, sed victa libidine credar :
Denique jam nequeo nil commississe nefandum.
Et scripsi ; & petii ; temerata est nostra voluntas.
Ut nihil adjiciam ; non possum innoxia dici.
Quod superest, multum est in vota, in crimina parvum :
Dixit, & incertæ tanta est discordia mentis,
Cum pigeat tentasse, libet tentare ; modumque
Exit, & infelix committit sæpe repelli.

Mox ubi finis abest, patriam fugit ille, nefasque,
Inque peregrinâ ponit nova mœnia terrâ.
Tum vero mœstam tota Miletida mente
Defecisse ferunt ; tum verò à pectore vestem
Deripuit, planxique suos furibunda lacertos.
Jamque palam est demens : inconcessamque fatetur
Spem Veneris, sine qua patriam invisosque penatos
Deferit, & profugi sequitur vestigia fratris.
Utque tuo motu, proles Semeleia, thyrsos
Ismariæ celebrant repetita triennia Bacchæ :
Byblida non aliter latos ululasse per agros
Bubasides videre nurus : quibus illa relictis
Caras, & armiferos Lelegas, Lyciâque pererrat.
Jam Cragon, & Lymiren, Xanthiq ; reliquerat undas,
Quoque Chimæra jugo, mediis in partibus ignem,
Pectus & ora leæ, caudam serpentis habebat.
Deficiunt sylvæ, eum tu lassata sequendo
Procidis, & dura positis tellure capillis,
Bybli taces frondesque tuo premis ore caducas.

Sæpe etiam Nymphæ teneris Lelegeïdes ulnis
 Tollere cōnantur ; sæpe ut moderetur amorī
 Præcipiunt : surdæque adhibent solatia menti.
 Mu ta jacet : viridēsque suis terit unguibus herbas
 Byblis, & humectat lacrymarum gramina rivo.
 Nāïadas his venām, quæ nunquam arefcere posset,
 Suppsuiffe ferunt : quid enim dare majus habebant?
 Protinus, ut secto piceæ de cortice guttæ,
 Urve tenax gravida manat tellure bitumen,
 Utque sub adventum spirantis lenē Favoni,
 Sole remollescit, quæ frigore constitit, unda :
 Sic lacrymis consumpta suis Phœbeia Byblis
 Vertitur in fontem, qui nunc quoque vallibus illis
 Nomen habet dominæ, nigræque sub ilice manat.

XII. Fama novi centum Cretæas forsitān urbes
 Implēset monstri, si non miracula nuper,
 Iphide mutato, Crete propiora tulisset.
 Proxima Gnosfiaco nam quondam Phæstia regno
 Progenuit tellus ignoto nomine Ligdum,
 Ingenua de plebe virum, nec census in illo
 Nobilitate sua major ; sed vita, fidēsque
 Inculcata fuit: gravidæ quī conjugis aures
 Vocibus his movit, cum jam prope partus adesset.
 Quæ voveam duo sunt : minimo ut relevēre labore,
 Utque marem parias. Onerosior altera fors est,
 Et vires Natura negat : Quod abominor ergo,
 Edita forte tuo fuerit si femina partu,
 (Invitus mando, pietas ignosce) necetur.
 Dixerat, & lacrymis vultum lavere profusis,
 Tam qui mandabat, quā cui mandata dabantur.
 Sed tamen usque suum vanis Telephusa maritum
 Sollicitat precibus, nē spem sibi ponat in arcto.
 Certa sua est Ligdo sententia : jamque ferendo
 Vix erat illa gravem maturo poudere ventrem:
 Cum medio noctis spatio, sub imagine somni.
 Inachis ante torum, pompa comitata suorum,
 Aut fletir, aut visa est. Inerant lunaria fronti
 Cornua, cum ipicis nitido flaventibus auro,
 Et regale decus : cum quā larrator Anubis,

Sanctâque Bubastis variusque coloribus Apis,
 Quicque premit vocem, digitoque silentia suadet:
 Sinistrâque erant, nunquamque satis quasitus Osiris,
 Plenâque Somniferi serpens peregrina veneni.
 Cum velut excussam somno, & manifesta videntem
 Sic affata dea est: pars ô Telethusa mearum;
 Pone graves curas, mandatâque falle mariti:
 Nec dubita cum te partu Lucina levârit,
 Tollere quicquid erit. Dea sum auxiliaris, opemque
 Exorata fero: nec te coluisse querêris
 Ingratum numen: monuit, thalamoque recessit.
 Læta toro surgit, purâsque ad sydera supplex
 Cressa manus tollens, rata sint sua visa precatur.
 Ut dolor increvit seque ipsum pondus in auras
 Expulit, & nata est ignaro fœmina patri,
 Jussit ali mater puerum mentita: fidemque
 Res habuit, neque erat facti nisi conscia nutrix.
 Vota pater solvit, noménque imponit avitum:
 Iphis avus fuerat: gavisâ est nomine mater,
 Quod commune foret, nec quenquam falleret illo.
 Impercepta piâ mendacia fraude latebant.
 Cultus erat pueri: facies, quam sive puellæ,
 Sive daret puero, fieret formosus uterque;

Tertius interea decimo successerat annus,
 Cum pater, Iphi, tibi flavam despondit lanthen:
 Inter Phæstiadas quæ laudatissima formæ
 Dote fuit virgo, Dictæo nata Teleste.
 Par ætas: par forma fuit: primâsque magistris
 Accepere artes, elementa ætatis, ab iisdem.
 Hinc amor ambarum tetigit rude pectus, & æquum
 Vulnus utrique tulit: sed erat fiducia dispar.
 Conjugii pactæque expectat tempora tædæ,
 Quamque virum putat esse, suum fore credit Lanthæ.
 Iphis amat, quâ posse frui desperat, & auget
 Hoc ipsum flammâs: ardētque in virgine virgo:
 Vixque tenens lacrymas: quis me mane rexitus? inquit:
 Cognita quam nulli, quàm prodigiola novæque
 Cura tenet Veneris? si dii mihi parcere vellent,
 [Perdere debuerant, si non & perdere vellent:]

Naturale malum saltem, & de more dedissent.
 Nec vaccam vaccæ, nec equas amor urit equarum
 Urit oves aries; sequitur sua fœmina cervum:
 Sic & aves coeunt: interque animalia cuncta,
 Fœmina fœmineo correpta cupidine nulla est.
 Vellem nulla forem, ne non tamen omnia Crete
 Monstra ferat, taurum dilexit filia Solis,
 Fœmina nempe marem; meus est furiosior illo,
 Si verum profiteamur, amor: tamen illa secuta est
 Spem veneris: tamen illa dolis, & imagine vaccæ
 Passa bovem est, & erat qui deciperetur, adulter.
 Huc licet e toto solertia confluat orbe,
 Ipse licet revolet ceratis Dædalus alis,
 Quid faciet? num me puerum de virgine doctis
 Artibus efficiet? num te mutabit Ianthæ?
 Quin animum firmas? tæque ipsa recolligis, Iphi?
 Consilique inopes, & stultos excutis ignes?
 Quid sis nata vides, nisi te quoque decipis ipsam.
 Et pete quod fas est, & ama, quod fœmina debes:
 Spes est quæ capiat, spes est quæ pascat amorem:
 Hanc tibi res adimit: non te custodia charo
 Arcet ab amplexu, nec cauti cura mariti,
 Non patris alperitas: non se negat ipsa roganti.
 Nectamen est potiunda tibi: nec, ut omnia fiant,
 Esse potes felix, ut diique hominesque laborent.
 Nunc quoque votorum pars nulla est vana meorum:
 Diique mihi faciles, quicquid valuere, dederunt.
 Quodque ego, vult genitor, vult ipsa, socerq; futurus:
 At non vult natura, potentior omnibus istis,
 Quæ mihi sola nocet. Venit ecce optabile tempus:
 Lûxque jugalis adest: ut jam mea fiat Ianthæ.
 Nec mihi continget: mediis sitiemus in undis.
 Pronuba quid Juno? quid ad hæc, Hymenæe, venitis
 Sacra, quibus qui ducat, abest; ubi nubimus ambæ?
 Pressit ab his vocem: nec lenius altera virgo
 Æstuat: utq; celer venias, Hymenæe, precatur. (fert:
 Quod petit hæc, Telethusa timens, modo tempora dis-
 Nunc ficto languore moram trahit: omina sæpe,
 Visaque causatur; sed jam consumpserat omnem

Materiam ficti; dilatâque tempora tædæ
 Institerant: unûsque dies restabat: at illa
 Crinalem capiti vittam nataque, sibique
 Detrahit: & passis aram complexa capillis:
 Ipsi, Parætonium, Mareoticâque arva, Pharónque
 Quæ collis, & septem digestum in cornua Nilum;
 Per precor (inquit) opem, nostrôque medere timori.
 Te, Dea, te quondam, tuâque hæc insignia vidi,
 Cunctâque cognovi, comitésque, facèsque, sonûmque
 Sistrorum, memorique animo tua iussa notavi:
 Quòd videt hæc lucem, quòd non ego punior ipsa,
 Consilium, monitûmque tuum est: miserere duarum,
 Auxilióque juva. Lacrymæ sunt verba secutæ.
 Visa dea est movisse suas (& moverat) aras:
 Et templi tremuere fores, imitatâque Lunam
 Cornua fulserunt: crepuitque sonabile sistrum.
 Non secura quidem, fausto tamen omine læta
 Mater abit templo, sequitur comes Iphis euntem
 Quàm solita est majore gradu, nec candor in ore
 Permanet, & vires augentur, & acrior ipse est.
 Vultus & incomptis brevior mensura capillis:
 Plûsque vigoris adest, habuit quàm fœmina; jam quæ
 Fœmina nuper eras, puer es. Date munera templis:
 Nes timidâ gaudete fide. Dant munera templis;
 Addunt & titulum; titulus breve carmen habebat:
 Dona puer solvit, quæ fœmina voverat, Iphis.
 Postera lux radiis latum patefecerat orbem,
 Cùm Venus, & Juno, sociósque Hymenæus ad ignes
 Conveniunt, potiturque sua puer Iphis lanthe.

PUBLII OVIDII
 NASONIS
 METAMORPHOSEON
 LIBER X.

I. **I**Nde per immensum, croceo velatus amictu
 Aera digreditur, Ciconumq; Hymenæus adoras
 Tendit, & Orphæa nequicquam voce vocatur.
 Affuit ille quidem : sed nec solennia verba,
 Nec lætos vultus, nec felix attulit omen.
 Fax quoque quam tenuit, lacrymoso stridula fumo
 Urque fuit, nullòsque invenit motibus ignes :
 Exitus auspicio gravior : nam nupta per herbas
 Dum nova, Naxadum turba comitata, vagatur,
 Occidit, in talum serpentis dente recepto.
 Quam satis ad superas postquam Rhodopeius auras
 Deslevit vates, ne non tentaret & umbras,
 Ad Styga Tænaria est ausus descendere portâ.
 Pérque leves populos, simulacrâque fincta sepulchro,
 Persephonen adiit, inamœnâque regna tenentem
 Umbrarum Dominum, pulsisque ad carmina nervis
 Sic ait : O positi sub terra numina mundi,
 In quem decidimus quicquid mortale creamur,
 Si licet, &, falsi positis ambagibus oris,
 Vera loqui finitis, non huc ut opaca viderem
 Tartara, descendi, nec uti villosa colubris
 Terna Medusæi vincirem guttura monstri :
 Causa viæ conjux, in quam calcata venenum
 Vipera diffudit, crescentésque abstulit annos.
 Posse pati volui nec me tentasse negabo :
 Vicit amor : superâ deus hîc bene notus in orâ est;

An sit & hic, dubito; sed & hic tamen auguror esse:
Famâque si veteris non est mentita rapinæ,
Vos quoque junxit amor: per ego hæc loca plena timo-
Per Chaos hoc ingens, vastique silentia regni, (ris,
Eurydices oro properata retexite fila.
Omnia debemur vobis: paulumque morati,
Seriùs aut citius sedem properamus ad unam.
Tendimus huic omnes: hæc est domus ultima: vosque
Humani generis longissima regna tenetis.
Hæc quoque cum iustos matura peregerit annos,
Juris erit vestri: pro munere poscimus usum.
Quod si fata negant veniam pro conjuge, certum est
Nolle redire mihi; letho gaudere duorum.
Talia dicentem, nervosque ad verba moventem
Exsangues flebant animæ: nec Tantalus undam
Captavit refugam: stupuitque Ixionis orbis:
Nec carpsere jecur volucres: urnisque vacarunt
Belides, inque tuo sedisti, Sisyphæ, saxo:
Tum primum lacrymis, victarum carmine fama est
Eumenidum maduisse genas: nec regia conjux
Sustinet oranti, nec qui regit imi, negare:
Eurydicemque vocant: umbras erat illa recentes
Inter, & incessit passu de vulnere tardo.
Hanc, simul & legem Rhodopeius accipit Heros,
Ne flectat retro sua lumina, donec Avernas
Exiret valles, aut irrita dona futura.
Carpitur acclivius per muta silentia trames
Arduus, obscurus, caliginè densus opaca;
Nec procul abfuerant telluris margine summæ.
Hic, ne deficeret, metuens, avidusque videndi,
Flexit amans oculos, & protinus illa relapsa est.
Brachiaque intendens, prendique & prendere certans,
Nil nisi cedentes infelix arripit auras.
Jamque iterum moriens non est de conjuge quicquam
Quæsta suo; quid enim sese quereretur amatam?
Supremumque vale, quod jam vix auribus ille
Acciperet, dixit, revolutaque rursus eodem est.
Non aliter stupuit geminâ nece conjugis Orpheus,
Quam tria qui timidus, medio portante catenas,

Colla canis vidit, quem non pavor ante reliquit;
 Quàm natura prior, saxo per corpus oborto :
 Quique in se traxit crimen voluitque videri
 Olenos esse nocens : tuque ò confusa figuræ
 Infelix Lethæa tuæ, junctissima quondam
 Pectora, nunc lapides, quos humida sustinet Idæ.
 Orantem frustra que iterum transire volentem
 Portitor arcuerat : septem tamen ille diebus
 Squalidus in ripa, Cereris sine munere, sedit.
 Cura dolorque animi, lacrymæque alimenta fuere.
 Esse deos Erebi crudeles questus, in altam
 Se recipit Rhodopen, pulsumque Aquilonibus Hæmon.
 Tertius æquoreis inclusum Piscibus annum
 Finierat Titan : omnemque refugerat Orpheus
 Fœmineam Venerem : seu quod male cesserat illi,
 Sive fidem dederat ; multas tamen ardor habebat
 Jungere se vati ; multæ dolière repulsæ.
 Ille etiam Thracum populis fuit auctor, amorem
 In teneros transferre mares ; citraque juventam
 Ætatis breve ver & primos carpere flores.

II. Collis erat, collémque super planissima campi
 Area, quam viridem faciebant graminis herbæ :
 Umbra loco deerat, quæ postquam parte resedit
 Diis genitus vates, & fila sonantia movit,
 Umbra loco venit : non Chaonis absfuit arbos,
 Non nemus Heliadum, non frondibus esculus altis,
 Nec tilia molles, nec fagus, & innuba laurus,
 Et Coryli fragiles, & fraxinus utilis hastis,
 Enodisque abies, curvatæque glandibus ilex,
 Et platanus genialis, acérque coloribus impar,
 Amnicolæque simul salices, & aquatica lotos,
 Perpetuæque virens buxus, tenuelque myrica,
 Et bicolor myrtus, & baccis cærulea tinus :
 Vos quoque flexipedes hederæ venistis, & unæ
 Pampineæ vites, & amictæ vitibus ulmi.
 Ornique, & piceæ, pomôque onerata rubenti
 Arbutus, & lentæ victoris præmia palmæ,
 Et succincta comas, hirsutæque vertice, pinus,
 Grata deon mari : siquidem Cybeleius Attis

Exiit

Exiit hac hominem, truncoque induruit illo.

III. Adfuit huic turbæ metas imitata cupressus,
Nunc arbor, puer antè deo dilectus ab illo,
Quì citharam nervis, & nervis temperat arcus.
Nàmque sacer Nymphis Carthæa tenentibus arva
Ingens cervus erat: lateque patentibus altis
Ipse suo capiti præbebat cornibus umbras:
Cornua fulgebant auro; demissaque in armos
Pendebant tereti geminata monilia collo.
Bulla super frontem parvis argentea loris
Vincta movebatur: parilique ex ære nitebant
Auribus in geminis circum cava tempora bæccæ.
Ilique metu vacuus, naturalique pavore
Deposito, celebrare domos, mulcendæque colla,
Quamlibet ignotis manibus, præbere solebat.
Sed tamen ante alios, Cææ, pulcherrime gentis
Gratus erat, Cyparisse, tibi: tu pabula cervum
Ad nova, tu liquidi ducebas fontis ad undas;
Tu modo texebas varios per cornua flores:
Nunc eques in tergo residens, huc latus & illuc
Mollia purpureis frænabas ora capistris.
Ælius erat, mediûsque dies, Solisque vapore
Concava litorei fervebant brachia Cancri.
Fessus in herbosa posuit sua corpora terra
Cervus, & arborea ducebat frigus ab umbra.
Hunc puer imprudens jaculo Cyparissus acuto
Fixit: &, ut sævo morientem vulnere vidit,
Velle mori statuit. Quæ non solatia Phæbus
Dixit? &, ut leviter, pro materiâque doleret,
Admonuit: gemit ille tamen: munûsque supremum
Hoc perit à superis, ut tempore lugeat omni.
Jamque per immensos egesto sanguine fletus,
In viridem verti cœperunt membra colorem:
Et modo qui nivea pendebant fronte capilli,
Horrida cæsaries fieri; sumptoque rigore
Sidereum gracili spectare cacumine cœlum.
Ingemuit, tristisque deus, Lugebere nobis,
Lugebisque alios, aderisque dolentibus, inquit.

IV. Tale nemus vates attraxerat: inque ferarum
Concilio medius, turba volucrumque sedebat.

Ut satis impulsas tentavit pollice chordas,
Et sensit varios, quamvis diversa sonarent,
Concordare modos: hoc vocem carmine movit:

Ab Jove Musa parens (cedunt Jovis omnia regno)
Carmina nostra move: Jovis est mihi sæpe potestas
Dicta: prius: cecini plectro graviore Gigantas,
Sparsaque Phlegæis victricia fulmina campis.
Nunc opus est levior lyra, puerosque canamus
Dilectos superis: inconcessilque puellas
Ignibus attonitas meruisse libidine pœnam.
Rex superum Phrygii quondam Ganymedis amore
Arsit; & inventum est aliquid, quod Jupiter esse,
Quàm quod erat, mallet: nulla tamen alite verti
Dignatur, nisi quæ possit sua fulmina ferre.
Nec mora: percussio mendacibus aëre pennis,
Abripit Iliaden, qui nunc quoque pocula miscet:
Invitæque Jovi nectar Junone ministrat.

V. Te quoq; Amyclide, posuisset in æthere Phœbus,
Tristia si spatium ponendi fata dedissent.
Quà licet æternus tamen es: quotiesque repellit
Ver hyemem, Piscique Aries succedit aquoso;
Tu toties oreris, viridique in cespite flores.
Te meus ante omnes genitor dilexit: & orbis
In medio positi caruerunt prælide Delphi:
Dum Deus Eurotan, immunitamque frequentat
Sparten: nec citharæ, nec sunt in honore sagittæ.
Immemor ipse sui, non retia ferre recusat,
Non tenuisse canes, non per juga montis iniqui
Isse comes, longaque alit assuetudine flammæ.
Jamque ferè medius Titan venientis & actæ
Noctis erat, spatioque pari distabat utrinque:
Corpora veste levant, & succo pinguis olivi
Splendescunt, latique ineunt certamina disci.
Quem prius aërias libratum Phœbus in auras
Misit, & oppositas disjecit pondere nubes.
Recidit in solidam longo post tempore terram
Pondus, & exhibuit junctam cum viribus artem.
Protinus imprudens, actusque cupidine ludi,
Tollere Tænarides orbem properabat: at illum

Dura percussum subjecit in aëra tellus,
 In vultus, Hyacinthe, tuos. expalluit aequè,
 Ac puer, ipse deus; collapsosque excipit artus,
 Et modò te refovet, modò tristitia vulnera siccant:
 Nunc animam admotis fugientem suslinet herbis.
 Nil profunt artes: erat immedicabile vulnus:
 Ut si quis violas, riguove papaver in horto,
 Liliâque infringat fulvis hærentia virgis;
 Marcida demittant subito caput illa gravatum,
 Nec se sustineant, spectentque cacumine terram:
 Sic vultus moriens jacet: & defecta vigore
 Ipsa tibi est operi cervix, humeròque recumbit.
 Laberis, Oebalide, primâ fraudate juventâ,
 Phœbus ait, videòque tuum mea crimina vulnus.
 Tu dolor es, facinusque meum, mea dextera leto
 Inscribenda tuo est: ego sum tibi funeris auctor.
 Quæ mea culpa tamen? nisi, si lussisse, vocari
 Culpa potest; nisi culpa potest & amâsse vocari.
 Atque utinam pro te vitam, tecumve liceret
 Reddere: sed quoniam fatali lege tenemur,
 Semper eris mecum memorique hærebis in ore.
 Te lyra pulsa manu, te carmina nostra sonabunt:
 Flôsque novus scripto gemitus imitare nostros.
 Tempus & illud erit, quo se fortissimus heros
 Addat in hunc florem, foliòque legatur eodem.
 Talia dum vero memorantur Apollinis ore,
 Ecce cruor qui fusus humi signaverat herbam,
 Desinit esse cruor, Tyriòque nitentior ostro
 Flôs oritur, formamque capit, quam lilia: si non
 Purpureus color huic, argenteus esset in illis.
 Non satis hoc Phœbo est (is enim fuit auctor honoris)
 Ipse suos gemitus foliis inscribit, & ai, ai
 Flôs habet inscriptum, funestâque litera ducta est.
 Nec genuisse pudet Sparten Hyacinthon, honorque
 Durat in hoc ævi: celebrandâque more priorum
 Præla prælata redeunt Hyacinthia pompâ.
 VI. At si forte roges fecundam Amathunta metalli,
 An genuisse velit Propœtidas: abnuat, æque
 Atque illos, gemino quondam quibus aspera cornu

Frons erat, unde etiam nomen traxere Cefæstæ.
 Ante fores horum stabat Jovis hospitis ara,
 Lugubris sceleris: quam si quis sanguine tinctam
 Advena vidisset, mactatos crederet illic
 Lactantes vitulos Amathusiæcæve bidentes.
 Hospes erat cæsus: sacris offensa nefandis,
 Ipsa suas urbes, Ophiusiæque arva parabat
 Deserere alma Venus. Sed quid loca grata, quid urbes
 Peccavere meæ, quod crimen, dixit, in illis?
 Exilio pœnam potius gens impia pendat,
 Vel nece, vel si quid medium mortisque fugæque:
 Idque quid esse potest, nisi versæ pœna figuræ?
 Dum dubitat, quo mutet eos: ad cornua vultum
 Flexit: & admonita est hæc illis posse relinqui,
 Grandiæque in torvos transformat membra juvencos.

VII. Sunt tamen obscenæ Venerem Propœtides ausa

Esse negare deam: pro quo sua numinis irâ
 Corpora cum forma primæ vulgasse feruntur.
 Utque pudor cessit, sanguisque induruit oris,
 In rigidum parvo filicem discrimine versæ. (gentes

VIII. Quas quia Pygmalion ævum per crimen a-

Viderat: offensus vitiis, quæ plurima menti

Fœminæ natura dedit, sine conjuge cœlebs

Vivebat, thalamique diu consorte carebat.

Interea niveum mira feliciter arte

Sculpsit ebur, formamque dedit, qua fœmina nasci

Nulla potest: operisque sui concepit amorem.

Virginis est veræ facies: quam vivere credas,

Et, si non obstat reverentia, velle moveri.

Ars adeo latet arte sua. Miratur, & haurit

Pectore Pygmalion simulati corporis ignes.

Sæpe manus operi tentantes admovet, an sit

Corpus, an illud ebur: nec ebur tamen esse fatetur.

Oscula dat, reddique putat: loquiturque tenetque,

Et credit tactis digitos insidere membris:

Et metuit pressos veniat nè livor in artus:

Et modo blanditias adhibet, modo grata puellis

Munera fert illi conchas teretisque lapillos,

Et parvas volucres, & flores mille colorum,

Liliæ

Liliaque pictasque pilas, & ab arbore lapsas
 Heliadum lacrymas. ornat quæque vestibis artus:
 Dat digitis gemmas, dat longa monilia collo:
 Aure leves baccae, redimicula pectore pendent.
 Cuncta decent: nec nuda minus formosa videtur,
 Collocat hanc stratis concha Sidonide tinctis,
 Appellatque tori sociam: acclinatque colla
 Mollibus in plumis, tanquam sentura reponit.
 Festa dies Veneri, tota celeberrima Cyprio
 Venerat: & pandis inductæ cornibus aurum
 Conciderant istæ niveâ cervice juvencæ,
 Thuræque fumabant: cum munere functus ad aras
 Constitit: & timide, si Dii dare cuncta potestis,
 Sit conjux opto, non ausus, eburnea virgo,
 Dicere Pygmalion, similis mea, dixit, eburnæ.
 Sentit, ut ipsa suis aderat Venus aurea festis,
 Vota quid illa velint: & amici numinis omen
 Flamma ter accensa est, apicemque per aëra duxit.
 Ut rediit, simulacra suæ petit ille puellæ:
 Incumbensque toro dedit oscula: visa tepere est.
 Admovet os iterum, manibus quoque pectora tentat:
 Tentatum mollescit ebur, politoque rigore
 Subsidit digitis, ceditque; ut Hymettia sole
 Cera remollescit, tractatque pollice multas.
 Flectitur in facies, ipsoque fit utilis usu.
 Dum stupet, & timide gaudet, fallique veretur,
 Rursus amans, rursusque manu sua vota retractat.
 Corpus erat: salient tentatæ pollice venæ,
 Tum verò Paphius plenissima concipit heros
 Verba, quibus Veneri grates agat, oraque tandem
 Ore suo non falsa premit, dataque oscula virgo
 Sensit, & erubuit: timidumque ad limina lumen
 Attohens, pariter cum cælo vidit amantem.
 Conjugio, quod fecit, adest Dea: jamque coactis
 Cornibus in plenum novies lunaribus orbem,
 Illa Paphon genuit, de quo tenet insula nomen.
 IX. Editus hac ille est, qui, si sine prole fuisset,
 Inter felices Cinyras potuisset haberi.
 Dira canam: procul hinc natæ, procul este parentes:

Aut, mea si vestræ mulcebunt carmina mentes,
 Desit in hac mihi parte fides, nec credite factum.
 Vel, si credetis, facti quoque credite poenam:
 Si tamen admissum finit hoc natura videri,
 Gentibus Ismariis, & nostro gratulor orbi;
 Gratulor huic terræ, quod abest regionibus illis,
 Quæ tantum genuere nefas: Sit dives amomo,
 Cinnamæque, costumque suam, Sudatæque ligno
 Thura ferat, florésque alios Panchaia tellus;
 Dum ferat & Myrrham: tanti nova non fuit arbor.
 Ipse negat nocuisse tibi sua tela Cupido,
 Myrrha, facèsque suas à crimine vindicat isto.
 Stipite te Ægyio, tumidisque adflavit Echidnis
 E tribus una soror. Scelus est odisse parentem:
 Hic amor est odio majus scelus: undiq; lecti
 Te cupiunt proceres: totòque Oriente juvenus
 Ad thalami certamen adest: ex omnibus unum
 Elige, Myrrha, tibi: dum ne sit in omnibus unus.
 Illa quidem sentit, sedòque repugnat amor:
 Et secum, Quo mente feror? quid molior, inquit?
 Dii precor, & pietas, sacratæque jura parentum,
 Hoc prohibete nefas, scelerique resistite tanto:
 Si tamen hoc scelus est: sed enim damnare negatur
 Hanc venerem pietas: coeuntque animalia nullo
 Cætera dilecti: nec habetur turpe juvencæ
 Ferre patrem tergo: sit equo sua filia conjux:
 Quasque creavit init pecudes caper: ipsaque cujus
 Semine concepta est, ex illo concipit ales:
 Felices quibus ista licent! humana malignas
 Cura dedit leges: & quod natura remittit,
 Invida jura negant: gentes tamen esse feruntur,
 In quibus & nato genitrix, & nata parenti
 Jungitur, & pietas geminato crescit amore.
 Me miseram, quod non nasci mihi contigit illic;
 Fortunæque loci lædor! Quid in ista revolvor?
 Spes interdictæ discedite: dignus amari
 Ille, sed ut pater, est: ergo si filia magni
 Non essem Cinyræ, Cinyræ concumbere possem.
 Nunc quia tam meus est, non est meus: ipsaq; damno

Est mihi proximitas : aliena potentior essem.
Ire libet procul hinc, patriosque relinquere siner,
Dum scelus effugiam : retinet malus error amantem;
Ut præsens spectem Cinyram, tangámque, loquámque,
Osculáque admoveam, si nil conceditur ultra.
Ultra autem sperare aliquid potes, impia virgo?
Nec quot confundas & jura & nomina, sentis?
Túne eris & matris pellex, & adultera patris?
Túne soror nati! genitrixque vocabere fratris?
Nec metues atro crinitas angue sorores:
Quas facibus sævis oculos atque ora patentem
Noxia corda vident? at tu dum corpore non es
Passa nefas, animo nè concipe: nève potentis
Concubitu vetito naturæ pollue fœdus.
Velle puta : res ipsa vetat : pius ille, memórque
Juris : & ô, vellem similis furor esset in illo!
Dixerat : at Cinyras, quem copia digna procorum,
Quid faciat, dubitare facit : scitatur ab ipsa
Nominibus dictis, cujus velit esse mariti.
Illa filet primo : patriisque in vultibus hærens
Æstuat, & tepido suffundit lumina rore.
Virginei Cinyras hæc credens esse timoris,
Flere vetat, siccatque genas, atque oscula jungit.
Myrrha datis nimium gaudet : consultáque qualem
Optet habere virum ; Similem tibi dixit : at ille
Non intellectam vocem collaudat : & , esto
Tam pia semper, ait. Pietatis nomine dicto,
Demisit vultus, sceleris sibi conscia virgo.
Noctis erat medium, curásque & pectora somnus
Solverat : at virgo Cinyreia pervigil igni
Carpitur indomito ; furiosaque vota retractat.
Et modò desperat : modò vult tentare : pudétque
Et cupit : & quod agat, non invenit : utque securi
Saucia trabs ingens, ubi plaga novissima restat,
Quo cadat in dubio est; omnique à parte timetur :
Sic animus vario labefactus vulnere nutat
Huc levis atque illuc ; momentáque sumit utroque.
Nec modus, aut requies, nisi mors, reperitur amoris.
Mors placet, erigitur laqueoque ignectere fauces

Destinatus & zonâ summo de poste revincta,
 Care vale Cinyra, causamque intellige mortis,
 Dixit; & aptabat pallenti vincula collo:
 Murmura verborum fidas nutricis ad aures
 Pervenisse ferunt limen servantis alumnae.
 Surgit anus, referâtque fores; mortisque paratâ
 Instrumenta videns, spatium conclamat eodem;
 Seque ferit, scinditque sinus, ereptâque collo
 Vincula dilaniat: tum denique flere vacavit,
 Tum dare complexus, laqueique requirere causam.
 Muta silet virgo, terrâque immota tuetur,
 Et deprensa dolet tardæ conamina mortis.
 Instat anus, canosque suos, & inania nudans
 Ubra, per curas, alimentâque prima precatur,
 Ut sibi committat quicquid dolet: illa rogantem
 Averfata gemit: certa est exquirere nutrix:
 Nec solam spondere fidem. Dic, inquit, opemque
 Me sine ferre tibi: non est mihi pigra senectus.
 Seu furor est; habeo quæ carmine sanet, & herbis;
 Sive aliquis nocuit, magico lustrare ritu:
 Sive est ira Deum, sacris placabilis ira.
 Quid rear ulterius? certè fortuna, domusque
 Solpes & in cursu est: vivunt genitrixque patérque.
 Myrrha, patre audito, suspiria duxit ab imo
 Pectore: nec nutrix etiamnum concipit ullum
 Mente nefas: aliquemque tamen præsentit amorem:
 Propositiue tenax, quodcumque sit, orat, ut ipsi
 Indicet: & gremio lacrymantem tollit anili.
 Atque ita complectens infirmis colla lacertis,
 Sensimus (inquit) amas: & in hoc mea (pone timorem)
 Sedulitas erit apta tibi, nec sentiet unquam
 Hoc pater: exiluit gremio furibunda, torumque
 Ore premens, discede, precor, miserôque pudori
 Parce, ait: instanti, discede, aut define, dixit,
 Querere quid doleam; scelus est, quod scire laboras.
 Horret anus, tremulâque manus annisque merûque
 Tendit, & ante pedes supplex procumbit alumnae,
 Et modò blanditur, modò, si non conscia fiat,
 Terret, & indicium laquei, cœptæque minatur

Mortis:

Mortis: & officium commissio spondet amori.
 Extulit illa caput, lacrymisque implevit obortis
 Pectora nutricis, conataque sæpe fateri,
 Sæpe tenet vocem, pudibundaque vestibis ora
 Texit, & ô, dixit, felicem conjuge matrem!
 Hastenus, & gemuit: gelidos nutricis in artus,
 Ossaque (sensit enim) penetrat tremor, albâque toto
 Vertice canities rigidis stetit hirta capillis.
 Multaque ut excuteret diros, si posset, amores,
 Addidit: at virgo scit se non falsa moneri;
 Certa mori tamen est, si non potiatur amato.
 Vive, ait hæc; potiùs tuo; non ausa parente
 Dicere, conticuit: promissaque numine firmat.
 Festa piæ Cereris celebrabant annua matres
 Illa, quibus niveâ velatæ corpora veste
 Primitias frugum dant spicæ farta suarum;
 Përque novem noctes Venerem, tactûsque viriles
 In vetitis numerant: turbâ Cenchræis in illâ
 Regis adest conjux, arcanaque sacra frequentat.
 Ergo legirima vacuus dum conjuge lectus,
 Nacta gravem vino Cinyram malè sedula nutrix,
 Nomine mentito veros exponit amores,
 Et faciem laudat; quæsitis virginis annis,
 Par, ait, est Myrrhæ: quam postquam adducere jussa est,
 Utque domum rediit; Gaude mea, dixit, alumna;
 Vicimus. Infelix non toto corpore sentit
 Læritiam virgo, prælagaque pectora mœrent;
 Sed tamen & gaudet; tanta est discordia mentis.
 Tempus erat, quo cuncta silent: intèrque Triones
 Flexerat obliquo plaustrum temone Bootes:
 Ad facinus venit illa suum. fugit aurea cœlo
 Luna, regunt nigræ latitantia sidera nubes;
 Nox caret igne suo: primos regis, Icare, vultus,
 Erigonéque pio sacrata parentis amore.
 Ter pedis offensi signo est revocata: ter omen
 Funereus bubo lethali carmine fecit.
 It tamen: & tenebræ minuunt, nòxque atrapudorem,
 Nutricisque manum lævâ tenet: altera motu
 Cæcum iter explorat. thalami jam limina tangit:
 Jamque

Jamque fores aperit : jam ducitur intus : at illi
 Poplite succiduo genua intremuere, fugitque
 Et color, & sanguis : animusque relinquit euntem :
 Quoque suo propior sceleri, magis horret, & ausi
 Pœnitet ; & vellet non cognita posse reverti.
 Cunctantem longæva manu deducit, & alto
 Admotam lecto cum traderet, accipe, dixit,
 Ista tua est, Cinyra : devotaque corpora junxit.
 Accipit obsceno genitor sua viscera lecto :
 Virgineoque metus levat, hortaturque timentem.
 Forsitan ætatis quoque nomine, Filia, dicat :
 Dicat & illa, Pater : sceleri ne nomina delint.
 Plena patris thalamis excedit : & impia diro
 Semina fert utero, conceptaque crimina portat.

Postera nox facinus geminat; nec finis in illa est:
 Cum tandem Cinyras avidus cognoscere amantem
 Post tot concubitus, illato lumine vidit
 Et scelus, & natam : verbisque dolore retentis,
 Pendenti nitidum vaginâ deripit ensen.
 Myrrha fugit : tenebris & cæcæ munere noctis
 Intercepta neci : latosque vagata per agros,
 Palmiferos Arabas, Panchæaque rura relinquit :
 Përque novem erravit redeuntis cornua Lunæ,
 Cum tandem terrâ requievit fessa Sabæâ.
 Vixque uteri portabat onus : tum nescia voti,
 Atque inter mortisque metus, & tædia vitæ,
 Est tales complexa preces : O siqua patetis
 Numina confessis; merui, nec triste recuso
 Supplicium : sed nè violem vivosque superstes,
 Mortuæque extinctos, ambobus pellite regnis;
 Mutatæque mihi vitamque, necemque negate,
 Numen confessis aliquod patet : ultima certè
 Vota suos habuere deos : nam ciura loquentis
 Terra supervenit : ruptisque obliqua per ungues
 Porrigitur radix longi firmamina trunci;
 Ossaque robur agunt : mediæque manente medulla
 Sanguis it in succos : in magnos brachia ramos,
 In parvos digiti : duratur cortice pellis.
 Jamque gravem crescens uterum perstrinxerat arbor:
 Pectoraque

Pectorâque obruerat, collūmq; operire parabat.
 Non tulit illa moram: venientique obvia ligno
 Subfedit: merſitque ſuos in cortice vultus.
 Quæ quanquam amiſit vèteres cum corpore ſenſus:
 Flet tamen, & tepida manant ex arbore guttæ.
 Eſt honor & lacrymis: ſtillatâque cortice Myrrha
 Nomen herile tenet, nullique tacèbitur ævo.

X. At malè conceptus ſub robore creverat infans:
 Quærebâtque viam, qua ſe, genitrice relictâ,
 Exereret. Media gravidus tumet arbore venter.
 Tendit onus matrem: nec habent ſua verba dolores,
 Nec Lucina poteſt parientis voce vocari.
 Nitenti tamen eſt ſimilis: curvatâque crebros
 Dat gemitus arbor: lacrymiſque cadentibus humet.
 Conſtitit ad ramos mitis Lucina dolentes:
 Admovitque manus, & verba puerpera dixit.
 Arbor agit rimas: & fiſſa cortice vivum
 Reddit onus, vagitque puer: quem mollibus herbis
 Naiðes impoſitum lacrymis unxere parentis.
 Laudaret faciem livor quoque: qualia namque
 Corpora nudorum tabula pinguntur Amorum,
 Talis erat. Sed ne faciat diſcrimina cultus,
 Aut huic adde leves, aut illis demò pharetras.
 Labitur occulte, fallitque volatilis ætas:
 Et nihil eſt annis velocius: ille ſorore
 Natus avôque ſuo, qui conditus arbore nuper,
 Nuper erat genitus, modò formoſiſſimus infans,
 Jam juvenis, jam vir, jam ſe formoſior ipſo eſt:
 Jam placet & Veneri; matrisque ulciſcitur ignes.
 Namque pharetratus dum dat puer oſcula matri,
 Inſcius extanti diſtrinxit arundine pectus.
 Læſa manu natum dea reppulit: altius actum
 Vulnus erat ſpecie, primoque ſefellerat ipſam.
 Capta viri forma, non jam Cythereia curat
 Litora: non alto repetit Paphon æquore cinctam,
 Piſcoſamq; Cnidon, gravidâmve Amathunta metalli.
 Abſtinet & cælo, cælo præfertur Adonis.
 Hunc tenet, huic comes eſt, aſſuetâq; ſemper in umbra
 Indulgere ſibi, formâmque augere colendo;

Per juga, per silvas, Dumôlaque saxa vagatur,
 Nuda genu, vestem ritu succincta Dianæ:
 Hortaturque canes, tutæque animalia prædæ,
 Aut pronos lepores, aut celsum in cornua cervum,
 Aut agitat damas. A fortibus abstinet apris:
 Raptorésque lupos, armatósque unguibus urfos
 Vitat, & armenti saturatos cæde leones.
 Te quoque, ut hos timeas, si quid prædesse monendo
 Possset, Adoni, monet: fortisque fugacibus esto,
 Inquit: in audaces non est audacia tuta.
 Parce meo, juvenis, temerarius esse periclo:
 Neve feras, quibus arma dedit natura, laceffe:
 Stet mihi ne magno tuæ gloria. non movet ætas,
 Nec facies, nec quæ Venerem movêre, leones,
 Setigerósque fues, oculósque animólque ferarum.
 Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri:
 Impetus est fulvis & vasta leonibus ira:
 Invisumque mihi genus est. Quæ causa, rogan
 Dicam, ait, & veteris monstrum mirabere culpæ.
 Sed labor insolitus jam me lassavit: & ecce
 Opportuna sua blanditur populus umbra,
 Dátque torum cespes: libet hac requiescere tecum.
 Et requievit humo, pressitque & gramen, & ipsum;
 Inque sinu juvenis posita cervice renidens
 Sic ait: ac mediis interferit oscula verbis.

XI. Forsitan audieris aliquam certamine cursus
 Veloces superasse viros: non fabula rumor
 Ille fuit: superabat enim; nec dicere possis
 Laude pedum, formæne bono præstantior esset.
 Scitanti deus huic de conjuge, Conjuge, dixit,
 Nil opus est Atalanta tibi: fuge conjugis usum.
 Nec tamen effugies: téque ipsa viva carebis.
 Territa sorte dei per opacas innuba sylvas
 Vivit, & instantem turbam violenta procorum
 Conditione fugat: Nec sum potiunda, nisi, inquit,
 Victa prius cursu. Pedibus contendite mecum.
 Præmia veloci conjux thalamique dabuntur:
 Mors pretium tardis. ea lex certaminis esto.
 Illa quidem immitis, sed (tanta potentia formæ est)

Venit

Venit ad hanc legem temeraria turba procorum.
 Sederat Hippomenes cursus spectator iniqui:
 Et, Petitur cuiquam per tanta pericula conjux?
 Dixerat: ac nimios juvenum damnarat amores.
 Ut faciem, & posito corpus velamine vidit,
 Quale meum, vel quale tuum, si femina fias,
 Obstupuit: tollensque manus, ignoscite, dixit,
 Quos modò culpavi: nondam mihi præmia nota,
 Quæ peteretis, erant. laudando concipit ignem:
 Et, né quis juvenum currat velocibus, optat,
 Invidiaque timet. Sed cur certaminis hujus
 Intentata mihi fortuna relinquitur? inquit.
 Audentes Deus ipse juvat. Dum talia secum
 Exigit Hippomenes, passu volat alite virgo.
 Quæ quanquam Scythicâ non secius ire sagitta
 Aonio visa est juveni; tamen ille decorem
 Miratur magis, & cursus facit ipse decorem.
 Aura refert oblata citis talaria plantis:
 Tergæque jactantur crines per eburnea, quæque
 Poplitibus suberant picto genualia limbo:
 Inque puellari corpus candore ruborem
 Traxerat: haud aliter, quàm cum super atria velum
 Candida purpureum similitas inficit umbras.
 Dum notat hæc hospes, decursa novissima meta est:
 Et regitur festa victrix Atalanta corona.
 Dant gemitum victi, penduntque ex fœdere pœnas.
 Non tamen eventu juvenum deterritus horum
 Constitit in medio: vultûque in virgine fixo,
 Quid facilem titulum superando quæris inertes?
 Mecum confer, ait. Seu me fortuna potentem
 Fecerit, à tanto non indignabere vinci:
 Namque mihi genitor Megareus, Oœchestius illi,
 Est Neptunus avus, pronepos ego regis aquarum:
 Nec virtus citra genus est: seu vincar, habebis
 Hippomene victo magnum & memorabile nomen.
 Talia dicentem molli Schœneia vultu
 Aspicit, & dubitat, superari, an vincere malit.
 Atque ita: Quis deus hunc formosis, inquit, iniquus
 Perdere vult? caræque jubet discrimine vitæ

Conjugium

Per juga, per silvas, Dumolæque saxa vagatur,
 Nuda genu, vestem ritu succincta Dianæ:
 Hortaturque canes, tutæque animalia prædæ,
 Aut pronos lepores, aut celsum in cornua cervum,
 Aut agitat damas. A fortibus abstinet apris:
 Raptorisque lupos, armatosque unguibus urfos
 Vitar, & armenti saturatos cæde leones.
 Te quoque, ut hos timeas, si quid prodesse monendo
 Possit, Adoni, monet: fortisque fugacibus esto,
 Inquit: in audaces non est audacia tuta.
 Parce meo, juvenis, temerarius esse periclo:
 Neve feras, quibus arma dedit natura, laceffe:
 Stet mihi ne magno tuæ gloria. non movet ætas,
 Nec facies, nec quæ Venerem movère, leones,
 Setigerosque suos, oculosque animosque ferarum.
 Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri:
 Impetus est fulvis & vasta leonibus ira:
 Invisumque mihi genus est. Quæ causa, rogan
 Dicam, ait, & veteris monstrum mirabere culpæ.
 Sed labor insolitus jam me lassavit: & ecce
 Opportuna sua blanditur populus umbra,
 Dâtque torum cespes: libet hac requiescere tecum.
 Et requievit humo, pressitque & gramen, & ipsum;
 Inque sinu juvenis posita cervice renidens
 Sic ait: ac mediis interferit oscula verbis.

XI. Forsitan audieris aliquam certamine cursus
 Veloces superasse viros: non fabula rumor
 Ille fuit: superabat enim; nec dicere possis
 Laude pedum, formæne bono præstantior esset.
 Scitanti deus huic de conjuge, Conjuge, dixit,
 Nil opus est Aralantatibi: fuge conjugis usum.
 Nec tamen effugies: téque ipsa viva carebis.
 Territa sorte dei per opacas innuba sylvas
 Vivit, & instantem turbam violenta procorum
 Conditione fugat: Nec sum potiunda, nisi, inquit,
 Vincta prius cursu. Pedibus contendite mecum.
 Præmia veloci conjux thalamique dabuntur:
 Mors pretium tardis. ea lex certaminis esto.
 Illa quidem immitis, sed (tanta potentia formæ est)
 Venit

Venit ad hanc legem temeraria turba procorum:
Sederat Hippomenes cursûs spectator iniqui:
Et, Peritur cuiquam per tanta pericula conjux?
Dixerat : ac nimios juvenum damnârat amôres.
Ut faciem, & posito corpus velamine vidit,
Quale meum, vel quale tuum, si fœmina fias,
Obstupuit : tollensque manus, ignoscite, dixit,
Quos modò culpavi : nondam mihi prœmia nota,
Quæ peteretis, erant. laudando concipit ignem :
Et, né quis juvenum currat velocibus, optat,
Invidiaque timet. Sed cur certaminis hujus
Intentata mihi fortuna relinquitur ? inquit.
Audentes Deus ipse jûvat. Dum talia secum
Exigit Hippomenes, passu volat alite virgo.
Quæ quanquam Scythicâ non seciûs ire sagitta
Aonio visa est juveni ; tamen ille decorem
Miratur magis, & cursus facit ipse decorem.
Aura refert oblata citis talaria plantis :
Tergâque jactantur crines per eburnea, quæque
Poplitibus suberant picto genualia limbo :
Inque puellari corpus candore ruborem
Traxerat : haud aliter, quàm cùm super atria velum
Candida purpureum similitas inficit umbras.
Dum notat hæc hospes, decursa novissima meta est :
Et regitur festa victrix Atalanta corona.
Dant gemitum victi, penduntque ex fœdere pœnas.
Non tamen eventu juvenum deterritis horum
Constitit in medio : vultûque in virgine fixo,
Quid facilem titulum superando quæris inertes ?
Mecum confer, ait. Seu me fortuna potentem
Fecerit, à tanto non indignabere vinci :
Namque mihi genitor Megareus, Oæchestius illi,
Est Neptunus avus, pronepos ego regis aquarum :
Nec virtus citra genus est : seu vincar, habebis
Hippomene victo magnum & memorabile nomen.
Talia dicentem molli Schœneia vultu
Aspicit, & dubitat, superari, an vincere malit.
Atque ita : Quis deus hunc formosis, inquit, iniquus
Perdere vult ? caræque jubet discrimine vitæ

Conjugium

Conjugium petere hoc ? non sum me iudice tanti :
 Nec formâ tangor, poteram tamen hac quoque tangi:
 Sed quodd adhuc puer est: non me movet ipse, sed ætas.
 Quid, quodd inest virtus, & mens interrita lethi?
 Quid, quodd ab æquorea nupatur origine quartus?
 Quid, quodd amat, tantique putat connubia nostra,
 Ut pereat, si me fors illi dura negarit ?
 Dum licet, hospes abi, thalamosque relinque cruentos.
 Conjugium crudele meum est. Tibi nubere nulla
 Nolet, & optari potes à sapiente puellâ.
 Cur tamen est mihi cura tui, tot jam ante peremptis?
 Viderit; intreat; quoniam tot cæde procorum
 Admonitus non est, agiturque in tædia vitæ.
 Occidet hic igitur, voluit quia vivere mecum ?
 Indignamque necem pretium patietur amoris ?
 Non erit invidiæ victoria nostra ferendæ.
 Sed non culpa mea est, utinam desistere velles;
 Aut quoniam es demens, utinam velocior esses.
 At quam virgineus puerili vultus in ore est !
 Ah miser Hippomene, nollem, tibi visa fuisset !
 Vivere dignus eras, quodd si felicior essem,
 Nec mihi conjugium fata importuna negarent,
 Unus eras, cum quo sociare cubilia possem.
 Dixerat: utque rudis, primoque cupidine tacta,
 Quid facit ignorans, amat, & non sentit amorem.
 Jam solitos poscunt cursus populûsque patérque :
 Cùm me sollicita proles Neptunia voce
 Invocat Hippomenes: Cythereia, comprecor, ausis
 Adsit, ait, nostris, & quos dedit, adjuvet ignes,
 Detulit aura preces ad me non invida blandas :
 Motique sum, fateor, nec opis mora longa dabatur.
 Isti ager, indigenæ Tamasesum nomine dicunt,
 Telluris Cypriæ pars optima: quem mihi præsci
 Sacravêre senes, templisque accedere dotem
 Hanc iussêre meis: medio nitet arbor in arvo
 Fulva comam, fulvo ramis crepitantibus auro.
 Hinc tria forte mea veniens decerpta ferebam
 Aurea poma manu; nullique videnda nisi ipsi.
 Hippomenon adii, docuique quis usus in illis.

Signa tubæ dederant ; cum carcere pronus uterque
 Emicat, & summam celeri pede libat arenam.
 Posse putes illos sicco freta radere passu,
 Et segetis canæ stantes percurrere aristas.
 Adjiciunt animos juveni clamorq̃ue favorq̃ue,
 Verbâq̃ue dicentum, Nunc, nunc incumbere tempus ;
 Hippomene, propera : Nunc viribus urere totis.
 Pelle moram, vincas : dubium Megareius heros
 Gaudeat, an virgo magis his Schœneia ductis.
 O quoties cū jam posset transire, morata est ;
 Spectatorſque diu vultus invita relinquit :
 Aridus ē laſſo veniebat anhelitus ore :
 Metâq̃ue erat longe : tum denique de tribus unum
 Fœtibus arboreis proles Neptunia miſit.
 Obſtupuit virgo, nitidique cupidine pomi
 Declinat curſus : aurūmq̃ue volubile tollit.
 Præterit Hippomenes, reſonant ſpectacula plauſu.
 Illa moram celeri ceſſatâq̃ue tempora curſu
 Corrigit : atque iterum juvenem poſt terga relinquit.
 Et ruſſus pomi jactu remorata ſecundi
 Conſequitur tranſitque virum. Pars ultima curſus
 Reſtabat ; nunc, inquit, ades dea muneris auctor ;
 Inque latus campi, quo tardius illa rediret,
 Jecit ab obliquo nitidum juveniliter aurum.
 An peteret virgo viſa eſt dubitare : coëgi
 Tollere, & adjeci ſublato pondera malo ;
 Impedique oneris pariter gravitate, morâq̃ue.
 Nêve meus ſermo curſu ſit tardior illo,
 Præterita eſt virgo : duxit ſua præmia victor.
 Dignâne cui grates ageret, cui thuris honorem
 Ferret, Adoni, fui ? nec grates immemor egit,
 Nec mihi thura dedit ; ſubitam converſor in iram :
 Contemnique dolens, nê ſim ſpernenda futuris,
 Exemplo caveo, mēque ipſam exhortor in ambos.
 Tempſa Deſum matrî, quæ quondam clarus Echion
 Fecerat ex voto nemoroſis abdita ſylvis,
 Tranſibant ; & iter longum requieſcere ſuaſit
 Illic concubitûs intempeſtiva Cupido
 Occupat Hippomenen, à numinis concita noſtro.

Luminis exigui fuerat prope templa recessus,
 Speluncæ similis, nativo pumice tectus,
 Religione sacer prisca; quod multa sacerdos
 Lignea contulerat veterum simulacra Deorum.
 Hunc init: & vetito reinerat sacraria probro.
 Sacra retosserunt oculos; turritæque mater,
 An Stygia fontes, dubitavit, mergeret unda.
 Pœna levis visa est, ergo modo lævia fulvæ
 Colla jubæ velant: digiti curvantur in ungues:
 Ex humeris armi fiunt: in pectora totum
 Pondusabit: summæ cauda verruntur arenæ,
 Iram vultus habet, pro verbis murmura reddunt:
 Pro thalamis celebrant silvas: aliisque timendi
 Dente premunt domito Cybeleia fræna Leones.
 Hos tu, care mihi, cùmque his genus omne ferarum,
 Quæ non terga fugæ, sed pugnæ pectora præbent,
 Effuge, nè virtus tua sit damnosa duobus. [Cygnis
 XII. XIII. Illa quidem monuit: junctisq; per aëra
 Carpit iter: sed stat monitis contraria virtus.
 Forte suem latebris vestigia certa securi
 Excivère canes, sylvisque exire parantem
 Fixerat obliquo juvenis Cinyreius ictu.
 Protinus excussit pando venabula rostro,
 Sanguine tincta suo: trepidumque & tuta petentem
 Trux aper insequitur: tortisque sub inguine dentes
 Abdidit, & fulva moribundum stravit arena.
 Vesta levi curru medias Cytherea per auras
 Cypronolorinis nondum pervenerat alis.
 Agnovit longè gemitum morientis; & albas
 Flexit aves illuc: utque æthere vidit ab alto
 Exanimem, inque suo jactantem sanguine corpus,
 Desiluit: pariterque sinus, pariterque capillos
 Rupit, & indignis percussit pectora palmis;
 Quæstaque cum fatis, At non tamen omnia vestri
 Juris erunt, dixit. luctus manimenta manebunt
 Semper, Adoni, mei: repetitæque mortis imago
 Annua plangoris peraget simulamina nostri:
 At cruor in florem mutabitur. An tibi quondam
 Fœmineos artus in olentes vertere menthas,

Persephone, licuit ? nobis Cinyreus heros
 Invidia mutatus erit ? sic fata, cruorem
 Nectare odorato Spargit : qui tactus ab illo
 Intumuit ; sic, ut pluvio perlucida celo
 Surgere bulla solet : nec plena longior hora
 Facta mora est, cum flos è sanguine concolor ortus.
 Qualem, quæ lento celant sub cortice granum,
 Punica ferre solent. Brevis est tamen usus in illo :
 Nàmque male hærentem, & nimia levitare caducum
 Excutiunt idem, qui præstant nomina, venti.

PUBLII OVIDII
 NASO NIS
 METAMORPHOSEON
 LIBER XI.

I. **C**Armine dum tali sylvas, animosque ferarum
 Threicius vates, & saxa sequentia ducit :
 Ecce nurtis Ciconum testæ lymphata ferinis
 Pectora velleribus, tumuli de vertice cernunt
 Orphea percussis sociantem carmina nervis.
 E quibus una, levem jactato crine per auram :
 En, ait, en hic est nostri contemptor ; & hastam
 Vatis Apollinei vocalia misit in ora.
 Quæ foliis præserta notam sine vulnere fecit.
 Alterius telum lapis est, qui missus in ipso
 Aëre, concentu victus vocisque lyraque est ;
 Ac veluti supplex pro tam furialibus ausis
 Ante pedes jacuit : sed enim temeraria crescunt
 Bella, modusque abiit, insanâque regnat Erinys.
 Cunctâque tela forent cantu mollita : sed ingens
 Clamor, & inflato Berecynthia tibia cornu,

Tympanaque plaususque, & Bacchei ululatus
 Obsrepuere sono citharæ: tum denique saxa
 Non exauditi rubuerunt sanguine Vatis.
 Ac primum attonitas etiamnum voce canentis
 Innumeras volucres, anguësque, agmënque ferarum,
 Mænades Orphei titulum rapuere theatri.
 Inde cruentatis vertuntur in Orphea dextris,
 Et coeunt, ut aves si quando luce vagantem
 Noctis avem cernunt: struclóque utrinque theatro,
 Ceu matutina cervus periturus arena
 Præda canum est, vatëmque petunt, & fronde virenti
 Conjiciunt thyrsos, non hæc in munera factos.
 Hæ glebas, illæ direptos arbore ramos,
 Pars torquent filices. Neu desint tela furori:
 Fortè boves pressio subigebant vomere terram:
 Nec procul hinc, multo fructum sudore parantes
 Dura lacertosi fodiebant arva coloni:
 Agmine qui viso fugiunt, operisque relinquunt
 Arma sui: vacuósque jacent dispersa per agros
 Sarculæque, rastrique graves, longique ligones.
 Quæ postquam rapuere feræ, cornuque minaci
 Divellere boves: ad vatis fata recurrunt,
 Tendentemque manus, atque illo tempore primum
 Irrita dicentem, nec quicquam voce moventem
 Sacrilegæ perimunt: pèrque os (proh Jupiter!) illud
 Auditum saxi, intellectumque ferarum
 Sensibus, in ventos anima exhalata recessit.

Te mœstæ volucres, Orpheu, te turba ferarum,
 Te rigidi filices: tua carmina sæpe secutæ
 Fleverunt sylvæ: politis Te frondibus arbos
 Tonsa comam, luxit, lacrimis quoque flumina dicunt
 Increvisse suis: obscuraque carbasa pullo
 Naides, & Dryades, passosque habuere capillos.
 Membra jacent diversa locis: caput, Hebre, lyrâmque
 Excipis: & (mirum) medio dum labitur amne,
 Flebile nescio quid queritur lyra, flebile lingua
 Murmurat exanimis: respondent flebile ripæ.
 Jamque mare in vectæ flumen populare relinquunt;
 Et Methymnææ potiuntur litore Lesbi.

Hic ferus expositus peregrinis anguis arenis
 Os petit: & sparfos stillanti rore capillos.
 Tandem, Phœbus adest, morsusque inferre parantem
 Arcer, & in lapidem rictus serpentis apertos
 Congelat: & patulos (ut erant) indurat hiatus.
 Umbra subit terras, & quæ loca viderat ante
 Cuncta recognoscit: quærénsque per arva piorum
 Invenit Eurydicen, cupidissque amplectitur ulnis.
 Hic modo conjunctis spatiantur passibus ambo:
 Nunc præcedentem sequitur, nunc prævius anteit;
 Eurydicenque suam jam tuto respicit Orpheus.

II. Non impune tamen scelus hoc sinit esse Lyæus;
 Amissoque dolens sacrorum vate suorum,
 Protinus in sylvis matres Edonidas omnes,
 Quæ fecere nefas, torta radice ligavit.
 Quippe pedum digitos, in quantum quæque secuta est,
 Traxit, & in solidam detrusit acumine terram.
 Utque suum laqueis, quos callidus abdidit auceps,
 Crus ubi commisit volucris, sensitque teneri,
 Plangitur, ac trepidans astringit vincula motu:
 Sic, ut quæque solo defixa cohæserat harum,
 Externata fugam frustra tentabat, at illam
 Lenta tener radix, exultantemque coercet.
 Dumque ubi sunt digiti, dum pes ubi quærît, & ungues,
 Aspicit in teretes lignum succedere furas.
 Et conata femur morienti plangere dextra,
 Robora percussit, pectus quoque robora sunt:
 Robora sunt humeri: porrectaque brachia veros
 Esse putes ramos: & non fallare putando. (agros,

III. Nec satis hoc Baccho est: ipsos quoque deserit
 Cùmque choro meliore, sui vineta Timoli,
 Pactolónque petit: quamvis non aureus illo
 Tempore, nec charis erat invidiosus arenis.
 Hunc assueta cohors Satýri, Bacchæque frequentant:
 At Silentis abest: titubantem annique meroque,
 Ruricolæ cephære Phryges: victumque coronis
 Ad regem traxere Midam: cui Thracius Orpheus
 Orgia tradiderat: cùm Cecropio Eumolpo.
 Qui simul agnovit socium comitemque sacrorum,

Hospitis adventu festum genialiter egit,
 Per bis quinque dies, & junctas ordine noctes,
 Et jam stellarum sublime coegerat agmen
 Lucifer undecimus, Lydos cum lætus in agros
 Rex venit, & juveni Silenum reddit alumno:
 Huic Deus optandi gratum, sed inutile, fecit
 Muneris arbitrium, gaudens altore recepto.
 Ille malè usus donis ait: Effice, quicquid
 Corpore contigero, fulvum vertatur in aurum.
 Annuit optatis: nocituraque munera solvit
 Liber, & indoluit, quòd non meliora petisset:
 Lætus abit: gaudetque malo Bercynthius heros,
 Pollicitamque fidem tangendo singula tentat.
 Vixque sibi credens, non alta fronde virentem
 Illice detraxit virgam, virga aurea facta est.
 Tollit humo saxum: saxum quoque palluit auro.
 Contigit & glebam: contactu gleba potenti
 Massa fit: arentes Cereris decerpfit aristas;
 Aurea messis erat: demptum tenet arbore pomum:
 Hesperidas donasse putes: si postibus altis
 Admovit digitos, postes radiare videntur.
 Ille etiam liquidis palmas ubi laverat undis,
 Unda fluens palmis Danaën eludere posset.
 Vix spes ipse suas animo capit, aurea fingens
 Omnia: gaudenti mentas posuere ministri
 Extructas dapibus, nec tostæ frugis egentes:
 Tum verò, sive ille suâ Cerealia dextrâ
 Munera contigerat. Cerealia dona rigeabant;
 Sive dapes avido convellere dente parabat;
 Lamina fulva dapes admoto dente nitebat.
 Misceverat puris auctorem muneris undis,
 Fusile per rictus aurum fluitare videres.
 Attonitus novitate mali, divèsque miserque,
 Effugere optat opes, &, quæ modò voverat, odit.
 Copia nulla tamen relevat: sitis arida guttur
 Urit, & invisus meritis torquetur ab auro.
 Ad cælumque manus, & splendida brachia tollens,
 Da veniam, Lenæ pater, peccavimus, inquit:
 Sed miserere, precor, speciosoque eripe damno.

Mite Desum numen Bacchus peccasse fatentem
 Restituit, pactamque fidem data munera solvit.
 Neve male optato maneat circumlitus auro,
 Vade, ait, ad magnis vicinum Sardibus amnem,
 Perque jugum montis labentibus obvius undis
 Carpe viam, donec venias ad fluminis ortus,
 Spumiferoque tuum fonti, qua plurimus exit,
 Subde caput, corpusque simul, simul elue crimen.
 Rex iussæ succedit aquæ: vis aurea tinxit
 Flumen, & humano de corpore cessit in amnem.
 Nunc quoque jam veteris percepto semine venæ
 Arva rigent, auro madidis pallentia glebis.

IV. Ille perosus opes, sylvas & rura colebat,
 Panæque montanis habitantem semper in antris.
 Pingue sed ingenium mansit: nocituræque ut antè
 Rursus erant domino solidæ præcordia mentis.
 Nam freta prospiciens late riget arduus alto
 Tmolus in adscensu; clivòque extensus utroque
 Sardibus hinc, illinc parvis finitur Hypæpis.
 Pan ibi dum teneris jactat sua carmina Nymphis,
 Et leve cerata modulatur arundine carmen,
 Ausus Apollineos præ se contemnere cantus.
 Judice sub Tmololo certamen venit ad impar.
 Monte suo senior judex confedit, & aures
 Liberat arboribus: Quercu coma cærulea tantum
 Cingitur, & pendent circum cava tempora glandes.
 Isque deum pecoris spectans, In judice, dixit,
 Nulla mora est. Calamis agrestibus insonat ille:
 Barbaricòque Midan (aderat nam forte canenti)
 Carmine delinit: post hunc sacer ora retorisit
 Tmolus ad os Phœbi: vultum sua sylva secuta est.
 Ille caput flavum lauro Parnasside vinctus,
 Verrit humum Tyrio saturata murice palla:
 Instruatamque fidem gemmis, & dentibus Indis
 Sustinet à læva: tenuit manus altera plectrum.
 Artificis status ipse fuit. Tum stamina docto
 Pollice sollicitat: quorum dulcedine captus
 Pana jubet Tmolus citharæ submittere cannas,
 Judicium, factique placet sententia montis

Omnibus. Arguitur tamen atque iniusta vocatur
 Unius sermone Midæ: Nec Delius aures
 Humanam solidas patitur retinere figuram:
 Sed trahit in spatium, villisque albescentibus implet;
 Instabilisque imo facit, & dat posse moveri.
 Cætera sunt hominis, partem damnatur in unam,
 Induiturque aures lentè gradientis aselli.

V. Ille quidem celat, turpique onerata pudore
 Tempora purpureis tentat velare tiaris.
 Sed solitus longus ferro refecare capillos
 Viderat hoc famulus: qui cum nec prodere visum
 Dedecus auderet, cupiens efferre sub auras,
 Nec posset reticere tamen: secedit humumque
 Effodit: & domini quales aspexerit aures,
 Voce refert parva, terræque immurmurat haustæ:
 Indiciūque suæ vo- is tellure regesta
 Obruit, & scrobibus tacitus discedit opertis.
 Creber arundinibus tremulis ibi surgere lucus
 Cœpit: & ut primum pleno maturuit anno,
 Prodidit agricolam; leni nam motus ab Austro
 Obruta verba refert: dominique coarguit aures.

VI. Ulus abijt, Timolo, liquidūmq; per æra vestus
 Angustum citra pontum Nephelæidos Helles
 Laomedonteis Latioꝝ astitit arvis.
 Dexteræ Sigæi, Rhœtæi leva profundi
 Ara Panomphæo vetus est sacrata Tonanti:
 Inde novæ primum moliri mœnia Trojæ
 Laomedonta vidit: susceptaque magna labore
 Crescere difficili, nec opes exposcere parvas.
 Cumque tridentigero tumidi genitore profundi
 Mortalem induitur formam, Phrygioque tyranno
 Edificant muros, pacto pro mœnibus auro.
 Stabat opus: pretium rex inficiatur: & addit
 Perfidie cumulum, falsis perjuria verbis,
 Non impune feres, rector maris inquit, & omnes
 Inclinauit aquis ad avaræ litora Trojæ;
 Inque freti formam terras convertit, opesque
 Abstulit agricolis, & fluctibus obruit arva.
 Pœna neque hæc satis est: regis quoque filia monstra

Poscitur æquoreo: quam dura ad saxa revinctam
 Vindicat Alcides, promissaque munera dictos
 Poscit equos, tantique operis mercede negata,
 Bis perjura capit superatæ mœnia Trojæ,
 Nec pars Militiæ Telamon sine honore recessit;
 Hesionêque data potitur; nam conjuge Peleus
 Clarus erat diva: nec avi magis ille superbit
 Nomine, quàm socreri, siquidem Jovis esse nepoti
 Contigit haud uni, conjux dea contigit uni. (undæ :

VII. Námquesenex Thetidi Proteus, Dea, dixerat,
 Concipe, mater eris juveni, qui fortibus actis
 Asta patris vincet, majorque vocabitur illo.
 Ergo, ne quicquam mundus Jove majus haberet,
 Quamvis haud tepidos sub pectore senferat ignes
 Jupiter, æquoræ Thetidis connubia vitat:
 In luâque Æaciden succedere vota nepotem
 Jussit, & amplexus in virginis ire marinæ.

Est sinus Hæmonia, curvos falcatus in arcus:
 Brachia procurrunt: ubi si foret altior unda,
 Portus erat, summis inductum est æquor arenis:
 Litus habet solidum, quod nec vestigia servet,
 Nec remoretur iter, nec opertum pendeat alga.
 Myrtea sylva subest bicoloribus oblita baccis,
 Et specus in medio, natura factus, an arte,
 Ambiguum, magis arte tamen: quò sæpe venire
 Frænato Delphine sedens, Theti, nuda solebas.
 Illic te Peleus, ut somno vincta jacebas,
 Occupat, & quoniam precibus tentata repugnas,
 Vim parat, innectens ambobus colla lacertis.
 Quod nisi venisses variatis sæpe figuris
 Ad solitas artes, auso foret ille potitus.
 Sed modò tu volucris, volucrem tamen ille tenebat.
 Nunc gravis arbor eras hærebat in arbore Peleus.
 Tertia forma fuit maculosæ tigridis, illa
 Territus Æacides à corpore brachia solvit.
 Inde deos pelagi vino super æquora fuso,
 Et pecoris fibris, & fumo thuris adorat:
 Donec Carpathius medio de gurgite vates,
 Æacide, dixit, thalamis potiêre petitis.

Tu modò, cum gelido sopita quiescit in antro,
 Ignaram laqueis vincloque innecte tenaci:
 Nec te decipiat centum mentita figuras;
 Sed preme quicquid erit, dum, quod fuit antè, reformet.
 Dixerat hæc Proteus, & condidit æquore vultum,
 Admisitque suos in verba novissima fluctus.
 Pronus erat Titan, inclinatóque tenebat
 Hesperium remone fretum, cum pulchra relicto
 Nereis ingreditur consueta cubilia ponto.
 Vix bene virgineos Peleus invaserat artus:
 Illa novat formas, donec sua membra teneri
 Sentit & in partes diversas brachia tendi.
 Tum demum ingemuit: neque, ait, sine numine vincis,
 Exhibita estque Thetis: Confessam amplectitur heros,
 Et potitur votis, ingentique implet Achille.

VIII. Felix & nato, felix & conjuge Peleus,
 Et cui, si demas jugulati crimina Phoci,
 Omnia contigerant, Fraternali sanguine fontem
 Expulsumque domo patria Trachinia tellus
 Accipit: hic regnum sine vi, sine cæde tenebat
 Lucifero genitore satus, patriúmque nitorem
 Ore ferens Ceyx: illo qui tempore mæstus,
 Dissimilisque sui, fratrem lugebat adeptum.
 Quò postquam Æacides fessus curaque viæque,
 Venit, & intravit paucis comitantibus urbem;
 Quosque greges pecorum, quæ secum armenta trahebat,
 Haud procul à muris sub opaca valle reliquit:
 Copia cum facta est adeundi prima tyranni,
 Velamenta manu prætendens supplice, qui sit,
 Quoque satus, memorat: tantum sua crimina celat,
 Mentiúsque fugæ causam: petit urbe vel agro
 Se juvet, hunc contra placido Trachinius ore
 Talibus alloquitur: Mediæ quoque commoda plebi
 Nostri patent, Peleu, nec inhospita regna tenemus.
 Adjicis huic animo momenta potentia, clarum
 Nomen, avúmque Jovem: nec tempora perde precando:
 Quod petis omne feres: tuæque hæc pro parte video
 Qualiacunque vides: utinam meliora videres!
 Et flebat: moveat quæ tantos causa dolores,

Peleusque comitésque rogant: quibus ille profatur;
 Forſitan hanc volucrem, rapto quæ vivit, & omnes
 Terret aves, ſemper pennas habuiſſe putetis.
 Vir fuit: & tanta eſt animi conſtantia, quantum
 Acer erat, bellóque ferox, ad vîmque paratus,
 Nomine Dædalion, illo genitore creatus,
 Qui vocat Auroram, cælóque noviffimus exit.
 Culta mihi pax eſt: pacis mihi cura tenendæ,
 Conjugiique fuit: fratri fera bella placebant.
 Illius virtus reges gentesque ſubegit:
 Quæ nunc Thisbæas agitant mutata columbas.
 Nata erat huic Chione, quæ dotatiſſima forma
 Mille procis placuit, bis ſeptem nubilis annis.
 Forte revertentes Phœbus, Maſâque creatus,
 Ille ſuis Delphis, hic vertice Cyllenæo,
 Videre hanc pariter, pariter traxere calorem.
 Spem Veneris differt in tempora noctis Apollo.
 Non tulit ille moras, virgâque movente ſoporem
 Virginis oſtangit: tactu jacet illa potenti,
 Vîmque Dei patitur. Nox cælum ſparſerat aſtris:
 Phœbus anum ſimulat, præceptaque gaudia ſumit.
 Ut ſua maturus complevit tempora venter;
 Alipedis de ſtirpe Dei verſuta propago
 Naſcitur Auolicus, furtum ingenioſus ad omne
 Qui facere aſſuerat, patriæ non degener artis,
 Candida de nigris, & de candentibus atra,
 Naſcitur è Phœbo (namque eſt enixa gemellos)
 Carmine vocali clarus citharâque Philammon,
 Quid peperiffe duos, & diis placuiſſe duobus,
 Et forti genitore, & progenitore Tonante
 Eſſe ſatam prodeſt? an obelt quoque gloria multis?
 Obſuit huic cererè, quæ ſe præferre Dianæ
 Suſtinuit, faciémque Deæ culpavit, at illi
 Ira ferox mota eſt, factiſque placebimus, inquit.
 Nec mora, curvavit cornu: nervóque ſagittam
 Impulit: & meritam trajecit arundine linguam.
 Lingua tacet: nec vox, tentatâque verba ſequuntur:
 Conantemque loqui cum ſanguine vita reliquit.
 Quem (mifera ô pietas) ego tunc, patrôque dolorem
 Cord.

Corde tuli, fratrique pio solatia dixi !
 Quæ pater haud aliter, quam cautes murmura Ponti
 Accipit, & natam delamentatur ademptam.
 Ut verò ardentem vidit, quater impetus illi
 In medios fuit ire rogos : quater inde repulsus,
 Concita membra fugæ mandat : similisque juvenco
 Spicula crabronum pressa cervice gerenti,
 Quâ via nulla ruit : jam tum mihi currere visus
 Plus homine est, alâsque pedes sumpsisse putares,
 Effugit ergo omnes, veloxque cupidine leti
 Vertice Parnassi potitur : miseratus Apollo,
 Cum se Dædalion saxo misisset ab alto,
 Fecit avem, & subitis pendentem sustulit alis :
 Orâque adunca dedit, curvos dedit unguibus hamos,
 Virtutem antiquam, majores corpore vires.
 Et nunc accipiter, nulli satis æquus, in omnes
 Sævitur aves, aliisque dolens sit causa dolendi.

IX. Quæ dum Lucifero genitus miracula narrat
 De consorte suo, cursu festinus anhelò,
 Advolat armenti custos Phocæus Anetor.
 Heu Peleu, Peleu, magnæ tibi nuncius adsum
 Cladis, ait. Quodcunque ferat, jubet edere Peleus.
 Pendet & ipse metu trepidat Trachinius Heros.
 Ille refert, Fessos ad litora curva juvencos
 Appuleram medio cum Sol altissimus orbe
 Tantum respiceret, quantum superesse videret :
 Parsque boum fulvis genæ inclinârat arenis,
 Latarumque jacens campos spectabat aquarum ;
 Pars gradibus tardis illuc errabat, & illuc :
 Nant alii, celsoque extant super æquora collo.
 Tempia mari subsunt, nec marmore clara, nec auro,
 Sed trabibus densis, lucòque umbrosa vetusto ;
 Nereïdes, Nereûsque tenent : hos navita templi
 Edidit esse deos, dum retia litore siccat.
 Juncta palus est huic densis obsesta salictis,
 Quam restagnantis fecit maris unda paludem.
 Inde fragore gravi strepitus loca proxima terret,
 Bellua vasta, lupus, sylvisque palustribus exit
 Oblitus & spumis, & spisso sanguine rictus.

Fulmineos, rubra suffusus lumina flamma.
Qui quanquam sævis pariter rabieque famæque,
Acrior est rabie : neque enim jejunia curat
Cæde bolum, diramque famem satiare, sed omne
Vulnerat armentum, sternitque hostiliter omnes.
Pars quoque de nobis funesto saucia morsu,
Dum defensamus, leto est data : sanguine litus,
Undaque prima rubent, demugitæque paludes.
Sed mora damnosa est, nec res dubitare remittit.
Dum superest aliquid, cuncti coëamus ad arma :
Arma capeßamus, conjunctaque tela feramus.
Dixerat agrestis ; nec Pelea damna movebant,
Sed memor admissi, Nereïda colligit orbam
Damna sui inferias extincto muttere Phoco.
Induere arma viros, violentaque sumere tela
Rex jubet Oetæus, cum queis simul ipse parabat
Ire : sed Halcyone conjux excita tumultu
Proflit, & nondum toros ornata capillos,
Disjicit hos ipsos, colloque infusa mariti,
Mittat ut auxilium sine se, verbisque precatur
Et lacrymis, animasque duas ut servet in una.
Æacides illi : pulchros, Regina, piósque
Pone metus : plena est promissi gratia vestri.
Non placet arma mihi contra nova monstra moveri :
Numen adorandum pelagi est. Erat ardua turris ;
Arce focus summa, fessis loca grata carinis.
Ascendunt illuc, stratosque in litore tauros
Cum gemitu aspiciunt, vultatoremque cruento
Ore ferum, longos infectum sanguine villos.
Inde manus tendens in aperti litora ponti,
Cæruleam Peleus Psamathen, ut finiat iram,
Orat, opemque ferat ; nec vocibus illa rogantis
Flectitur Æacida. Thetis hanc pro conjuge supplex
Accepit veniam : sed enim irrevocatus ab acri
Cæde, Lupus perstat dulcedine sanguinis asper :
Donec inhærentem laceræ cervice juvencæ
Marmore mutavit corpus, præterque colorem.
Omnia levavit : lapidis color indicat illum
Jam non esse lupum : jam non debere timeri.

Nec tamen hac profugum consistere Peleæ terra
Fata sinunt : Magnetæ adit vāgus exul, & illic
Sumit ab Hæmonio purgamina cædis Acasto.

X. Interæa, fratrisque sui, fratremque secutis
Anxia prodigiis turbatus pectora Ceyx,
Consulat ut sacras hominum oblectamina sortes,
Ad Clarium parat ire Deum : nam templa profanus
Invia cum Phlegyis faciebat Delphica Phorbas.
Consilii tamen ante sui, fidissima, certam
Te facit Halcyone : cui protinus intima frigus
Ossa receperunt, buxoque simillimus ora
Pallor obit, lacrymisque genæ maduere profusis :
Ter conata loqui, ter fletibus ora rigavit :
Singultuque piæ interrumpente querelas,
Quæ mea culpa tuum, dixit, charissime, mentem
Vertit ? ubi est, quæ cura mei prius esse solebat ?
Jam potes Halcyone securus abesse relicta ?
Jam via longa placet ? jam sum tibi charior absens ?
At puto per terras iter est ? tantumque dolebo,
Non etiam metuam : euræque timore carebunt.
Æquora me terrent, & ponti tristis imago :
Et laceras nuper tabulas in litore vidi,
Et sæpe in tumulis sine corpore nomina legi,
Neve tuum fallax animum fiducia tangat,
Quod focer Hippotades tibi sit, qui carcere fortes
Contineat ventos : & cum velit, æquora placet :
Cum semel emissi tenuerunt æquora venti,
Nil illis vetitum est, incommendatæque tellus
Omnis, & omne fretum : cæli quoque nubila vexant,
Excuriuntque feris rutilos concursibus ignes,
Quo magis hos novi, (nam novi, & sæpe paterna
Parva domo vidi) magis hoc reor esse timendos.
Quod tua si flecti precibus sententia nullis,
Care, potest, conjux, nimumque es certus eundi,
Me quoque tolle simul, certè jactabimur unæ :
Nec, nisi quæ patiar, metuam : pariterque feremus
Quicquid erit : pariter super æquora lata fereimur.
Talibus Æolidos dictis lacrymisque movetur
Sidereus conjux, neque enim minor ignis in ipso est,

Sed

Sed neque propositos pelagi demittere cursus;
 Nec vult Halcyonen in partem adhibere pericli:
 Multâque respondit timidum solantia pectus.
 Nec tamen idcirco causam probat: addidit illis
 Hoc quoque lenimen, quo solo flexit amantem,
 Longa quidem nobis omnis mora: sed tibi juro
 Per patrios ignes, (si me modo fata remittant)
 Ante reversurum, quàm Luna bis impleat orbem.
 His ubi promissis spes est admota recursus:
 Protinus eductam navalibus æquore tingi,
 Aptarique suis pinum jubet armamentis.
 Qua rursus visa, veluti præfaga futuri,
 Horruit Halcyone, lacrymâsque emisit obortas,
 Amplexûsque dedit, tristisque miserrima tandem
 Ore vale, dixit, collapsaque corpore toto est.
 Ast juvenes, quærente moras Ceyce, reducant
 Ordinibus geminis ad fortia pectora remos,
 Equalique ictu scindunt freta: sustulit illa
 Humentes oculos: stantemque in puppe recurva
 Concussaque manu dantem sibi signa maritum.
 Prima videt, reddîtque notas: ubi terra recessit
 Longius, atque oculi nequeunt cognoscere vultus:
 Dum licet, insequitur fugientem lumine pinum.
 Hæc quoque ut haud poterat spatio summotâ videri,
 Vela tamen spectat summo fluitantia malo:
 Ut nec vela videt, vacuum petit anxia lectum,
 Sæpe toro ponit: renovat lectûsque locûsque
 Halcyones lacrymas, & quæ pars admonet ablit.
 Portibus exierant, & moverat aura rudentes:
 Obvertit lateri pendentes navita remos;
 Cornuâque in summa locat arbore, totaque malo
 Carbasa deducit, venientésque excipit auras.
 Aut minus, aut certè medium non amplius æquor
 Puppe secabatur, longèque erat utraque tellus:
 Cum mare sub noctem tumidis albescere cœpit
 Fluctibus, & præceps spirare valentius Eurus.
 Ardua jamdudum demittite cornua, rector
 Clamat, & antennis totum subnectite velum.
 Hic jubet: impediunt adversæ jussa procellæ:

Nec

Nec finit audiri vocem fragor æquoris ullam :
 Sponte tamen properant, alii subducere remos,
 Pars munire latus, pars ventis vela negare,
 Egerit hic fluctus, æquorque refundit in æquor :
 Hic rapit antennas, quæ cum sine lege geruntur,
 Aspera crescit hyems, omnique à parte feroces
 Bella gerunt venti, fretaque indignantia miscent,
 Ipse pavet, nec se, quis sit status, ipse fatetur
 Scire ratis rector : nec quid jubeátve, velstve :
 Tanta mali moles, totaque potentior arte est.
 Quippe sonant clamore viri, stridore rudentes.
 Undarum incursum gravis unda, tonitribus æther,
 Fluctibus erigitur, cælumque æquare videtur
 Pontus, & inductas aspergine tangere nubes.
 Et modò cum fulvas ex imo vertit arenas,
 Concolor est illis ; Stygià modò nigrior unda :
 Sternitur interdum, spumisque sonantibus albet.
 Ipsa quoque his agitur vicibus Trachinia puppis :
 Et modo sublimis veluti de vertice montis
 Despicere in valles, imumque Acheronta videtur :
 Nunc ubi demissam curvum circumstitit æquor,
 Susplicere inferno summum de gurgite cælum,
 Sæpe dat ingentem fluctu latus ista fragorem :
 Nec levius pulsata sonat, quam ferreus olim
 Cum laceras aries balistave concussit arces.
 Urque solent, sumptis in cursu viribus, ire
 Pectore in arma feri prætentaque tela leones :
 Sic ubi se ventis admiserat unda coortis,
 Ibat in arma ratis, multoque erat altior illis.
 Jamque labant cunei, spoliataque tegmine ceras
 Rima pater, præbetque viam letalibus undis.
 Ecce cadunt largi resolutis mibibus imbres,
 Inque fretum credas totum descendere cælum ;
 Inque plagas cœli tumefactum ascendere pontum.
 Vela madent nimbis, & cum cœlestibus undis
 Æquorea miscentur aquæ, caret ignibus æther,
 Cæcaque nox premitur tenebris hyemisque suisque :
 Discutiunt tamen has, præbentque micantia lumen
 Fulmina : fulmineis ardescunt ignibus undæ.

Dat quoque jam saltus intra cava texta carinæ
 Fluctus, & ut miles numero præstantior omni
 Cum sæpe affluit defensæ mœnibus urbis,
 Spe potitur tandem, laudisque accensus amore
 Inter mille viros, murum tamen occupat unus :
 Sic, ubi pulsarunt acres latera ardua fluctus,
 Vastius insurgens decimæ ruit impetus undæ,
 Nec prius absistit fessam oppugnare carinam,
 Quam velut in captæ descendat mœnia navis :
 Pars igitur tentabat adhuc invadere pinum :
 Pars maris intus erat : trepidant haud segnius omnes,
 Quam solet urbs aliis murum fodientibus extra :
 Atque aliis murum trepidare tenentibus intus.
 Deficit ars : animique cadunt : totidémque videntur,
 Quot veniunt fluctus, ruere, atque irrumperere mortes.
 Non tenet hic lacrymas; supet hic : vocat ille beatos,
 Funera quos maneant : hic votis numen adorat :
 Brachiâque ad cœlum, quod non videt, irrita tollens
 Poscit opem : subeunt illi fratresque parénsque :
 Huic cum pignoribus domus, & quod cuiq; relictum est,
 Halcyone Ceyca movet : Ceycis in ore
 Nulla nisi Halcyon est : & cum desideret unam,
 Gaudet abesse tamen : patriæ quoque vellet ad oras
 Respicere, inque domum supremos vertere vultus :
 Verum ubi sit nescit : tanta vertigine pontus
 Fervet, & inducta piceis è nubibus umbra
 Omne latet cœlum : duplicataque noctis imago est.
 Frangitur incursu nimboſi turbinis arbor :
 Frangitur & regimen, spoliisq; animosa superſtans
 Unda, velut victrix, sinuatâque despicit undas.
 Nec leviùs, quàm si quis Athon, Pindûmque revulſos
 Sede sua, totos in apertum everteret æquor,
 Præcipitata ruit, paritèrque & pondere, & ictu
 Mergit in ima ratem : cum qua pars magna virorum
 Gurgite preſſa gravi, neque in aëre reddita, fato
 Functâ suo est : alii partes, & membra carinæ
 Trunca tenent : tenet ipſe manu, quæ ſceptra ſolebat,
 Fraguina navigii Ceyx : focerûmque patrêmque
 Invocat (heu) fruſtra : ſed plurima nantis in ore
Halcyone

Halcyone conjux : illam meminitque refertque
 Illius ante oculos ut agant sua corpora fluctus
 Optat, & exanimis manibus tumultetur amicis.
 Dum natat, absentem, quoties sinit hiscere fluctus;
 Nominat Halcyonen, ipsique immurmurat undis.
 Ecce super medios fluctus niger arcus aquarum
 Frangitur, & rupta mersum caput obruit unda.
 Lucifer obscurus, nec quem cognoscere posses,
 Illa nocte fuit : quoniâque excedere olympo
 Non licuit, densis texit sua nubibus ora.
 Æolis interea tantorum ignara malorum
 Dinumerat noctes : & jam, quas induat ille,
 Festinat vestes : jam quas, ubi venerit ille,
 Ipsa gerat, reditusque sibi promittit inanes.
 Omnibus illa quidem superis pia thura ferebat :
 Ante tamen cunctos Junonis templa colebat :
 Prôque viro, qui nullus erat, veniebat ad aras :
 Utque foret Iospes conjux suus, utque rediret,
 Optabat, nullamque sibi præferret : at illi
 Hoc de tot votis poterat contingere solum.

At dea non ultrâ pro functo morte rogari
 Sustinet : utque manus funestas arceat aris ;
 Iri, meâ, dixit, fidissima nuncia vocis.
 Vise soporiferam Somni velociter aulam :
 Extinctique jube Ceycis imagine mittat
 Somnia ad Halcyonen veros narrantia casus,
 Dixerat : induitur velamine mille colorum
 Iris, & arquato cœlum curvamine signans,
 Tecta petit jussi sub rupe latentia regis.
 Est prope Cimmerios longo spelunca recessu
 Mons cavus, ignavi domus & penetralia Somni :
 Quo numquam radiis oriens, mediûsve, cadensve
 Phœbus adire potest : nebulae caligine mistæ
 Exhalantur humo, dubiaque crepuscula lucis :
 Non vigil ales ibi cristati cantibus oris
 Evocat Auroram : nec voce silentia rumpunt
 Sollicitive canes, canibûsve sagacior anser.
 Non fera, non pecudes, non moti flamine rami,
 Humanæve sonum reddunt convicia linguæ.

Muta quies habitat : saxo tamen exit ab imo
 Rivus aque Lethes : per quem etiam murmure labens
 lavitat sonuos crepitantibus unda lapillis,
 Ante fores antri fecunda papavera florent,
 Innumeraeque herbae : quarum de lacte soporem
 Nox legit, & spargit per opacas humida terras.
 Jamque, ne verso stridorem cardine reddat,
 Nulla domo tota est : custos in limine nullus.
 At medio torus est, ebano sublimis in atrâ
 Plumeus, unicolor, pullo velamine tectus :
 Quo cubat ipse Deus membris languore solutis,
 Hunc circa passim varias imitantia formas
 Somnia vana jacent : totidem, quot messis atistas,
 Sylva gerit frondes, ejectat litus arenas.
 Quo simul intravit, manibusque obstantia virgo
 Somnia dimovit, vestis fulgore reluxit
 sacra domus : tardaque Deus gravitate jacentes
 Oculis tollens, iterumque iterumque relabens,
 Minimaque percutiens nutanti pectora mento,
 Excussit tandem sibi se ; cubitoque levatus,
 Quid veniat (cognorat enim) scitatur : at illa :
 Domine, quies rerum, placidissime Somne Deorum,
 Ex animi, quem cura fugit, qui corpora duris
 Illa ministeriis mulces, reparasque labori :
 Somnia, quae veras aequant imitamine formas,
 Minutula Trachine jube, sub imagine regis,
 Alcayonen adeant, simulacraque statifraga fingant.
 Operat hoc Juno : postquam mandata peregit,
 Abscudit ; neque enim ulterius tolerare soporis
 Non poterat : labique ut somnum sensit in artus,
 Pugit : & remeat, per quos modò venerat, arcus,
 Paterque populo natorum mille suorum
 Citat artificem simulatoremque figurâ
 Orpheus, non illo jussos solertius alter
 Primit incessus, vultumque sonumque loquendi,
 Picit & vestes, & consuetissima quaeque
 Vita : sed hic solos homines imitatur : at alter
 Fera, fit volucris, fit longo corpore serpens,
 Nec leon superi, mortale Phobocora vulgus

Nominat. Est etiam diversæ tertius artis
 Phantasos: ille in humum, saxumque; undamque; trabemque;
 Quæque vacant anima fallaciter omnia transit.
 Regibus hi, ducibusque suos ostendere vultus
 Nocte solent: populos alii plebemque pererrant:
 Præterit hos senior: cunctisque è fratribus unum
 Morpheæ, qui peragat Thaumantidos edita, Somnus
 Eligit; & rursus molli languore solutus,
 Deposuitque caput, stratoque recondidit alto.
 Ille volat, nullos strepitus facientibus alis,
 Per tenebras, intraque moræ breve tempus in urbem
 Pervenit Hæmoniam, positisque è corpore pennis,
 In faciem Ceycis abit: sumptaque figurâ
 Luridus, exangui similis, sine vestibus ullis
 Conjugis ante torum miserè stetit; uda videtur
 Barba viri, madidisque gravis fluere unda capillis;
 Tum lecto incumbens, fletu super ora profuso,
 Hæc ait: Agnoscis Ceyca, miserrima conjux?
 An mea mutata est facies nece? respice, nosces
 Inveniesque tuo pro conjugè conjugis umbram,
 Nil opis, Halcyone, nobis tua vota tulerunt,
 Occidimus: falsæ tibi me promittere noli:
 Nubilis Ægæo deprendit in æquore navim
 Auster, & ingenti jactatam flamine solvit,
 Oraque nostra tuum frustra clamantia nomen
 Implêrunt fluctus: non hæc tibi nunciat auctor
 Ambiguus, non ista vagis rumoribus audis,
 Ipse ego fata tibi prælens mea naufragus edo,
 Surge age: da lacrymas, lugubriâque indue: nec me
 Indeploratum sub inania Tartara mitte.
 Adjicit his vocem Morpheus, quam conjugis illa
 Crederet esse sui: fletus quoque fundere veros
 Visus erat, gestumque manus Ceycis habebant.
 Ingemit Halcyone lacrymans, motatque lacertos
 Per somnum: corpusque petens amplectitur antras.
 Exclamâtque, mane, quò te rapis? ibimus unâ.
 Voce suâ specieque viri turbata soporem
 Excudit: & primò si sit circumspicit illuc;
 Qui modo visus erat: (nam moti voce ministri
 Intuleram

Intulerant lumen :) postquam non invenit tiscquam,
 Percutit ora manu, laniatque à pectore vestes :
 Pectoraque ipsa ferit : nec crinem solvere curat ;
 Scindit : & altrici, quæ luctus causa roganti,
 Nulla est Halcyone, nulla est, ait : occidit unâ
 Cum Ceyce suo : solantia tollite verba :
 Naufragus interiit : vidi, agnovique, manûsque
 Ad discedentem, cupiens retinere, tetendi :
 Umbra fugit : sed & umbra tamen manifesta, virique
 Vera mei : non ille quidem, si quæris habebat
 Assuetos vultus, nec quo prius, ore nitebar.
 Pallentem, nudumque & adhuc humente capillo
 Infelix vidi : stetit hoc miserabilis ipso
 Ecce loco : & quærit Vestigia si qua supersint.
 Hoc erat, hoc, animo quod divinante timebam :
 Et, nè, me fugiens, ventos sequerere, rogabam :
 At certè vellem, quoniam periturus abibas,
 Me quoque duxisses : Tecum fuit utile, tecum
 Ire mihi : neque enim de vitæ tempore quicquam
 Non simul egissem, nec mors discreta fuisset.
 Nunc absens pereo : jactor nunc fluctibus absens,
 Et, sine me, me penitus habet : crudelior ipso
 Sit mihi mens pelago, si vitam ducere nitâr
 Longiùs, & tanto pugnem superesse dolori.
 Sed neque pugnabo : nec te, miserande, relinquam ;
 Et tibi nunc saltem veniam comes : inque sepulchro,
 Si non urna, tamen junget nos littera : si non
 Ossibus ossa meis, at nomen nomine tangam.
 Plura dolor prohibet : verbòque intervenit omni
 Plangor : & attonito gemitus à corde trahuntur.
 Manè erat, egreditur rectis ad litus & illum
 Mœsta locum repetit, de quo spectârat euntem.
 Dùmque moratus ibi, dumq; Hic retinacula solvit
 Hoc mihi discedens dedit oscula litore, dicit :
 Dùmque notata oculis reminiscitur acta, fretumq;
 Prospicit : in liquida spatio distante tuetur
 Nescio quid quasi corpus aqua, primòque quid illud
 Esset, erat dubium : postquam paulo appulit unda,
 Et quamvis aberat, corpus tamen esse liquebat.

Qui foret, ignorans, quia naufragus, omine mota est :
 Et, tanquam ignoto lachrymam daret, heu miser inquit
 Quisquis es, & si qua est conjux tibi ! fluctibus actum
 Fit propius corpus, quod quò magis illa tuetur,
 Hoc minus, & minus est amens sua. Jamque propinquæ
 Admotum terræ, jam quod cognoscere posset,
 Cernit : erat conjux : ille est, exclamat, & unà
 Ora, comas, vestem lacerat : tendensque tremantes.
 Ad Ceyca manus : sic, ô charissime conjux,
 Sic ad me, miserande, redis ? ait. Adjacet undis
 Facta manu moles, quæ primas æquoris iras
 Frangit, & incurtus quæ prædelassat aquarum ;
 Infilit huc ; mirumque fuit potuisse, volabat :
 Percutientque levem modò natis aëra pennis,
 Stringebat summas ales miserabilis undas.
 Dumque volat mæsto similem, plenumque querelâ,
 Ora dedere sonum tenui crepitantia rostro.
 Ut vero tetigit mutum, & sine sanguine corpus,
 Dilectos artus amplexa recentibus alis,
 Frigida nequicquam duro dedit oscula rostro.
 Senferit hoc Ceyx, an vultum motibus undæ
 Tollere sit visus, populus dubitabat : at ille
 Senferat : & tandem, superis miserantibus, ambo
 Alite mutantur : fati obnoxius isdem
 Tunc quoque mansit amor, nec conjugiale solutum est
 Fœdus in alitibus, coeunt, fiuntque parentes,
 Perque dies placidos hyberno tempore septem
 Incubat Halcyone pendentibus æquore nidis.
 Tum via tuta maris : ventos custodit, & arcet.
 Æolus egressu : præstatque nepotibus æquor.

XI. Hos aliquis senior circum freta lata volantes
 Spectat, & ad finem servatos laudat amores.
 Proximus, aut idem, si fors tulit, hic quoque dixit,
 Quem mare carpentem, substrictaque crura gerentem
 Aspicias, (ostendens spatiosum guttura mergum)
 Regia progenies : & si descendere ad ipsum
 Ordine perpetuo quæris, sunt hujus origo
 Ilus, & Assaracus, rapuique Jovi Ganymedes,
 Laomedonque senex, Priamulque novissima Troja

Tempor

Tempora sortitus : frater fuit Hectoris ille :
 Qui nisi sensisset primâ nova fata juveni,
 Forsitan inferius non Hectorë nomen haberet :
 Ælacon umbrosâ furtim peperisse sub Idâ
 Quamvis est illum proles enixa Dymantis.
 Fertur Alexirhoë Granico nata licorni.
 Oderat hic urbes : nitidâque remotus ab aula,
 Secretos montes, & inambitiosa colebat
 Rura, nec Iliacos cœtus, nisi rarus adibat.
 Non agreste tamen, nec inexpugnabile amor
 Pectus habens, sylvas captatam sæpe per omnes
 Aspicit Hesperien patria Cebrenida ripa,
 Injectos humeris siccantem Sole capillos.
 Visa fugit Nymphe, veluti perterrita fulvum
 Cerva Lupum, longèque lacu deprensâ relicto
 Accipitrem fluvialis anas : quam Trôis heros
 Insequitur : celeremque metu, celer urget amore.
 Ecce latens herba coluber, fugientis adunco
 Dente pedem stringit, virûsque in corpore linoit.
 Cum vita suppressa fuga est ; amplectitur amens
 Exanimem : clamâtque, piget, piget esse secutum ;
 Sed non hoc timui : nec erat mihi vincere tanti.
 Perdidimus miseram nocte duo. Vulnus ab angue,
 A me causa data est ; ego sum sceleratior illo,
 Ni tibi morte mea mortis solatia mittam.
 Dixit, & è scopulo quem rauca subederat unda,
 Se dedit in pontum. Tethys miserata cadentem
 Molliter excepit : nantemque per æquora pennis
 Texit : & opratæ non est data copia mortis.
 Indignatur amans invitum vivere cogi,
 Obsistatque animæ misera de sede volenti
 Exire. Utque novas humeris assumpserat alas,
 Subvolat : atque iterum corpus super æquora mittit.
 Pluma levat casus : Furit Ælacon : inque profundum
 Pronus abit, lætisque viam sine fine rerentar.
 Fecit amor maciem, longa internodia crurum,
 Longa manet cervix : caput est à corpore longè.
 Equor amat, nomenque manet, quia mergitur, illi.

PUBLII OVIDII
N A S O N I S
METAMORPHOSEON
LIBER XII.

I. **N**escius assumptis Priamus pater Ælacon alis
 Vivere, lugebat; tumulo quoq; nomen habenti
 Inferias dederat cum fratribus Hæctor inanes.

Defuit officio Paridis præsentia tristi :

Post modò qui rapta longum cum conjuge bellum

Attulit in patriam, conjuratæque sequuntur

Mille rates, gentisque simul commune Pelasgæ.

Nec dilata foret vindicta, nisi æquora sævi

Invia fecissent venti, Bæoræque tellus

Aulide piscosa puppes tenuisset ituras,

Hic patrio de more Jovi cum sacra parassent,

Ut vetus accensis incanduit ignibus ara,

Serpere cœruleum Danaï vidēre draconem

In platanum, cœptis quæ stabat proxima sacris.

Nidus erat volucrum his quatuor arbore summa :

Quas simul, & matrem circum sua damna volantem

Corripuit serpens, avidaque recondidit alvo.

Obstupuere omnes : at veri providus augur

Thestorides, vincemus, ait ; gaudere, Pelasgi,

Troja cadet : sed erit nostri mora longa laboris.

Atque novem volucres in belli digerit annos.

Ille, ut erat virides amplexus in arbore ramos,

Fit lapis : & servat serpentis imagine saxum.

II. Permanet Aoniis Nereus violentus in undis,

Velæque non transfert : & sunt, qui parcere Trojæ

Neptunum credant, quia mœnia fecerat urbi.

At non Thestorides: nec enim nescitve, tacetve
 Sanguine virgineo placandam virginis iram
 Esse Deæ: postquam pietatem publica causa,
 Rexque patrem vicit: castumque datura cruorem
 Flentibus ante aram stetit Iphigenia ministris;
 Vincta dea est: nubemque oculis objecit, & inter
 Officium turbamque sacri, vocisque precantum,
 Supposita fertur mutasse Mycenida cerva.
 Ergo ubi, qua decuit, lenita est cæde Diana,
 Et pariter Phœbes, pariter maris ira recessit:
 Accipiunt ventos à tergo mille carinæ;
 Multaque perpeßæ Phrygia potiuntur aræna.
 Orbe locus medio est inter terrasque, fretumque,
 Cœlestesque plagas, triplicis confinia mundi:
 Unde quod est usquam, quamvis regionibus absit,
 Inspicitur, penetratque cavas vox omnis ad aures.
 Fama tenet, summæque domum sibi legit in arce,
 Innumerósque aditus ac mille foramina tectis
 Addidit, & nullis inclusit limina portis,
 Nocte, diæque patet: tota est ex ore sonanti:
 Tota fremit: vocisque refert, iteratque quod audit:
 Nulla quies intus, nullaque silentia parte,
 Nec tamen est clamor, sed parvæ murmura vocis:
 Qualia de pelagi (si quis procul audiat) undis
 Esse solent: qualémve sonum, cùm Jupiter atras
 Increpuit nubes, extrema tonitrua reddunt.
 Atria turba tenet: veniunt leve vulgus euntque:
 Mistæque cum veris passim commenta vagantur
 Millia rumorum: confusæque verba volutant,
 E quibus hi vacuas implent sermonibus aures:
 Hi narrata ferunt aliò, mensuræque ficti
 Crescit: & auditis aliquid novus adjicit auctor.
 Illic Credulitas, illic temerarius Error,
 Vanæque Lætitia est, consternatque Timores,
 Seditioque repens, dubioque auctore Susurri.
 Ipsa quid in cælo rerum, pelagóque geratur
 Et tellure vider, totumque inquirat in orbem.

III. Fecerat hæc notum, Graias cum milite forti
 Adventare ratès: neque inexpectatus in armis

Hostis adest: prohibent aditu, litusque tuentur,
 Troës; & Hectoreâ primus fataliter hastâ,
 Protefilac cadis: commissâque praelia magno
 Stant Danaïs: fortèsque animæ, neque cognitus Hector.
 Nec Phryges exiguo, quid Achaiâ dextera possit,
 Sanguine lenferunt: & jam Sigæa rubebant
 Litora: jam leto proles Neptunia Cycnus
 Mille viros dederat: jam curru instabat Achilles,
 Troaque Peliacæ sternebat cuspidis ictu.
 Agmina: perq; acies aut Cycnum, aut Hectora quærens,
 Congreditur Cycno, decimum dilatus in annum
 Hector erat. Tum colla iugo candentia pressos
 Exhortatus equos, currum direxit in hostem:
 Concutiensque suis vibrantia tela lacertis,
 Quisquis es, ô juvenis, Dixit, solatia habeto
 Mortis, ab Hamonio quod sis jugulatus Achille.
 Hactenus Æacides: vocem gravis hasta secuta est.
 Sed quanquam certa nullus fuit error in hasta,
 Nil tamen emissi profecit acumine ferri:
 Urque hebeti pectus tantummodo concutit ictu,
 Nate deâ, (nam te famâ prænovimus) inquit
 Ille, quid à nobis vulnus miraris abesse?
 (Mirabatur enim) non hæc, quam cernis, equinis
 Pulva iubeis cassis, neque onus cava palma sinistra
 Auxilio mihi sunt: decor est quæsitus ab istis.
 Mars quoque ab hoc capere arma solet: removebitur
 Tegminis officium, tamen indestrictus abibo. (omne
 Est aliquid, non esse satum Nereïde, sed qui
 Nereâque & natas, & totum temperat æquor.
 Dixit: & hæsurus clypei curvamine telum
 Milit in Æaciden, quod & æs, & proxima rupit
 Terga novena bouum, decimo tamen orbe moratum.
 Excutit hoc heros: rursusque trementia forti
 Tela manu torfit: rursus sine vulnere corpus
 Sincerum neque fuit: nec tertia cuspis apertum,
 Et se præbentem valuit distringere Cycnum,
 Haud secus exarsit, quam circo taurus aperto,
 Cum sua terribili petit irritamina cornu,
 Pœniceas vestes, elusâque vulnera sentit.

Num tamen exciderit ferrum considerat hastæ.
 Hærebat ligno. Manus est mea debilis ergo;
 Quasque, ait, ante habuit vires, effudit in uno.
 Nam certe valuit: vel cum Lyrnessia primus
 Mœnia disjeci: vel cum Tenedonque, suoque
 Eëtionæas implevi sanguine Thebas:
 Vel cum purpureus populari cæde Caycus
 Fluxit, opusque meæ bis sensit Telephus hastæ.
 Hic quoque tor cæsis, quorum per litus acervos
 Et feci, & video, valuit mea dextra valétque.
 Dixit: & ante actis veluti malè crederet, hastam
 Misit in adversum Lycia de plebe Menœren,
 Loricamque simul lumbectaque pectora rupit.
 Quo plangente gravem moribundo vertice terram,
 Extrahit illud idem calido de vulnere telum,
 Atq; ait: hæc manus est, hæc quæ modo vicimus, hasta:
 Utar in hunc isdem; sit in hoc precore exitus idem.
 Sic fatiit: Cycnûmque petit, nec fraxinus errat:
 Inque humero sonuit non evitata sinistro:
 Inde velut muro solidâve à caute repulsa est.
 Qua tamen ictus erat, signatum sanguine Cycnum
 Viderat, & frustra fuerat gavisus Achilles.
 Vnius erat nullum: sanguis fuit ille Menœtæ.
 Tum vero præcepit curru fremebundus ab alto
 Desilit: & nitido securum cominus hostem
 Ense petens, parmam gladio, galeamque cavari
 Cernit: & in duro lædi quoque corpore ferrum.
 Haud tulit ulterius: clypeoque adversa reducto
 Ter quater ora vir, capulo cava tempora pullat:
 Cedemque sequens inflat, turbatque rursusque,
 Antonitque negat requiem. Pavor occupat illum
 Ante oculosque natant tenebræ, retrorque ferenti
 Aversos passus mediò lapis obstitit arvo:
 Quem super impulsam resupino corpore Cvenum
 Vi multa vertit, terræque adflixit Achilles.
 Tum clypeo genibusque premens præordia duris,
 Vincla trahit galeæ, quæ presso subdita mento
 Elidunt fauces, & respiramen iterque
 Eripunt anime: victum spoliare parabat,

Arra

Arma relicta videt : corpus deus æquoris albam
 Contulit in volucrem, cuius modò nomen habebat.
 IV, V. Hic labor, hæc requiem multorum pugna die-
 Attulit : & positis pars utraq; substitit armis. (rum
 Dumque vigil Phrygios servat custodia muros :
 Et vigil Argolicas servat custodia fossas :
 Festa dies, aderat, qua Cycni victor Achilles
 Pallada vittatæ placabat sanguine vacca.
 Cujus ut imposuit profecta calentibus aris,
 Et diis acceptus penetravit in æthera nidor :
 Sacra tulere suam, pars est data cætera mensis.
 Discubere toris proceres : & corpora tostâ
 Carne replent : vinòque levant curâsque sitimque.
 Non illos citharæ, non illos carmina vocum,
 Longave multifori delectat tibia buxi :
 Sed noctem sermone trahunt : virtûsque loquendi
 Materia est : pugnam referunt hostilisque suamque :
 Inque vices adita atque exhausta pericula sæpe
 Commemorare juvat : quid enim loqueretur Achilles?
 Aut quid apud magnum potius loquerentur Achillem?

Proxima præcipue domito victoria Cycno
 In sermone fuit : visum mirabile cunctis,
 Quòd juveni corpus nullo penetrabile telo,
 Inviclumque ad Vulnera erat, ferrumque terebat :
 Hoc ipsum Æacides, hoc mirabantur Achivi.
 Cum sic Nestor ait : Vestro fuit unicus ævo
 Contemptor ferri, nullòque forabilis ictu
 Cycnus : at ipse olim patientem vulnera mille
 Corpore non læso Perrhæbum Cænea vidi,
 Cænea Perrhæbum, qui factis inclytus Othryn
 Incoluit : quoque id mirum magis esset in illo.
 Fœmina natuserat : monstri novitate moventur,
 Quisquis adest : narretque rogant : quos inter Achilles
 Dic age, (nam cunctis eadem est audire voluntas)
 O facunde senex, ævi prudentia nostri,
 Quis fuerit Cæneus : cur in contraria versus :
 Qua tibi militia, cuius certamine pugna
 Cognitus, à quo sit victus, si victus ab ullo est.
 Tum senior : Quamvis obilet mihi tarda verustas,

Multiâque

Multaque me fugiunt primis spectata sub annis :
 Plura tamen memini : nec quæ magis hæreat illa
 Pectore res nostro est, inter bellique domique
 Acta tot : ac, si quem potuit spatiosa senectus
 Spectatorem operum multorum reddere : vixi
 Annos his centum : nunc tertia vivitur ætas.

Clara decore fuit proles Elateia Cænis,
 Thessalidum virgo pulcherrima, perque propinquas,
 Perque tuas urbes (tibi enim popularis, Achille)
 Multorum frustra votis optata procorum.
 Tentâstet Pelæus thalamos quoque forsitan illos :
 Sed jam aut contigerant illi connubia matris,
 Aut fuerant promissa, tuæ : nec Cænis in ullos
 Denupsit thalamos, secretaque litora carpens
 Aquorei vim passa dei est, ita fama ferebat.
 Utque novæ Veneris Neptunus gaudia cepit,
 Sint tua vota licet, dixit, secura repulsæ,
 Elige quid voveas : eadem hoc quoque fama ferebat.
 Magnum, Cænis ait, facit hæc injuria votum.
 Tale pati nil posse mihi : da sœmina ne sim :
 Omnia præstiteris : graviore novissima dixit
 Verba sono : poterâtque viri vox illa videri :
 Sicut erat, nam jam voto deus æquoris alti
 Annuerat : dederâtque super, nè faucius ullis
 Vulneribus fieri, ferrôve occumbere posset.
 Munere lætus abit : studiisq̃ virilibus ævum
 Exigit Attracides, Peneiæque arva pererrat.
 Duxerat Hippodamen audaci Ixione natus :
 Nubigenasque feros, positis ex ordine mensis,
 Arboribus tecto discumbere jusserat antro.
 Hæmonii proceres aderant, aderamus & ipsi :
 Festaque confusa resonabat regia turba.
 Ecce canunt Hymenæon, & ignibus atria fumant :
 Cinctaque adest virgo matrum nuruumque caterva,
 Præsignis facie : felicem diximus illa
 Conjuge Pirithoum, quod penè sefellimus omen.
 Nam tibi, savorum sœvissime Centaurorum
 Euryte, quàm vino pectus, tam virgine visa
 Ardet : & ebrietas geminata libidine regnat.

Protinus

Protinus everſæ turbant convivia menſæ :
 Raptatúrque comis per vim nova nupta prehenſis.
 Eurytus Hippodamen, alii, quam quiſque probârunt,
 Aut poterant, rapiunt : capræque erat urbis imago.
 Fœmineo clamore ſonat domus. Ocyus omnes
 Surgimus : & primus, Quæ te vecordia, Theſeus,
 Euryte, pulſat, ait, qui me vivente laceſſas
 Pirithoum, violésque duos ignarus in uno ?
 Nêve ea magnanimus fruſtra memoraverit heros,
 Submover iſtantes : raptâmque furentibus aufert.
 Ille nihil contra : neque enim defendere verbis
 Talia facta poteſt : ſed vindicis ora protervis
 Inſequitur manibus, generoſâque peſtora pulſat.
 Fortè fuit juxta ſignis extantibus aſper
 Antiquus crater : quem vaſtum vaſtior ipſe
 Suſtulit Ægides, adverſâque miſit in ora.
 Sanguinis ille globos pariter, cerebrûmque merûmq;
 Vulnere & ore vinctis, madida reſupinus arena
 Calcitrat. Ardeſcunt germanâ cadê bimembres :
 Certatîmque omnes uno ore, Armâ, arma loquuntur.
 Vina dabant animos, & primâ pocula pugna
 Miſſa volant, fragilésque cadi, curvſque ſebetes,
 Reſ epulis quondam, nunc bello & cædibus aptæ.
 Primus Ophionides Amycus penetralia donis
 Haud timuit ſpoliare ſuis : & primus ab æde
 Lampadibus deſum rapuit funale coruſeis :
 Elatûmque aliè, veluti qui candida tauri
 Rumpere ſacrificâ mōlitur colla ſecuri,
 Illiſit fronti Lapithæ Celadontis : & oſſa
 Non agnoſcendo conſuſa reliquit in ore.
 Exſilûere oculi, diſjectiſque oſſibus oris
 Acta retiō naris, mediœque infixâ palato eſt.
 Hunc pede convulſo menſæ Pellæus acernæ
 Stravit humi Belates, deſecto in peſtora mento,
 Cumque atro miſſos ſpu ante ar ſanguine dentes,
 Vulnere Tartareas geminato mittit ad umbras.
 Proximus ut ſteterat, ſpectans altaria vultu
 Fumida terribili, cûr non, ait, utimur iſtis ?
 Cumque ſuis Gryneus immanem ſuſtulit aram

Ignibus,

Ignibus, & medium Lapitharum jecit in agmen,
 Depressitque duos, Brotean, & Orion: Orio
 Mater erat Mycale, quam deduxisse canendo
 Sæpe reluctanti constabat cornua Lunæ.
 Non impune feres, teli modò copia detur,
 Dixerat Exadius: telique habet instar, in alta
 Quæ fuerant pinu, votivi cornua cervi.
 Figitur huic duplici Gryneus in lumina ramo,
 Eruiuntque oculos: quorum pars cornibus hæret:
 Pars fluit in barbam, concretæque sanguine pendet.
 Ecce rapit mediis flagrantem Rhætus ab aris
 Primitium torrem: dextræque à parte Charaxi
 Tempora perfringit fulvo protecta capillo.
 Correpti rapidâ, veluti seges arida, flammâ
 Arserunt crines, & vulnere sanguis inustus
 Terribilem stridore sonum dedit, ut dare ferrum
 Igne rubens plerumque solet, quod forcipe curva
 Cum faber eduxit, lacubus demittit: at illud
 Stridet, & in trepida submersum sibilat unda.
 Saucius hirsutis avidum de crinibus ignem
 Executit, inque humeros limen tellure revulsum
 Tollit, onus plaustrî: quod ne permittat in hostem,
 Ipsa facit gravitas; socium quoque saxea moles
 Oppressit spatîo stantem propiore Cometen.
 Gaudia nec retinet Rhætus: sic comprecor, inquit,
 Cætera sit fortis castrorum turba iuorum,
 Semicremoque novat repetitum stipite vulnus:
 Terque quaterque gravi juncturas verticis ictu
 Rupit: & in liquido sederunt ossa cerebro.
 Victor ad Evagrum, Corythumque Dryantæque transit,
 Equibus ut prima tectus sanguine malas,
 Procubuit Corythus: Puero quæ gloria fuso
 Parta tibi est? Evagros ait: nec dicere Rhætus
 Plura finit: rutilâsque ferox in aperta loquentis
 Condidit ora viri, perque os in pectora, flammâs,
 Te quoque, sæve Drya, circum caput igne rotato
 Insequitur: sed non in te quoque constitit idem
 Exitus, assidue successu cædis ovantem,
 Quâ juncta est humero cervix, inde sigis obusta.
 Ingemuit,

Ingemuit, duroque sudem vix osse revellit
 Rhætus, & ipse suo madefactus sanguine fugit.
 Fugit & Orneus, Lycabæque, & saucius armo
 Dexteriore Medon, & cum Pisenore Thaumās.
 Quique pedum nuper certamine vicerat omnes
 Mermeros, accepto nunc vulnere tardius ibat,
 Et Pholus, & Melaneus, & Abas prædator aprorum.
 Quique suis frustra bellum dissuaserat augur
 Astylos : ille etiam metuenti vulnera Nessō,
 Nè fuge ; ad Herculeos, inquit, servaberis arcus.
 At non Eurynomus, Lycidæque, & Aræos & Imbreus
 Effugere necem : quos omnes dextra Dryantis
 Perculit adversos : adversum tu quoque, quamvis
 Terga fugæ dederas, vulnus, Crenæ, tulisti.
 Nam grave, respiciens, inter duo lumina ferrum
 Quà naris fronti committitur, accipis, imæ.
 In tanto fremitu ductis sine fine jacebat
 Sopitus vinis, & inexperrectus Aphidas,
 Languentique manu carchesia missa tenebat,
 Fusus in Ossæ villosis pellibus ursæ.
 Quem procul ut vidit, frustra nulla arma moventem,
 Insuper amento digitos, miscendæque dixit,
 Cum Styge vina bibes Phorbas : nec plura moratus,
 In juvenem torisit jaculum : ferratæque collo
 Fraxinus, ut casu jacuit resupinus, adacta est.
 Mors caruit sensu : plenoque è gutture fluxit,
 Inque toros, inque ipsa niger carchesia sanguis.
 Vidi ego Petræum conantem evellere terra
 Glandiferam quercum, quam dum complexibus ambit,
 Et quatit huc illuc, labefactæque robora jactat,
 Lancea Pirithoi costis immissa Petræi
 Pectora cum duro luctantia robore fixit.
 Pirithoi virtute Lycum cecidisse ferebant :
 Pirithoi cecidisse Chromin : sed uterque minorem
 Victori titulum, quam Dictys, Helopsque dederunt.
 Fixus Helops jaculo, quod pervia tempora fecit,
 Et missum à dextra lavam penetravit in aurem.
 Dictys ab ancipiti delapsus acumine montis,
 Dum fugit instantem trepidans Ixione natam,

Decidit

Decidit in præceps, & pondere corporis ornum
 Ingentem fregit : suâque induit ilia fractæ.
 Ultor adest Aphareus, saxumque è monte revulsam
 Mittere conatur : conantem stipite querno
 Occupat Ægides, cubitique ingentia frangit
 Ossa, nec ulterius dare corpus inutile leto
 Aut vacat, aut curat : tergoque Bianoris alti
 Infilit, haud solito quemquam portare, nisi ipsum :
 Opposuitque genu costis, prensamque sinistra
 Casariam retinens, vultum, minitantiâque ora
 Robore nodoso, prædurâque tempora fregit.
 Robore Nedymnum, jaculatorémque Lycotan
 Sternit, & immissa protectum pectora barba
 Hippasos, & summis extantem Riphea sylvis,
 Tereâque Hæmoniis qui prensos montibus urfos
 Ferre domum vivos, indignantésque solebat.
 Haud tulit utentem pugnae successibus ultrâ
 Thesea Demoleon : solidoque revellere dumo
 Annosam pinum magno molimine tentat.
 Quod quia non potuit præfractam misit in hostem.
 Sed procul à telo Theseus veniente recessit,
 Pallados admonitu, (credi sic ipse volebat)
 Non tamen arbor iners cecidit : nam Crantoris alti
 Abcidit jugulo pectusque humerumque sinistrum.
 Armiger ille tui fuerat genitoris, Achille,
 Quem Dolopum rector bello superatus Amyntor
 Æacidæ dederat pacis pignusque fidemque.
 Nunc procul ut sædo disiectum vulnere Peleus
 Vidit, At inferias, juvenum gratissime Crantor
 Accipe, ait : validoque in Demoleonta lacerto
 Fraxineam misit, mentis quoque viribus, hastam :
 Quæ laterum cratem perrupit, & ossibus hærens
 Intremuit : trahit ille manu sine cuspide lignum,
 Id quoque vix sequitur : cuspis pulmone retenta est.
 Ipse dolor vires animo dabat, æger in hostem
 Erigitur, pedibusque virum proculcat equinis.
 Excipit ille ictus galea clypeoque sonantes,
 Defensâtque humeros, prætentâque sustinet arma,
 Perque armos uno duo pectora perforat ictu.

Ante

Ante tamen leto dederat Phlegæon & Hylæon
 Eminus: Hiphinonum collato Marte, Glaninque,
 Additur his Dorylas, qui tempora tecta gerebat
 Pelle lupi, sævique vicem præstantia teli
 Cornua vara bouum multo rubefacta cruore.
 Huic ego (nam virēs animus dabat) aspice, dixi,
 Quantum concedant nostro tua cornua ferro:
 Et jaculum terfi: quod cum vitare nequiret,
 Opposuit dextram passuræ vulnera fronti:
 Affixa est cum fronte manus. fit clamor: at illum
 Hærentem Peleus, & acerbo vulnere victum
 (Stabat enim propior) mediam ferit ense sub alvum:
 Prosiluit, terræque ferox sua viscera traxit,
 Tractæque calavit: calcatæque rupit: & illis
 Crura quoque impediit: & inani concidit alvo.
 Nec te pugnantem tua, Cyllare, forma redemit:
 Si modo naturæ formam concedimus illi.
 Barba erat incipiens, barbæ color aureus: aureaque
 Ex humeris medios coma dependebat in armos:
 Gratus in ore vigor, cervix humerique manūque,
 Pectoræque artificum laudatis proxima signis,
 Et qua parte viri est: nec equi mendosa sub illa
 Deteriorque virō facies: da colla, caputque;
 Castore dignus erit: sic tergum fessile, sic sunt
 Pectora cellatoris, totus pice nigrior atra.
 Candida cauda tamen: color est quoque cruribus albus.
 Multæ illum petiēre sua de gente, sed una
 Abiulit Hylonome: qua nulla decentior inter
 Semiferos altis habitavit fœmina sylvis,
 Hæc & blanditiis, & amando, & amare fatendo
 Cyllaron una tenet: cultus quoque quantus in illis
 Esse potest membris, ut sit coma pectine lavis;
 Ut modò rore maris modò se violæ, rosæve
 Implicet, interdum canentia lilia gestet:
 Bisque die lapsis Pagasæe verrice sylvæ
 Fontibus ora laver, bis flumine corpora tingat:
 Nec nisi quæ deceant, electarūque ferarum
 Aut humero, aut lateri, prætendat vellera lævo;
 Par amor est illis, errant in montibus unæ:

Antra simul subeunt : & tum Lapiſtheia teſta
 Intrarant pariter : pariter fera bella gerebant.
 Auſtor in incerto eſt : jaculum de parte ſiniſtra
 Venit, & inferius, quam collo peſtora ſubſunt,
 Cyllare, te fixit : parvo cor vulnere læſum
 Corpore cum toto poſt tela eduſta reſſixit.
 Protinus Hylonome morientes excipit artus,
 Impoſitaque manu vulnus fovet, oraſque ad ora
 Admoveret, atque animæ fugienti obſiſtere tentat.
 Ut videt extinctum, dictis, quæ clamor ad aures
 Arcuit ire meas, telo, quod inhæſerat illi,
 Incubuit : moriensque ſuum complexa maritum eſt.
 Ante oculos ſtat & ille meos, qui ſena Leonum
 Vinxerat inter ſe connexis vellera nodis
 Phæocomes hominemque ſimul proteſtus equumque.
 Codice qui miſſo, quem vix juga bima moverent
 Juncta, Phonoleniden ſummo de vertice fregit.
 Fracta volubilitas capitis latiffima, perque os,
 Perque cavas nares, oculosque aureſque cerebrum
 Molle fluit, veluti concretum vimine querno
 Lac ſolet : utve liquor rari ſub pondere cribri
 Manat, & exprimitur per denſa foramina ſpiſſus.
 Aſt ego, dum parat hunc armis nudare jacentem,
 (Sciit tuus hoc genitor) gladium ſpoliantis in ima
 Illia demifi. Chthonius quoque, Teleboasque
 Enſe jacent noſtro : ramum prior ille bifurcum
 Geſſerat, hic jaculum : jaculo mihi vulnere fecit :
 Signa vides : apparet adhuc vetus ecce cicatrix.
 Tunc ego debueram, capienda ad Pergama mitti :
 Tunc poteram magni, ſi non ſuperare, morari
 Hectoris arma meis : illo ſed tempore nullus,
 Aut puer Hector erat : nunc me mea deficit ætas.
 Quid tibi victorem gemini Periphanta Pyreti;
 Ampyca quid referam ? qui quadrupedantis Oëcli
 Fixit in adverſo cornum ſine cuſpide vultu ?
 Veſte Pelethronium Macareus in peſtus adaſto
 Stravit Erigdupum : memini & venabula condi
 nguine, Neſſeis manibus conjeſta Cymeli.
 Nec tu credideris tantum ceciniffe futura

Ampyciden Mopsum. Mopso jaculante biformis
 Occubuit, frustra loqui tentavit Odites,
 Ad mentum linguâ, mentoque ad guttura fixo
 Quinq; neci Cæneus dederat, Stiphelumq; Bromumq;
 Antimachumq; Helimumq; securiferumq; Pyracmon.
 Vulnere non memini: numerum nomenque notavi.
 Provolat Æmathii spoliis armatus Alefi,
 Quem dederat leto, membris & corpore Latreus
 Maximus; (huic ætas inter juvenemque senemque,
 Vis juvenilis erat; variabant tempora cani.)
 Qui clypeo, galeaque, Macedoniaque sarissa
 Conspicuus, faciemq; obversus in agmen utrumque,
 Armaque concussit, certumque equitavit in orbem:
 Verbaque tot fudit vacuas animosus in auras:
 Et te, Cæni, feram? nam tu mihi fœmina semper,
 Tu mihi Cænis eris, nec te natalis origo
 Comminuit, mentemque subit, quo præmia facto,
 Quaque viri falsam speciem mercede pararis?
 Vel quid nata vide, vel quid sis passa: columque,
 I, cape cum calathis, & stamina pollice torque:
 Bella relinque viris. Jactanti talia Cæneus
 Extentum cursu missa latus eruit hasta,
 Qua vir equo commissus erat: furit ille dolore,
 Nudaque Phyllæi juvenis ferit ora sarissa.
 Non secus hæc resilit, quàm testis à culmine grando
 Aut si quis parvo feriat cava tympana saxo.
 Cominus aggreditur: laterique recondere duro
 Luctatur gladium: gladio loca pervia non sunt.
 Haud tamen effugies, medio jugulaberis ense
 Quandoquidē mucro est hebes, inquit: & in latus eni
 Obliquat, longaue amplectitur ilia dextra.
 Plaga facit gemitus ceu corpore marmoris ictu,
 Fractaque dissiluit percusso lamina collo.
 Ut satis illæsos miranti præbuit artus
 Nunc age, ait Cæneus, nostro tua corpora ferro
 Tentemus: capuloque tenus demisit in armos
 Ensem fatiferum, cæcamque in viscera movit
 Versavitque manum, vulnusque in vulnere fecit.
 Ecce! ruunt vasto rabidi de more bimembres,

Telaque in hunc omnes unum mittuntq; feruntque :
Tela retusa cadunt : manet imperforatus ab omni
Inque cruentatus Cæneus Elatæus ictu.
Fecerat attonitos nova res. Heu dedecus ingens!
Monychus exclamat : populus superamur ab uno,
Vixq; viro : quanquam ille vir est, nos segnibus actis
Quod fuit ille, sumus: quid membra immania profunt,
Quid geminæ vires? quid quod fortissima rerum
In nobis natura duplex animalia junxit?
Nec nos matre dea, nec nos Ixione natos
Esse reor : qui tantus erat, Junonis ut altræ
Spem caperet : nos semimari superamur ab hoste.
Saxa trabesque super, totosque involvite montes,
Vivacemque animam missis elidite sylvis.
Sylva premat fauces & erit pro vulnere pondus.
Dixit; & insani dejectam viribus Austri
Forte trabem nactus, validum coniecit in hostem :
Exemplumque fuit, parvoque in tempore nudus
Arboris Othrys erat, nec habebat Pelion umbras.
Obrutus immani cumulo sub pondere Cæneus
Æstuat arboreo : coniectaque robora duris
Fert humeris, sed enim postquam super ora, caputque
Crevit onus, neque habet quas ducat spiritus auras,
Deficit interdum : modo se super aëra frustra
Tollere conatur, jactasque evolvere sylvas.
Interdumque movet, veluti, quam cernimus (ecce!)
Ardua, si terræ quatiatur motibus, Ide.
Exitus in dubio est : alii sub inania corpus
Tartara detrusum sylvarum mole ferebant :
Abnuit Ampycides, medióque ex aggere fulvis
Vidit avem pennis liquidas exire sub auras,
Quæ mihi tunc primum, tunc est conspecta supremum.
Hanc ubi lustrantem leni Tua castra volatu
Mopsus, & ingenti circum clangore sonantem
Aspexit, pariterque oculis animoque secutus,
O salve, dixit, Lapithææ gloria gentis,
Maxime vir quondam, sed nunc avis unica, Cæneu.
Credita res auctore suo est : dolor addidit iram,
Oppressumque ægrè tulimus tot ab hostibus unum.

Nec prius abstinuit ferrum exercere crude,
Quam data pars leto, partem fuga, noxque diremit.

VI. Hæc inter Lapithas, & semihomines Centauros
Prælia Tlepoletus Pylio referente dolorem
Præteriti Alcidae tacito non pertulit ore :

Atque ait : Herculeæ mirum est obliviam laudis

Acta tibi, senior : certè mihi sæpe referre

Nubigenas domitos à se pater ipse solebat.

Tristis ad hæc Pylius : quid me meminisse malorum

Cogis ? & obductos annis rescindere luctus ?

Inque tuum genitorem odium offensasque fateri ?

Ille quidem majora fide (Dii !) gessit : & orbem.

Implevit meritis, quod mallem posse negari.

Sed neque Deiphobum, nec Pulydamanta, nec ipsum

Hæctora laudamus : quis enim laudaverit hostem ?

Ille tuus genitor Messenia mœnia quondam

Stravit, & immeritas urbes Elinque, Pylónque

Diruit, inque meos ferrum flammamque penates

Impulit : utque alios taceam, quos ille peremit,

Bis sex Nelidæ fuimus conspecta juvenus ;

Bis sex Herculeis ceciderunt, me minus uno,

Viribus : atque alios vinci potuisse ferendum est :

Mira Periclymeni mors est : cui posse figuras

Sumere quas vellet, rursusque reponere sumptas,

Neptunus dederat, Nelei sanguinis auctor,

Hic ubi nequicquam est formas variatus in omnes,

Vertitur in faciem volucris, quæ fulmina curvis

Ferre solet pedibus, divum gratissima regi.

Viribus usus avis, pennis, rostroque reducto,

Hamatisque viri laniaverat unguibus ora.

Tendit in hunc nimium certos Tirynthius arcus ;

Atque inter nubes sublimia membra ferentem

Pendentemque ferit, lateri qua jungitur ala.

Nec grave vulnus erat : sed rupti vulnere nervi

Deficiunt, motumque negant, virisque volandi.

Decidit in terram, non concipientibus auras

Infirmis pennis : & quæ levis hæserat alæ,

Corporis affixi pressa est gravitate sagitta :

Pérque latus summum jugulo est exacta sinistro.

Num videor debere tui præconia rebus
 Herculis, ô Rhodiæ ductor pulcherrime classis?
 Nè tamen ulterius, quàm fortia facta silendo
 Ulciscar fratres, solida est mihi gratia tecum.
 Hæc postquam dulci Neleïus edidit ore,
 A sermone senis repetito munere Bacchi
 Surrexere toris: nox est data cætera somno.

VII. At Deus, æquoreas qui cuspide temperat undas.

In volucrum corpus nati Stheneleïda versum
 Mente dolet patria: sævumque perosus Achillem,
 Exercet memores, plus quàm civiliter, iras.
 Jamque ferè tracto duo per quinquennia bello,
 Talibus intonsum compellat Smynthea dictis:
 O mihi de fratris longe gratissime natis,
 Irrita qui mecum posuisti mœnia Trojæ,
 Ecquid, ut has jamjam casuras aspicias arces,
 Ingemis? aut ecquid tot defendentia muros
 Millia cæsa doles? ecquid (ne persequar omnes)
 Hæctoris umbra subit circum sua Pergama tracti?
 Cum tamen ille ferox, belloque cruentior ipso,
 Vivit adhuc, operis nostri populator Achilles:
 Det mihi se, faxo, triplici quid cuspide possim,
 Sentiat: at quoniam concurrere cominus hosti
 Non datur, occulta nec opinum perde sagitta.
 Annuit atque animo pariter patruoque suoque
 Delius indulgens, nebula velatus in agmen
 Pervenit Iliacum, mediæque in cæde virorum,
 Rara per ignotos spargentem cernit Achivos
 Tela Parin, fassusque deum. Quid spicula perdis
 Sanguine plebis? ait: si qua est tibi cura tuorum
 Vertere in Æaciden, cæsosque ulciscere fratres,
 Dixit: & ostendens sternentem Troïa ferro
 Corpora Peliden, arcus obvertit in illum,
 Certaue letifera direxit spicula dextra,
 Quo Priamus gaudere senex post Hæctora posset,
 Hoc fuit: ille igitur tantorum victor, Achille,
 Vinceris à timido Graiæ raptore maritæ?
 At si fœmineo fuerat tibi Marte cadendum,
 Thermodontiaca malles cecidisse bipenni.

Jam timor ille Phrygum, decus & tutela Pelasgi
 Nominis Æacides, caput insuperabile bello.
 Arserat: armârat deus idem, idemque cremarat.
 Jam cinis est, & de tam magno restat Achille
 Nescio quid, parvam quod non bene compleat urnam.
 At vivit, totum quæ gloria compleat orbem.
 Hæc illi mensura viro respondet; & hac est
 Par sibi Pelides: Nec inania tartara sentit.
 Ipse etiam, ut cuius fuerit cognoscere possis,
 Bella movet clypeus: deque armis arma feruntur.
 Non ea Tydides, non audet Oileus Ajax,
 Non minor Atrides, non bello major & ævo,
 Poscere, non alii: soli Telamone creato,
 Laërtaque fuit tantæ fiducia laudis.
 A se Tantalides onus invidiamque removit:
 Argolicosque duces mediis considere castris
 Jussit, & arbitrium litis trajecit in omnes.

PUBLII OVIDII

N A S O N I S

METAMORPHOSEON

LIBER XIII.

I. **C**onsedere duces, & vulgi stante corona;
 Surgit ad hos clypei dominus septemplex Ajax
 Utque erat impatiens iræ, Sigeia torvo
 Litora respexit, classẽque in litore vultu:
 Intendensque manus, Agimus, proh Jupiter! inquit,
 Ante rates causam, & mecum confertur Ulysses?
 At non Hectoreis dubitavit cedere flammis,
 Quas ego sustinui, quas hac à classe fugavi.
 Tutius est fictis igitur contendere verbis,

Quam pugnare manu: sed nec mihi dicere promptum,
 Nec facere est. isti: quantumque ego Marte feroci,
 Quantum acie valeo, tantum valet iste loquendo.
 Nec memoranda tamen vobis mea facta, Pelasgi,
 Esse reor (vidistis enim): sua narret Ulysses,
 Quæ sine teste gerit, quorum nox conscia sola est.
 Præmia magna peti fateor, sed demit honorem
 Æmulus Ajaci: non est tenuisse superbum,
 Sit licet hoc ingens, quicquid speravit Ulysses:
 Iste rulit pretium jam nunc certaminis hujus:
 Quo cum victus erit, mecum certasse feretur.
 Atque ego, si virtus in me dubitabilis esset,
 Nobilitate potens essem, Telamone creatus:
 Mœnia qui forti Trojana sub Hercule cepit:
 Litora que intravit Pegasæâ Colcha carinâ:
 Æacus huic pater est, qui jura silentibus illic
 Reddit, ubi Æoliden saxum grave Sisyphon urget:
 Æacon agnoscit summus prolemque fatetur
 Jupiter esse suam: sic ab Jove tertius Ajax.
 Nec tamen hæc series in causâ prosit Achivi,
 Si mihi cum magno non est communis Achille,
 Frater erat: fraterna peto: quid sanguine cretus
 Sisyphio, furtis que & fraude simillimus illi,
 Inferit Æacidis alienæ nomina gentis?
 An quod in arma prior, nulloque sub indice veni,
 Arma neganda mihi? potiôrque videbitur ille,
 Ultima qui cepit, detrectavitque furore
 Militiam ficto: donec solertior isto,
 Sed sibi inutilior, timidi commenta retexit
 Naupliades animi, vitataque traxit in arma?
 Optima nunc sumet, qui sumere noluit ulla?
 Nos inhonorati, donis patruelibus orbi,
 Oblulimus qui nos ad prima pericula, simus:
 Atque utinam, aut verus furor ille, aut creditus esset,
 Nec comes hic Phrygias unquam venisset ad arces
 Hortator scelerum: non te Præantia proles
 Expositum Lemnos nostro cum crimine haberet:
 Qui nunc (ut memorant) sylvestribus abditus antris,
 Saxa moves gemitu: Laertiadæque precaris,

Quæ meruit : quæ Dii, Dii dent non vana preceris.
 Et nunc ille eadem nobis juratus in arma,
 Heu ! pars una ducum, quo successore sagittæ
 Herculis utuntur, fractus morboque fameque
 Velaturque aliturque avibus : volucresque petendo
 Debita Trojanis exercet spicula fatis.
 Ille tamen vivit quia non comitavit Ulyssem.
 Mallet & infelix Palamedes esse relictus :
 Viveret, aut certè letum sine crimine haberet.
 Quem, malè convicti nimidum memor iste furoris,
 Prodere rem Danaam finxit, fictumque probavit
 Crimen, & ostendit, quod jam præfoderat, aurum.
 Ergo aut exilio vires subduxit Achivis,
 Aut nece : sic pugnat, sic est meruendus Ulysses.
 Qui licet eloquio fidum queque Nestora vincat ;
 Haud tamen efficiet desertum ut Nestora crimen
 Esse rear nullum qui cum imploraret Ulyssem
 Vulnere tardus equi fessique senilibus annis,
 Proditus à socio est, non hæc mihi crimina fingi
 Scit benè Tydides : qui nomine sæpe vocatum
 Corripuit, trepidoque fugam exprobravit amico.
 Aspiciunt oculis superi mortalia justis.
 En ! eget auxilio, qui non tulit : utque reliquit.
 Sic linquendus erat : legem sibi dixerat ipse.
 Conclamat socios : adsum, videoque trementem,
 Pallentemque metu, & trepidantem morte futura.
 Opposui molem clypei, texique jacentem :
 Servaviq; animam (minimum est hic laudis) inertem.
 Si perstas certare, locum redeamus ad illum :
 Redde hostem, vulnusque tuum, solitumque timorem
 Post clypeumque late : & mecum contende sub illo :
 At postquam eripui, cui standi vulnera vires
 Non dederant, nullo tardatus vulnere fugit.
 Hector adest secumque deos in prælia ducit.
 Quaque ruit, non tu tantum terreris Ulysse,
 Sed fortes etiam : tantum trahit ille timoris.
 Hunc ego sanguineæ successu cædis ovanter
 Cominus ingenti resupinum pondere fudi :
 Hunc ego, pescentem cum quo concurreret, unus
Sustinui

Sustinui: sortemque meam vovistis Achivi.
Et vestrae valere preces: si quaeritis hujus
Fortunam pugnae, non sum superatus ab illo.
Ecce ferunt Troes ferrumque ignemque Jovemque
In Danaas classes: ubi nunc facundus Ulysses?
Nempe ego mille meo protexi pectore puppes,
Spem vestri reditus, date tot pro navibus arma.
Quod si vera licet mihi dicere, quaeritur istis,
Quam mihi, major honos: conjunctaq; gloria nostra est.
Atque Ajax armis, non Ajaci arma petuntur.
Conferat his Ithacus Rhesium, imbellemque Dolona,
Priamidemque Helenum rapta cum Pallade captum.
Luce nihil gestum, nihil est Diomede remoto.
Si semel ista datis meritis tam vilibus arma,
Dividite: & pars sit major Diomedis in illis.
Quo tamen haec Ithaco? qui clam, qui semper inermis
Rem gerit, & furtis incautum decipit hostem?
Ipse nitor galeae claro radiantis ab auro,
Insidias prodet manifestabitque latentem.
Sed neque Dulichius sub Achillis casside vertex
Pondera tanta feret: nec non onerosa gravisque
Pelias esse potest imbellibus hasta lacertis.
Nec clypeus vasti caelatus imagine mundi
Conveniet timidæ nataeque ad furta sinistrae.
Debilitaturum quid te petis, improbe, munus?
Quod tibi si populi donaverat error Achivi,
Cur spolieris, erit: non, cur metuaris ab hoste.
Et fuga (quâ solâ cunctos, timidissime, vincis)
Tarda futura tibi est, gestamina tanta trahenti.
Adde, quod iste tuus tam raro praelia passus,
Integer est clypeus: nostro, qui tela ferendo
Mille patet plagis, novus est successor habendus.
Denique quid verbis opus est? spectemur agendo.
Arma viri fortis medios mittantur in hostes:
Inde jubete peti, & referentem ornate relatis.

Finierat Telamone satus; vulgique secutum
Ultima murmur erat: donec Laërtius heros
Adstitit: atque oculos paulum tellure moratos
Sustulit ad proceres, expectatoque resolvit

Ora sono: neque abest facundis gratia dictis.

Si mea cum vestris valuissent vota Pelasgi,

Non foret ambiguus tanti certaminis hæres:

Tuque tuis armis, nos te potiremur, Achille.

Quem quoniam non æqua mihi, vobisque negarunt

Fata (manuque simul veluti lacrymantia terfit

Lumina) quis magno melius succedet Achilli,

Quàm per quem magnus Danaïs successit Achilles?

Huic modo ne profit, quod ut est, hebes esse videtur;

Nève mihi noceat, quod vobis semper Achivi

Profuit ingenium: meaque hæc facundia, si qua est,

Quæ nunc pro domino, pro vobis sæpe locuta est,

Invidia careat: bona nec sua quisque recuset.

Nam genus, & proavos, & quæ non fecimus ipsi

Vix ea nostra voco: sed enim quia rettulit Ajax

Esse Jovis pronepos, nostri quoque sanguinis auctor

Jupiter est, totidemque gradus distamus ab illo:

Nam mihi Laërtes pater est, Arceſius illi:

Jupiter huic, neque in his quisquam damnatus, &

Est quoque per matrem Cyllenius addita nobis (exul.

Alterâ nobilitas. Deus est in utroque parente.

Sed neque materno quod sim generosior ortu,

Nec mihi quod pater est fraterni sanguinis inſons,

Proposita arma peto; meritis expendite causam.

Dummodo, quod fratres Telamon, Peleusque fuerunt,

Ajacis meritum non sit: nec sanguinis ordo,

Sed virtutis honos spoliis quærat in istis.

At si proximitas primusque requiritur hæres,

Est genitor Peleus, est Pyrrhus filius illi:

Quis locus Ajaci? Phthiam Scyrônve ferantur.

Nec minus est isto Teucer patruelis Achilli:

Num petit ille tamen? num, sperat ut auferat arma?

Ergo operum quoniam nudum certamen habetur,

Plura quidem feci, quàm quæ comprehendere dictis

In promptu mihi sit: rerum tamen ordine ducar.

Præſcia venturi genitrix Nereïa leti

Diffimulat cultu natum, deceperat omnes,

In quibus Ajacem, sumptæ fallacia vestis.

Arma ego fœmineis, animum motura virilem

Merci-

Mercibus inferui : neque adhuc projecerat heros
Virgineos habitus, cum parmam hastamque tenenti,
Nate dea, dixi, tibi se peritura reservant
Pergama : quid dubitas ingentem evertere Trojam ?
Injecique manum, fortémque ad fortia misi.
Ergo ópera illius mea sunt : Ego Telephon hasta
Pugnantem domui : victum, orantémque refeci.
Quod Thebæ cecidère, meum est : me credite Lesbon,
Me Tenedon, Chrysénque, & Cyllan Apollinis urbes,
Et Scyron cepisse : meà concussa putare
Procubuisse solo Lyrnessia mœnia dextrâ.
Utque alios taceam, qui sævum perdere posset
Hectora nempe dedi : per me jacet inclytus Hector.
Illis hæc armis, quibus est inventus Achilles,
Arma peto : vivo dederam, post fata reposco.
Ut dolor unius Danaos pervenit ad omnes
Aulidæque Euboicam complerunt mille carinæ :
Expectata diu, nulla aut contraria classi
Flamina sunt : duræque jubent Agamemnona sortes
Immeritam sævæ natam mactare Dianæ.
Denegat hoc genitor, divisque irascitur ipsis :
Atque in rege tamen pater est : ego mite parentis
Ingenium verbis ad publica commoda verti.
Nunc equidém fateor : fassoque ignoscat Attrides :
Difficilem tenui sub iniquo iudice causam.
Hunc tamen utilitas populi, fraterque datique
Summa movet sceptri, laudem ut cum sanguine penset.
Mittor & ad matrem : quæ non hortanda, sed astu
Decipienda fuit : quò si Telamonius isset,
Orba suis essent etiamnum lintea ventis.
Mittor & Iliacas audax orator ad arces,
Visaque & intrata est altæ mihi curia Trojæ :
Plénæque adhuc erat illa viris : interritus egi,
Quam mihi mandârat communis Græcia, causam :
Accusôque Parin : prædamque Helenamque reposco,
Et moveo Priamum, Priamoque Antenora junctum.
At Paris, & fratres, & qui rapuère sub illo,
Vix tenuère manus (scis hoc Menelæ) nefandas,
Primæque lux nostri tecum fuit illa peric'li.

Longa

Longa referre mora est, quæ consilióque manúque
 Utiliter feci spatiosi tempore belli.
 Post acies primas, urbis se mœnibus hostes
 Continuere diu : nec aperti copia Martis
 Ulla fuit : decimo demum pugnavimus anno.
 Quid facis interea, qui nil, nisi praelia nôsti ?
 Quis tuus usus erat ? nam si mea facta requiris,
 Hostibus insidior : fossas munimine cingo :
 Consolor socios, ut longi tædia belli
 Mente ferant placidâ : doceo, quo simus alendi,
 Armandique modo, mittor quo postulat usus.
 Ecce ! Jovis monitu, deceptus imagine somni
 Rex jubet incepti curam dimittere belli.
 Ille potest auctore suam defendere causam
 Non sinat hoc Ajax : delendaque Pergama poscat,
 Quodq; potest, pugnet, cur non remoratur ituros ?
 Cur non arma capit ? dat, quod vaga turba sequatur ?
 Non erat hoc nimium, nunquam nisi magna loquenti.
 Quid, quod & ipse fugis ? vidi, puduitque videre,
 Cum tu terga dares, inhonestaque vela parares :
 Nec mora : Quid facitis ? quæ vos dementia, dixi,
 Concitat, ô socii, captam dimittere Trojam ?
 Quidve domum fertis decimo, nisi dedecus, anno ?
 Talibus atque aliis, in quæ dolor ipse disertum
 Fecerat, aversos profuga de classe reduxi.
 Convocat Atrides socios terrore paventes :
 Nec Telamoniades etiam nunc hiscere quicquam
 Audet. At ausus erat reges incessere dictis
 Therstes, etiam per me haud impune protervus.
 Erigor : & trepidos cives exhortor in hostes,
 Amissamque meâ virtutem voce reposco.
 Tempore ab hoc quodcunque potest fecisse videri
 Fortiter iste, meum est, qui dantem terga retraxi.
 Denique de Danaïs quis te laudatve petitve ?
 At sua Tydides mecum communicat acta :
 Me probat : & socio semper confidit Ulysse.
 Est aliquid, de tot Graiorum millibus, unum
 A Diomede legi : nec me fors ire jubebat :
 Sic tamen & spreto noctisque hostisque periclo,

Ausum eadem, quæ nos, Phrygia de gente Dolona
 Interimo : non ante tamen quam cuncta coegi
 Prodere, & edidici quid perinda Troja pararer.
 Omnia cognoram, nec quid specularer, habebam,
 Et jam præmissa poteram cum laude reverti.
 Haud contentus ea, petii tentoria Rhesi :
 Inque suis ipsum, castris comitésque peremi :
 Atque ita captivo victor, votisque poritus,
 Ingredior curru lætos imitante triumphos.
 Cujus equos pretium pro nocte poposcerat hostis,
 Arma negate mihi : fueritque benignior Ajax.
 Quid Lycii referam Sarpedonis agmina ferro
 Devastata meo ? cum multo sanguine fudi
 Cæranon Iphitiden & Alastoræque, Cromiûmque,
 Alcandrumque, Haliûmque, Noëmonæque, Prytanimque,
 Exitioque dedi cum Chercidamante Thoona,
 Et Charopen, satisque immitibus Ennomon actum ;
 Quinque minus celebres nostrâ sub mœnibus urbis.
 Procubuere manu : sunt & mihi vulnera, cives,
 Ipso pulchra loco : nec vanis credite verbis :
 Aspicite en ! (vestemque manu deducit) & hæc sunt
 Pectora semper, ait, vestris exercita rebus.
 At nihil impendit per tot Telamonius annos
 Sanguinis in socios : & habet sine vulnere corpus.
 Quid tamen hoc refert, si se pro classe Pelasga
 Arma tulisse refert, contra Troasque Jovemque ?
 Confiteorque tulit : neque enim benefacta maligne
 Detrectare meum est : sed nec communia solus
 Occupet, atque aliquem vobis quoque reddat honorem.
 Reppulit Aëtorides sub imagine tutus Achillis
 Troas ab arsuris cum defensore carinis.
 Ausum etiam Hectoreos solum concurrere Marti
 Se putat, oblitus regisque, ducumque, meique,
 Nonus in Officio, & prælatus munere sortis.
 Sed tamen eventus vestræ, fortissime, pugnæ
 Quis fuit ? Hector abit violatus vulnere nullo.
 Me miserum ! quanto cogor meminisse dolore
 Temporis illius, quo Graiûm murus Achilles
 Procubuit : nec me lacrymæ luctûsve timorve

Tardârunt, quin corpus humo sublime referrent
 His humeris; his, inquam, humeris ego corpus Achillis
 Et simul arma tuli, quæ nunc quoque ferre laboro.
 Sunt mihi quæ valeant in talia pondera vires :
 Est animus certè vestros sensurus honores,
 Scilicet idcirco prognato cœrula mater
 Ambitiosa suo fuit, ut cœlestia dona,
 Artis opus tantæ, rudis & sine pectore miles
 Indueret ? neque enim clypei cœlamina nōrit.
 Océanum, & terras, cumque alto sidera cœlo,
 Pleiadasque Hyadasque; immunemque æquoris Arcton;
 Diversasque urbes, nitidumque Orionis ense.
 Postulat ut capiat, quæ non intelligit, arma.
 Quid ? quod me duri fugientem munera belli
 Arguit incepto serum accessisse labori ?
 Nec se magnanimo maledicere sentit Achilli ?
 Si simulasse vocat crimen, simulavimus ambo.
 Si mora pro culpa est : ego sum maturior illo.
 Me pia detinuit conjux, pia mater Achillem :
 Primaque sunt illis data tempora, cætera vobis.
 Haud timeo, si jam nequeo defendere crimen
 Cum tanto commune viro : deprensus Ulyssis :
 Ingenio tamen ille ; at non Ajacis Ulysses.
 Nève in me stolidæ convicia fundere linguae
 Admiremur eum : vobis quoque digna pudore
 Objicit, an falso Palameden crimine turpe est
 Accusasse mihi ? vobis damnasse decorum ?
 Sed neque Naupliades facinus defendere tantum,
 Tamque patens valuit : nec vos audistis in illo
 Crimina; vidistis, pretioque objecta patebant.
 Nec, Pæantiaden quod habet Vulcania Lemnos,
 Esse reus merui : factum defendite vestrum,
 (Consensistis enim :) nec me suasse negabo.
 Ut se subtraheret bellicæ viæque labori,
 Tentaretque feros requie lenire dolores.
 Paruit & vivit : non hæc sententia tantum
 Fida : sed, & felix cum sit, facit esse fidelem.
 Quem quoniam vates delenda ad Pergama poscunt,
 Nè mandate mihi : melius Telamonius ibit,

Eloquioque virum, morbis iraque furentem
 Molliet, aut aliqua producet callidus arte :
 Ante retro Simois fluet : & sine frondibus Ide;
 Stabit , & auxilium promittet Achæa Trojæ,
 Quàm cessante meo pro vestris pectore rebus,
 Ajacis stolidi Danaïs solertia proffit.
 Sis licet infestus fociis, regique mihi que,
 Dure Philoctete, licet execrare, meumque
 Devoveas sine fine caput : cupiasque dolenti
 Me tibi forte dari, nostrumque haurire cruorem,
 Utque tui mihi, sic fiat tibi copia nostri :
 Tè tamen aggrediar, mecumque reducere nitar ;
 Tamque tuis potiar, (faveat fortuna) sagittis,
 Quàm sum Dardanio, quem cepi, vate potitus :
 Quàm responsa Deum Trojanaque fata retexi :
 Quàm rapui Phrygiæ signum penetrabile Minervæ
 Hostibus è mediis. Et se mihi comparat Ajax ?
 Nempe capi Trojam prohibebant fata sine illo.
 Fortis ubi est Ajax ? ubi sunt ingentia magni
 Verba viri ? cur hîc metuis ? cur audet Ulysses
 Ire per excubias, & se committere nocti ?
 Përque feros enses, non tantum moenia Troùm,
 Verum etiam summas arces intrare, suæque
 Eripere æde deam, raptamque efferre per hostes:
 Quæ nisi fecissem, frustra Telamone creatus
 Gestâisset lævâ taurorum tergora septem.
 Illa nocte mihi Trojæ victoria parta est :
 Pergama tunc vici, cum vinci posse coëgi.
 Desine Tydiden vultuque & murmure nobis
 Ostentare meum : pars est sua laudis in illis.
 Nec tu cum socia clypeum pro classe tenebas;
 Solus eras : tibi turba comes, mihi contigit unus;
 Qui, nisi pugnacem sciret sapiente minorem
 Esse, nec indomitæ deberi præmia dextræ,
 Ipse quoque hæc peteret : peteret moderatior Ajax,
 Eurypilûsque ferox, claroque Andremonë natus,
 Nec minus Idomeneus, patriaque creatus eadem
 Meriones, peteret majoris frater Atridæ ;
 Quippe manu fortes, nec sunt tibi Marte secundi :
Consiliis

Consiliis cessere meis: tibi dextera bello
 Utilis: ingenium est quod eget moderamine nostri.
 Tu vires sine mente geris, mihi cura futuri est:
 Tu pugnare potes: pugnandi tempora mecum
 Eligit Atrides: tu tantum corpore prodes,
 Nos animo: quântoque ratem qui temperat, anteit
 Remigis officium: quanto dux milite major:
 Tanto ego te supero; nec non in corpore nostro
 Pectora sunt potiora manu, vigor omnis in illis.
 At vos, ô proceres, vigili date præmia vestro,
 Próque tot annorum cura, quos anxius egi,
 Hunc titulum meritis pensandum reddite nostris.
 Jam labor in fine est: obstantia fata removi:
 Altáque, posse capi faciendo, Pergama cepi.
 Per spes nunc socias, casuraque mœnia Troúm,
 Pérque deos, oro, quos hosti nuper ademi,
 Per, si quid superest, quod sit sapienter agendum,
 Si quid adhuc audax, ex præcipitíque petendum,
 Si Trojæ fatis aliquid restare putatis,
 Este mei memores: aut, si mihi non datis arma,
 Huic date: & ostendit signum fatale Minervæ.
 Mota manus procerum est: &, quid facundia posset
 Re patuit: fortisque viri tulit arma disertus.
 Hectora qui solus, qui ferrum, ignémque Jovémque
 Sustinuit torques, unam non sustinet iram:
 Invictúmque virum vincit dolor: arripit ensen:
 Et meus hic certè est; an & hunc sibi poscit Ulysses?
 Hoc, ait, utendum est in me mihi: quique cruore
 Sæpe Phrygum maduit, domini nunc cæde madebit;
 Nè quisquam Ajacem possit superare, nisi Ajax.
 Dixit, & in pectus tum denique vulnera passum,
 Qua patuit ferro, letalem condidit ensen.
 Nec valuere manus infixum educere telum.
 Expulit ipse cruor: rubefactaque sanguine tellus
 Purpureum viridi genuit de cespite florem,
 Qui prius Oebalio fuerat de vulnere natus.
 Litera communis mediis pueroque viroque
 Inscripta est foliis, hæc nominis, illa querelæ.

II. Victor ad Hypsipyles patriam, claríq; Thoantis,

Et

Et veterum terras infames cæde virorum
 Vela dat ; ut referat, Tirynthia tela, sagittas.
 Quæ postquam ad Graios, domino comitante, revexit,
 Imposita est sero tandem manus ultima bello.
 Troja simul, Priamúsque cadunt. Priamæla conjux
 Perdidit infelix hominis post omnia formam,
 Externasque novo latratu terruit auras.
 Longus in angustum quâ clauditur Hellepontus,
 Ilion ardebat, neque adhuc confederat ignis :
 Exiguúmque senis Priami Jovis ára cruorem
 Combiberat, tractata comis antistita Phœbi
 Non profecturas tendebat ad æthera palmas.
 Dardanidas matres patriorum signa deorum,
 Dum licet, amplexas succensâque templa tenentes,
 Invidiosa trahunt victores præmia Graii.
 Mittitur Astyanax illis de turribus, unde
 Pugnantem pro se, proavitaque regna tuentem
 Spe videre patrem monstratum à matre solebat.
 Namque viam suadet Boreas, flatúque secundo
 Carbasa mota sonant, jubet uti navita ventis.
 Troja vale, rapimur, clamant : dantque oscula terræ
 Troades, & patriæ fumantia tecta relinquunt.
 Ultima conscendit classem, miserabile visu,
 In mediis Hecube natorum inventa sepulchris :
 Transantem tumulos, atque ossibus oscula dantem
 Polichia traxere manus, tamen unius hausit
 Que sinu cineres secum tulit Hectoris haustos.
 Hectoris in tumulo canum de vertice crinem,
 Lærias inopes, crinem lacrymasque relinquit.
 Est, ubi Troja fuit, Phrygiæ contraria tellus,
 Ithoniis habitata viris : Polymestoris illuc
 Regia dives erat : cui te commisit alendum
 Am, Polydore, pater, Phrygiisq; removit ab armis.
 Consilium sapiens, sceleris nisi præmia, magnas
 Precipisset opes, animi irritamen avari.
 Cecidit fortuna Phrygum, capit impius ense
 Thracum : jugulóque sui desigit alumni :
 Tanquam tolli cum corpore crimina possent,
 Animem è scopulo subjectas misit in undas.

Litore Threicio classem religarat Atrides,
 Dum mare pacatum ; dum ventus mitior esset.
 Hic subito quantus cum viveret esse solebat,
 Exit humo latè rupta similisque minaci,
 Temporis illius vultum, referebat Achilles,
 Quo ferus injusto petiit Agamemnona ferro.
 Immemoresque mei disceditis, inquit, Achivi?
 Obrutaque est mecum virtutis gratia nostræ?
 Ne facite : utq; meum non sit sine honore sepulchrum
 Placet Achilleos mactata Polyxena manes.

Dixit & immiti fociis parentibus umbræ
 Rapta sinu matris, quam jam prope sola fovebat,
 Fortis, & infelix, & plusquam foemina, virgo,
 Ducitur ad tumulum, diroque fit hostia busto.
 Quæ memor ipsa sui, postquam crudelibus aris
 Admota est, sensitque sibi fera sacra parari,
 Utque Neoptolemum stantem ferrumque tenentem
 Inque suo vidit figentem lumina vultu :
 Utere jamdudum generoso sanguine, dixit :
 Nulla mora est : aut tu jugulo, vel pectore telum
 Conde meo : jugulumque simul pectusque retexit.
 Scilicet aut ulli servire Polyxena ferrem.
 Aut per tale sacrum numen placabitur ullum.
 Mors tantum vellem matrem mea fallere posset :
 Mater obest, minuitque necis mihi gaudia, quamvis
 Non mea mors illi, verum sua vita gemenda est.
 Vos modò nè Stygios adeam non libera manes,
 Este procul, si justa peto : tactusque viriles
 Virgineo removete manus : acceptior illi,
 Quisquis is est, quem cæde mea placare paratis,
 Liber erit sanguis : si quos tamen ultima nostri
 Vota movent oris, Priami vos filia regis
 Non captiva rogat : genitrici corpus inemptum
 Reddite : nève auro redimat jus triste sepulchri,
 Sed lacrymis : tunc, cum poterat, redimebat & aurum
 Dixerat : at populus lacrymas, quas illa tenebat,
 Non tenet : ipse etiam flens, invitisque sacerdos
 Præbita coniecto rupit præcordia ferro.
 Illa super terram defecto poplite labens,

Pertulit intrepidus ad fata novissima vultus.
 Tunc quoque cura fuit partes velare tegendas.
 Cum caderet, castique decus servare pudoris,
 Troades excipiunt: deploratosque recensent
 Priamidas, & quid dederit domus una cruoris:
 Teque gemunt virgo, teque o modo regia conjux,
 Regia dicta parens, Asiae florentis imago,
 Nunc etiam praedae mala sors: quam victor Ulysses
 Esse suam nollit, nisi quod tamen Hectora partu
 Edideras: dominum matri vix repperit Hector:
 Quae corpus complexa animae tam fortis inane,
 Quas toties patriae dederat, natisque, viroque,
 Huic quoque dat lacrymas, lacrymas in vulnera fundit;
 Osculaque ore legit, consuetaque pectora plangit:
 Canitiemque suam concreto in sanguine verrens,
 Plura quidem, sed & haec laniato pectore dixit:
 Nata tuae (quid enim superest?) dolor ultime matri,
 Nata jaces; videoque tuum mea vulnera vulnus.
 En ne perdiderim quenquam sine caede meorum,
 Tu quoque vulnus habes: at te, quia foemina, rebar
 A ferro tutam, cecidisti & foemina ferro.
 Totque tuos idem fratres, te perdidit idem
 Exitium Trojae, nostrique orbator Achilles:
 At postquam cecidit Paridis Phoebeique sagittis,
 Nunc certe dixi, non est metuendus Achilles.
 Nunc quoque mihi metuendus erat, cinis ipse sepulti
 In genus hoc saevit: tumulo quoque sensimus hostem.
 Aecidae foecunda fui: jacet Ilion ingens,
 Eventuque gravi finita est publica clades,
 Si finita tamen: soli mihi Pergama restant,
 In cursuque meus dolor est: modo maxima rerum,
 Tot generis natisque potens, nuribusque, viroque;
 Nunc trahor exul, inops, tumultis avulsa meorum,
 Penelopae munus: quae me data pensa trahentem
 Matribus ostendens Ithacis, haec Hectoris illa est
 Clara parens: haec est, dicet, Priameia conjux.
 Postque tot amissos tu nunc, quae sola levabas
 Maternos luctus, hostilia busta piasti
 Inferias hosti peperisti: quod ferrea resto?

Quidve moror? quò me servas damnosa senectus?
 Quid dii crudeles, nisi quò nova funera cernam,
 Vivacem differtis anum? quis posse putaret
 Felicem Priamum post diruta Pergama dici?
 Felix morte sua; nec te, mea nata, peremptam
 Aspicit: & vitam pariter, regnùmque reliquit.
 At puto funeribus dotabere regia virgo,
 Condeturque tuum monumentis corpus avitis.
 Non hæc est fortuna domus: tibi munera matris.
 Contingent fletus, peregrinæque haustus arenæ.
 Omnia perdidimus: superest, cur vivere tempus
 In breve sustineam, proles gratissima matri
 Nunc solus, quondam minimus de stirpe virili,
 Has datus Ismario regi Polydorus in oras.
 Quid moror interea crudelia vulnera lymphis
 Abluere? & sparsos immiti sanguine vultus?

Dixit: & ad litus passu processit anili,
 Albentes laniata comas: date, Troades, urnam
 Dixerat infelix, liquidas hauriret ut undas.
 Aspicit ejectum Polydori in litore corpus,
 Factaque Threïciis ingentia vulnera telis.
 Troades exclamant, obmutuit illa dolore:
 Et pariter vocem, lacrymæque introrsus obortas
 Devorat ipse dolor: duròque simillima saxo
 Torpet, & adversâ figit modò lumina terrâ,
 Interdum torvos sustollit ad æthera vultus:
 Nunc positi spectat vultum, nunc vulnera nati:
 Vulnera præcipuè: seque armat, & instruit ira.
 Qua simul exarsit, tanquam regina maneret,
 Ulcisci statuit: pœnæque in imagine tota est.
 Utque furi catulo lactante orbata læna, (stem:
 Signaque nacta pedum, sequitur quem non videt, ho-
 Sic Hecube, postquam cum luctu miscuit iram,
 Non oblita animorum, annorum oblita suorum,
 Vadit ad artificem diræ Polymestora cædis,
 Colloquiturque petit: nam se monstrare relictum
 Velle latens illi, quod nato redderet, aurum.
 Credidit Odrysius, prædæque assuetus amor,
 In secreta venit: cum blando callidus ore,
 Tolle moras, Hecube, dixit: da munera nato:

Omne fore illius quod das, quod & ante dedisti,
 Per superos juro : spectat truculenta loquentem,
 Falsaque jurantem, tumidaque exæstuat irâ:
 Atque ita correptum, captivarum agmine matrum
 Involat, & digitos in perfida lumina condit,
 Expoliâtque genas oculis : facit ira valentem :
 Immergitque manus : fœdatâque sanguine fonti
 Non lumen (neq; enim superest) loca luminis haurit.
 Clade sui Thracum gens irritata tyranni,
 Troada telorum lapidumque incessere jactu
 Cœpit. At hæc missum rauco cum murmure saxum,
 Moribus insequitur, rictûque in verba parato
 Latravit conata loqui, locus extat, & ex re
 Nomen habet : veterumq; diu memor illa malorum,
 Tum quoque Sithonios ululavit mœsta per agros.
 Illius, Troasque suos, hostesque Pelasgos,
 Illius fortuna deos quoque moverat omnes :
 Sic omnes, ut & ipsa Jovis conjuxque sororque
 Eventus Hecubam meruisse negaverat illos.

III. Non vacat auroræ quanquā iisdem faverat armis,
 Cladibus & casu Trojæque Hecubæque moveri.
 Cura deam propior, luctusque domesticus angit
 Memnonis amissi : Phrygiis quem lutea campis
 Vidit Achilleâ pereuntem cuspide mater.
 Vidit; & ille color, quo matutina rubescunt
 Tempora, palluerat; laruitque in nubibus æther.
 At non impositos supremis ignibus artus
 Sustinuit spectare parens : sed crine soluto,
 Sicut erat, magnigenibus procumbere non est
 Dedignata Jovis, lacrymisque has addere voces;
 Omnibus inferior, quas sustinet aureus æther,
 (Nam mihi sunt totum rarissima templa per orbem)
 Diva tamen venio : non ut delubra, diésque
 Des mihi sacrificos, caliturasque ignibus aras.
 Si tamen aspicias, quantum tibi fœmina præstem,
 Tum cum luce nova noctis confinia servo,
 Præmia danda putes : sed non ea cura, neque hic est
 Nunc status Auroræ, meritos ut poscat honores.
 Memnonis orba mei venio ; qui fortia frustra

Pro patre tulit arma suo ; primisque sub annis
 Occidit à forti (sic vos voluistis) Achille.
 Da precor huic aliquem solatia mortis honorem
 Summe deum rector ; maternaque vulnera leni.
 Jupiter annuerat ; cum Memnonis arduus alto
 Corruit igne rogos ; nigrique volumina fumi
 Infecere diem, veluti cum flumina natas
 Exhalant nebulas, nec Sol admittitur infra.
 Atra favilla volat ; glomerataque corpus in unum
 Densatur, faciemque capit, fumitque calorem
 Atque animam ex igni : levitas sua præbuit alas
 Et primò similis volucris, mox vera volucris
 Insonuit pennis : pariter sonuere sorores
 Innumeræ, quibus est eadem natalis origo :
 Tèrque rogam lustrant : & consonus exit in auras
 Ter plangor : quarto seducunt castra volatu.
 Tunc duo diversâ populi de parte feroces
 Bella gerunt, rostrisque & aduncis unguibus iras
 Exercent, alasque adversaque pectora lassant :
 Inferiæque cadunt cineri cognata sepulto
 Corpora : seque viro forti meminere creatas.
 Præpetibus subitis nomen facit auctor : ab illo
 Memnonides dictæ, cum Sol duodena peregit
 Signa, parentali peritura Marte rebellant.
 Ergo aliis latrâsse Dymantida flebile visum :
 Luctibus est Aurora suis intenta, piasque
 Nunc quoque dat lacrymas, & toto rorat in orbe.

IV. Nec tamen everfam Trojæ cum mœnibus esse
 Spem quoque fata sinunt : sacra, & sacra altera patrem
 Fert humeris, venerabile onus, Cythereius heros ;
 De tantis opibus prædam pius eligit illam
 Ascaniumque suum : profugaque per æquora classe
 Fertur ab Antandro : scelerataq; limina Thracum,
 Et Polydoreo manantem sanguine terram
 Linqvit, & utilibus ventis, æstûque secundo
 Intrat Apollineam sociis comitantibus urbem.
 Hunc Anius, quo rege homines, antistite Phœbus
 Ritè colebantur, temploque domoque recepit,
 Urbemque ostendit, delubraque vota, duasque

Latona quondam stirpes pariente retentas.
 Thure dato flammis, vinoque in thura profuso,
 Cæsarumque boum fibris de more crematis,
 Regia tecta petunt : positique tapetibus altis
 Munera cum liquido capiunt Cerealia Baccho,
 Tum pius Anchises : ô Phœbi lecte sacerdos,
 Fallor ? an & natum, cum primùm hæc mœnia vidi.
 Bisque duas natas, quantum reminiscor, habebas ?
 Huic Anius, niveis circumdata tempora vittis
 Concutiens, & tristis, ait, Non falleris, heros
 Maxime : natorum vidisti quinque parentem,
 Quem nunc (tanta homines rerum inconstantia versat)
 Pene vides orbem, quid enim mihi filius absens
 Auxilii ? quem dicta suo de nomine tellus
 Andros habet, pro patre locumque & regna tenentem.
 Delius augurium dedit huic, dedit altera Liber
 Fœminæ sorti voto maiora fidèque
 Munera : nam tactu natarum cuncta mearum
 In segetem, laticemque meri, baccamque Minervæ
 Transformabantur : diversæque erat usus in illis.
 Hoc ubi cognovit Trojæ populator Atrides,
 (Ne non ex aliqua vestram sensisse procellam
 Nos quoque parte putes) armorum viribus usus
 Abstrahit invitas gremio genitoris ; alantque
 Imperat Argolicam cœlesti munere classem.
 Effugiunt quò quæque potest. Eubœa duabus,
 Et totidem natis Andros fraterna petita est.
 Miles adest, &, ni dedantur, bella minatur.
 Victa metu pietas consortia pectora prænæ
 Dedit : & ut timido possis ignoscere fratri.
 Non hic Æneas, non qui defenderet Andron
 Hector erat, per quos decimum durastis in annum.
 Namque parabantur captivis vincla lacertis.
 Illæ tollentes etiamnum libera cœlo
 Brachia, Bacche pater fer opem, dixere : tulitque
 Muneris auctor opem, (si miro perdere more
 Ferre vocatur opem) nec qua ratione figuram
 Perdiderint, potui scire, aut nunc dicere possum.
 Summa mali nota est : pennas sumpsere, tuæque

Conjugis in volucrem niveas abière columbas.

V. Talibus atque aliis postquam convivìa distis
Implèrunt, mensà somnum petière remotà,
Cumque die surgunt, adeuntque oracula Phœbi.
Qui petere antiquam matrem, cognatàque jussit
Litora, prosequitur rex, & dat munus ituris:
Anchisæ sceptrum, clamydem pharetramq, nepoti,
Cratera Æneæ, quem quondam miserat illi
Hospes ab Aoniis Therfes Ismenius oris.
Miserat hunc illi Therfes: fabricaverat Alcon
Myleus & longo cœlaverat argumento.
Urbs erat, & septem posses ostendere portas:
Hæ pro nomine erant, & quæ foret illa, docebant.
Ante urbem exequiæ, tumulique, ignisque, rogiq,ue,
Effusæque comas, & apertæ pectora matres
Significant luctum: Nymphæ quoq; flere videntur,
Siccatorumque queri fontes: sine frondibus arbor
Nuda riget: rodunt arentia saxa capellæ.
Ecce! facit mediis natas Orione Thebis
Hanc non fœmineum jugulo dare pectus aperto;
Illam, demisso per fortia vulnera telo,
Pro populo cecidisse suo; pulchrisque per urbem
Funeribus ferri, celebrique in parte cremari:
Tum de virginea geminos exire favilla
Ne genus intereat, juvenes, quos fama coronas
Nominat, & cineri materno ducere pompam.

VI. VII. Hactenus antiquo signis fulgentibus ære
Summus in aurato crater erat asper acantho.
Nec leviora datis Trojani dona remittunt,
Dantque sacerdoti custodem thuris acerram,
Dant pateram, claramque auro, gemmisque coronam.
Inde recordati Teucros à sanguine Teucris
Ducere principium, Cretam tenuère: locique
Ferre diu nequière Jovem: centumque relictis
Urbibus, Ausonios optant contingere portus.
Sævit hyems jactatq; viros: Strophadumque receptos
Portubus infidis exterruit ales Aëllø.
Et jam Dulichios portus, Ithacamque, Samenque,
Neritiæque domos regnum fallacis Ulyssæi,

Præter

Præter erant vēsti : certatam lite deorum
 Ambraciam, versique vident sub imagine saxum
 Judicis, Aëtiaco quæ nunc ab Apolline nota est :
 Vocalēmque sua terram Dodonida quercu,
 Chaoniōsque sinus, ubi nati rege Molosso
 Irrita subiectis fugere incendia pennis.

VIII. Proxima Phæacum felicibus obsita pomis
 Rura petunt : Epiros ab his, regnatāque vati
 Buthrotos Phrygio, simulatāque Troja tenentur.
 Inde futurorum certi, quæ cuncta fideli
 Priamides Helenus monitu prædixerat, intrant
 Sicaniam : tribus hæc excurrit in æquora linguis.
 E quibus imbriferos obversa Pachynos ad Austros ;
 Mollibus expositum Zephyris Lilybæon : at Arcton
 Æquoris expertem spectat, Boreāque Peloros.
 Hac subeunt Teucris remisque æstūque secundo,
 Sub noctem potitur Zancleā classis arenā.
 Scylla latus dextrum, lævum irrequieta Charibdis
 Infestant : vorat hæc raptas, revomitque carinas :
 Illa feris atram canibus succingitur alvum,
 Virginis ora gerens, & si (non omnia vates
 Ficta reliquerunt) aliquo quopiam tempore virgo :
 Hanc multi petiere proci : quibus illa repulsis
 Ad Pelagi Nymphas, pelagi gratissima Nymphis,
 Ibat, & illusos juvenum narrabat amores.
 Quam dum pestendos præbet Galatea capillos,
 Talibus alloquitur repetens suspiria dictis :
 Te tamen, ô virgo, genus haud immite virorum
 Expetit : utque facis, potes his impune negare.
 At mihi, cui pater est Nereus, quam Cærule Doris
 Enixa est, quæ sum turba quoque tuta sororum,
 Non nisi per fluctus licuit Cyclopi amorē
 Effugere, & lacrymæ vocem impediere loquentis.
 Quas ubi marmoreo deterfit pollice virgo,
 Et solata deam est : refer, ô charissima dixit,
 Nève tui causam tege, sum tibi fida, doloris.
 Nereis his contra rescuta Cratæide natam.

Acis erat Fauno Nymphaque Symæthide cretus,
 Magna quidem patrisque sui, matrisque voluptas,

Nostra

Nostra tamen major : nam me sibi junxerat uni
 Pulcher, & oëtonis iterum natalibus actis
 Signarat dubia teneras lanugine malas :
 Hunc ego, me Cyclops nullo cum fine petebat,
 Nec, si quæsieris odium Cyclopi, amorne
 Acidis in nobis fuerit præsentior, edam.
 Par utrimque fuit : proh ! quanta potentia regni
 Est, Venus alma, tui : nempe ille immitis, & ipfis
 Horrendus sylvis, & visus ab hospite nullo
 Impunè, & magni cum diis contemptor Olympi,
 Quid sit amor, sentit ; nostrique cupidine captus
 Uritur, oblitus pecorum, antrorumque suorum.
 Jamque tibi formæ, jamque est tibi cura placendi,
 Jam rigidos pectus rastris, Polypheme, capillos :
 Jam libet hirsutam tibi falce recidere barbam,
 Et spectare feros in aqua, & componere vultus.
 Cædis amor, feritæque sitisque immensa cruoris
 Cessant, & tutæ veniunt abeuntque carinæ.
 Telemus interea Siculum delatus in æquor,
 Telemus Eurymedes, quem nulla fefellerat ales,
 Terribilem Polyphemon adit ; Luménq; quod unum
 Fronte geris media, rapiet tibi, dixit Ulysses.
 Risit : & ò vatum stolidissime, falleris, inquit :
 Altera jam rapuit : sic frustra vera monentem
 Spernit : & aut gradiens ingenti litora passu
 Degravat : aut fessus sub opaca revertitur antra.
 Prominet in pontum cuneatus acumine longo
 Collis : utrumque latis circumfluit æquoris unda.
 Huc ferus ascendit Cyclops, mediisque resedit :
 Lanigeræ pecudes nullo ducente secutæ.
 Cui postquam pinus, baculi quæ præbuit usum,
 Ante pedes posita est, antennis apta ferendis,
 Sumptæque arundinibus compacta est fistula centum :
 Senserunt toti pastoria sibila montes,
 Senserunt undæ : latitans ego rupe, meique
 Acidis in gremio residens procul, auribus hausi
 Talia dicta meis, auditaque mente notavi :
 Candidior nivei folio, Galatea, ligustri,
 Floridior pratis, longâ procerior alno,

Splendidique

Splendidior vitro, tenero lascivior hædo,
 Lævior assiduo detritis æquore conchis,
 Solibus hybernis, æstiva gratior umbra,
 Nobilior pomis, platano conspectior alta,
 Lucidior glacie, matura dulcior uva,
 Mollior & cyncni plumis, & lacte coacto,
 Et, si non fugias, riguo formosior horto :
 Sævior indomitis eadem Galatea juvencis,
 Durior annosâ quercu, fallacior undis,
 Lentior & falicis virgis, & vitibus albis,
 His immobilior scopulis, violentior amne,
 Laudato pavone superbior, acrior igni,
 Asperior tribulis, fœta truculentior ursa.
 Surdior æquoribus, calcato immitior hydro :
 Et, (quod præcipuè vellem tibi demere possem)
 Non tantum cervo claris latratibus actò,
 Verùm etiam ventis, volucrique fugacior aura.
 At bene si nôris, pigeat fugisse, morasque
 Ipsa tuas damnes, & me retinere labores.
 Sunt mihi pars montis vivo pendentia faxo
 Antra, quibus nec Sol medio sentitur in æstu,
 Nec sentitur hyems : sunt poma gravantia ramos :
 Sunt auro similes longis in vitibus uvæ,
 Sunt & purpureæ : tibi & has servamus, & illas.
 Ipsa tuis manibus sylvestri nata sub umbra
 Mollia fraga leges, ipse autumnalia corna,
 Prunaeque non solum nigro liventia succo,
 Verum etiam generosa, novâsque imitantia ceras.
 Nec tibi castaneæ, me conjuge, nec tibi deerunt
 Arbutei fœtus : omnis tibi serviet arbos.
 Hoc pecus omne meum est : multæ quoque vallibus errant :
 Multas sylva tegit : multæ stabulantur in antris.
 Nec, si forte roges, possem tibi dicere, quot sint :
 Pauperis est numerare pecus : de laudibus harum
 Nil mihi credideris : præsens potes ipsa videre,
 Ut vix sustineant distentum cruribus uber.
 Sunt fœtura minor tepidis in ovilibus agni :
 Sunt quoque par ætas aliis in ovilibus hædi.
 Lac mihi semper adest niveum : pars inde bibenda
 Servatur :

Servatur : partem liquefacta coagula durant.
 Nec tibi deliciæ faciles, vulgataque tantum
 Munera contingent, damæ, leporésque, capræque,
 Pârve columbarum, demptûsve cacumine nidus :
 Inveni geminos, qui tecum ludere possint,
 Intèr se similes, vix ut dignoscere possis,
 Villosæ catulos in summis montibus ursæ.
 Inveni : & dixi, dominæ servabimus istos.
 Jam modò cœruleo nitidum caput exere ponto,
 Jam, Galatea, veni : nec munera despice nostra.
 Certe ego me novi liquidæque in imagine vidi
 Nuper aquæ, placuitque mihi mea forma videnti.
 Aspice sim quantus, non est hoc corpore major
 Jupiter in cœlo : (nam vos narrare soletis
 Nescio quem regnare Jovem) coma plurima torvos
 Prominet in vultus, humerósque ut lucus obumbrat.
 Nec, mihi quod rigidis horrent densissima setis
 Corpora turpe puta, turpis sine frondibus arbos,
 Turpis equus, nisi colla jubæ flaventia velent.
 Pluma tegit volucres : ovibus sua lana decori est.
 Barba viros, hirtæque decent in corpore setæ.
 Unum est in media lumen mihi fronte, sed instar
 Ingentis clypei : quid ? non hæc omnia magno
 Sol videt è cœlo ? Soli tamen unicus orbis.
 Adde, quod in vestro genitor meus æquore regnat,
 Hunc tibi do socerum : tantùm miserere, precésque
 Supplicis exaudi : tibi enim succumbimus uni.
 Quiq; Jovem, & cœlum sperno, & penetrabile fulmen
 Nerei, te vereor : tua fulmine sævior ira est.
 Atque ego contemptûs essem patientior hujus,
 Si fugeres omnes : sed cur, Cyclope repulso,
 Acin amas ? præfersque meis amplexibus Acin ?
 Ille tamen placeatque sibi : placeâtque licebit,
 Quod nollem, Galatea, tibi : modò copia detur,
 Sentiet esse mihi tanto pro corpore vires.
 Viscera viva traham, divulsaque membra per agros,
 Perque tuas spargam, sic se tibi misceat, undas,
 Uror enim læsusque exæstuat acrius ignis :
 Cùmque suis videor translata viribus Ætnam

Pectore ferre meo : nec tu, Galatea, moveris.

Talia nequicquam questus (nam cuncta videbam)

Surgit : & , ut taurus vacca furibundus adempta

Stare nequit, sylvaque & notis saltibus errat :

Cùm ferus ignaros, nec quicquam tale timentes

Me videt atque Acin : videoque exclamat : & ista

Ultima sit, faciam, Veneri concordia vestra.

Tantaque vox, quantam Cyclops iratus habere

Debuit, illa fuit : clamore perhorruit Ætne.

Ast ego vicino pavefacta sub æquore mergor.

Terga fugæ dederat conversa Symæthius heros :

Et fer opem, Galatea, precor, mihi ferte, parentes,

Dixerat : & vestris periturum admittite regnis.

Insequitur Cyclops : partemque è monte revulsam

Mittit : & extremus quamvis pervenit ad illum

Angulus è saxo, totum tamen obruit Acin.

At nos, quod fieri solum per fata licebat,

fecimus, ut vires assumeret Acis avitas :

Uniceus de mole cruor manabat : & intra

temporis exiguum rubor evanescere cœpit.

Atque color primo turbati fluminis imbre,

urgaturque mora : tum moles jacta dehiscit,

ivæque per rimas, proceraque surgit arundo :

isque cavum saxi sonat exultantibus undis.

Iraque res, subito media tentus extitit alvo,

cinctus juvenis flexis nova cornua cannis,

ei, nisi quod major, quod toto cœrulus ore est,

is erat : sed sic quoque erat tamen Acis in amnem

versus : & antiquum tenuerunt flumina nomen.

IX. Desierat Galatea loqui cœtûque soluto

cedunt : placidisque natant Nereïdes undis.

Nulla redit : neque enim medio se credere ponto

cedet : & aut bibula sine vestibis errat arena,

at ibi lassata est : seductos nocta recessus

argitis, inclusa sua membra refrigerat undâ.

Te fretum findens alti novus incola ponti,

per in Euboïca versis Anthedone membris

ucus adest : visæque cupidine virginis hæret,

quæcunque putat fugientem posse morari,

Verba

Pector

Verba refert, fugit illa tamen : velóxque timoré
 Pervenit in summum positi prope litora montis.
 Ante fretum est ingens apicem collectus in unum
 Longa sine arboribus convexus ad æquora vertex.
 Constitit hic : & tuta loco, monstrúmne, deusne,
 Ille sit ignorans, admiratúrque colorem,
 Cæsariémque humeros subjectaque terga tenentem,
 Ultimáque excipiat quod tortilis inguina piscis,
 Sentit : & innitens, quæ stabat proxima, moli,
 Non ego prodigium, non sum fera bellua, virgo.
 Sum deus, inquit, aquæ, nec majus in æquore Proteus
 Jus habet, & Triton, Athamantiadésque Palæmon.
 Ante tamen mortalis eram : sed scilicet altis
 Deditus æquoribus, jam tum exercebar in illis,
 Nam modo ducebam ducentia retia pisces :
 Nunc in mole sedens moderabar arundine linum
 Sunt viridi prato confinia litora, quorum
 Altera pars undis, pars altera cingitur herbis.
 Quas neque cornigeræ morsu læsere juvencæ,
 Nec placidæ carpsistis oves, hirtæve capellæ.
 Non apis indè tulit collectos sedula flores :
 Non data sunt capiti genialia ferta : nec unquam
 Falciferæ secuère manus : ego primus in illo
 Cespite consedi, dum lina madentia sicco.
 Utque recenserem captivos ordine pisces,
 Insuper exposui : quos aut in retia casus,
 Aut sua credulitas in aduncos egerat hamos,
 Res similis fictæ ? sed quid mihi fingere prodest ?
 Gramine contacto cœpit mea præda moveri,
 Et mutare latus, terraque ut in æquore niti.
 Dúmque moror, mirórque simul, fugit omnis in undas
 Turba suas : dominúmque novum, litúsque relinquunt
 Obstupui, dubiusque diu, quæ causa requiro,
 Num deus hoc aliquis, num succus fecerit herbæ,
 Quæ tamen, has, inquam, vires habet herba ? manúque
 Pabula decerpsi, decerptaque dente momordi.
 Vix bene combiberant ignotos guttura succos,
 Cùm subito trepidare intus præcordia sensi :
 Alteriúsque rapi naturæ pectus amore.

Nec potui restāre loco : reperendāque nunquam
 Terra vale dixi, corpūque sub æquore merſi :
 Dii maris exceptum ſocio dignantur honore :
 Utque mihi, quæcunque feram mortalia, demant,
 Oceanum, Tethynque rogant : ego luſtror ab illis,
 Et, purgante neſas novies mihi carmine dicto,
 Pectora fluminibus jubeor ſupponere centum.
 Nec mora : diverſis lapſi de fontibus amnes,
 Totaque vertuntur ſupra caput æquora noſtrum.
 Haſtenus acta tibi poſſum memoranda referre :
 Haſtenus & memini ; nec mens mea cætera ſenſit.
 Quæ poſtquam rediit, alium me corpore toto,
 Ac fueram nuper, nec eundem mente recepi.
 Hanc ego tum primum viridem ferrugine barbā,
 Cæſariēque meam quam longa per æquora verro,
 Ingentēque humeros, & cœrula brachia vidi,
 Crurāque pinnigero curvata noviffima piſce.
 Quid tamen hæc ſpecies ? quid dīs placuiſſe marinis,
 Quid juvat eſſe deum, ſi tu non tangeris iſtis ?
 Talia dicentem, dicturum plura reliquit
 Scylla deum : furit ille, irritatūſque repulſa,
 Prodigioſa petit Titanidōs atria Circes.

PUBLII OVIDII

N A S O N I S

METAMORPHOSEON

LIBER XIV.

I Amque giganteis injeſtam faucibus Ætnen,
 Arvaque Cyclopum, quid raſtra, quid uſus aratri
 Neſcia, nec quidquam junctis debentia bubus,
 Liquerat Euboicus tumidarum cultor aquarum :

Liquerat

Liquerat & Zanclem, adversaque mœnia Rhegi,
 Navifragumque fretum, gemino quod litore pressum
 Ausoniae Siculaeque tenet confinia terræ.
 Inde manu magna Tyrrhena per æquora lapsus,
 Herbiferos adiit colles, atque atria Glaucus
 Sole satæ Circes variarum plena ferarum.
 Quam simul aspexit, dicta acceptaque salute,
 Diva, dei miserere, precor, nam sola levare
 Tu potes hunc, dixit, (videor modo dignus) amorem
 Quanta sit herbarum, Titani, potentia nulli
 Quàm mihi cognitiùs, qui sum mutatus ab illis :
 Nève mei non nota tibi sit causa furoris,
 Litore in Italico, Messenia mœnia contra,
 Scylla mihi visa est. Pudor est, promissa, precésq;
 Blanditiâsque meas, contemptaque verba referre.
 At tu, sive aliquid regni est in carmine; carmen
 Ore move sacro: sive expugnacior herba est,
 Utere tentatis operosæ viribus herbæ,
 Nec medeare mihi, sanèsque hæc vulnera mando:
 Finèque nil opus est; partem ferat illa caloris.
 At Circe (neque enim flammis habet aptius ulla
 Talibus ingenium; seu causa est hujus in ipsa,
 Seu Venus indicio facit hoc offensa paterno)
 Talia verba refert: melius sequerere volentem,
 Oprantemque eadem, parilique cupidine captam,
 Dignus eras: ultrò poteras certèque rogari:
 Et, si spem dederis, mihi crede rogaberis ultrò,
 Neu dubites: absitve tuæ fiducia formæ.
 En ego cum dea sim, nitidi cùm filia Solis,
 Carmine cùm tantum, tantum cum gramine possim;
 Ut tua sim, voveo, spernentem sperne; sequenti
 Redde vices: unôque duas ulciscere facto.
 Talia tentanti, prius, inquit, in æquore frondes,
 Glaucus, & in summis nasceatur montibus algæ;
 Sospite quàm Scylla nostri mutantur amores.
 Indignata dea est: & lædere quatenus ipsum
 Non poterat, nec veller amans, irascitur illi,
 Quæ sibi prælata est: Venerisque offensa repulsa,
 Protinus horrendis infamia pabula succis

Conterit: & tritis Hecateia carmina miscet,
 Cœrulaque induitur velamina: p̄rque ferarum
 Agmen adulantum media procedit ab aula:
 Oppositumque petens contra Zancleia saxa
 Rhegion, ingreditur ferventes æstibus undas.
 In quibus, ut solida ponit vestigia ripa,
 Nummaque decurrit pedibus super æquora siccis,
 Curvus erat gurgēs curvos sinuatus in arcus.
 Grata quies Scyllæ: quò se referebat ab æstu
 Et maris, & cœli, medio cum plurimus orbe
 Sol erat, & minimas à vertice fecerat umbras.
 Tunc dea prævitiat, portentiferisque venenis
 Inquinat: huic fusos latices radice nocenti
 Impargit, & obscurum verborum ambage novorum
 Per novies carmen magico demurmurat ore.
 Scylla venit: mediâque tenus descenderat alvo,
 Cum sua fœdari latrantibus inguina monstribus
 Aspicit: ac primò non credens corporis illas
 Ille sui partes, refugitque abigitque, timetque
 Ira proterva canum: sed quos fugit, attrahit unâ.
 Et corpus quærens femorum, crurumque pedumque,
 Interbereos rictus pro partibus invenit illis.
 Atque canum rabies: subjectaque terga ferarum
 Inguinibus truncis, uteròque extante cohærent.
 II. Flevit amans Glaucus: nimiumque hostiliter usæ
 Viribus herbarum fugit connubia Circes.
 Scylla loco mansit: cumq; est data copia primùm,
 Circes odium fociis spoliavit Ulyssē.
 Iuxta eadem Teucas fuerat mersura carinas,
 Prius in scopulum, qui nunc quoque saxeus extat,
 Transformata foret: scopulum quoque navita vitat.
 III. Hanc ubi Trojanæ remis avidamque Charybdim,
 Percipere rates, cum jam prope litus adessent
 Consilium, Libycas vento referuntur ad oras.
 Incipit Ænean illic animoque domoque,
 Non bene discidium Phrygiæ latura mariti
 Honis: inque pyra sacri sub imagine facta
 Cubuit ferro, deceptaque decipit omnes.
 Insus arenosæ fugiens nova incenia terræ

Ad sedemque Erycis, fidumque relatus Acasten,
 Sacrificat : tumulumque sui genitoris honorat.
 Quasque rates Iris Junonia pœne cremarat,
 Solvit : & Hippotadæ regnum, terrasque calenti
 Sulphure fumantes, Achelœiadumque relinquit
 Syrenum scopulos : orbatæque præside pinus,
 Inarimen, Prochytênque legit, sterilique locatas
 Colle Pitheculas habitantum nomine dictas.
 Quippe deum genitor fraudem & perjuriam quondam
 Cercopum exolus, gentisque admissa dolosæ,
 In deformem viros animal mutavit, ut iidem
 Dissimiles homini possent, similesque videri :
 Membraque contraxit : naræque à fronte resimas
 Contudit : & rugis peraravit anilibus ora :
 Totaque velatos flamenti corpora villo
 Misit in has sedes : nec non prius abstulit usum
 Verborum, & natæ dira in perjuriam linguæ
 Posse queri tantum rauco stridore relinquit.

IV. Has ubi præterit, & Parthenopeia dextra
 Mœnia deseruit, læva de parte canori
 Æolidæ tumulum, & loca fœtapalustribus ulvis,
 Litora Cumarum, vivacisque antra Sibyllæ
 Intrat, & ut manes adeat per Averna paternos,
 Orat : at illa diu vultus tellure moratos
 Erexit : tandemque Deo furibunda recepto,
 Magna petis dixit, vir factis maxime, cujus
 Dexterâ per ferrum, pietas spectata per ignes ;
 Pone tamen, Trojane, metum : potiùs petitis :
 Elysiâsque domos, & regna novissima mundi,
 Me duce, cognosces simulacraque cara parentis,
 Invia virtuti nulla est via : dixit, & auro,
 Fulgentem ramum sylva Junonis Avernæ
 Monstravit jussitque suo divellere trunco.
 Paruit Æneas : & formidabilis Orci
 Vidit opes, atavosque suos, umbramque senilem
 Magnanimi Anchisæ : didicit quoque jura locorum
 Quæque novis essent adeunda pericula bellis.
 Inde ferens lassos averso tramite passus
 Cum duce Cumæa fallit sermone laborem :

Dumq; iter horrendum per opaca crepuscula carpit
 Seu dea tu præsens, seu diis gratissima, dixit,
 Numinis instar eris semper mihi, meque fatebor
 Muneris esse tui : quæ me loca mortis adire,
 Quæ loca me visæ voluisti evadere mortis.

Pro quibus ærias meritis evectus ad auras
 Tempa tibi statuam : tribuam tibi thuris honorem.

Respicit hunc vates, & suspiratibus haustis,

Nec dea sum, dixit, nec sacri thuris honore
 Humanum dignare caput, neu nescius erres,

Lux æterna mihi, carituraque fine datur,

Si mea virginitas Phœbo patuisset amanti.

Dum tamen hanc sperat dum præcorrumpere donis

Me cupit : elige, ait, virgo Cumæa, quid optas,

Optatis potiùre tuis. Ego pulveris hausti,

Ostendens cumulum, quod haberet corpora pulvis,

Tor mihi natales contingere vana rogavi.

Excidit, optarem juvenes quoque protinus annos :

Hos tamen ille mihi dabat, æternamque juventam

Si Venerem paterer : contempto munere Phœbi

Annuba permaneo : sed jam felicior ætas

Terga dedit, tremuloque gradu venit ægra senectus

Quæ patienda diu est : nam jam mihi secula septem

Acta vides : superest, numeros ut pulveris æquem.

Ter centum messes, ter centum musta videre :

Tempus erit, cum me de tanto corpore parvam

Longa dies faciet : consumptaque membra senecta

Ad minimum redigantur onus : nec amata videbor,

Nec placuisse deo : Phœbus quoque forsitan ipse

Vel non agnoscet, vel dilexisse negabit.

Atque adeo mutata ferar, nullique videnda,

Vocem tamen noscar, vocem mihi fata relinquent.

V Talia convexum per iter memorante Sibylla,

Adibus Euboicam Stygiis emergit in urbem

Proius Æneas, sacrisque ex more litatis,

Tora adit nondum nutricis habentia nomen,

Atque quoque substiterat post tædia longa laborum

Meritius Macareus, comes experientis Ulyssæi.

Infertum quondam mediis qui rupibus Ætnæ

Noscit Achæmeniden, improvisoque repertum
 Vivere miratus, Qui te casûsve, Deusve
 Servat Achæmenide ? cur, inquit, barbara Graium
 Prora vehit ? petitur vestræ quæ terra carinæ ?
 Talia quærenti jam non hirsutus amictu,
 Jam suus, & spinis conferto tegmine nullis
 Fatur Achemenides : iterum Polyphemon, & illos
 Aspiciam fluidos humano sanguine rictus,
 Hæc mihi si potior domus est Ithacæque carina :
 Si minus Ænean veneror genitore, nec unquam
 Esse satis potero (præstem licet omnia) gratus,
 Quod loquor, & spiro, cœlûmque & sidera Solis
 Respicio (possimne ingratus & immemor esse ?)
 Ille dedit : quod non anima hæc Cyclopi in ora
 Venit, & ut lumen jam nunc vitale relinquam,
 Aut tumulo, aut certe non illa condar in alvo.
 Quid mihi tunc apimi, (nisi si timor abstulit omnem
 Sensum animûmq;) fuit, cum vos petere alta relictus
 Æquora prospexi ? volui inclamare, sed hosti
 Prodere me timui : vestræ quoque clamor Ulyssis
 Pænè rati nocuit : vidi, cum monte revulso
 Immanem scopulum medias permisit in undas.
 Vidi iterum veluti tormenti viribus acta
 Vasta giganteo jaculantem saxa lacerto.
 Et, ne deprimeret fluctûsve lapîsve carinam,
 Pertimui, jam me non esse oblitus in illa.
 Ut verò fuga vos ab acerba morte removit,
 Ille quidem totam fremebundus obambulat Ætnam :
 Prætenratque manu sylvas, & luminis orbus
 Rupibus incurfat : fœdatâque brachia tabo
 In mare protendens gentem execratur Achivam,
 Atque ait : O si quis referat mihi casus Ulyssen,
 Aut aliquem è sociis, in quem mea sæviat ira :
 Viscera cujus edam : cujus viventia dextra
 Membra mea laniem : cujus mihi sanguis inundet
 Guttur, & elisi trepident sub dentibus artus ;
 Quam nullum, aut leve sit damnum mihi lucis ademptum
 Hæc & plura ferox : me luridus occupat horror
 Spectantem vultus etiamnum cæde madentes,

Crudelesque manus & inanem luminis orbem,
 Membræque & humano concretam sanguine barbam.
 Mors erat ante oculos, minimum tamen illa malorum.
 Et jam prensurum, jam, jam mea viscera rebar
 In sua mersurum; mentique hærebat imago
 Temporis illius, quo vidi bina meorum
 Ter quater affligi sociorum corpora terræ.
 Quæ super ipse jacens hirsuti more leonis
 Visceraque & carnes, obliquisque ossa medullis
 Semanimisque artus avidam condebat in alvum.
 Me tremor invasit, stabam sine sanguine mæstus,
 Mandentemque videns, ejectantemque cruentas
 Ore dapes, & frustra mero glomerata vomentem.

Talia fingebam misero mihi fata parari:
 Perque dies multos latitans, omnemque tremiscens
 Ad strepitum, mortemque timens, cupidusque moriri
 Glande famem pellens & mista frondibus herba,
 Solus, inops, exspes, leto pænæque relictus,
 Haud procul aspexi longo post tempore navem,
 Oravique fugam gestu, ad litusque cucurri,
 Et movi, Graiûmque ratis Trojana recepit.
 Tu quoque pande tuos, comitum gratissime, casus,
 Et ducis, & turbæ quæ tecum credita ponto est.

Æolon ille refert Tusco regnare profundo:

Æolon Hippotaden cohibentem carcere ventos:
 Quos bovis inclusos tergo (memorabile munus)

Dulichium sumpsisse ducem; flatuque secundo
 Lucibus isse novem, & terram aspexisse petitam.

Proxima post nonam cum sese Aurora moveret,

Invidia socios prædæque cupidine ductos

Esse ratos aurum, dempsisse ligamina ventis,

Cum quibus isse retro per quas modo venerat undas

Æolique ratem portus reperisse tyranni:

Inde Lami veterem Læstrygonis, inquit, in urbem

Venimus: Antiphates terra regnabat in illa.

Missus ad hunc ego sum, numero comitante duorum

Vixque fugâ quæsitâ salus comitique, mihi que:

Tertius è nobis Læstrygonis impia tinxit

Crûda Ora cruore suo: fugientibus instat, & agmen

Concitat Antiphates : coeunt, & saxa, trabésque
 Continuant : mergúntque viros, mergúntq; carinas.
 Una tamen, quæ nos, ipsúmque vehebat Ulyssém,
 Effugit ; amissâ sociorum parte dolentes,
 M^r itaque conquesti terris allabimur illis, (denda est
 Quas procul hinc cernis : procul hinc tibi (cerne) vi-
 Insula visâ mihi : túque ô justissime Tróum.
 Nate dea (neque enim finito Marte vocandus
 Hostis es Ænea) moneo fuge litora Circes.
 Nos quoque Círcæo religata in litore pinu
 Antiphatæ memores, immansuetique Cyclopis,
 Ire negabamus, & testâ ignota subire.
 Sorte sumus lecti : fors me, fidúmque Politen,
 Eurylochúmque simul, nimiique Elpenore vini,
 Bisque novem socios Círcæa ad mœnia misit.
 Quæ simul attigimus, stetimúsque in limine testî,
 Mille lupi, mistæque lupis ursæque lææque,
 Occursu fecêre metum : sed nulla timenda,
 Nullaque erat nostro factura in corpore vulnus ;
 Quin etiam blandas movêre per aëra caudas,
 Nostraque adulantes comitant vestigia, donec
 Excipiunt famulæ : pérque atria marmore testâ
 Ad dominam ducunt : pulchro sedet illa recessu,
 Solenni folio, pallámque induta nitentem :
 Insuper aurato circumvelatur amictu.
 Nereides Nymphæque simul, quæ vellera motis
 Nulla trahunt digitis, nec fila sequentia ducunt,
 Gramina disponunt : sparsósque sine ordine flores
 Secernunt calathis variasque coloribus herbas.
 Ipsa, quod hæ faciant, opus exigit : ipsa quid usus
 Quoque sit in folio, quæ sit concordia mistis
 Novit, & advertens pensas examinat herbas.
 Hæc ubi nos vidit, dicta acceptaque salute,
 Diffudit vultus, & reddidit omnia votis.
 Nec mora misceri?tosti jubet hordea grani,
 Mellaque, vimque meri, cum lacte coagula passo :
 Quique sub hac lateant furtim dulcedine, succos
 Adjicit. Accipimus sacra data pocula dextra.
 Quæ simul arenti sitientes hausimus ore,

Et tetigit summos virgâ dea dira capillos,
 Et pudet, & referam, sētis horrescere cœpi:
 Nec jam posse loqui; pro verbis edere raucum
 Murmur, & in terram toto procumbere vultu,
 Osque meum sensi pando occallescere rostro:
 Colla tumere toris: & qua modo pocula parte
 Sumpta mihi fuerant, illa vestigia feci,
 Cumque eadem passis (tantum medicamina possunt)
 Claudor Harâ; solumque suis caruisse figura
 Vidimus Eurylochum: solus data pocula fugit.
 Quæ nisi vitasset, pecoris pars una maneret
 Nunc quoque setigeri: nec tantæ cladis ab illo
 Certior ad Circen ultor venisset Ulysses.
 Pacifer huic dederat florem Cyllenius album,
 Moly vocant superi, nigra radice tenetur:
 Tutus eo, monitisque simul cœlestibus, intrat
 Ille domum Circes: & ad insidiosa vocatus
 Pocula, conantem virga mulcere capillos
 Reppulit: & stricto pavidam deterruit ense.
 Inde fides, dextræque datæ: thalamoque receptus,
 Conjugii dotem sociorum corpora poscit

VI. Spargimur innocuæ succis melioribus herbæ:

Percutimurque caput conversæ verbere virgæ,
 Verbæque dicuntur dictis contraria verbis.
 Quò magis illa canit, magis hoc tellure levati
 Erigimur, setæque cadunt: bifidósque relinquit
 Rima pedes: redeunt humeri, subjecta lacertis
 Brachia sunt: flentem flentes amplectimur illum,
 Hæremusque ducis collo: nec verba locuti
 Ulla priora sumus, quàm nos testantia gratos.
 Annua nos illic tenuit mora: multa que præsens
 Tempore tam longo vidi: multa auribus hausi:
 Hoc quoq; cum multis, quod clam mihi rettulit una
 Quatuor è famulis ad talia sacra paratis,
 Cum duce namque meo Circe dum sola moratur.
 Illa mihi niveo factum de marmore signum
 Ostendit juvenile, gerens in vertice picum,
 Ede sacra positum, multisque insignè coronis,
 Quis foret, & quare sacra coleretur in æde,

Cur hanc ferret avem, quærenti, & scire volenti,
Accipe, ait, Macareu: dominæque potentia quæ sit
Hinc quoque disce meæ; tu dictis adjice mentem.

VII. Picus in Aufoniis, proles Saturnia, terris
Rex fuit, utilium bello studiosus equorum.
Forma viro, quam cernis, erat; licet ipse decorem
Aspicias, fictaque probes ab imagine veram;
Par animus formæ: nec adhuc spectasse per annos
Quinquennem poterat Graiâ quater Elide pugnam.
Ille suos Dryadas Latiis in montibus ortas
Verterat in vultus: illum fontana petebant
Numina Naiades, quas Albula, quasque Numici,
Quasque Anienis aquæ, cursûque brevissimus Almo,
Narque tulit præceps, & amœnæ Farfarus undæ,
Quæque colunt Scythicæ regnum nemorale Dianæ,
Finitimósque lacus: spretis tamen omnibus, unam
Ille fovet Nymphen, quam quondam in colle Palatî
Dicitur Iônio peperisse Venilia Jano.

Hæc ubi nubilibus primùm maturuit annis,
Præposito cunctis Laurenti tradita Pico est.
Rara quidem facie, sed rarior arte canendi,
Unde Canens dicta est: sylvas & saxa movere,
Et mulcere feras, & flumina longa morari
Ore suo, volucrèsque vagas retinere solebat.
Quæ dum fœmineâ modulatur carmina voce,
Exierat tecto Laurentes Picus in agros,
Indigenas fixurus aprôs, tergûmque premebat
Acris equi, lævaque hastilia bina ferebat,
Pœniceam fulvo chlamydem contractus ab auro.
Venerat in sylvas & filia Solis eadem,
Utque novas legeret fœcundis collibus herbas,
Nomine dicta suo Circæa reliquerat arva.
Quæ simul ac juvenem virgultis abdita vidit,
Obstupuit: cecidère sinu quas legerat herbæ:
Flammæque per totas visa est errare medullas.
Ut primum valido mentem collegit ab æstu,
Quid cuperet, fassura fuit: ne posset adire,
Cursus equi fecit, circumfusûsque satelles.
Non tamen effugies, vento rapiare licebit,

Si modò me novi, si non evanuit omnis
 Herbarum virtus, & me mea carmina fallunt.
 Dixit, & effigiem nullo cum corpore falsi
 Finxit apri, præterque oculos transcurrere regis
 Jussit, & in densum trabibus nemus ire videri,
 Plurima qua sylva est, & equo loca pervia non sunt.
 Haud mora: continuo prædæ petit inscius umbram
 Picus, equique celer fumantia terga relinquit.
 Spémque sequens vanam, sylva pedes errat in alta.
 Concipit illa preces, & verba venefica dicit,
 Ignotisque deos ignoto carmine adorat,
 Quò solet & nivæ vultum confundere Lunæ,
 Et patrio capiti bibulas subtexere nubes.
 Tunc quoque cantato densatur carmine cœlum,
 Et nebulas exhalat humus: cœcisque vagantur
 Limitibus comites: & abest custodia regi.
 Nacta locum, tempusque, Per, ô, tua lumina, dixit,
 Quæ mea ceperunt, perq; hanc, pulcherrime, formam,
 Quæ facit, ut supplex tibi sim dea, consule nostris
 Ignibus: & focerum, qui pervidet omnia Solem
 Accipe: nec durus Titanida despice Circen.
 Dixerat; ille ferox ipsamque precésque repellit,
 Et quæcunque es, ait non sum tuus: altera captum
 Me tenet, & teneat per longum comprecor ævum.
 Nec Venere externâ socialia fœdera lædam,
 Dum mihi Janigenam servabunt fata Canentem.
 Sæpe retentatis precibus Titania frustra,
 Non impune feres, neque enim reddere Canenti.
 Læsaque quid faciat, quid amans, quid fœmina, disces
 Rebus ait: sed amans, & læsa, & fœmina Circe.
 Tum bis ad occasum, bis se convertit ad ortum.
 Ter juvenem baculo tetigit, tria carmina dixit.
 Ille fugit: sese solito velocius ipse
 Currere miratus, pennas in corpore vidit;
 Séque novam subito Latiis accedere sylvis
 Indignatus avem, duro fera robora rostro
 Figit, & iratus longis dat vulnera ramis.
 Purpureum chlamydis pennæ traxere colorem:
 Fibula quod fuerat, vestemque momorderat, aurum
Pluma

Pluma fit : & fulvo cervix præcingitur auro,
Nec quicquam antiquum Pico, nisi nomina, restat.

VIII. Interea comites clamato sæpe per agros
Nequicquam Pico, nullaque in parte reperto,
Inveniunt Circen : (nam jam tenuaverat auras,
Passaque erat nebulas ventis ac sole resolvi)
Criminibusque premunt veris, regemque reposcunt :
Vimque ferunt : sævisque parant incessere telis.
Illa nocens spargit virus succosque veneni :
Et noctem, noctisque deos, Ereboque Chaoque
Convocat : & longis Hecaten ululatus orat.
Exsiluere loco (dictu mirabile) sylvæ :
Ingemuitque solum : vicinaque palluit arbor :
Sparsaque sanguineis maduerunt pabula guttis.
Et lapides visi mugitus edere raucos :
Et latrare canes & humus serpentibus atris
Squallere : & tenues animæ volitare silentium :
Attonitum monstris vulgus pavet, illa paventum
Ora venenata tetigit mirantia virga :
Cujus ab tactu variarum monstra ferarum
In juvenes veniunt : nulli sua mansit imago.

IX. Presserat occiduus Tarteſſia litora Phœbus,
Et frustra conjux oculis animoque Canentis
Exspectatus erat, famuli populisque per omnes
Discurrunt sylvas, atque obvia lumina portant,
Nec satis est Nymphæ flere & lacerare capillos,
Et dare plangorem : facit hæc tamen omnia : sese
Proripit, ac latius errat vesana per agros.
Sex illam noctes, totidem redeuntia Solis
Lumina viderunt inopem somnique cibique
Per juga, per valles, qua fors ducebat euntem.
Ultimus aspexit fessam luctuque viaque
Tybris & in gelida ponentem corpora ripa.
Illic cum lacrymis ipsos modulata dolores,
Verba sono tenui moerens fundebat : ut olim
Carmina jam moriens canit exequialia Cygnus.
Luctibus extremum tenues liquefacta medullas
Tabuit : inque leves paulatim evanuit auras.
Fama tamen signata loco est : quem rite Canentem

Nomine

Nomine de Nymphæ veteres dixere camœnæ.
 Talia multa mihi longum narrata per annum,
 Visaque sunt : resides, & desuetudine tardi,
 Rursus inire fretum, rursus dare vela jubemur :
 Ancipitesque vias, & iter Titania vastum
 Dixerat, & sævi restare pericula ponti.
 Pertimui, fateor, nactusque hoc litus adhæsi.

X. Finierat Macareus : urnaque Æneia nutrix
 Condita, marmoreo tumulo breve carmen habebat :
 Hic me Caieten notæ pietatis alumnus,
 Ereptam Argolico, quo debuit igne, cremavit.
 Solvitur herbofo religatus ab aggere funis :
 Et procul insidias, infamatæque relinquunt
 Tectâ deæ, lucosque petunt, ubi nubilus umbra
 In mare cum flava prorumpit Tybris arena :
 Faunigenæque domo potitur nataque Latini ;
 Non sine Marte tamen. Bellum cum gente feroci
 Suscipitur : pactaque furit pro conjuge Turnus :
 Concurrit Latio Tyrrhenia tota, diuque
 Ardua sollicitis victoria quæritur armis :
 Auget uterque suas externo robore vires :
 Et multi Rutulos, multi Trojana tuentur
 Castra : neque Æneas Evandri ad limina frustra,
 At Venulus magnam profugi Diomedis ad urbem
 Venerat : ille quidem sub Japyge maxima Dauno
 Mœnia condiderat, dotaliaque arva tenebat.
 Sed Venulus Turni postquam mandata peregit
 Auxiliûmque petit : vires Ætolius heros
 Excusat : nec se foci committere pugnae
 Velle sui populos : nec quos è gente suorum
 Armet, habere viros : neve hæc commenta putetis
 (Admonitu quanquam luctus renovantur amaro)
 Perpetiar memorare tamen. Postquam alta cremata est
 Ilion & Danaas paverunt Pergama flammæ,
 Naryciûsque heros à virgine, virgine rapta,
 Quam meruit pœnam solus, digessit in omnes :
 Spargimur, & ventis inimica per æquora rapti,
 Fulmina, noctem, imbres, iram cœlique marisque
 Perpetimur Danaï, cumulûmque Capharea cladis.

Neve

Nève morer referens tristes ex ordine casus ;
 Græcia tum potuit Priamo quoque flenda videri.
 Me tamen armiferæ servatum cura Minervæ
 Fluctibus eripuit patriis, sed rursus ab Argis
 Pellor : & antiquo memores de vulnere pœnas
 Exigit alma Venus, tantòsque per alta labores
 Æquora sustinui : tantos terrestribus armis,
 Ut mihi felices sint illi sæpe vocati,
 Quos communis hyems, importunisque Caphareus
 Mersit aquis : vellémque horum pars una fuisset.
 Ultima jam passi comites belloque fretoque
 Deficiunt, finémque rogant erroris, at Agmon
 Fervidus ingenio, tum vero & cladibus asper,
 Quid superest, quod jam patientia vestra recuset
 Ferre, viri ? dixit : quid habet Cytherea, quod ultra
 (Velle puta) faciat ? nam dum pejora timentur,
 Est in vota locus : sors autem ubi pessima rerum,
 Sub pedibus timor est, securaque summa malorum.
 Audiat ipsa licet : licet ut facit, oderit omneis
 Sub Diomede viros : odium tamen illius omnes
 Spernimus, & magno stat magna potentia nobis.
 Talibus invitam Venerem Pleuronius Agmon
 Instimulat verbis, veterémque resuscitat iram.
 Dicta placent paucis : numeri majoris amici
 Agmona corripimus, cui respondere paranti,
 Vox pariter, vocisque via est tenuata : comæque
 In plumas abeunt : plumis nova colla teguntur,
 Pectoraque & tergum ; majores brachia pennas
 Accipiunt : cubitique leves sinuantur in alas,
 Magna pedum digitos pars occupat, oraque cornu
 Indurata rigent : finémque in acumine ponunt,
 Hunc Lycus, hunc Idas & cum Rhetenore Nyctæus,
 Hunc mirantur Abas : & dum mirantur eandem
 Accipiunt faciem : numerusque ex agmine major
 Subvolat, & remos plausis circumsonat alis.
 Si volucrum quæ sit subitarum forma requiris,
 Ut non cygnorum, sic albis proxima Cygnis.
 Vix equidem has sedes, & Iapygis arida Dauni
 Arva gener teneo minima cum parte meorum.

XI. Haestenus Oenides. Venulus Calydonia regna,
 Peucetiosque sinus, Messapiaque arva relinquit :
 In quibus antra videt : quæ multa nubila sylvâ,
 Et levibus stagnis manantia semicaper Pan
 Nunc tenet, at quodam tenuerunt tempore Nymphæ,
 Appulus has illa pastor regione fugatas
 Terruit : & primo subita formidine movit.
 Mox ubi mens rediit, & contempsere sequentem,
 Ad numerum motis pedibus duxere choreas :
 Improbat has pastor : saltuque imitatus agresti
 Addidit obscœnis convicia rustica dictis :
 Nec prius obticuit, quàm guttura condidit arbor,
 Arbore enim succoque licet cognoscere mores.
 Quippe notam linguæ baccis oleaster amaris
 Exhibet : asperitas verborum cessit in illas.

XII. Hinc ubi legati rediære negata ferentes
 Arma Ætola sibi: Rutili sine viribus illis
 Bella instructa gerunt : multumq; ab utraque cruoris
 Parte datur : fert ecce avidas in pinea Turnus
 Texta faces: ignesque timent, quibus unda pepercit.
 Jamque picem & ceras, alimenta; cætera flammæ
 Mulciber urebat, perque altum ad carbasa malum
 Ibat : & incurvæ fumabant transstra carinæ :
 Cum memor has pinus Idæo vertice cæsas
 Sancta deum genitrix, tinnitibus æra pulsa
 Æris, & inflati complevit murmure buxi.
 Perque leves domitis investa leonibus auras,
 Irrita sacrilegâ jactas incendia dextrâ,
 Turne, ait. Eripiam, nec me patiente cremabit
 Ignis edax nemorum partes & membra meorum.
 Intonuit dicente dea : tonitrumque secuti
 Cum saliente graves ceciderunt grandine nimbi
 Aëræque, & subitis tumidum concursibus æquor
 Astræi turbant, & eunt in prælia fratres.
 E quibus alma parens unius viribus usa,
 Stupea prærumpit Phrygiæ retinacula classis,
 Fertque rates pronas : imoque sub æquore mergit.
 Robore mollito, lignoque in corpora verso,
 In capitum faciem puppes mutantur aduncæ,

In digitos abeunt, & crura natantia remi :
 Quodque prius fuerat, latus est: mediisque carina
 Subdita navigiis, spinæ mutatur in usum.
 Lina comæ molles, antennæ brachia fiunt.
 Cœrulus, ut fuerat, color est: quasq; ante timebant
 Illas virgineis exercent lusibus undas
 Naïdes æquoreæ, durisque in montibus ortæ,
 Molle fretum celebrant: nec eas sua tangit origo.
 Non tamen oblita quàm multa pericula sævo
 Pertulerint Pelago, jactatis sæpe carinis
 Supposuere manus, nisi siqua vehebat Achivos.

XIII. Cladis adhuc Phrygiæ memores, odere Pelagos,
 Neritiæque ratis viderunt fragmina lætis
 Vultibus, & lætæ videre rigescere puppem
 Cautibus Alcinoi, saxumque increfcere ligno.

XIV. Spes erat, in Nymphas animata classe marinas,
 Posse metu monstri Rutulum desistere bello.
 Perstat habetq; deos pars utraque: quique deorum
 Instar, habent animos: nec jam dotalia regna,
 Nec sceptrum fœceri, nec te Lavinia virgo,
 Sed vicisse petunt, deponendique pudore
 Bella gerunt: tandèmq; Venus victricia nati
 Arma videt; Turnusque cadit: cadit Ardea, Turno
 Sospite, dicta potens: quam postquam barbarus ignis
 Abstulit, & tepida latuerunt tecta favilla:
 Congerie è media tum primùm cognita præpes
 Subvolat: & cineres plausis everberat alis:
 Et sonus, & macies, & pallor, & omnia captam
 Quæ deceant urbem, nomen quoque mansit in illa
 Urbis: & ipsa suis deplangitur Ardea pennis.

XV. Jamque deos omnes, ipsamque Æneia virtus
 Junonem veteres finire coegerat iras:

Cum bene fundatis opibus crescentis Iuli,
 Tempestivus erat Cœlo Cythereius heros.
 Ambieratque Venus superos: colloque parentis
 Circumfusa sui: Nunquam mihi, dixerat, ullo
 Tempore dure pater, nunc sis mitissimus oro:
 Æneæque meo, qui te de sanguine nostro
 Fecit avum, quamvis parvum, des, optime, numen,

Dum-

Dummodo des aliquod : satis est inamabile regnum
 Aspexisse semel, Stygios semel isse per amnes.
 Assensere dei : nec conjux regia vultus
 Immotos tenuit, placatōque annuit ore.
 Tum pater, Estis, ait, cœlesti numine digni :
 Quæque petis pro quoq; petis, cape, nata, quod optas
 Fatus erat : gaudet, gratesque agit illa parenti :
 Përque leves auras junctis invecta columbis,
 Litus adit Laurens : ubi tectus arundine serpit
 In freta flumineis vicina Numicius undis.
 Hunc jubet Æneæ quæcunque obnoxia morti
 Abluere, & tacito deferre sub æquora cursu.
 Corniger exequitur Veneris mandata, suisque
 Quicquid in Æneæ fuerat mortale, repurgat
 Et respergit aquis : pars optima restitit illi.
 Lustratum genitrix divino corpus odore
 Unxit : & Ambrosia cum dulci nectare mista
 Contigit os : fecitque deum, quem turba Quirini
 Nuncupat indigetem, templōque arisque recepit.

XVI. Inde sub Ascanii ditione binominis Alba,
 Résque Latina fuit : succedit Sylvius illi :
 Quo satus antiquo tenuit repetita Latinus
 Nomina cum scepro : clarum subit Alba Latinum :
 Epitos ex illo est : post hunc Capetúsque Capysque.
 Sed Capys ante fuit : regnum Tiberinus ab illis
 Cepit : & in Tusci demersus fluminis undis
 Nomina fecit aquæ : de quo Remulúsque feróxque
 Acrota sunt geniti : Remulus maturior annis.
 Fulmineo periit imitator fulminis ictu.
 Fratre suo sceptrum moderatior Acrota forti
 Tradit Aventino : qui, quo regnarat, eodem
 Monte jacet positus, tribuitque vocabula monti.
 Jamque Palatinæ summam Proca gentis habebat.
 Rege sub hoc Pomona fuit : qua nulla Latinas
 Inter Hamadryadas coluit solertiùs hortos ;
 Nec fuit arborei studiosior altera fœtus,
 Unde tenet nomen, non sylvas illa, nec amnes
 Rus amat, & Ramos felicia poma ferentes,
 Nec jaculo gravis est, sed adunca dextera falce ;

Qua

Qua modò luxuriem premit, & spatiantia passim
 Brachia compescit : fissa modo cortice, lignum
 Inserit, & succos alieno præstat alumno.
 Nec patitur sentire : bibulæque recurvas
 Radicis fibras labentibus irrigat undis,
 Hic amor, hoc studium : Veneris quoq; nulla cupido.
 Vim tamen agrestum metuens, pomaria claudit
 Intrus, & accessus prohibet refugitque viriles.
 Quid non & Satyri saltatibus apta Juventus
 Fecere & pinu præcincti cornua Panes,
 Sylvanusque suis semper juvenilior annis,
 Quique deus fures vel falce, vel inguine terret,
 Ut potirentur ea ? Sed enim superabat amando
 Hos quoque Vertumnus : neque erat felicior illis.
 O quoties habitu duri messoris aristas
 Corbe tulit, verique fuit messoris imago !
 Tempora sæpe gerens sænq; religata recenti,
 Defectum poterat gramen versasse videri.
 Sæpe manu stimulos rigida portabat, ut illum
 Jurares fessos modo disjunxisse juvencos.
 Falce data frondator erat, vitisque putator :
 Induerat scalas, lecturum poma putares.
 Miles erat gladio, piscator arundine sumpta,
 Denique per multas aditum sibi sæpe figuras
 Repperit, ut caperet spectatæ gaudia formæ.
 Ille etiam pictâ redimitus tempora mitrà,
 Innitens baculo, positus ad tempora canis
 Assimulavit anum, cultosque intravit in hortos :
 Pomaque mirata est : tantoque potentior inquit :
 Paucaque laudatæ dedit oscula, qualia nunquam
 Vera dedisset anus : glebaque incurva resedit
 Suspiciens pandos Autumni pondere ramos.
 Ulmus erat contra spatiosa tumentibus uvis,
 Quam socia postquam pariter cum vite probavit,
 At si stare, ait, coelebs sine palmite truncus,
 Nil præter frondes, quare peteretur, haberet.
 Hæc quoque quæ juncta vitis requiescit in ulmo,
 Si non nupta foret, terræ acclinata jaceret.
 Tu tamen exemplo non tangeris arboris hujus,

Concubitúsque fugis, nec te conjungere curas.
 Atque utinam velles! Helene non pluribus esset
 Sollicitata procis: nec quæ Lapithæa movit
 Prælia, nec conjux timidis audacis Ulyssæi.
 Nunc quoque cum fugias, averserisque petentes,
 Mille proci cupiunt, & semideique, deque,
 Et quæcunque tenent Albanos numina montes.
 Sed tu, si sapias, si te benè jungere, anúmque
 Hanc audire voles, (quæ te plus omnibus illis,
 Plus quàm credis, amo) vulgares rejice tædas,
 Vertumnúmque tori socium tibi felige: pro quo
 Me quoq; pignus habe: neq; enim sibi notior ille est,
 Quàm mihi: nec toto passim vagus errat in orbe.
 Hæc loca sola cœlit: nec uti pars magna procorum,
 Quam modo vidit, amat: tu primus & ultimus illi
 Ardor eris: solique suos tibi devovet annos.
 Adde, quod est juvenis: quod naturale decoris
 Munus habet: formæque aptè fingetur in omnes:
 Et, quod erit jussus (jubeas licet omnia) fiet. (tur,
 Quid quod amatis idem? quod, quæ tibi poma colum-
 Primus habet? lætaque tenet tua munera dextra?
 Sed neque jam fortis desiderat arbore demptos;
 Nec quas hortus alit, cum succis mitibus herbas,
 Nec quicquam, nisi te: misere ardentis: & ipsum
 Qui petit ore meo præsentem crede precari:
 Utroresque deos, & pectora dura perosam
 Italiam, memorémque time Rhamnufidis iram.
 Quoq; magis timeas, (etenim mihi multa vetustas
 Scire dedit) referam tota notissima Cypro
 Acta, quibus flecti facile, & mitescere possis.
 XVII. Viderat à veteris generosam sanguine Teuctri
 Anaxareten humili de stirpe creatus:
 Viderat, & totis perceperat ossibus æstum:
 Quæcunctis diu, postquam ratione furorem
 Vincere non potuit, supplex ad limina venit.
 Modò nutrice miserum confessus amorem
 Sibi dura foret, per spes oravit alumnæ:
 Modò de multis blanditus cuique ministris,
 Sollicitâ petiit propensum voce favorem,

Sæpe ferenda dedit blandis sua verba tabellis :
 Interdum madidas lacrymarum rore coronas
 Postibus intendit : posuitque in limine duro
 Molle latus : tristisque feræ convicia fecit.
 Surdior illa freto surgente cadentibus Hædis,
 Durior & ferro quod Noricus excoquit ignis,
 Et saxo, quod adhuc vivum radice tenetur,
 Spernit, & irridet, factisque immitibus addit
 Verba superba ferox, & spe quoque fraudat amantem.
 Non tulit impatiens longi tormenta doloris
 Iphis, & ante fores hæc verba novissima dixit :
 Vincis, Anaxarete : neque erunt tibi tædia tandem
 Ulla ferenda mei : lætos molire triumphos
 Et Pæana voca : nitidaque incingere lauro.
 Vincis enim : moriorque libens : age, ferrea, gaude.
 Certè aliquid laudare mei cogêris, eritque
 Quo tibi sim gratus : meritumque fatebere nostrum.
 Non tamen ante tui curam cessisse memento,
 Quàm vitam : geminâque simul mihi luce carendum.
 Nec tibi fama mei ventura est nuncia leti.
 Ipse ego ne dubites, adero, præsensque videbor,
 Corpore ut exanimi crudelia lumina pascas.
 Si tamen, ô superi, mortalia fata videtis,
 Este mei memores : nihil ultra lingua precari
 Sustinet, & longo facitè ut memoremur in ævo :
 Et, quæ dempsistis vitæ, date tempora famæ.
 Dixit : & ad postes ornatos sæpe coronis,
 Humentes oculos & pallida brachia tendens,
 Cum foribus laquei religaret vincula summi,
 Hæc tibi ferta placent, crudelis & impia, dixit :
 Inferuitque caput, sed tum quoque versus ad illam.
 Atque onus infelix elisa fauce pendit.
 Ista pedum motu trepidantum, ut multa gementem
 Visa dedisse sonum est, adaperatque janua factum
 Prodidit, exclamant famuli : frustra quoque levatum
 (Nam pater occiderat) referunt ad limina matris.
 Accipit illa sinu : complexaque frigida nati
 Membra sui, postquam miserarum verba parentum
 Edidit, & matrum miserarum facta peregit :

Funera ducebat mediam lacrymosa per urbem,
 Luridaque arfuro portabat membra feretro.
 Fortè viæ vicina domus, qua flebilis ibat
 Pompa, fuit : duræque sonus plangoris ad aures
 Venit Anaxaretes : quam jam deus ultor agebat.
 Mota tamen, videamus, ait, miserabile funus :
 Et patulis iniit tectum sublime fenestris.
 Vixque bene impositum lecto prospexerat Iphin :
 Diriguere oculi : calidusque è corpore sanguis
 Inducto pallore fugit : conataque retro
 Ferre pedes, hæsit : conata avertere vultus,
 Hoc quoque non potuit : paulatimque occupat artus
 Quod fuit in duro jampridem pectore saxum.
 Néve ea ficta putes, dominæ sub imagine signum
 Servat adhuc Salamis. Veneris quoq; nomine templum
 Prospicientis habet : quorum memor, ô mea, lentos
 Pone (precor) fastus : & amanti jungere, Nymphæ,
 Sic tibi nec vernum nascentia frigus adurat
 Poma, nec excutiant rapidi florentia venti.
 Hæc ubi nequicquam formas deus aptus in omnes
 Edidit, in juvenem rediit, & anilia demit
 Instrumenta sibi, talisque apparuit illi,
 Qualis ubi appositas nitidissima solis imago
 Evicit nubes nullaque obstante reluxit :
 Vimque parat : sed vi non est opus : inque figura
 Capta dei Nympha est, & mutua vulnera sensit.
 Proximus Ausonias injusti miles Amuli
 Rexit opes : Numitorque senex amissa nepotum
 Munere regna capit : festisque Palilibus urbis
 Mœnia conduntur : Tatiisque, patrèsque Sabini
 Bella gerunt, arcisque via Tarpeia reclusa
 Digna animam pœnâ congestis exuit armis.
 Inde sati Curibus, tacitorum more luporum,
 Ore premunt voces : & corpora victa sopore
 Invadunt portasque petunt, quas objice firma
 Clauserat Iliades : unam tamen ipse reclusit,
 Nec strepitum verso Saturnia cardine fecit.
 Sola Venus portæ cecidisse repagula sensit :
 Et clausura fuit : nisi quod rescindere nunquam

Diis licet æta desum. Jano loca juncta tenebant
 Nædes Ausoniæ gelido rorantia fonte:
 Has rogat Auxilium: nec Nymphæ justa petentem
 Sustinuere deam: venasque & flumina fontis
 Elicuere sui: nondum tamen invia Jani
 Ora patentis erant, nec iter præcluserat unda:
 Lurida supponunt fœcundo Sulphura fonti:
 Incenduntque cavas fumante bitumine venas,
 Viribus his aliisque vapor penetravit ad ima
 Fontis: & Alpino modo quæ certare rigori
 Audebatis aquæ, non ceditis ignibus ipsis.
 Flammiferi gemini fumant aspergine postes:
 Portaque nequicquam rigidis permessa Sabinis,
 Fonte fuit præstructa novo, dum Martius arma
 Induerat miles, quæ postquam Romulus ultrò
 Obrulit, & strata est tellus Romana Sabinis
 Corporibus: strata atque suis: generique cruorem
 Sanguine cum soceri permiscuit impius ensis.
 Pace tamen sisti bellum, nec in ultima ferro
 Decertare, placet; Tatiùmque accedere regno.
 XVIII. Occiderat Tatius, populisque æquata duobus
 Romule, jura dabas: posita cum casside Mavors
 Talibus affatur divùmque hominùmque parentem:
 Tempus adest genitor (quoniam fundamine magno
 Res Romana valet, nec præside pendet ab uno)
 Præmia, quæ promissa mihi dignoque nepoti,
 Solvere, & ablatum terris imponere cælo.
 Tu mihi concilio quondam præsentem deorum
 (Nam memoro, memoriæque animo pia verba notavi)
 Unus erit, quem tu tolles in cœrula cœli,
 Dixisti: rata sit verborum summa tuorum.
 Annuit omnipotens: & nubibus aëra cæcis
 Occuluit, tonitrûque, & fulgure terruit urbem.
 Quæ sibi promissæ sensit data sigaa rapinæ,
 Innixusque hastæ pressos temone cruento
 Impavidus conscendit equos Gradivus, & ictu
 Verberis increpuit, pronumque per aëra lapsus
 Constitit in summo nemorosi colle Palati:
 Reddentemque suo jam regia jura Quiriti

Abstulit Iliaden, corpus mortale per auras
 Dilapsum tenues : ceu latâ plumbea fundâ
 Missa solet medio glans intabescere cœlo.
 Pulchra subit facies : & pulvinaribus altis
 Dignior, & qualis trabeati forma Quirini.
 Flebat ut amissum conjux, cùm regia Juno,
 Irin ad Hersiliam descendere limite curvo
 Imperat, & vacuæ sua sic mandata referre.

XIX. O & de Latiâ, ô & de gente Sabina
 Præcipuum matrona decus, dignissima tanti
 Ante fuisse viri conjux, nunc esse Quirini :
 Siste tuos fletus : & si tibi cura videndi
 Conjugis est, duce me lucum pete, colle Quirino
 Qui viret, & templum Romani regis obumbrat.
 Paret : & in terram pictos delapsa per arcus,
 Hersiliam jussis compellat vocibus Iris.
 Illa verecundo vix tollens lumina vultu :
 O dea (namq; mihi, nec quæ sis dicere promptum est,
 Et liquet esse deam) duc, ô duc, inquit, & offer
 Conjugis ora mihi : quæ si modo posse videre
 Fata semel dederint, cœlum aspectasse fatebor.
 Nec mora : Romuleos cum virgine Thaumantea
 Ingreditur colles. Ibi sidus ab æthere lapsum
 Decidit in terras : à cujus lumine flagrans
 Hersiliæ crinis cum sydere cessit in auras.
 Hanc manibus notis Romanæ conditor urbis
 Excipit : & priscum pariter cum corpore nomen (est.
 Mutat, Oramq; vocat, quæ nunc dea juncta Quirino

PUBLII OVIDII
 NASONIS
 METAMORPHOSEON
 LIBER XV.

I. **Q**Uæritur interea qui tantæ pondera molis
 Sustineat, tantoque queat succedere regi.
 Destinat imperio clarum prænumcia veri
 Fama Numam : non ille satis cognôsse Sabinæ
 Gentis habet ritus : animo majora capaci
 Concipit : & , quæ sit rerum natura , requirit.
 Huius amor curæ , patriâ Curibûsque relictis
 Fecit , ut Herculei penetraret ad hospitis urbem
 Graiâ quis Italicis auctor posuisset in oris
 Mœniâ quærenti , sic è senioribus unus
 Rettulit indigenis , veteris non inscius ævi :
 Dives ab Oceano bobus , Jove natus , Iberis ,
 Litora felici tenuisse Lacinia cursu
 Fertur , & armento teneras errante per herbas ,
 Ipse domum magni , nec inhospita recta Crotonis
 Intrasse , & requie longum relevâsse laborem .
 Atque ita discedens , Ævo , dixisse nepotum
 Hic locus urbis erit , promissaque vera fuerunt .
 Nam fuit Argolico generatus Alemone quidam
 Myscelos , illius diis acceptissimus ævi .
 Hunc super incumbens pressum gravitate soporis
 Claviger alloquitur : patrias , age , desere sedes :
 I , pete diversi lapidosas Æsaris undas .
 Et , nisi paruerit , multa ac metuenda minatur .
 Postea discedunt pariter somnûsque deûsque ,
 Surgit Alemonides : tacitâque recentia mente

Visa refert : pugnátque diu sententia secum.
 Numen abire jubet : prohibent discedere leges :
 Pœnaque mors posita est patriam mutare volenti.
 Candidus Oceano nitidum caput abdiderat Sol,
 Et caput extulerat densissima sydereum nox :
 Visus adesse idem deus est : eadémque monere,
 Et nisi paruerit, plura & graviora minari.
 Pertimuit, patriúmque simul transferre parabat
 In sedes penetrale novas : fit murmur in urbe :
 Spretarúmque agitur legum reus : utque peracta est
 Causa prior, criménque patet sine teste probarum :
 Squalidus ad superos tollens reus ora, manúsque,
 O cui jus cœli bis sex fecere labores,
 Fer precor, inquit, opem : nam tu mihi criminis autor.
 Mos erat antiquis, niveis, atrisque lapillis
 His damnare reos, illis absolvere culpæ.
 Nunc quoque sic lata est sententia tristis : & omnis
 Calculus immitem demittitur ater in urnam,
 Quæ simul effudit numerandos versa lapillos.
 Omnibus è nigro color est mutatus in album :
 Candidaque Herculeo sententia munere facta
 Solvit Alemoniden : grates agit ille parenti
 Amphitryoniadæ : ventisque faventibus æquor
 Navigat Ionium : Lacedæmoniúmque Tarentum
 Præterit, & Sybarim, Salentinúmque Neæthum,
 Thurinósque sinus, Temesenque, & Iapygis arva.
 Vixque pererratis, quæ spectant litora, terris,
 Invenit Æsarei fatalia fluminis ora.
 Nec procul hinc tumulum, sub quo sacrata Crotonis
 Ossa tegebat humus, jussâque ibi mœnia terrâ
 Condidit : & nomen tumulati traxit in urbem.
 Talia constabat certâ primordia famâ
 Esse loci, positæque Italæ in finibus urbis.

II. Vir fuit hic ortu Samius, sed fugerat unâ
 Et Samon, & dominos : odióque tyrannidis exul
 Sponte erat, isque licet cœli regione remotos,
 Mente deos adiit : & quæ natura negabat
 Visibus humanis, oculis ea pectoris hausit.
 Cumque animo, & vigili perspexerat omnia cura.

In medium discenda dabat, cœtûmque silentûm,
 Distaque mirantûm, magni primordia mundi,
 Et rerum causas, & quid natura, docebat :
 Quid deus, unde nives, quæ fulminis esset origo :
 Jupiter, an venti, discussa nube, tonarent :
 Quid quateret terras, qua sydera lege mearent :
 Et quodcunque latet, primûsque animalia mensis
 Arcuit imponi : primus quoque talibus ora
 Docta quidem solvit, sed non & credita verbis :
 Parcite mortales dapibus temerare nefandis
 Corpora : sunt fruges : sunt deducunt ramos
 Pondere poma suo, tumidæque in vitibus uvæ :
 Sunt herbæ dulces, sunt quæ mitescere flamma,
 Mollisque queant : nec vobis lacteus humor
 Eripitur, nec mella thymi redolentia florem.
 Prodiga divitias alimenta que mitia tellus
 Suggestit, atque epulas sine cæde & sanguine præbet.
 Carne feræ sedant jejunia : nec tamen omnes :
 Quippe equus, & pecudes, armentaq; gramine vivunt.
 At quibus ingenium est immansuetumque ferumque,
 Armeniæ tigres, iracundique leones,
 Cumque lupis ursi, dapibus cum sanguine gaudent.
 Heu quantum scelus est in viscera viscera condi,
 Congestoque avidum pinguescere corpore corpus :
 Alteriusque animantem animantis vivere leto !
 Scilicet in tantis opibus, quas optima matrum
 Terra parit, nil te nisi tristia mandere sævo
 Vulnera dente juvat, ritusque referre Cyclopum ?
 Nec, nisi perdidideris alium, placare voracis
 Et male morati poteris jejunia ventris ?
 At vetus illa ætas, cui fecimus Aurea nomen,
 Fœtibus arboreis, & quas humus educat, herbis
 Fortunata fuit : nec polluit ora cruore.

III. Tunc & aves tutas movère per aëra pennas :
 Et lepus impavidus mediis erravit in agris :
 Nec sua credulitas piscem suspenderat hamo.
 Cuncta sine insidiis, nullamque timentia fraudem,
 Plenaque pacis erant : postquam non utilis autor
 Victibus invidit, (quisquis fuit ille virorum)

Corpo.

Corporeasque dapes avidam demersit in alyum :
Fecit iter sceleri : primaque è cæde ferarum,
Incaluisse putem maculatum sanguine ferrum,
(Idque satis fuerat) nostrumque petentia letum
Corpora missa neci salva pietate fatemur :
Sed quam danda neci, tam non epulanda fuerunt.
Longius inde nefas abiit, & prima putatur
Hostia sus meruisse mori : quia semina pando
Eruerit rostro, spemque interceperit anni.
Vite caper morsâ Bacchi mactandus ad aras
Ducitur ultoris : nocuit sua culpa duobus.
Quid meruistis oves, placidum pecus, inque tuendos
Natum homines, pleno quæ fertis in ubere nectar ?
Mollia quæ nobis vestras velamina lanas
Præbetis, vitæque magis quam morte, juvatis ?
Quid meruere boves, animal sine fraude dolisque,
Innocuum, simplex, natum tolerare labores ?
Immemor est demum, nec frugum munere dignus,
Qui potuit, curvi dempto modo pondere aratri,
Ruricolam mactare suum : qui trita labore,
Illa, quibus toties durum renovaverat arvom,
Tot dederat messes, percussit colla securi.
Nec satis est, quod tale nefas committitur : ipsos
Inscripsere deos sceleri, numenque supernum
Cæde laboriferi credunt gaudere juvenci.
Victima labe carens, & præstantissima forma,
(Nam placuisse nocet) vittis præsignis, & auro
Sistitur ante aras : auditque ignara precantem :
Imponique sui videt inter cornua fronti
Quas coluit fruges : percussa sanguine cultros
Inficit in liquida prævisos forsitan unda.
Protinus ereptas viventi pectore fibras
Inspiciunt, mentesque deum scrutantur in illis.
Unde fames homini vetitorum tanta ciborum ?
Auderis vesci, genus ô mortale ? quod oro,
Ne facite : & monitis animos advertite nostris :
Cumque boum dabitis caesorum membra palato,
Mandere vos vestros scite & sentite colonos.
Et quoniam deus ora movet, sequar ora moventem

Rite deum, Delphosque meos, ipsumque recludam
 Æthera, & angustæ referabo oracula mentis.
 Magna, nec ingenii's euestigata priorum,
 Quæque diu latuere, canam: juvat ire per alta
 Astra, juvat terris, & inertî sede relictis,
 Nube vehi, validique humeris insistere Atlantis:
 Palantesque animos passim, ac rationis egentes
 Despectare procul, trepidosque obitumque timentes
 Sic exhortari, seriemque evolvere fati.
 O genus attonitum gelidæ formidine mortis,
 Quid Styga, quid tenebras, & nomina vana timetis?
 Materiem vatum, falsique piacula mundi?
 Corpora sive rogos flammâ, seu tabe vetustas
 Abstulerit, mala posse pati non ulla putetis.
 Morte carent animæ: semperque priore relictâ
 Sede, novis domibus vivunt, habitantque receptæ.
 Ipse ego (nam memini) Trojani tempore belli
 Panthoides Euphorbus eram: cui pectore quondam
 Sedit in adverso gravis hasta minoris Atridæ:
 Cognovi clypeum lævæ gestamina nostræ
 Nuper Abanteis templo Junonis in Argis.
 Omnia mutantur: nihil interit. Errat & illinc
 Huc venit, hinc illuc, & quoslibet occupat artus
 Spiritus, æque feris humana in corpora transit,
 Inque feras noster: nec tempore deperit ullo.
 Utque novis fragilis signatur cera figuris,
 Nec manet ut fuerat, nec formas servat easdem
 Sed tamen ipsa eadem est: animam sic semper eandem
 Esse, sed in varias doceo migrare figuras.
 Ergo nè pietas sit victa cupidine ventris,
 Parcite (vaticinor) cognatas cæde nefanda
 Exturbare animas, nec sanguine sanguis alatur.
 Et quoniam magno feror æquore: plenæque ventis
 Vela dedi: nihil est toto quod perstet in orbe.
 Cuncta fluunt: omnisque vagans formatur imago:
 Ipsa quoque assiduo labuntur tempora motu,
 Non secus ac flumen: neque enim consistere flumen
 Nec levis hora potest: sed ut unda impellitur unda,
 Urgeturque prior venienti, urgetque priorem:

Tempora sic fugiunt pariter, pariterque sequuntur :
 Et nova sunt semper : nam quod fuit ante relictum est :
 Fitque quod haud fuerat : momentaque cuncta novantur.
 Cernis, & emersas in lucem tendere noctes :
 Et jubar hoc nitidum nigrae succedere nocti.
 Nec color est idem caelo, quum lassâ quiete
 Cuncta jacent media, quumque albo Lucifer exit.
 Clarus equo : rursumque alius, quum praevia luci
 Tradendum Phoebo Pallantias inficit orbem.
 Ipse dei clypeus, terrâ quum tollitur imâ,
 Mane rubet, terraque rubet quum conditur imâ,
 Candidus in summo est : melior natura quod illic
 Aetheris est : terraeque propul contagia vitat,
 Nec par, aut eadem nocturnae forma Dianae
 Esse potest unquam : semperque hodierna sequente,
 Si crescit, minor est : major, si contrahit orbem.
 Quid ? non in species succedere quatuor annum
 Aspicias, ætatis peragentem imitamina nostrae ?
 Nam tener, & lactens, puerique simillimus ævo
 Vere novo est : tunc herba nitens, & roboris expertus
 Turget, & insolida est : & spe delectat agrestem.
 Omnia tum florent. florumque coloribus almus
 Ridet ager : neque adhuc virtus in frondibus ulla est.
 Transit in Æstatem post Ver, robustior annus,
 Fitque valens juvenis : neque enim robustior ætas
 Ulla, nec uberior, nec quæ magis æstuet, ulla est.
 Excipit Autumnus, posito fervore, juventæ
 Maturus, mitisque inter juvenemque senemque
 Temperie medius, sparsis per tempora canis.
 Inde senilis Hyems tremulo venit horrida passu,
 Aut spoliata suos, aut quos habet, alba capillos.
 Nostra quoque ipsorum semper, requieque sine ulla
 Corpora vertuntur : nec quod fuimusve, sumusve,
 Cras erimus, fuit illa dies, qua semina tantum,
 Spesque hominum primæ, maternâ habitavimus alvo.
 Artifices natura manus admovit : & angustis
 Corpora visceribus distentæ condita matris
 Noluit : eque domo vacuas emisit in auras.
 Editus in lucem jacuit sine viribus infans :

Mox quadrupes, ritūq; tulit sua membra ferarum :
 Paulatimque tremens, & nondum poplite firmo
 Constitit adjutis aliquo conamine nervis.
 Inde valens veloxque furit : spatiūmque juventæ
 Transit? &, emeritis mediis quoque temporis annis
 Labitur occiduae per iter declive senectæ,
 Subruit hæc, ævi demoliturque prioris
 Robora : flētque Milon senior, cum spectat inanes
 Illos, qui fuerant solidorum more tororum
 Herculeis similes fluidos pendere lacertos.
 Flet quoque ut in speculo rugas conspexit aniles
 Tyndaris, & secum, cur sit bis rapta, requirit.
 Tempus edax rerum, tūque invidiosa vetustas
 Omnia destruitis : vitataque dentibus ævi,
 Paulatim lenta consumitis omnia morte.
 Hæc quoq; non perstant, quæ nos elementa vocamus :
 Quasque vices peragant, (animos adhibete) docebo.

IV. Quatuor æternus genitalia corpora mundus
 Continet : ex illis duo sunt onerosa, suoque
 Pondere in inferius, tellus atque unda feruntur :
 Et totidem gravitate carent, nulloque premente,
 Alta petunt, ær, atque aëre purior ignis.
 Quæ quanquam spatio distant, tamen omnia fiunt
 Ex ipsis : & in ipsa cadunt : resolutaque tellus
 In liquidas rarefcit aquas, tenuatus in auras
 Aëraque humor abit : dempto quoq; pondere rursus
 In superos ær tenuissimus emicat ignes :
 Inde retrò redeunt, idemque retexitur ordo.
 Ignis enim densum spissatus in aëra transit :
 Hic in aquas : tellus glomeratâ cogitur undâ.
 Nec species sua cuique manet : rerūque novatrix
 Ex aliis alias reparat natura figuras.
 Nec perit in tanto quicquam (mihi credite) mundo :
 Sed variat, faciēque novat, nascique vocatur,
 Incipere esse aliud, quàm quod fuit ante : morique
 Definere illud idem : quum sint huc forsitan illa,
 Hæc translata illuc : summâ tamen omnia constant.
 Nil equidem durare diu sub imagine eadem
 Crediderim : sic ad ferrum venistis ab auro

Secula :

Secula: sic toties versa est fortuna locorum.
 Vidi ego, quod fuerat quondam solidissima tellus,
 Esse fretum: vidi factas ex æquore terras,
 Et procul à pelago conchæ jacuere marinæ,
 Et vetus inventa est in montibus anchora summis:
 Quodque fuit campus, vallem decursus aquarum
 Fecit: & eluvie mons est deductus in æquor,
 Eque paludosa siccis humus aret arenis:
 Quæque sitim tulerant, stagnata paludibus hument:
 Hic fontes natura novos emisit, & illic
 Clausit: & antiquis concussa tremoribus orbis
 Flumina profiliunt: aut exiccata residunt.

V. Sic ubi terreno Lycus est epotus hiatu,
 Existit procul hinc: alioque renascitur ore:

VI. Sic modò combibitur, tecto modò gurgite lapsus
 Redditur Argolicis ingens Erasinus in arvis.

VII. Et Mysum, capitisque sui, ripæque prioris
 Pœnituisse ferunt, aliâ nunc ire, Caycum.

VIII. Nec non Sicanias volvens Amenanus arenas
 Nunc fluit: interdum suppressis fontibus aret.

IX. Antè bibebatur, nunc quas contingere nolis
 Fundit Anigros aquas: postquam (nisi vatibus omnis
 Eripienda fides) illic lavère Bimembres

Vulnera, clavigeri quæ fecerat Herculis arcus. (tus,

X. Quid? non & Scythicis Hypanis de montibus or-
 Qui fuerat dulcis, salibus vitiatur amaris?

XI. Fluctibus ambitæ fuerant Antissa, Pharósque
 Et Phœnissa Tyros: quarum nunc insula nulla est.

XII. Lucada continuam veteres habuere coloni:
 Nunc freta circumeunt: Zancle quoque juncta fuisse
 Dicitur Italiæ, donec confinia pontus
 Abstulit, & media Tellurem reppulit unda.

XIII. Si quæras Helicen, & Burin Achaidas urbes,
 Invenies sub aquis: & adhuc ostendere nautæ
 Inclinata solent cum mœnibus oppida mersis.

XIV. Est propè Pitheâm tumulus Træzena, sine ullis
 Arduus arboribus, quondam planissima campi
 Area, nunc tumulus, nam (res horrenda relatu)
 Vis fera ventorum, cæcis inclusa cavernis,

Expirar

Mox quadrupes, ritúq; tulit sua membra ferarum :
 Paulatimque tremens, & nondum poplite firmo
 Constitit adjutis aliquo conamine nervis.
 Inde valens veloxque furit : spatiúmque juventa
 Transít : &, emeritis médii quoque temporis annis
 Labitur occiduae per iter declive senectæ,
 Subruit hæc, ævi demolitúrque prioris
 Robora : flétque Milon senior, cùm spectat inanes
 Illos, qui fuerant solidorum more tororum
 Herculeis similes fluidos pèndere lacertos.
 Flet quoque ut in speculo rugas conspexit aniles
 Tyndaris, & secum, cur sit bis rapta, requirit.
 Tempus edax rerum, túque invidiosa vetustas
 Omnia destruitis : vitriataque dentibus ævi,
 Paulatim lenta consumitis omnia morte.
 Hæc quoq; non perstant, quæ nos elementa vocamus :
 Quasque vices peragant, (animos adhibete) docebo.

IV. Quatuor æternus genitalia corpora mundus
 Continet : ex illis duo sunt onerosa, suoque
 Pondere in inferius, tellus atque unda feruntur :
 Et totidem gravitate carent, nullóque premente,
 Alta petunt, aër, atque aëre purior ignis.
 Quæ quanquam spatio distant, tamen omnia fiunt
 Ex ipsis : & in ipsa cadunt : resolutaque tellus
 In liquidas rarefcit aquas, tenuatus in auras
 Aëraque humor abit : dempto quoq; pondere rursus.
 In superos aër tenuissimus emicat ignes :
 Inde, retrò redeunt, idémque retexitur ordo.
 Ignis enim densum spissatus in aëra transit :
 Hic in aquas : tellus glomeratâ cogitur undâ.
 Nec species sua cuique manet : rerúmque novatrix
 Ex aliis alias reparat natura figuras.
 Nec perit in tanto quicquam (mihi credite) mundo :
 Sed variat, faciémque novat, nascíque vocatur,
 Incipere esse aliud, quàm quod fuit ante : morique.
 Definere illud idem : quum sint huc forsitan illa,
 Hæc translata illuc : summâ tamen omnia constant.
 Nil equidem durare diu sub imagine eadem
 Crediderim : sic ad ferrum venistis ab auro

Secula :

Secula : sic toties versa est fortuna locorum.
 Vidi ego, quod fuerat quondam solidissima tellus,
 Esse fretum : vidi factas ex æquore terras,
 Et procul à pelago conchæ jacuere marinæ,
 Et vetus inventa est in montibus anchora summis :
 Quodque fuit campus, vallem decursus aquarum.
 Fecit : & eluvie mons est deductus in æquor,
 Eque paludosa siccis humus aret arenis :
 Quæque sitim tulerant, stagnata paludibus hument :
 Hic fontes natura novos emisit, & illic
 Clausit : & antiquis concussa tremoribus orbis
 Flumina profiliunt : aut exiccata residunt.

V. Sic ubi terreno Lycus est epotus hiatu,
 Existit procul hinc : alioque renascitur ore :

VI. Sic modò combibitur, tecto modò gurgite lapsus
 Redditur Argolicis ingens Erasinus in arvis.

VII. Et Mysum, capitisque sui, ripæque prioris
 Pœnituisse ferunt, aliâ nunc ire, Caycum.

VIII. Nec non Sicaniæ volvens Amenanus arenas
 Nunc fluit : interdum suppressis fontibus aret.

IX. Antè bibebatur, nunc quas contingere nolis
 Fundit Anigros aquas : postquam (nisi vatibus omnis
 Eripienda fides) illic lavère Bimembres
 Vulnera, clavigeri quæ fecerat Herculis arcus. (rus,

X. Quid ? non & Scythicis Hypanis de montibus or-
 Qui fuerat dulcis, salibus vitiatur amaris ?

XI. Fluctibus ambitæ fuerant Antissa, Pharósque
 Et Phœnissa Tyros : quarum nunc insula nulla est.

XII. Lucada continuam veteres habuere coloni :
 Nunc freta circumeunt : Zancle quoque juncta fuisse
 Dicitur Italiæ, donec confinia pontus
 Abstulit, & media Tellurem reppulit unda.

XIII. Si quæras Helicen, & Burin Achaidas urbes,
 Invenies sub aquis : & adhuc ostendere nautæ
 Inclinata solent cum mœnibus oppida mersis.

XIV. Est propè Pittheam tumulus Træzena, sine ullis
 Arduus arboribus, quondam planissima campi
 Area, nunc tumulus, nam (res horrenda relatu)
 Vis fera ventorum, cæcis inclusa cavernis,

Expirare

Expirare aliqua cupiens, luctatâque frustra
 Liberiore frui cœlo, cum carcere rima
 Nulla foret toto, nec pervia flatibus esset;
 Extentam tumefecit humum, ceu spiritus oris
 Tendere vesicam solet: aut direpta bicorni
 Terga capro: tumor ille loco permansit, & alti
 Collis habet speciem, longoque induruit ævo.

XV. Plurima cum subeant audita aut cognita vobis
 Pauca super referam, quid? non & lymphæ figuras
 Dâtque capitq; novas? medio tua, corniger Ammon,
 Unda die gelida est, ortûque obitûque calefcit.

XVI. Admotis Athamanis aquis accendere lignum
 Narratur, minimos cum luna recessit in orbes. (reddit

XVII. Flumen habent Cicones: quod potum faxe
 Viscera, quod tactis inducit marmora rebus. (arvis

XVIII. Crathis, & huic Sybaris nostris conterminus
 Electro similes faciunt, aurôque capillos. (tantum,

XIX. Quodq; magis mirum: sunt, qui non corpora
 Verum animos etiam valeant mutare, liquores..

Cui non audita est obscœnæ Salmacis unda: (sit,

XX. Æthiopêsque lacus? quos si quis faucibus hau-
 Aut furit, aut patitur mirum gravitate soporem.

XXI. Clitorio quicunque sitim de fonte levârit,
 Vina fugit, gaudetque meris abstemius undis.

Seu vis est in aqua calido contraria vino:

Sive, quod indigenæ memorant Amathaone natus
 Prætidæ attonitas postquam per carmen & herbas

Eripuit furiis, purgamina mentis in illas

Misit aquas, odiûmque meri permansit in undis.

XXII. Huic fuit effectu dispar Lyncestius amnis:

Quem quicunque parum moderato gutture traxit,

Haud alter titubat, quàm si mera vina bibisset.

XXIII. Est locus Arcadiæ, (Pheneon dixere priores)

Ambiguus suspectus aquis: quas nocte timeto:

Nocte nocent potæ: sine noxa luce bibuntur.

XXIV. Sic alias, aliasque, lacus & flumina, vires

Concipiunt: tempûsque fuit, quo navit in undis,

Nunc sedet Ortygie: timuit concursibus Argo

Undarum sparsas Symplegadas elisarum:

Quæ nunc immotæ perstant, ventisque resistunt.

XXV. Nec quæ sulphureis ardet fornacibus, *Ætne*,
Ignea semper erit : neque enim fuit ignea semper.

Nam sive est animal Tellus, & vivit, habetque

Spiramenta locis flammam exhalantia multis,

Spirandi mutare vias, quotiesque movetur,

Has finire potest, illas aperire cavernas :

Sive leves imis venti cohibentur in antris,

Saxaque cum saxis, & habentem semina flammæ

Materiam jactant, ea concipit ictibus ignem,

Antra relinquentur sedatis frigida ventis :

Sive bituminæ rapiunt incendia vires,

Luteave exiguis arescunt sulfura fumis.

Nempe ubi terra cibos alimentaque pingua flammæ

Non dabit, absumptis per longum viribus ævum,

Naturæque suum nutrimentum deerit edaci :

Non feret illa famem, desertaque deseret ignes,

XXVI. Esse viros fama est in Hyperborea Pállene,

Qui soleant levibus velari corpora plumis,

Cum Tritoniacam novies subiére paludem. (veneno

XXVII. Haud equidem credo : sparsæ quoque membra

Exercere artes Scythides memorantur easdem. (tis :

XXVIII. Siqua fides rebus tamen est adhibenda proba-

Nonne vides quæcunque mora, fluidoque calore

Corpora tabuerint, in parva animalia verti ?

I quoque delectos mactatos obrue tauros :

(Cognita res usu) de putri viscera passim

Florilegæ nascuntur apes, quæ more parentum

Rura colunt, operique favent, in spémque laborant. (est.

XXIX. Pressus humo bellator equus crabronis origo

XXX. Concava litoreo si demas brachia cancro.

Cætera supponas terræ, de parte sepulta

Scorpius exhibit, caudaque minabitur unca.

XXXI. Quæque solent canis frondes intexere filis

Agrestes tineæ (res observata colonis)

Ferali mutant cum papilione figuram.

XXXII. Semina limus habet virides generantia ranas,

Et generat truncas pedibus : mox apta natando

Crura dat : utque eadem sint longis saltibus apta,

Poste-

Posterior partes superat mensura priores: (centi;

XXXIII. Nec catulus, partu quem reddidit Urſa re-
Sed malè viva caro est: lambendo mater in artus
Fingit, & in formam, quantam capit ipsa, reducit.

XXXIV. Nonne vides, quos cera tegit sexangula fœtus
Melliferarum apium sine membris corpora nasci?
Et serôsque pedes, serâsque assumere pennas?

XXXV. Junonis volucrem, quæ caudâ sydera portat,
Armigerûmque Jovis, Cythereâdasque columbas,
Et genus omne avium mediis è partibus ovi
Ni sciret fieri, fieri quis posse putaret? (sepulcro,

XXXVI. Sunt qui, cum clauso putrefacta est spina
Mutari credunt humanas angue medullas:

Hæc tamen ex aliis ducunt primordia rebus. (ales:

XXXVII. Una est, quæ reparet, seque ipsa refeminet
Assyrii Phœnica vocant: non fruge, neque herbis,
Sed thuris lacrymis, & succo vivit amomi.

Hæc ubi quinque suæ complevit secula vitæ,
Illicis in ramis, tremulæve cacumine palmæ,
Unguibus, & pando nidum sibi construit ore:

Quo simul ac casias, & nardî lenis aristas,
Quassâque cum fulva substravit cinnama myrrha,
Se super imponit, finitque in odoribus ævum.

Inde ferunt, totidem qui vivere debeat annos,
Corpore de patrio parvum Phœnica renasci.

Cum dedit huic ætas vires, onerique ferendo est,
Ponderibus nidi ramos levat arboris altæ:

Fertque pius cunâsque suas, patriûmq; sepulchrum:
Pérque leves auras Hyperionis urbe potitus,
Ante fores sacras Hyperionis æde reponit.

XXXVIII. Si tamen est aliquid miræ novitatis in istis,
Alternare vices, & quæ modò fœmina tergo
Passa marem est, nunc esse marem miremur Hyænam.

XXXIX. Id quoque quod ventis animal nutritur, &
Protinus assimulat tactu quoscunque colores. (aura,

XL. Victa racemifero Lyncas dedit India Baccho:
E quibus (ut memorant) quicquid vesica remisit,
Vertitur in lapides: & congelat aëre tacto.

XLI. Sic & Corallium, quo primùm contigit auras
Tempore,

Tempore, durefcit, mollis fuit herba fub undis.

XLII. Deferet ante dies, & in alto Phœbus anhelos
Æquore tinget equos, quam confequar omnia dictis
In fpecies translata novas: fic tempore verti
Cernimus: atque illas affumere robora gentes,
Confidere has: fic magna fuit, cenfûque virifque
Pérque decem potuit tantum dare fanguinis annos:
Nunc humilis veteres tantummodo Troja ruinas,
Et pro divitiis tumulos oftendit avorum.

Clara fuit Sparte; magnæ viguère Mycenæ:
Nec non Cecropiæ, nec non Amphionis arces:
Vile folum Sparte eft: altæ cecidère Mycenæ:
Oëdipodioniæ quid funt, nifi fabula Thebæ?
Quid Pandioniæ reftant, nifi nomen, Athenæ? (Romæ

XLIII. Nunc quoq; Dardaniæ fama eft confurgere
Appenninigenæ quæ proxima Tybridis undis,
Mole fub ingenti rerum fundamina ponit.

Hæc igitur formam crefcendo mutat, & olim
Immenfi caput orbis erit: fic dicere vates,
Faticinâfque ferunt fortès: quantumque recordor,
Priamides Helenus flenti, dubioque falutis,
Dixerat Æneæ, cum res Trojana labaret:

Nate dea, fi nota fatis præfagia noftre
Mentis habes: non tota cadet te fofpite Troja.
Flamma tibi ferrumque dabunt iter: ibis: & una
Pergama rapta feres: donec Trojæque tibiſque
Externum patrio contingat amicus arvum.

Urbem & jam cerno Phrygios debere nepotes,
Quanta nec eft, nec erit, nec vifa prioribus annis.
Hanc alii proceres per fecula longa potentem,
Sed dominam rerum de fanguine natus Iuli
Efficiet: quò, cum tellus erit ufa, fruuntur
Etherææ fedes: cœlumque erit exitus illi.

Hæc Helenum ceciniffe Penatigero Æneæ
Mente memor reſero: cognatâque mœnia lætor
Crefcere: & utiliter Phrygibus viciffe Pelafgos,
Nè tamen oblitis ad metam tendere longè
Expatiemur equis, cœlum, & quodcunq; fub illo eft
Immutat formas, tellûſque, & quicquid in illa eft.
Nos quoq; pars mundi (quoniam non corpora folum:

Verum etiam volucres animæ fumus, inque ferinas
 Possumus ire domos: pecudumque in pectora condi)
 Corpora, quæ possint animas habuisse parentum,
 Aut fratrum, aut aliquo junctorum foedere nobis,
 Aut hominum: certè tuta esse, & honesta sinamus:
 Nève Thyestæis cumulemur viscera mēsis,
 Quàm malè consuevit, quàm se parat ille cruori
 Impius humano vituli qui guttura cultro
 Rumpit, & immotas præbet mugitibus aures!
 Aut qui vagitus similes puerilibus hædum
 Edentem jugulare potest: aut alitè vesci
 Cui dedit ipse cibos! quantum est quod desit in istis
 Ad plenum facinus! quo transitus inde paratur!
 Bos aret, aut mortem senioribus imputet annis.
 Horriferum contra Borean ovis arma ministret.
 Ubra dent saturæ manibus pressanda capellæ.
 Retia cum pedicis, laqueosque, artésque dolosas
 Tollite, nec volucres viscata fallite virga:
 Nec formidatis cervos eludite pennis:
 Nec calate cibus uncos fallacibus hamos.
 Perditè siqua nocent, verùm hæc quoq; perditè tantum:
 Ora vacent epulis, alimentaque congrua carpant.

XLIV. Talibus atque aliis instructo pectore dictis,
 In patriam remeasse ferunt: ultròque petitem
 Accepisse Numam populi Latialis habenas:
 Coniuge qui felix Nympha, ducibusque Camœnis,
 Sacrificos docuit ritus: gentemque feroci
 Assuetam bello, pacis traduxit ad artes.
 Quem, postquam senior regnumq; ævumque peregit,
 Extinctum Latiaeque nurus, populûsque patrêsq;
 Desseverè Numam: nam conjux urbe relicta,
 Vallis Aricinae densis latet abdita sylvis:
 Sacraque Orestæ gemitu questûque Dianæ
 Impedit: ah quoties Nymphae nemorisque lacûsque,
 Ne faceret, monuere! & consolantia verba
 Dixere! ah quoties flenti Theseus heros,
 Siste modum, dixit! nec enim fortuna querenda
 Sola tua est: similes aliorum respice casus:
 Mitius ista feres: utinamque exempla dolentem,
 Non mea te possent relevare: sed & mea possunt.

XLV. Fando

XLV. Fando aliquem Hyppolitum vestras (puto) contigit
 Credulitate patris, sceleratæ fraude novercæ [aures,
 Occubuisse neci, mirabere, vixque probabo,
 Sed tamen ille ego sum: me Pasiphaeïa quondam
 Tentatum frustra patrium temerasse cubile,
 Quod voluit, finxit voluisse: & crimine verso,
 (Indiciine metu magis, offensane repulsæ)
 Arguit, immeritumque pater projecit ab urbe:
 Hostilique caput prece detestatur euntis.
 Pitthean profugo curru Træzena petebam:
 Jamque Corinthiaci carpebam litora ponti:
 Cùm mare surrexit: cumulusque immanis aquarum
 In montis speciem curvari, & crescere visus,
 Et dare mugitus, summoque cacumine findi.
 Corniger hinc taurus ruptis expellitur undis,
 Pectoribusque tenus molles erectus in auras,
 Naribus, & patulo partem maris evomit ore.
 Corda pavent comitum, mihi mens interrita mansit,
 Exiliis contenta suis: cum colla feroces
 Ad freta convertunt, arrestisque auribus horrent
 Quadrupedes: monstrique metu turbantur: & altis
 Præcipitant currum scopulis: ego ducere vana
 Fræna manu, spumis albetibus oblita, luctor:
 Et retro lentas tendo resupinus habenas.
 Nec vires tamen has rabies superasset equorum,
 Ni rota, perpetuum quâ circumvertitur axem,
 Stipitis occurso fracta ac disiecta fuisset.
 Excutior curru: lorisque tenentibus artus
 Viscera viva trahi, nervos in stirpe teneri,
 Membra rapi partim, partim reprehensa relinqui:
 Ossa gravem dare fracta sonum, fessamque videres
 Exhalari animam, nullasque in corpore partes,
 Noscere quas posses: unumque erat omnia vulnus.
 Num potes, aut audes cladi componere nostræ,
 Nympha tuam? vidi quoque luce carentia regna:
 Et lacerum fovi Phlegethontide corpus in unda.
 Nec, nisi Apollinæ valido medicamine prolis,
 Reddita vita foret: quam postquam fortibus herbis
 Atque ope Pæonia, Dite indignante, recepi:
 Tum mihi ne præsens augerem munus hujus

Invidiam, densas objecit Cynthia nubes.
 Utque forem tutus, possêmque impune videri,
 Addidit ætatem : nec cognoscenda reliquit
 Ora mihi, Creténque diu dubitavit habendam
 Traderet, an Delon. Delo Cretæque relictis,
 Hic posuit, noménque simul, quod possit equorum
 Admonuisse, jubet deponere : quique fuisti
 Hippolitus, dixit, nunc idem Virbius esto.
 Hoc nemus inde colo : de Diisque minoribus unus
 Numine sub dominæ lateo, atque accenseor illi.

XLVI. Non tamen Ægeriæ luctus aliena levare
 Damna valent : montisque jacens radicibus imis
 Liquitur in lacrymas, donec pietate dolentis
 Mota soror Phœbi, gelidum de corpore fontem
 Fecit, & æternas artus tenuavit in undas. (natus

XLVII. At Nymphas tetigit nova res : & Amazone
 Haud aliter stupuit, quam cum Tyrrhenus arator
 Fatalem glebam mediis aspexit in arvis,
 Sponte sua primùm nullóque agitante moveri :
 Sumere mox hominis, terræque amittere formam :
 Oræque venturis aperire recentia fatis.
 Indigenæ dixère Tagen : qui primus Hetruscam
 Edocuit gentem calus aperire futuros.

XLVIII. Utve Palatinis hærentem collibus olim,
 Cum subito vidit frondescere Romulus hastam,
 Quæ radice nova, non ferro stabat adacta :
 Et jam non telum, sed lenti viminis arbor,
 Non expectatas dabat admirantibus umbras.

XLIX. Aut sua fluminea quum vidit Cipus in unda
 Cornua : vidit enim falsamque in imagine credens
 Esse fidem, digitis ad frontem sæpe relatis
 Quæ vidit, tetigit : nec jam sua lumina damnans
 Restitit, ut victor domito remeabat ab hoste
 Ad cælumque oculos, & eodem brachia tollens
 Quicquid ait, superi, monstro portenditur isto,
 Seu lætum est, patriæ lætum, populóque Quirini,
 Sive minax mihi sit : viridique è cespite factas
 Placat odoratis herbofas ignibus aras,
 Vinæque dat pateris : mactatarúmque bidentum
 Quid sibi significant trepidantia consulit exta.

Quæ simul inspexit Tyrrenæ gentis haruspex
 Magna quidem rerum molimina vidit in illis:
 Non manifesta tamen, cum verò sustulit acre
 A pecudis fibris ad Cipi cornua lumen,
 Rex ait, ô salve: tibi enim, tibi Cipe tuisque
 Hic locus, & Latiae parebunt cornibus arces:
 Tu modo rumpe moram: portasque intrare patentes
 Adpropera: sic fata jubent, namque urbe receptus
 Rex eris: & sceptro tutus potière perenni.
 Rettulit ille pedem: torvamque à mœnibus urbis
 Avertens faciem, Procul ah procul omina dixit.
 Talia dii pellant: multoque ego justius ævum
 Exul agam; quam me videant Capitolia regem,
 Dixit, & extemplo populûmque gravemq; senatum
 Convocat: ante tamen pæcâli cornua lauro
 Velat: & aggeribus factis à milite forti
 Insistit: priscòque deos è more precatus,
 En! ait, hic unus, quem vos nî pellitis urbe
 Rex erit: is qui sit, signo non nomine dicam.
 Cornua fronte gerit: quem vobis indicat augur,
 Si Romam intrârit, famûlaria jura daturum.
 Ille quidem potuit portas irrumpere apertas.
 Sed nos obstitimus: quamvis conjunctior illo
 Nemo mihi est: vos urbe virum prohibete Quirites.
 Vel, si dignus erit, gravibus vincite catenis;
 Aut finite metum fatalis morte tyrannî.
 Qualia succinctis, ubi trux insibilat Eurus,
 Murmura pinetis fiunt: aut qualia fluctus
 Equorei faciunt, si quis procul audiat illos;
 Tale sonat populus: sed per confusa frementis
 Verba tamen vulgi vox eminet una. Quis ille?
 Et spectant frôntes, prædictaque cornua quærunt.
 Rursus ad hos Cipus, Quem poscitis, inquit, habetis,
 Et dempta capiti, populo prohibente, corona,
 Exhibuit gemino præsignia tempora cornu.
 Demisère oculos omnes: gemitûmque dedère:
 Atque illud meritis clarum (quis credere possit?)
 Inviti vidère caput: nec honore carere
 Ulteriùs passi, festam imposuère coronam.
 At proceres, Quoniam muros intrare vetaris,

Ruris honorati tantum tibi, Cipe, dedere :
 Quantum depresso subjectis bubus aratro
 Complecti posses, ad finem solis ab ortu.
 Cornuâque æratis miram referentia formam
 Postibus insculpunt, longum mansura per ævum.

L. Pandite nunc Musæ : præsentia numina vatum,
 (Scitis enim, nec vos fallit spatioſa vetuſtas)
 Unde Coroniden circumflua Tybridis alveo
 Insula Romulæ sacris adsciverit urbis.
 Diræ lues quondam Lætiæ vitiaverat auras :
 Pallidâque exangui squallebant corpora tabo.
 Funeribus fessi, postquam mortalia cernunt
 Tentamenta nihil, nihil artes posse medentum.
 Auxilium cœleste petunt : mediâque tenentes
 Orbis humum, Delphos adeunt oracula Phœbi :
 Utque salutifera miseris succurrere rebus
 Sorte velit, tantæque urbis mala finiat, orant.
 Et locus, & laurus, &, quas habet illa, pharetræ,
 Intremuere simul : cortinâque reddidit imo
 Hanc adyto vocem, pavefactâque pectora movit :
 Quod petis hinc, propiore loco, Romane, petisses :
 Et pete nunc propiore loco : nec Apolline vobis,
 Qui minuat luctus, opus est, sed Apolline nato :
 Ite bonis avibus, prolemque arcessite nostram.
 Jussa Dei prudens postquam accepere Senatus,
 Quamſcolat, explorant, juvenis Phœbeus urbem.
 Quique petant ventis Epidauria litora, mittunt.
 Quæ simul incurva missi tetigere carina :
 Concilium Graiosque patres adiere, darèntque
 Oravere deum : qui præſens funera gentis
 Finiat Ausoniæ. Certas ita dicere sortes.
 Dissidet, & variat sententia : parsque negandum
 Non putat auxilium : multi renuere, suamque
 Non emittere opem, nec numina tradere suadent.
 Dum dubitant, seram pepulere crepuscula lucem :
 Umbræque telluris tenebras induxerat orbi ;
 Cum deus in somnis opifer consistere visus
 Ante tuum, Romane, torum : sed qualis in æde
 Esse solet, baculumque tenens agreste sinistra,
 Cæsariem longæ dextra deducere barbæ,

Et placido tales emittere pectore voces:

Pone metus: veniam, simulacraque nostra relinquam.

Hunc modò serpentem, baculum qui nexibus ambit,

Perspice & usque nota visu, ut cognoscere possis:

Vertar in hunc: sed major ero: tantusque videbor,

In quantum verti cœlestia corpora debent.

Exemplò cum voce deus, cum voce deoque

Somnus abit: somnique fugam lux alma secuta est:

Postera sydereos Aurora fugaverat ignes:

Incerti quid agant proceres, ad templa petiti

Conveniunt operosa Dei: quaque ipse morari

Sede velit, signis cœlestibus indicet, orant.

Vix benè desierant, cùm cristis aureus altis

In serpente deus prænuncia sibila misit:

Adventuque suo, signumque, arasque, forésque,

Marmorumque solum, fastigiaque aurea movit.

Pectoribusque tenus mediâ sublimis in æde

Constitit: atque oculos circumtulit igne micantes,

Territa turba pavet: cognovit numina castos

Evinctus vitta crines albente sacerdos,

Et Deus en! Deus en! animis linguisque favete,

Quisquis ades, dixit: sis, ô pulcherrime, visus

Utiliter; populósque juves tua sacra colentes.

Quisquis adest, jussu venerantur numen: & omnes

Verba sacerdotis referunt geminata, piúmque

Æneadæ præstant & voce, & mente favorem.

Annuat his: motisque deus rata pignora cristis,

Ter repetita dedit vibratâ sibila lingua.

Tum gradibus nitidis delabitur: oraque retrò

Flestit: & antiquas abiturus respicit aras:

Assuetasque domos, habitatasque templa salutat:

Inde per injectis adopertam floribus ingens

Serpit humum: flestitque sinus: mediamq; per urbem

Tendit ad incurvo munitos aggere portus.

Restitit hîc: agrumque suum, turbæque sequentis

Officium placido visus dimittere vultu,

Corpus in Ausonia posuit rate. Numinis illa

Sensit onus; pressaque dei gravitate carina

Æneadæ gaudent: cæsoque in litore tauro,

Torta coronatæ solvant retinacula puppis.

Impulerat levis aura ratem : deus eminet altè
 Impositaque premens puppim cervice recurvam
 Cœruleas despectat aquas : modicisque per æquor
 Ionium Zephyris, sexto Pallantidos ortu
 Italiam tenuit : præterque Lacinia templo
 Nobilitata Deæ, Scyllacæque litora fertur.
 Liquit Iapygiam, lævisque Amphrysia remis
 Saxa fugit, dextra prærupta Ceraunia parte,
 Romechiûmque legit, Caulonæque Naritiamque
 Evincitque fretum, Siculique angusta Pelori.
 Hippotadæque domos regis, Themēsque metalla,
 Leucosiâque petit, tepidique rosaria Pæsti.
 Inde legit Capreas, Promontoriûmque Minervæ,
 Et Surrentino generosos palmite colles ;
 Herculeâmque urbem, Stabiasque, & in otia natam
 Parthenopen, & ab hac Cumææ templa Sibyllæ,
 Hinc calidi fontes, lentisciferûmque tenentur
 Linternum, multâmque trahens sub gurgite arenam
 Vulturinus, niveisque frequens sinuasse colubris
 Minturnæque graves, & quam tumulavit alumnus,
 Antiphatzque domus Trachâsque obsessa palude,
 Et tellus Circæa, & spissi litoris Antium.
 Huc ubi veliferam nautæ advertère carinam,
 (Asper enim jam pontus erat) deus explicat orbes,
 Përque sinus crebros & magna volumina labens,
 Tempa parentis init flavum tangentia litus.
 Æquore pacato patrias Epidaurius aras
 Linqvit, & hospitio juncti sibi numinis usus
 Litoream tractu squamæ crepitantis arenam
 Sulcat, & innixus moderamine navis, in alta
 Puppe caput posuit : donec castrûmque sacrasque
 Lavini sedes, Tiberinæque ad ostia venit.
 Huc omnes populi passim : matrûmque patrûmque
 Obvia turba ruit : quæque ignes Troica servat
 Vesta tuos : lætôque deum clamore salutant.
 Quaque per adversas navis cita ducitur undas,
 Thura super ripas, aris ex ordine factis,
 Parte ab utraque sonant : & odorant aëra fumis.
 Istâque coniectos incalfacit hostia cultros.
 Jamque caput rerum Romanam intraverat urbem.

Erigitur serpens : summoque acclinia malo
 Colla movet : sedesque sibi circumspicit aptas.
 Scinditur in geminas partes circumfluus amnis :
 Insula nomen habet : laterumque à parte duorum
 Porrigit æquales media tellure lacertos :
 Huc se de Latia pinu Phœbeus anguis
 Contulit : & finem, specie cœleste resumpta,
 Luctibus imposuit, venitque salutifer urbi.

LI. Hic tamen accessit delubris advena nostris :
 Cæsar in urbe suâ deus est : quem Marte togæque
 Præcipuum, non bella magis finita triumphis,
 Resque domi gestæ, properatæque gloria rerum
 In sidus vertere novum stellamque comantem,
 Quam sua progenies : neque enim de Cæsaris actis
 Ullum majus opus, quam quod pater extitit hujus.
 Scilicet æquoreos plus est domuisse Britannos :
 Perque papyriferi septemflua Flumina Nili
 Victrices egisse rates : Numidasque rebelles,
 Cyniphiûmque Jubam, Mithridatisque tumentem
 Nominibus pontum, populo adjecisse Quirini :
 Et multos meruisse, aliquos egisse triumphos :
 Quam tantum genuisse virum : quo præside rerum
 Humano generi superi cavistis abunde.
 Ne foret hic igitur mortali semine cretus,
 Ille deus faciendus erat : quod ut aurea vidit
 Æneæ genitrix, vidit quoque triste parari
 Pontifici letum, & conjurata arma moveri :
 Palluit, & cunctis, ut cuique erat obvia, divis,
 Aspice, dicebat quanta mihi mole parentur
 Insidiæ, quantæque caput cum fraude petatur,
 Quod de Dardanio solum mihi restat lulo.
 Solane semper ero justis exercita curis ?
 Quam modo Tydidæ Calidonia vulneret hasta ;
 Nunc malè defensæ confundant mœnia Trojæ :
 Quæ videam natum longis erroribus actum,
 Jactarique freto, sedesque intrare silentum.
 Bellæque cum Turno gerere ; aut, si vera fatemur,
 Cum Junone magis : quid nunc antiqua recordor
 Damna mei generis ; timor hic meminisse priorum
 Non sinit, in me acui sceleratos cernitis enses!

Quos prohibete, precor, facinúsq; repellite: néve
 Cæde sacerdotis flammás extinguite Vestæ.
 Talia nequicquam toto Venus anxia cælo (quam
 Verba jacet, superósque movet: qui rumpere quan-
 Ferrea non possunt veterum decreta sororum;
 Signa tamen luctûs dant haud incerta futuri.
 Arma ferunt inter nigras crepitantia nubes,
 Terribilésque tubas, auditáque cornua cælo
 Præmonuisse nefas: Phœbi quoque tristis imago
 Lurida sollicitis præbebat lumina terris.
 Sæpe facés visæ mediis ardere sub astris;
 Sæpe inter nimbos guttæ cecidere cruentæ.
 Cœrulus & vultum ferruginē Lucifer atra
 Sparsus erat: sparsi lunares sanguine currus:
 Tristia mille locis Stygius dedit omina bubo:
 Mille locis lacrymavit ebur: cantúsque feruntur
 Auditi, sanctis & verba minacia lucis.
 Victima nulla litat: magnósque instare tumultus
 Fibra monet, cæsumque caput reperitur in extis:
 Inque foro, circúmque domos: & templa deorum
 Nocturnos ululâsse canes: umbrásque silentium
 Erravisse ferunt: motámque tremoribus urbem.
 Non tamen insidias, venturáque vincere fata,
 Præmonitus potuère deûm, strictique feruntur
 In templum gladii. Neque enim locus ullus in urbe
 Ad facinus, dirámque placet, nisi Curia, cædem.
 Tum verò Cytherea manu percussit utraq;
 Pectus, & Æneaden molitur condere nube;
 Qua prius infesto Paris est ereptus Atridæ:
 Et Diomedeos Æneas fugerat enses.
 Talibus hanc genitor: Sola insuperabile fatum,
 Nata, movere paras? intres licet ipsa sororum
 Testa trium: cernes illic molimine vasto
 Ex ære, & solido rerum tabularia ferro:
 Quæ neque concursus cœli, neque fulminis iram,
 Nec metuunt ulla, tuta, atque æterna, ruinas.
 Invenies illic incisa adamante perenni
 Fata tui generis: legi ipse, animóque notavi:
 Et referam, nè sis etiamnum ignara futuri.
 Hic sua complevit, (pro quo Cytherea laboras,)

Tempora ; perfectis, quos terræ debuit, annis.
 Ut deus accedat cælo, templisque colatur,
 Tu facies, natûsque suus : qui nominis hæres
 Impositum feret urbis onus, cæsiq; parentis
 Nos in bella suos fortissimus ultor habebit.
 Illius auspiciis obsessæ mœnia pacem
 Victa petent Mutinæ : Pharsalia sentiet illum :
 Æmathique iterum madefacti cæde Philippi :
 Et magnum Siculis nomen superabitur undis :
 Romanique ducis conjux Ægyptia tedæ
 Non bene fisâ cadet : frustra que erit illa minata,
 Servitura suo Capitolia nostra Canopo.
 Quid tibi barbariem, gentes ab utrôq; jacentes
 Oceano numerem ? quodcunque habitabile tellus
 Sustinet, hujus erit : pontus quoque serviet illi.
 Pace data terris animum ad civilia vertet
 Jura suum, legesque feret justissimus autor :
 Exemploque suo mores reget : inque futuri
 Temporis ætatem venturorumque nepotum
 Prospiciens, prolem sancta de conjuge natam,
 Ferre simul, noménque suum, curasque jubebit.
 Nec, nisi cum senior similes æquaverit annos,
 Æthereas sedes cognatæque sydera tanger.
 Hanc animam interea cæso de corpore raptam,
 Fac jubar, ut semper Capitolia nostra, Forûmque
 Divus ab excelsa prospectet Julius æde.

Vix ea fatus erat, media cum sede senatus
 Constitit alma Venus, nulli cernenda : sui que
 Cæsaris eripuit membris, nec in aëra solvi
 Passa recentem animam, cœlestibus intulit astris
 Dûmque tulit, lumen capere, atque ignescere sensit,
 Emisitque sinu. Lunâ volat altius illa :
 Flammi ferumque trahens spatioso limite crinem,
 Stella micat, natique videns benefacta, fatetur
 Esse suis majora : & vinci gaudet ab illo :
 Hic sua præferri quanquam vetat acta paternis,
 Libera fama tamen, nullisque obnoxia jussis,
 Invitum præfert : unaque in parte repugnat.
 Sic magni cedit titulis Agamemnonis Atreus :
 Ægea sic Theseus, sic Pelea vincit Achilles.

Denique

Denique ut exemplis ipsos æquantibus utar.
 Sic & Saturnus minor est Jove, Jupiter, arces
 Temperat æthereas, & mundi regna triformis:
 Terra sub Augusto: Pater est & Rector uterque.
 Dii, precor, Aeneæ comites, quibus ensis, & ignis
 Cesserunt; Diique indigetes, genitorque Quirinæ
 Urbis, & invicti genitor Gradive Quirini,
 Vestaque Cæsareos inter sacrata Penates
 Et cum Cæsarea, tu Phœbe domestice, Vesta,
 Quique tenes altas Tarpeias Jupiter arces,
 Quosque alios vati fas appellare, piùmque,
 Tarda sit illa dies, & nostro senior ævo,
 Qua caput Augustum, quem temperat, orbe relicto,
 Accedat cælo, faveatque precantibus absens.

P E R O R A T I O.

Jamque opus exegi, quod nec Jovis ira, nec ignes,
 Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetustas.
 Cum volet illa dies, quæ nil nisi corporis hujus
 Jus habet, incerti spatium mihi finiat ævi:
 Parte tamen meliore mei super alta perennis
 Astra ferar, noménque erit indelebile nostrum.
 Quaque patet domitis Romana potentia terris,
 Ore legar populi: pèrque omnia secula famâ,
 Si quid habent veri vatum præsagia, vivam.

F I N I S.

Errata hæc corrigat Benevolus Lector.

Page 161. l. 1. Si tamen l. VI. Ut tamen. l. 5. perituræ l. pari-
 turæ. l. 10. Si l. Si. p. 162. l. 17. remalis l. ramalis. l. 20. illa l.
 ille. l. 36. virenti l. virentes. l. 37. baccha l. bacca. p. 165. l. 6. tan-
 tum l. tanto. p. 166. l. 15. escumina l. escumine. l. 18. raras l.
 raris. 22. exstabat l. exstabant. l. 32. Dicta l. XII. Dicta, p. 167. l. 2.
 Erisichthone l. Erisichthona. p. 169. l. 1. Quæ l. I. Quæ. p. 171. l. 36.
 At te l. II. At te. p. 172. l. 24. exfabat l. exstabat. l. 30. Longa l.
 III. Longa. p. 173. l. 5. ac l. an. 4. 28. strider l. stridit. p. 174. l.
 12. quod Thracis l. cum Thracis. l. 30. Usque l. utque. l. 34. paren-
 tem l. parantem. p. 175. l. 18. Jamque l. IV. Jamque. l. 26. datis. l.
 datur. l. 27. pectore l. pectora. l. 36. nolle l. nolet. p. 176. l. 13.
 Senuit l. V. Senuit l. 23. parentibus l. patientibus.

I N D E X

Eorum quæ in unoquoque
LIBRO & FABULA

Metamorph. Ovid.

CONTINENTUR.

LIBRI I.

METAMORPHOSEOS.

CHAOS in quatuor
elementa *Fab. 1*
Cælum & terra quinque
distincta zonis 2
Quatuor ventorum regio-
nes
Hominis origo
Quatuor ætatum descrip-
tio 3, 4, 5
Gigantum sanguis in ho-
mines crudeles 6
Lycaon in lupum 7
Lactei circuli descriptio
Jovis oratio de Lycaone
Diluvii descriptio 8
Lapides in homines
Terra in varias animalium
figuras 9
Pythonis serpentis cædes.

Pythii ludi.
Cupidinis sagittarum de-
scriptio 10
Daphne in Ianum
Tempe descriptio 11
Io in vaccam
Mercurius ad Argum mis-
sus 12
Syrinx nympha in cala-
mum 13
Argus in caudam pavonis
Io vacca in humanam for-
mam 14
Phaëtonis Epaphique con-
tentio

LIBRI II.

Regiæ solis descriptio
Fab. 1
Quatuor anni partes
Solis currus descriptio
Equorum solis nomina
Terre

INDEX.

Terræ incendium	
Telluris querelæ	
Phaëtonis casus	
Heliades in populos	2
Heliadum lachrymæ in e-	
lestrum	3
Cygnus rex Lygurum in	
olorem	4
Calisto Lycaonis filia in	
ursam	5
Arcas cum Calisto matre	
in sydera	6
Corvus ex candido niger	7
Coronis in cornicem	8
Eriethonius sine matre na-	
tus	8
Nyctimene in noctuam	9
Ocyroë Chironis filia in	
equam	10
Apollo in pastorem	11
Battus in lapidem indicem	
Agraulos Cecropis filia in	
faxum	12
Invidiæ domus descriptio	
Invidiæ effectio	
Jupiter in taurum	13
Europa ex Phœnicia in	
Cretam advecta	

LIBRI III.

Draconis dentes in viros	
armatos	<i>Fab. 1</i>
Cadmus Bœotiæ conditor	
Actæon in cervum	2
Bacchus ex Semele Cadmi	
filia	3
Juno in anum	
Bacchi educatio	

Tiresias in fœminam	4
Tiresias in marem	
Echo in vocem	5
Narcissus in florem	6
Pentheus contra Bacchum	
furens	7
Bacchus in puerum	8
Tyrrheni nautæ in delphi-	
nos	9
Pentheï mors	10

LIBRI IV.

Bacchi nomina	<i>Fab. 1</i>
Dercetis Babylonia in pis-	
cem	
Semiramis in columbam	
Nais in piscem	
Mora ex albis nigra Pira-	
mi & Thisbes sanguine	
effecta	2
Veneris cum Marte adul-	
terium	3
Leucothoë in thuris arbo-	
rem	
Clytie in heliotrop. her-	
bam	4
Daphnis Idæus in faxum	
	5
Scython in fœminam	6
Celmis puer in adaman-	
tem	7
Crocos cum Smilace in	
flores	8
Salmacidis fontis natura	9
Hermaphroditus cum Sal-	
macidē nympha copula-	
tus	

Miny-

INDEX.

Minyeides in vespertilio-
nes 10
Ino Athamantis uxor in
deam 11
Viæ ad inferos descriptio
Juno in inferos
Melicerta in deum mari-
num
Comites Inus in saxa &
aves 12
Cadmus cum uxore in an-
guem 13
Jupiter in aurum 14
Persei gesta
Guttæ sanguinis Medusæ
capitis in serpentes
Atlas in montem 15
Andromeda ceto exposita
16
Virgulta in coralia
Andromedæ Perseique
nuptiæ 17
Pegasus equus alatus è san-
guine Medusæ
Medusæ capilli in serpen-
tes

LIBRI V.

Cephenei Perseum oppug-
nantes in saxa *Fab. 1*
Cephenum tumultus de-
scriptio
Phineus Cephei frater in
statuam
Proteus in lapidem 2
Polydectes in saxum 3
Hippocrenes fontis de-
scriptio 4
Pyrenei sacrilegium

Musæ in aves
Gigantomachia descriptio 5
Jupiter in arietem
Apollo in corvum
Bacchus in caprum
Diana in selem
Juno in vaccam
Venus in piscem
Mercurius in Ibim 6
Cereris Laudes
Proserpinæ raptus
Pergusæ lacus descriptio
Cyane nympa in stagnum
Puer temerarius in stelli-
onem 7
Ascalaphus in bubonem 8
Sirenes in aves 9
Arethusa Nympa in fon-
tem 10
Lyncus rex Scytharum in
Lyncem 11
Pierides in Picas 12

LIBRI VI.

Arachnes cum Pallade cer-
tamen *Fab. 1*
Pallas in vetulam
Telarum Palladis Ara-
nesque descriptio 2
Hæmus & Rhodope in
montes
Pygmæa in gruem
Antigone in ciconiam
Cynaræ filiæ in saxa
Jupiter in taurum
Jupiter in aquilam
Jupiter in cygnum
Jupiter in satyrum

Jupiter

INDEX.

Jupiter in Amphitryonem	Pervigilis Draconis sopor
Jupiter in aurum	Æson ex sene juvenis 2
Jupiter in ignem	Aridus olivæ ramus in viridem
Jupiter in pastorem	Guttæ aquæ in flores
Jupiter in serpentem	Nutrices Bacchi ex vetulis juvenes 3
Neptunus in juvencum	Aries senio confectus in agnum 4
Neptunus in Enipeum fluvium	Peliæ cædes
Neptunus in arietem	Cerambus in avem 5, & 6
Neptunus in equum	Draco in saxum 7
Neptunus in delphinem	Juvenus in cervum
Apollo in pastorem	Coæ mulieres cornutæ 10
Apollo in accipitrem	Telchi visu omnia mutant 11
Apollo in leonem	Hyries filius in cygnum 13
Bacchus in uvam	Hyrie in lacum 14
Saturnus in equum	Combe in avem 15, & 16
Arachne in Araneam 3	Fungi in homines 20
Niobes filiorum mors 4	Phineus in avem 21
Amphionis exitus	Periphas in avem
Niobe in marmor	Polyæmonis filia in avem
Lycii rustici in ranas 5	Medea ad Ægeum 22
Marsias in fluvium 6	Cerberi spuma in aconitum
Eburneus Pelopis humerus 7	Thesei gesta 23
Tereus in upupam 8	Scironis latronis ossa in scopulos
Progne in hirundinem	Minois bellum in Athenienses 24
Philomela in lusciniam	Sithonis in monedulam
Orithyæ raptus 9	Ægina insula quæ & Oenona 25
Zetes & Calais alati	Æaci filii
	Pestis descriptio
	Formica in homines

LIBRI VII.

Draconis dentes in homines armatos	<i>Fab. 1</i>
Jasonis in Colchos exeditio	
Phinei calamitas	
Medæ amores	
Tauri ignem efflantes	

INDEX.

Cephalî & Procridis fabula	26
Vulpes & canis in faxa	27
Procridis mors	28

LIBRI VIII.

Nifus in Haliæetum avem	<i>Fab. 1</i>
Scylla in Cyrim avem.	
Labyrinthi Cretensis descriptio	2
Ar. adnæ coronâ in sidus	
Dædali volatus	3
Icari mors	
Talus puer, ferræ circini- que inventor, in perdicem	
Dædalus ad Gocalum	4
Apri Calidonii descriptio	
Atalantæ forma	
Althææ fratres a Meleagro cæsi	
Stipes in quo Meleagri vita	
Meleagri mors	
Meleagri sorores in aves	
Meleagrides	
Naiades in Echinadas infulas	5
Perimele Nympha in infulam	6
Oppidum in stagnum	7
Jupiter cum Mercurio in homines	
Casa in templum	8, & 9
Philemon cum Baucide uxore in arbores	
Proteus in varias formas	10
Eristichonis impietas	11

Famis patria	12
Famis descriptio	
Metra Eristichonis filia in varias figuras	
Fœdus Eristichonis exitus	

LIBRI IX.

Acheloi Herculisque lucta	<i>Fab. 1</i>
Achelous in anguem	
Achelous in taurum	
Copiæ cornu	
Nessi centauri cædes	2
Tunica à Dejanira ad Herculem missa	3
Herculis labores	
Lichas in scopulum	
Hercules in Deum	4
Galanthis in mustelam	6
Dryope in arborem	
Iolaus senex in juvenem	9
Callirrhœes pueri in juvenes	10
Miletus Mileti urbis conditor	11
Byblis Mileti filia in fontem	
Caunus Byblidos frater, Cauni urbis conditor	
Iphis puella in marem	12

LIBRI X.

Orphei Euridicesque nuptiæ	<i>Fab. 1</i>
Orphei ad inferos descensus	
Atis in pinum	2
Cyparissus in cupressum	3
X	Jupiter

I N D E X.

Jupiter in aquilam	4
Hyacinthus puer in flo- rem	5
Ceres in tauros	6
Hycacinthia festa	
Properides in saxa	7
Statua eburnea in virgi- nem	8
Myrrha Cinyræ filia in ar- borem	9
Hippomenes in leonem	10
Atalanta in leonem	11
Adonis in florem	11 & 12
Mynte nympa in men- tam	12 & 13

L I B R I X I.

Serpens in saxum	<i>Fab. 1</i>
Orphei cædes	
Bacchæ Thraciæ in arbo- res	2
Midæ stoliditas	3
Contacta à Mida in au- rum	
Arena Pastoli in aurum	
Midæ aures in æsinias	4
Cannæ vocales	5
Apollo cum Nept. in ho- mines	6
Hesiæ Laomedontis fi- liæ liberatio	
Thetis in varias formas	7
Dædalion in accipitrem	8
Lupus in saxum	9
Alcyone & Ceyx in aves	10
Somni domus descriptio	
Dei somni afflictio	
Morpheus in homines	

Phobator in animalia bruta	
Phantasos in inanimata	
Morpheus in Ceycem	
Ælacus in mergum	11

L I B R I X I I.

Serpens in saxum	<i>Fab. 1</i>
Iphigenia Agamemn. filia in cervam	2
Famæ domus descriptio	
Protesilai cædes	3
Cygnus puer in avem	
Cæneus in avem	4 & 5
Cænis puella in marem	
Pirithoi & Hippodamiæ nuptiæ	
Lapitharum Centaurorum- que prælia.	
Periclymenus Nelei filius in varias figuras	6
Achillis mors	7

L I B R I X I I I.

Ajax in hyacinthum flo- rem	<i>Fab. 1</i>
Armorum Achillis judici- um	
Ajæcis oratio	
Artificiosissima Ulyssis o- ratio	
Hecuba in canem.	2
Polydori cædes	
Polyxenæ immolatio	
Polymnestoris Thraciæ re- gis excoecatio	
Memnonis cineres in a- ves	3

INDEX.

Aeneæ in Latinum navigatio 4

Anii filæ omnia suo tactu in frumentum, vinum, oleumve convertentes, in columbas

Duo juvenes ex rogi favilla 5

Index in saxum 6 & 7

Siciliæ descriptio 8

Scylla in monstrum

Acis in fluvium

Polyphemi cantilena

Glaucus in Deum marinum 9

LIBRI XIV.

Scyllæ inguina in canes *Fab. I*

Cercopes in simias 3

Sibylla in vocem 4

Socii Ulyssis in porcos 5 & 6

Socii Ulyssis in pristinam formam

Picus in avem 7

Pici comites in feras 8

Canens Pici uxor loci nomen 9

Apulus pastor in oleastrum 11

Aeneæ naves in nymphas 12

Navis in scopulum 13

Ardea in avem 14

Aeneas in deum indigentem 15

Albani reges 16

Vertumnus in varias figuras

Vertumnus in verulam

Anaxarete puella in saxum 17

Urbis Romæ conditores 18 & 19

Aquæ frigida in calidas

Romulus in Deum

Hersilia, *Romuli* uxor, in deam *Horam* 20

LIBRI XV.

Calculi albi in nigros *Fab. I*

Numa ad *Pythagoram*

Pythagoræ dogmata 2

Pythagoræ sermo

Pythagoræ metempsychosis 3

Pythagoras in *Euphorbum*

Omnium rerum vicissitudinem esse

Annus in quatuor partes

Quatuor hominis ætates

Sperma hominis in hominem

Ex quatuor elementis omnia fieri 4

Omnia in quatuor elementa resolvi

Terra in mare

Mare in terram

Mira *Lyci* fluminis natura 5

Erasinus fluvius 6

Caycus fluvius 7

Amasenus fluvius 8

Anigrus fluvius 9

Hypanis fluvius 10

Insulæ in continentem 11

X 2 Ex

I N D E X.

Ex continenti insulæ	12	Phoenix ex seipso	37
Helice Buraque urbes sub-		Hyenam feram modo ma-	
mersæ	13	rem modo fœminam ef-	
Ex planicie montes	14	se	38
Fons Ammonis	15	Mira chamæleonis natura	
Fons Athamanis	16		39
Fons Ciconum	17	Lyncurium ex lyncum u-	
Crathis & Sybaris fluvii	18	rina	40
Salmacidis fontis natura	19	Coralium ex molli durum	
Æthiopix lacus	20		41
Clitorii fluvii natura	21	Gentium vicissitudines	42
Lyncestus fluvius	22	Trojæ ruina	
Arcadiæ lacus	23	Sparta	
Ortygiæ insula immobilis	24	Mycenæ	
		Athenæ	
Symplegades insulæ olim		Thebæ	
inistabiles		Romæ origo	43
Ætnæ montis incendium	25	Numæ regnum	44
Homines in aves	26	Hippolytus in Virbiū	45
Scythicæ mulieres in aves	27	Egeria Numæ uxor in fon-	
		tem	46
Apex ex vitulis	28	Gleba in puerum	47
Crabrones ex equis	29	Hasta Romuli in arborem	
Scorpius ex cancro	30		48
Tineæ agrestes in papili-		Cippi cornu	49
ones	31	Æsculapius in anguem	50
Limus in ranas	32	Æsculapius Romam adve-	
Informis caro in ursum	33	ctus	
Apes sine pedibus	34	Julius Cæsar in cometen	
Aves ex ovi medio	35		51
Hominis spinæ medulla in		Augusti laudes	
anguem	36	Metamorphoseos commen-	
		datio.	

F I N I S.